IRVING STONE
JACK LONDON

JACK LONDON
SAILOR ON HORSEBACK
A Biographical Novel by IRVING STONE

DOUBLEDAY & COMPANY, INC. Garden City, N«w York

COPERTA COLECŢIEI DE PETRE VULCĂNESCU

IRVING STONE

JACK LONDON

în romîneşte de
ŞERBAN ANDRONESCU
prefaţă de D. MAZILU

EDITURA TINERETULUI

PREFAŢA

Paralelismul dintre literatură şi viaţa reală este atit de strins, Incit deseori s-a vorbit despre o concurenţă, în sens de întrecere, intre ele. Afirmaţia că Balzac „a făcut concurenţă oficiului stării civile' este doar un exemplu dintr-o serie ce ar putea fi Îndelung continuată. Arta fiind un anumit gen de reflectare a realităţii, nici nu este sur-

prinzător că la o privire fugară confuzia dintre sursă şi imagine este destul de greu de evitat, uneori fiind chiar ispititoare. De aceea Julien Sorel, Rascolnikov, sau Ion al Glanetaşului ne par la fel de reali ca şi oricare prieten, ba adeseori ne dăm seama că li cunoaştem mai bine decit pe unii oameni pe care i~am intilnit zilnic vreme de ani la şir.
În mod obişnuit, artistul are deplină libertate de alegere asupra eroului şi porneşte nestingherit către ‚rtipul" al cărui profil 11 cheamă cu mai multă insistenţă şi pe care 11 poate crea aşa cum 11 vede el. Din acest punct de vedere, autorul unei scrieri ce-şi propune să refacă prin mijloace artistice existenţa unei personalităţi care a avut de spus un cuvint greu în concertul contemporaneităţii are o situaţie specială. Eroul său nu-i mai aparţine pe de-a-ntregul, în imensa majoritate a cazurilor el este o personalitate cunoscută nu numai în linii mari, ci chiar şi în amănunte de strictă intimitate. Iar atunci cind în jur mai există Încă oameni care l-au cunoscut direct, cînd activitatea personalităţii respective a stirnit vîlvă în ziare, a fost obiect de dezbateri publice, a creat curente de opinie şi a divizat părerile contemporanilor, libertatea de mişcare a artistului în crearea eroului său se strîmtează mult. În cazul lui Jack London, rigiditatea relativă a cadrului impus biografiilor este sporită de scrierile sale autobiografice, unde expune nu numai intîmpîărl de viaţă, dar şi ecourile lor interioare, rezonantele sufleteşti trăite numai de eroul Însuşi.
Este insă incontestabil că în ciuda străvechiului îndemn socratic de a se cunoaşte pe sine Însuşi, omul intîm-pină greutăţi deseori de netrecut în această Îndeletnicire. Ceea ce slăbeşte mult rigoarea cadrului creat de mărturisirile autobiografice privite în genere. Pe de altă parte,

personalitatea umană se dovedeşte permanent atit de complexă, mai ales cind este vorba de fiinţe excepţional dotate – aşa cum a fost Jack London – incit viaţa unui astfel de om, completată de operă, reprezintă un domeniu practic inepuizabil. Ceea ce reduce din rigiditatea limite-lor impuse de elementele cunoscute şi stabilite istoriceşte, iar în cazul de faţă justifică existenţa bogatei producţii cu caracter biografic centrate în jurul marelui scriitor american.

Jack London este unul dintre scriitorii moderni care au ispitit în chipul cel mai insistent pe biografi, fie ei numai amatori, cum rămin în realitate soţia sa Charmian 1 şi fiica sa Joan s. S-a ispitit chiar şi pe sine însuşi, fiindcă a avut intenţia şi a început să scrie o istorisire a propriei sale vieţi – pe lingă romanele cu foarte puternice elemente autobiografice cum este în primul rind Martin Eden, iar apoi Burning Daylight şi John Barleycorn. Încercarea aceasta n-a mal apucat însă s-o ducă la bun sfirşit. Titlul proiectatei autobiografii are meritul de a cuprinde, fie şi numai parţial, explicaţia forţei cu care personalitatea sa i-a sedus pe biografi. London intenţiona să-şi intituleze autobiografia Marinarul călăreţ, în mod evident pentru a sugera o existenţă tumultuoasă, plină de extraordinar, de contradicţii şi de neprevăzut. Şi într-adevăr, ar fi foarte greu, dacă nu imposibil, să se dea exemplul unui alt scriitor modern care să fl avut o viaţă mai zbuciumată şi mai aventuroasă, şi tocmai această latură a existenţei lui London i-a atras, fără îndoială, pe biografi. Aşa se şi explică – dar şi de data aceasta numai parţial – pentru ce scrierile consacrate vieţii lui Jack London sint mult mai nume-

1 Charmian Kittredge London : The Boo): o/ Jack Londoi\ (2 vol., 1921).
1 Joan London i Jack London and His Ttv*9 (1939)

roase şi mai întinse dech acelea care urmăresc să-i cerceteze opera, în conţinutul şi semnificaţiile ei.
Pînă astăzi, dintre toate cărţile scrise în jurul personalităţii şi operei cunoscutului scriitor american, două sînt cele mai importante. Dintre ele, prima în ordine cronologică este cartea de fată, pentru întîia oară publicată în traducere romînească, deşi a apărut acum mai bine de un sfert de secol, adică în 1938. A doua este cartea publicistului, istoricului şi criticului literar marxist Philip S. Foner intitulată Jack London – American Rebel (Jack London – Răzvrătitul american), apărută în 1947 şi constînd dintr-o bogată prefafă care este de fapt un studiu temeinic asupra personalităţii marelui scriitor, privit mal ales ca militant de prima mină pe tărîm social, încadrat cu entuziasm În mişcarea socialistă americană din vremea sa. Prefaţa-stu-diu este urmată de largi extrase din opera lui London, selectate tot pe criteriul valorii lor agitatorice şi a semnificaţiei pentru pozifia ideologică puternic combativă a scriitorului. Succesul de care s-a bucurat cartea lui Foner pretutindeni î-a îndemnat pe autor să publice în volum separat studiul Introductiv, care, apărut în 1964, devine a doua lucrare de bază asupra lut London. Cartea lui Irving Stone este ceea ce s-ar putea numi un roman biografic, gen cu mare acces la public şi înzestrat cu darul de a înlesni un contact strîns cu personalitatea pe care o prezintă, adică de fapt cu acel „om de seamă' ales ca erou. Iar Irving Stone s-a afirmat încă de mai multă vreme ca unul dintre cel maf talentaţi şi serioşi

scriitori contemporani specializaţi în astfel de lucrări. Californian ca şi London, fost student al Universităţii din California prin amfiteatrele căreia a zăbovit şi London, dar numai pentru foarte scurtă vreme, Irving Stone şi-a început cariera de scriitor cu schiţe, nuvele şi piese de teatru, pînă cînd a avut prilejul să admire picturile lui Van Gogh. A fost puternic Impresionat de originalitatea marelui pictor olandez şi s-a hotărît să scrie un roman biografic despre viaţa chinuitului geniu al culorii. Aşa a luat naştere romanul Lust for Life (apărut în traducere romînească sub titlul Bucuria vieţii). Iar de atunci Stone s-a dedicat exclusiv literaturii biografice, ocupîndu-se cu preferinţă de personalităţi ale vieţii publice americane (Andrew Jackson,
Abraham Lincoln, Eugene V. Debs şi alţii), ultima lui carte – vastă frescă ce însufleţeşte personalitatea şi epoca marelui Michelangelo – întrunind aprecieri unanim elogioase.
Meritul principal al cărţii sale despre Jack London, pentru care a împrumutat titlul stabilit chiar de erou pentru proiectata sa autobiografie – Marinarul călăreţ – este fără îndoială acela că deşi a avut de înfruntat permanent primejdia de a se lăsa furat de senzaţionalul celor mai multe evenimente din viforoasa viată a scriitorului, a izbutit totuşi să păstreze o cumpănă dreaptă şi să îmbine în mod fericit viata cu opera. Bineînţeles, accentul principal rămîne pus asupra vieţii, şi nici nu s-ar fi putut altfel de vreme ce avem a face cu o biografie literaturizată şi nu cu un studiu de istorie literară. Dar în cazul cînd ar fi neglijat opera, oricît de interesante ar fi fost faptele de viaţă reţinute şi oricît de antrenantă prezentarea lor, Stone ar fi golit personalitatea scriitorului ales ca erou tocmai de conţinutul său cel mai valoros, fiindcă opera lui

London rămîne – fără nici un fel de exagerare – un moment de cotitură în literatura americană. Jar acest lucru Irving Stone nu numai că nu-l trece sub tăcere, dar chiar îl subliniază. Către sfîr-şituî secolului trecut literatura americană se afla într-un adine marasm, căruia i s-a şi spus „congelare'. Banalitatea şi convenţionalismul cel mai dulceag şi somnolent păreau înstăpînite pe veşnicie pretutindeni în literatură. Aşa cum spune ironic Irving Stone, „în literatura americană din acele zile trei erau lucrurile despre care nu trebuia să se scrie: ateismul, socialismul şi picioarele femeilor*, ceea ce cu alte cuvinte ar însemna izgonirea din literatură mai întîl a problemelor sociale cele mai stringente, iar apoi a vie/ii adevărate, cu durerile şi micimile ei. Într-un astfel de moment apare Jack London în literatura americană şi duce mai departe linia inaugurată de scriitori născuţi în acelaşi deceniu cu el (deceniul al VHI-lea al veacului trecut), dai care se afirmaseră în literatură înaintea lui şi din păcate aveau să dispară din viaţă mult prea curînd, căci Stephen Crane a murit în 1900, Iar Franck Norrls în 1902. Şi, lucru foarte important, Irving Stone nu se limitează la aspectul pur literar al contribuţiei aduse de Jack London în primenirea atmosferei culturale din patria sa şi din lume. Sînt adine impresionante paginile în care cel ce năzuia şi avea

să devină un mare scriitor ne este înfăţişat pe pragul noului veac. În acel moment gindurile lui London nu se îndreaptă numai spre frumuseţile ce le purta în sine şi voia să le ofere oamenilor, adevărul către care tindea el nu era un adevăr metafizic, ci trebuia neapărat să ajute oamenilor în mod nemijlocit. Acum, cînd ieşise din bez-nele în care o Inlănţuiseră „regii şi clerul”, omenirea avea

create condiţiile propice pentru a urca de pe treapta de rob pe aceea de stăpîn liber şi eliberator. Hegel dăiîmase zidurile de temni(ă ale metafizicii, iar Marx îi arătase calea şi îi făurise mijloacele de creare a unei lumi noi. Mai lipsea voinfa (după cum spune Stone) de a lichida trecutul şi de a primi lumina viitorului. Şi pentru oţeîirea acestei voinţe atotputernice London era hotărît să lupte – aşa cum a şi făcut-o din plin – prin scrisul şi prin activitatea sa de militant socialist, cu scopul de a uşura împlinirea nobilei meniri a veacului nou.

Există în cartea lui Irving Stone încă un moment semnificativ pentru telul în care el ştie să lege faptele exterioare de viafă cu ecourile chemate să se concretizeze în opere literare. Este vorba de epoca în care London pleacă să caute aur în Alaska. Senzaţionalul acestui episod sare în ochi, şi pentru cine ar Îi gonit după senzaţional peripeţiile alaskiene ar fi putut deveni mană cerească. Dar biograful lui Jack London nu procedează aşa. Dimpotrivă, cu foarte multă finele el arată cititorului că în realitate „goana după aur" a rămas pentru London pe un plan secund. Nicăieri în carte nu-l vedem pe viitorul mare scriitor scormonind pămîntul, pentru a găsi mult-rîvnitul metal. Înfruntă pieptiş primejdiile, este oricînd gala să arate că e mai bun, mai puternic şi mai iscusit decît cei din jur, dar principala sa preocupare se îndreaptă către ceea ce va deveni în curînd singurul aur aflat de el în Alaska : faptele de viafă şi tipurile umane ce aveau să prindă viafă în multe dintre cele mai izbutite scrieri ale lui London.

În afară de legătura dintre om şi operă, menită să releve laturile cele mai de seamă ale personalităţii unui mare scriitor, Irving Stone alege într-adevăr aspectele cu cea mai grea semnificaţie pentru definirea profilului moral al

eroului. Este greu de spus dacă insistenţa pe linia eredităţii duce la stabilirea unor adevăruri incontestabile. Cu

alte cuvinte afirmaţia că Jack London a moştenit ascuţimea de minte şi forţa imaginaţiei de la tatăl său natural, iar labilitatea temperamentală de la mamă nu poate fi lntrutotul contestată, dar nici primită în întregime. Existenta şi preocupările reale ale tatălui rămîn destul de vag conturate, dar despre mamă avem date incontestabile. Datele existente vin însă de multe ori să nege identitatea temperamentală dintre mamă şi fiu. Energia titanică desfăşurată pentru a învinge inertia revistelor şi editorilor – atît de zguduitor prezentată în Martin Eden – sau pentru a duce totuşî la bun sfîrşit zadarnica întreprindere a construirii lui Snark nu pot sta alături de mulţimea proiectelor totdeauna lăsate la mijlocul drumului cu care toată viata s-a îndeletnicit Flora Wellman. Delicateţea fiului, legendara lui generozitate nu pot face casă bună cu nesafietatea şi firea gîlcevitoare a mamei. În fine, parcă şi destinul vine să separe tranşant cele două firi: la începutul căr(ii, cînd viitorul Jack London era încă nenăscut, mama simulează melodramatic şi penibil o încercare de sinucidere. La sfîrşitul cărţii, cînd halucinanta risipă de energie stoarce din marele scriitor dorinţa de viată, Jack London face eforturi – din nou ca Martin Eden – pentru a zădărnici eforturile celor ce se străduiau să-i prelungească existenfa.

Dar, dacă insistentele pe linia eredităţii duc la rezultate în bund măsură discutabile, există în schimb alte elemente pe care biograful le sesizează cu fineţe şi le subliniază cu îndemînare. Aşa stau lucrurile de pildă în ceea ce priveşte legăturile indestructibile ale lui Jack London cu

proletariatul american şi condiţiile sale de viaţă. În afara acestor legături, opera lui London nu numai că ar rămîne inexplicabilă, dar nici n-ar fi putut prinde viaţă. În tot ce a creat mai bun, Jack London a rămas credincios unei afirmaţii răspicate : „Sînt un fiu al clasei muncitoare*. Şl pe bună dreptate insistă Irving Stone asupra acestui adevăr esenţial atît pentru opera cît şi pentru personalitatea umană a lui London. După cum acelaşi lucru trebuie spus despre modul în care prezintă latura de militant socialist din viaţa scriitorului. Fiindcă o bună parte din scrisul său a fost consacrată susţinerii teoretice şi artistice a Idealurilor socialiste, după cum mare parte din activitatea şi

energia lui s-au desfăşurat în slujba aceleaşi cauze a eliberării celor asupriţi. Iar dacă Irving Stone nu se sfieşte, deşi scrie în America şi înainte de 1938, să arate că „socialismul a fost coloana veitebraîă a existenţei lui Jack London', aceasta dovedeşte nu numai că a căutat, dar că a şi sesizat esenţialul din viaţa şi creaţia artistului pe care şi l-a ales ca erou.

Din toate paginile cărţii lui Irving Stone emană strădania de a dovedi adîncul şi nobilul umanism al marelui scriitor. Autorul arată limpede că London i-a iubit pe oameni şi că opera lui este închinată nobleţei umane, iar toate eforturile lui de scriitor şi de militant socialist au avut drept ţel apărarea omului, a dreptului său la o viaţă fericită şi la respectarea fără compromisuri a condiţiei sale umane. Iar acest drept – aiată London – nu se întemeiază pe baze metafizice, ci pe însăşi valoarea incomparabilă a omului, fiinţă în stare nu numai să creeze bogăţie şi frumuseţe, dar şi să înfrîngă piedicile şi să biruie vrăjmăşia naturii. Este tocmai acea latură a operei

lui London care i-a cîştigat admiraţia lui Lenin, comunicată nouă de N. K. Krupskaia în cuvinte ce merită din plin a fi repetate :

„Intr-o seară, cu două zile înainte de moartea lui, i-am citit nuvela lui Jack London Dragoste de viaţă, care poate fi văzută şi azi pe masa din camera lui. E o nuvelă impresionantă. Printr-un pustiu acoperit de zăpadă, pe unde n-a călcat nicicînd picior de om, îşi croieşte cu greu drum spre portul situat pe un mare fluviu un om bolnav, care se sfîrşeşte de foame. Puterile îl părăsesc ; el nu mai merge, ci se tîrăşte, iar alături de el se tîrăşte un lup, hămesit şi el de foame. Între ei se încinge o luptă : omul învinge şi, pe jumătate mort, pe jumătate nebun, ajunge la ţintă. Lui Ilici, povestirea aceasta i-a plăcut foarte mult1'.

Fără a fi comunicată explicit, admiraţia pentru caldul umanism – un umanism al veacului nostru – dovedit de Jack London este permanent prezentă în viziunea lui Irving Stone, ceea ce constituie un merit de bază.

Există însă în cartea lui Stone şi afirmaţii explicite sau numai sugerate – e drept, nu de importanţă principală – cu care cititorul cît de cît avizat nu se poate de-

» Lenii] tffffpţt ciiiUi^ p artăl F..S.P,I«.AM Bucureşti. 1957, p. 600.

clara de acord. Una dintre ele este, de pildă, aceea că Jack London ar ii avut aversiune faţă de muncă. Afirmaţia este fără îndoială riscantă atunci cînd se referă la un om care a muncit – uneori cu mintea, dar nu rareori cu trupul – cîte 19 ore pe zi. Prin urmare este limpede că nu de o aversiune fa(ă de muncă poate fi vorba, ci doar de ură împotriva unei organizări sociale de natură să-î condamne pe om la o trudă abrutizantă, îndobitocitoare şi

nerăsplătită, care stoarce din el întreg elanul vital şi îl aruncă la lada de gunoi de îndată ce l-a sleit de puteri.
Se mai poate vorbi, în aceeaşi ordine de idei, despre o anumită ambiguitate în problema goanei permanente după bani care a copleşit cea mai mare parte din viaţa lui Jack London. Nevoia niciodată satisfăcută de a cîştiga mereu mai mulfi bani provine din surse multiple : profitorii din jurul său, dărnicia nu totdeauna bine înţeleasă, veşnicele proiecte fantastice şi încă altele. Dar trebuie spus limpede că Jack London n-a iubit banii în sine, fiindcă aşa ceva nu se poate cu nici un chip împăca vreodată cu dărnicia şi dezinteresul. După cum este incontestabil faptul că goana după bani a dăunat serios multora dintre scrierile sale, în această privinţă trebuind să subscriem întrutotuî afirmaţiei celuilalt important cercetător al vieţii şi creaţiei lui London, care spune : „...Cu cît cîştiga mai mult cu atît avea mai mare nevoie de bani, ajungînd În cele din urmă să dea spre publicare materiale a căror unică valoare era aceea că îi procura încă o sumă de bani, în vreme ce marile povestiri pe care le purta în sine rămîneau nescrise1”.
Mai importantă decît cele de pînă acum este eroarea comisă de Irving Stone în aprecierea influentelor literare şi ideologice suferite de London. În ceea ce priveşte influenta lui Marx şi a literaturii marxiste nu s-ar putea obiecta împotriva părerii biografului, iar acest lucru reiese din citatul ales printre însemnările scriitorului făcute cu prilejul studierii Manifestului Comunist. Eroarea începe însă acolo unde paie a se pune un semn de egalitate între influentă lui Marx şi aceea exercitată de Spencer,

1 Philip S. Foner I Jack London – American Rebel, The Citadel Press, New York, 1964, pag. 54.

Nietzsche şi Kipling. Or, această din urmă inlluenfă a dăunat scribului lai London, chiar şi în capodopere cum sînt Martin Eden şi The Sea Wolf. Nu poate li, desigur, ncgli^ jat faptul că London însuşi a căutat de multe ori să se apere de această vină, afirmînd că ambele romane pomenite mai sus ar fi, tocmai dimpotrivă, un protest împotriva lui Nietzsche pe care dealtminleri îl şi ridiculizează într-o notă din The Iron Heel. Din păcate însă romanele nu vorbesc la fel de răspicat şi nu susţin din proprie iniţiativă afirmaţia autorului lor, în chip obiectiv influenţa lui Spencer şi a lui Nietzsche puţind cu greu fi negată. Influenţa lui Nietzsche se face simţită în opera lui London prin apariţia unor eroi ce sînt în mod vădit ecouri ale „brutei blonde" şi ale „supraomului", ambele inventate de filozoful mai tîrziu atît de Îndrăgit de fascişti. Eroul principal din The Sea Wolf este exemplul cel mai pregnant, dar nici îndepărtarea de proletariat a lui Martin Eden şi nici exacerbarea personalităţii lui Ernest Everhard, conducătorul revoluţionar din The Iron Heel, nu au altă sursă. De asemenea, London s-a lăsat influenţat de Herbert Spencer şi de aşa-numita sa „teorie organicistă a societăţii", conform căreia societatea umană ar fi guvernată de aceleaşi legi ca şi lumea animală şi vegetală, adică de lupta pentru existenţă şi de selecţia naturală. Iar de aici şi pînă la admiterea inegalităţii dintre rase nu mai este decît un pas, un pas pe care London îl face lăsîndu-se cucerit de farmecul poetic al descrierilor lui Kipling şi al imnurilor înălţate de acesta în cinstea curajului şi energiei umane. Limitînd însă – ca şi Kipling –

în mod profund eronat aceste nobile calităţi general umane doar la omul de rasă albă, London ajunge la credinţa – cum nu se poate mai surprinzătoare pentru un socialist ca el, dar cu atît mai incontestabilă şi mai greu de trecut cu vederea – în supremaţia omului alb, în speţă a angîo-saxonului. Totuşi, trebuie să fie limpede că aceste influenţe dăunătoare nu ajung niciodată pînă la esenţa mesajului artistic şi ideologic al operei lui Jack London. Iar în ceea ce priveşte activitatea sa de militant entuziast şi neobosit, aflat pînă în ultimul an al vieţii în cele mai avansate rînduri ale mişcării socialiste din ţara sa, pomenitele influenţe nici nu pot fi identificate. Prin urmare Irving Stone greşeşte nu atunci cînd

menţionează existenta acestor influenţe, ci atunci cină nu se sesizează şi nu subliniază diferenţa calitativă dintre ele şi faptul că pe cită vreme influenţa lui Marx şi a mişcării socialiste a constituit componenta esenţială a concepţiei şi crezului său artistic, influenţa lui Nietzsche şi a lui Spencer s-a concretizat în^elemente neesenţiale şi pe direcţii negative.

Nu trebuie însă în nici un caz să se creadă – şi cititorul va avea repede ocazia să se convingă – că cele cîteva puncte discutabile examinate succint pînă acum ar putea să pună sub semnul întrebării meritele de bază ale cărţii lui Irving Stone. O muncă de documentare impresionantă, desfăşurată ani în şir cu o probitate demnă de toată lauda, priceperea de a identifica şi reliefa esenţialul, strînsa organizare a materialului sînt tot atîţia piloni pe care biografia scrisă de Stone se sprijină cu temeinicie. La toate acestea vine să se adauge sprinteneala stilului – în parte evidentă chiar şi pentru cititorul versiunii romîneşti

– care, pagină după pagină, ţine pasul cu existenta exuberantă a unuia dintre marii neobosiţi şi veşnicii agitaţi cu drept de cetate în istoria literaturii universale.
Irving Stone ni-l arată viu, fremătînd de energie, debordînd de voie bună, de dragoste de oameni, de spirit de sacrificiu. 11 vedem : om în carne şi oase, London greşeşte, fără îndoială, de multe ori şi cîteodată destul de grav, dar este totdeauna bun şi vrea să fie folositor semenilor, este oricînd gata să le întindă o mînă de ajutor. Şi înainte de toate crede în puterile omului, în realitatea progresului, în valoarea frumosului şi în frumuseţea viitorului. Iar dacă a reuşit să ne aducă dinaintea ochilor un astfel de Jack London, aşa cum a fost el, înseamnă că a reuşit să scrie o carte bună.
Fără îndoială că o singură carte nu poate spune totul. Dealtminteri nici toate cărţile la un loc n-au ajuns şi nu vor ajunge vreodată să spună totul. Nici Marinarul călăreţ nu spune totul despre Jack London, scriitor care trebuie încă citit şi studiat. Dar cartea lui Irving Stone este cel puţin o uşă deschisă şi o privelişte ispititoare către unul dintre cele mai frumoase şi interesante edificii literare de la începutul marelui nostru veac.

D. MAZILU

„Dacă înăbuşi adevărul, dacă ascunzi adevărul, dacă nu le ridici la întruniri ca să rosteşti adevărul, dacă vorbeşti la întruniri fără să rosteşti întregul adevăr, atunci eşti mai puţin adevărat decît adevărul.”

„Lăsati-ină să contemplu chipul adevărului. Spuneli-mi cu ce seamănă chipul adevărului.”

JACK LONDON

Într-o dimineaţă din primele zile de iunie ale anului 1875 locuitorii din San Francisco, îndată ce au deschis ochii, au citit în ziarul Chronicle o ştire înfiorătoare. O femeie şi-a tras un glonte în cap fiindcă bărbatul „o gonise de acasă din pricină că n-a vrut să-şi lepede copilul încă nenăscut – o pagină din istoria mizeriilor casnice şi a neîndurării”. Femeia era Flora Wellman, ruda prigonită a pionierului Wellman din Massillon, Ohio ; bărbatul era profesorul W. H. Cha-ney, astrolog ambulant, de origine irlandeză ; copilul nenăscut era cel pe care omenirea avea să-l cunoască sub numele de Jack London.

Articolul din Chronicle, deşi admitea în ultimele lui rînduri că versiunea aparţinea Florei şi că ajunsese la ziar prin prietenii ei, mustea de invective împotriva lui Chaney. Acesta era acuzat că stătuse în închisoarea de la Tombs ; că vîrîse în mormînt multe alte femei ,,aşezîndu-le o

brazdă de iarbă la căpătîi şi o piatră la călcîie” ; că o silise pe Flora să spele rufe pentru străini şi să îngrijească de copiii altora, ca să-i aducă lui bani; că vînduse numai el mobila pe care o cumpărase împreună cu ea ; că o gonise din casă şi, fiindcă ea n-a vrut să plece, o părăsise. În aceste acuzaţii era tot atît adevăr cît în titlul articolului din Chronicle: ,,Nevastă gonită”, căci Flora

Wellman n-a fost niciodată căsătorită cu profesorul Chaney.

De fapt. Flora nici n-a avut de gînd să se sinucidă. Şi-a zgîriat doar pielea. Glontele i-a pricinuit mai mult rău lui Chaney decît Florei, căci întîmplarea a fost comentată de ziarele din toată ţara şi cîte zile i-au mai rămas de trăit Chaney şi le-a petrecut în amărăciune şi ruşine. Puţin timp după aceea a părăsit oraşul San Francisco. Niciodată Jack London nu şi-a văzut tatăl.

În vremea cînd a apărut articolul în Chronicle, Flora WeLlman avea vreo treizeci de ani. Era o femeie mică de stat, urîtă şi aspră ; purta ochelari şi perucă neagră fiindcă suferise de febră tifoidă şi rămăsese aproape fără vedere şi fără păr. Avea nasul mare, urechile mari, înfăţişare bolnăvicioasă şi se îmbrăca fără gust. Cobora din oameni zdraveni, căci bunica ei, doamna Joel Wellman, trecuse Munţii Alegani în toiul iernii, cu patru copii, la cîteva zile după Anul nou 1800 ; pornise din Canandaigua, New York, şi s-a oprit în departamentul Wayne, Ohio, după o călătorie în care dăduse dovadă de vigoare, încredere în sine şi curaj.

Cei doi fii ai doamnei Joel Wellman, Hiram şi Marshall (acesta din urmă fiind bunicul lui Jack London), au

moştenit virtuţile mamei lor. Într-o toamnă tîrzie, băieţii au vizitat oraşul Cleveland şi au trecut cu un vaporaş pe o insulă din golful Put-În. La înapoiere, vaporaşul, care făcea ultima lui cursă în anul acela, nu s-a mai oprit la insulă şi cei doi băieţi au rămas părăsiţi acolo, fără hrană şi adăpost, în pragul iernii. Cu unelte primitive, alcătuite din pietre şi crăci, au construit o plută destul de bine înjghebată care i-a purtat nu numai pînă la ţărmul golfului, ci tot drumul pînă la Cleveland.

Marshall Wellman s-a stabilit în Massillon, unde a săpat canale, a patentat invenţii, dintre care cea mai de seamă a fost vatra de cărbuni Wellman, şi a strîns o avere uriaşă ; apoi şi-a clădit una din cele mai frumoase case din Massillon, în care s-a născut fiica lui, Flora,

18

Flora Wellmann s-a bucurat de toate înlesnirile pe care le putea oferi vremea ei. A învăţat muzică, a primit educaţie de pension, era citită, ştia să vorbească şi să se poarte frumos. Ca fiică a bogătaşului Wellman ar fi putut să-şi aleagă bărbatul şi domiciliul, aşa cum făcuseră fraţii şi sora ei care duceau o viaţă de îndestulare. Numai că, într-un loc, maşinăria s-a poticnit ; oricît a fost de iscusit ca inventator, Marshall Wellman n-a putut să născocească un aparat care să-i ţină fiica pe drumul drept. Prietenii spuneau despre ea că era o femeie înţeleaptă şi inteligentă, dar nervoasă şi schimbătoare, că-i venea greu să urmeze o linie directoare ori o disciplină. Se spunea că după ce a suferit de tifos la vîrsta de douăzeci de ani, n-a mai izbutit să-şi pună ordine în gînduri.

Cînd a împlinit douăzeci şi cinci de ani, Flora şi-a făcut catrafusele şi a plecat din Massillon ; nu s-a mai auzit ca o fată nemăritată să facă aşa ceva. Pînă la sfîrşitul zilelor ei

n-a mai avut de-a face cu părinţii, dar nici părinţii cu ea. Fără îndoială că ieşise scandal, însă adevărata cauză a acestei întîm-plări nu poate fi decît ghicită. Inventivul reporter de la Chronicle a sugerat că ,,Flora a ajuns să ia hotă-rîrea asta cam în vremea cînd profesorul pornise într-o călătorie prin Nevada". Dar ea nu l-a întâlnit pe Chaney decît trei ani mai tîrziu, în Seattle. Am da mult să-i putem urmări paşii de-a lungul acestor trei ani obscuri în care a umblat din oraş în oraş, cîştigîndu-şi existenţa dînd lecţii de pian ; după toate aparenţele, povestea acestor ani n-a fost prea frumoasă.

Profesorul Chaney scrie :

„În aceeaşi casă în care fusese cunoscută ca nevasta lui Leo Smith, Flora trecea acum drept nevastă-mea. Era o casă respectabilă şi, într-o zi, cînd m-am întors de la treabă, i-am găsit pe locatari mutîndu-se. Toată casa era agitată. Cum am intrat în cameră, Flora a încuiat uşa, a îngenuncheat în faţa mea şi m-a rugat printre lacrimi s-o iert. I-am răspuns că

n-aveam ce să-i iert. Pînă la urmă, după multă tărăgănare şi insistente, mi-a spus povestea cu Leo Smith şi m-a înştiinţat că locatarii se mutau din cauza eif fiindcă, aproape în acelaşi timp, se dăduse drept domnişoara Wellman, doamna Smith şi doamna Chaney. Dacă aş fi urmat primul meu impuls, ar fi trebuit s-o părăsesc alunei şi aş fi scăpat de multe necazuri. Dar şi viaţa mea era o viaţă distrusă şi, după ce m-am gîndit bine, am iertat-o."

Chaney a întîlnit-o pe Flora în casa maiorului Yesler din Seattle ; acesta era de fel din Ohio şi cunoştea pe cei din familia Wellman. Flora locuia la soţii Yesler, care i-au mărturisit lui Chaney că fata avea părinţi foarte

respectabili, dar că făcuse un pas greşit. Acest tainic „pas greşit” fusese probabil cauza plecării Florei de acasă. Chaney era prieten intim cu familia Yesler şi venea deseori în casa lor ; aşa se face că mai tîrziu, cînd el şi Flora s-au revăzut la San Francisco, erau de mult prieteni vechi.

Ce fel de om a fost tatăl lui Jack London ? Despre antecedentele lui nu cunoaştem mai nimic, decît că era irlandez pursînge şi că s-a născut într-o colibă de lemn din statul Maine. În tinereţe şi-a petrecut mulţi ani pe mare. Era un om scund, dar bine legat şi la vîrsta de şaizeci de ani putea încă doborî la pămînt orice golan care căuta rîcă. Toată viaţa â scris, a publicat reviste, a ţinut conferinţe, a dat lecţii şi a făcut horoscopuri. îşi alcătuise o bibliotecă bine înzestrată cu cărţi de filozofie, matematică, astrologie şi ocultism. În acelaşi timp era lingvist şi bun cunoscător al istoriei şi Bibliei. în faţa prietenilor lui, cercetători şi studenţi, trecea drept om remarcabil ; printre astrologi era cunoscut ca unul dintre cei mai iscusiţi cititori în stele. La bătrîneţe, în Chicago, se spunea despre el că-şi consacrase viaţa astrologiei, în care credea cu pasiune şi pentru care lucra cîte şaisprezece ore pe zi. Socotea că astrologia ar fi o ştiinţă exactă, ca matematica ori chimia, şi că omenirea ar putea ieşi din mocirlă cu ajutorul ei.

23

Marea slăbiciune a lui Chaney erau femeile. Cînd prietenii îl mustrau pentru această meteahnă, el îşi arăta horoscopul şi le spunea : „Ce să fac ? Aşa mi-a fost scris !” Era iute la mînie şi nu te puteai înţelege uşor cu el, iiindcă dorea să fie mereu căpetenia, conducătorul, profesorul. Mare parte din viaţă a trăit în sărăcie pentru

că nu ştia să păstreze banul ; dădea lecţii pe nimica dacă elevii erau prea săraci şi risipea fără socoteală tot ce bruma cîştiga.
Elevii lui povestesc că prelegerile profesorului le ţineau atenţia încordată, fiindcă totdeauna avea ceva interesant de spus şi vorbea foarte atrăgător. Şi totuşi puţini îl egalau în sarcasm şi ironie. Prietenilor le dădea deseori prilejul să gîndească – dacă erau capabili de gîndire – iar dacă nu, prietenia nu ţinea. În Portland, Oregon, conferinţele lui săptămî-nale deveniseră populare. Auditorii aveau în faţă o tablă neagră pe care era desenat un horoscop de o jumătate de metru ; Chaney stătea lîngă horoscop, arăta cu degetul diferitele figuri şi cerea celor prezenţi să explice singuri semnificaţia fiecăreia. După o conferinţă de un ceas şi jumătate începea să po-vestească felurite istorioare amuzante, căci avea un umor sănătos, irlandez.
Unul din discipolii săi, Joe Trounson din Healds-burg, mai tîrziu adept al ideilor socialiste, ca şi Jack London, scria în 1909 :
„Conversaţia lui te atrăgea , avea obiceiul să zică : «Ah, cu vorba asta mi-a venit o idee I» şi apoi începea să expună un adevăr frumos ori un fapt ce părea firesc şi care pînă atunci fusese* trecut cu vederea. În matematică şi astrologie era neîntrecut. M-a învăţat metoda prin care au fost descifrate scrierile antice. Era specialist în gramatică, profund şi erudit, avea o memorie minunată şi putea scrie fără să obosească şaisprezece ore pe zi. Deseori vorbea aşa cum fac socialiştii noştri azi : despre bogaţii care devin mai bogaţi şi despre săracii care devin mai săraci, despre cauzele şi remediile sărăciei. M-a învăţat mai

multe lucruri decît toţi ceilalţi profesori ai mei la un loc. Avea talente multiple. Într-o zi mi-a spus : «Am să te învăţ să calculezi o eclipsă ori să-ţi însuşeşti o ştiinţă, oricare ai vrea». Pe scurt, de cîte ori voiam să ştiu ceva îmi făceam drum la profesorul Chaney.”

Trounson n-a uitat să menţioneze şi defectele lui Chaney. Habar n-avea de muzică ; îi ura pe cei ce susţineau dreptul femeii la vot , pe cît de credincios era ca prieten, pe atît de neîmblînzit era ca duşman şi cu greu uita o ceartă ; primea bani de la liber-cugetători ca să vorbească împotriva credinţei ortodoxe şi... nu putea ocoli tinerele văduve.

Unindu-şi forţele cu ale Florei Wellman, Chaney şi-a clădit o casă pe strada care se chema atunci First Avenue \ între străzile Mission şi Valencia2. S-a alăturat echipei de la revista Common Sense3, care se intitula singură ,,unica revistă pentru liber-cugetătorii de la apus de Munţii Stîncoşi4” ; scria articole, ţinea conferinţe sociologice pentru Societatea filomateicilor5 şi dădea consultaţii particulare de astrologie.

„Profesorul locuieşte permanent în San Francisco fiindcă practică aici astrologia. El dă şi lecţii de astrologie tuturor celor ce doresc să cunoască această artă celebră, printre ai cărei admiratori şi slujitori se numără oameni ca Galileu şi sir Isaac Newton. Pe lunga listă a persoanelor care îşi fac reclamă în acest oraş intituîîndu-se ASTROLOGI, nu se află un singur om care să ştie ceva despre ştiinţa stelelor. Cei care se numesc pe sine înşişi astrologi sînt doar simpli ghicitori, care ghicesc în cafea ori în cărţi şi care, prin înşelătoriile lor, au contribuit mult la discreditarea adevăratei astrologii. Orele de birou de la 10

1 în Statele Unite, avenue se cheamă orice stradă largă ; aici strada nr. 1. (n.t.)
* Străzile Mission şi Valencia din San Francisco, (n.t.) 1 Common Sense – Bunul simţ. (n.t.)
1 Munţii Stîncoşi, lanţ muntos care străbate S.U.A. aproape de mijlocul ţării, de. la nord la sud. (n.t.)
1 Societatea filoinaţeicllgr —- Prietenii ştiinţei, (n.t.)
2.Z
ia 12 a.m. şi de la 2 la 4 p.m. Consultaţii în timpul serii se pot obţine numai după înţelegere prealabilă.'
Chaney nu era vraci. Faptul că nu-i jefuia cu bună ştiinţă pe naivi reiese şi din aceea că cea mai mare parte a vieţii lui şi-a petrecut-o dînd lecţii, scriind şi ţinînd conferinţe fără plată despre astrologie. Cîteva istorioare aruncă lumină asupra poziţiei ce o avea în domeniul său de activitate.
,,într-o zi a luat foc o casă. Era neîndoielnic că fusese incendiată. Proprietarul l-a consultat pe profesor. Chaney i-a spus că făptaşii erau trei şi i-a descris atît de bine că proprietarul s-a dus la ei şi le-a vorbit aşa : «Chaney zice că voi aţi pus focul I» Cei trei au mărturisit pe loc. Ce zicea profesorul Chaney era sfînt.”
„O femeie de vîrstă mijlocie, care, după toate aparenţele, nu dusese o viaţă prea corectă, a venit la Chaney ca să-şi afle horoscopul. În timp ce profesorul îi spunea ce fapte făcuse, ea a sărit de pe scaun şi a fugit exclamînd : «Omul ăsta ştie şi gîndurile lui Dumnezeu I»„
Duminica seara Chaney ţinea conferinţe despre astrologie în sala Charter Oak. Flora şedea la intrare şi vindea bilete cu zece cenţi bucata. A fost o vreme cînd aceste conferinţe erau urmărite de un public numeros, deşi mulţi

dintre asistenţi veneau numai ca să-şi bată joc şi să se amuze.
Cele mai de seamă date păstrate pînă azi despre munca şi concepţia lui Chaney sînt cuprinse în articolele lui publicate de revista Common Sense : Cauzele şi remediile sărăciei şi Ce trebuie să iacem cu criminalii ? – subiecte despre care fiul său Jack va scrie cu căldură vreo douăzeci de ani mai tîrziu. În articolul Omul va putea să-şi prezică viitorul, Chaney scria :
,,0 educaţie greşită ne-a învăţat că viitorul aparţine lui Dumnezeu şi că e o blasfemie dacă încercăm cît de cît să citim în viitor. Vreo nouă zecimi din populaţia Statelor Unite, fiind crescută din cea mai fragedă pruncie cu această credinţă, se îndoieşte cînd aude spunîndu-se că viitorul poate fi prezis. Si

tuaţia acestor oameni e aidoma cu a color ce au trait înaintea lui Galileu. Educaţi în doctrina că pămîntul e întins ca o tipsie, ei se îngrozeau cînd cineva spunea că astrul nostru e sferic. Cînd Galileu a fost închis de papă şi de cardinali fiindcă susţinea că pămîntul se învîrteşte pe o orbită, oamenii de pe stradă socoteau că acest martir al ştiinţei şi-a primit pedeapsa binemeritată”.
Un studiu al articolelor lui Chaney arată că autorul lor avea un stil literar plăcut, viguros şi limpede, că era un erudit autentic, că avea curajul opiniei, dragoste faţă de cei mulţi şi dorinţa să-i îndrume spre mai bine. Vederile lui erau moderne şi progresiste. În articolul despre criminali scria că nu atît severitatea pedepsei, cît certitudinea că vor fi pedepsiţi îi descurajează pe criminali. În alt articol propune ca filomateicii să înfiinţeze o societate a bărbaţi-lor, femeilor şi copiilor care să se întrunească săp-tămînal

şi în cadrul căreia adulţii să scrie şi să dezvolte diferite teze, iar copiii să se ocupe de muzică, literatură şi critică, aşa încît cu toţii să-şi îndrepte felul de a gîndi, ca după cîteva generaţii viciul şi crima să dispară cu desăvîrşire.
În multe locuri scrisul, atacarea problemei, atitudinea, entuziasmul, chiar şi întorsătura frazei sînt atît de asemănătoare manierei lui Jack London, încît cititorul rămîne uluit.
Flora nu era numai o adeptă a astrologiei, dar totodată o înflăcărată spiritistă. Ea ţinea şedinţe în cursul cărora invita publicul să comunice cu morţii, să trimită ştiri celor odinioară îndrăgiţi şi, datorită poziţiei morţilor, să primească de la ei sfaturi în chestiuni de afaceri şi de dragoste, sau să afle cum se poate stinge o ceartă, cum să se controleze purtarea soţilor sau a nevestelor. Spiritismul era la modă prin anul 1870. Se ţineau şedinţe în tot oraşul San Francisco şi credincioşii mergeau atît de departe, încît consultau spiritele pînă şi în privinţa angajării unei femei de serviciu.
Flora şi Chaney au petrecut împreună în San Francisco cîteva luni fericite. Flora vedea de trebu

rile casei, clădea lecţii de pian, ţinea şedinţe şi conferinţe despre spiritism, vindea bilete de intrare în faţa cortului cu rumeguş pe jos, unde Chaney îşi ţinea prelegerile despre chimie, astrologie şi ocultism. Aveau prieteni printre astrologi, se bucurau de renume printre ei şi, în domeniul cultului lor, deţineau o poziţie de conducere. Se pare că Flora îl iubea pe Chaney şi ţinea să se mărite cu el, dar Chaney era prea ocupat cu prelegerile lui despre Fenomenele vieţii spirituale, morale, intelectuale şi fizice

ca să-şi bată capul cu treburi atît de pămînteşti ca însurătoarea.
Cînd Jack London a împlinit douăzeci şi unu de ani \ i-a scris lui Chaney întrebîndu-l dacă e tatăl său. La 4 iunie 1899, deci la douăzeci şi patru de ani după apariţia articolului din Chronicle, Chaney, răs-punzînd scrisorii, se adresează fiului său numindu-l ,,Dragă domnule". El consimte să „se alăture dorinţei lui de a păstra tăcere asupra tainei" şi îşi expune părerea în privinţa evenimentelor care au dus la încercarea de sinucidere a Florei.
„N-am fost niciodată căsătorit cu Flora Wellman, scrie Chaney \ e adevărat că am locuit cu ea de la 11 iunie 1874 pînă la 3 iunie 1875, dar în timpul acela nu eram capabil să am relaţii cu femei, căci îndurasem multe lipsuri şi suferinţe şi munca intelectuală mă covîrşea. De aceea eu nu pot fi tatăl dumitale şi nici nu ştiu cine ar putea fi."
Asociindu-se rugăminţii lui Jack de a-l ajuta să-şi găsească tatăl, Chaney repetă zvonul despre legăturile Florei cu alţi doi bărbaţi în primăvara anului 1875, dar afirmă că „el personal nu avea cunoştinţă de aceste lucruri". Scrie apoi una din cele mai sfîşietoare pagini :
„A fost o vreme cînd îi purtam Florei o dragoste pasionată ; dar a venit şi vremea cînd o uram cu toată puterea sufletului meu, gîndindu-mă chiar s-o
1 Vîrsta majoratului la nord-americani. Cum Jack London a devenit major la 12 Ianuarie 1897 înseamnă că profesorul Chaney s-a gîndit doi ani şi jumătate pînă să dea răspunsul, ceea ce e neverosimil, (n.t.)

omor şi să mă omor, aşa cum au iăcut mulţi oameni în împrejurări asemănătoare. Timpul a vindecat totuşi rănile şi acum nu-i mai port nici o pică, dar pentru dumneata am multă simpatie căci îmi închipui prin ce emoţii aş fi trecut dacă eram în locul dumi-tale... În Chronicle au scris că am dat-o afară fiindcă n-a vrut să-şi întrerupă sarcina. Ştirea asta a fost publicată şi difuzată în toată ţara. Surorile mele din Maine au citit-o şi două din ele au început să mă duşmănească. Una a murit cu credinţa că sînt necinstit. Toate celelalte rubedenii ale mele, afară de o soră din Portland, Oregon, mă privesc cu vrăjmăşie şi mă acuză că le fac de ruşine. La timpul potrivit am scris un pamflet în care prezentam raportul unui detectiv pe care mi l-a înmînat şeful poliţiei j arătam acolo că multe din acuzaţiile ce mi se adresau erau false, dar nici Chronicle, nici vreun alt ziar care m-a defăimat n-au vrut să-şi îndrepte greşeala. Atunci am obosit să mă tot apăr şi de ani de zile viaţa îmi este o povară. Pînă la urmă mi-am făcut cîţiva prieteni care mă socotesc om de treabă. Am peste şaptezeci şi şase de ani şi sînt foarte sărac".

Nemulţumit, Jack London i-a trimis o nouă scrisoare prin care îi cerea informaţii urgente. Chaney, negînd mereu că-i este tată, i-a răspuns pentru ultima oară.

„Pricina despărţirii noastre s-a ivit cînd Flora mi-a spus într-o zi : «Ştii că marea dorinţă a vieţii mele e să fiu mamă, şi cum tu eşti prea bătrîn – dacă am să găsesc un bărbat bun şi frumos – ai să-mi dai voie să fac un copil cu el ?»

Am spus da, cu condiţia ca acest bărbat s-o întreţină. «Nu, a răspuns Flora, eu voi trăi mereu cu tine şi voi fi nevasta profesorului Chaney.» O lună sau două mai tîrziu mi-a spus că a rămas însărcinată cu mine. Am gîndit că

vrea doar să mă încerce şi n-am crezut-o. Am făcut scandal ca s-o previn şi s-o determin să renunţe. Am început să ne sfădim şi certurile se ţineau lanţ. Cînd se lumina de ziuă o luam de la capăt şi-i spuneam că nu-mi va fi niciodată nevastă. O clipă se simţea umilită, fiindcă ştia că vor

besc serios. îmi cădea în genunchi, suspinînd, şi mă ruga s-o iert. Dar eu nu voiam s-o iert, deşi tot mai credeam că se prefăcea. Temperamentul ei era însă de nesuportat şi de multe ori m-am gîndit, chiar înainte de aceste evenimente, s-o părăsesc.
În ziua aceea de pomină s-a dus la doctoriţa Ruttley ; a ieşit prin curtea din spate şi s-a întors repede, cu un pistol într-o mînă şi cu o cutie de cartuşe în cealaltă. Avea o rană în partea stîngă a frunţii şi sîngele îi curgea pe faţă. Doamna Ruttley spunea : biata femeie a încercat să se omoare, vai de capul ei !
S-a stîrnit zarvă mare. O ceată de vreo sută cincizeci de inşi urla că mă spînzură de primul felinar.”
Toate exemplarele pamfletului pe care Chaney l-a scris în apărarea sa au dispărut, dar existenţa lui a fost confirmată de oameni care l-au citit. Detectivul a raportat că pistolul era de ocazie şi că nu fusese folosit după ungere \ că mirosea a vaselină, nu a praf de puşcă ; că un tîmplar care lucra în ziua aceea la vreo douăzeci de paşi de Flora n-a auzit zgomot de explozie ; că faţa ei trebuia să fie plină de pr&f de puşcă, dacă ar fi tras aşa cum spunea, dar că nu se vedea urmă de pulbere pe obrazul ei.
E interesant că Chaney, încercînd să arate că Flora juca teatru, n-a căutat să-i cerceteze rana pentru a se

convinge dacă era reală sau imaginară ; în pamfletul lui n-a făcut vreo referire la acest aspect al problemei. Faptul că Flora avea urma unei răni la tîmplă a fost atestat de fata ei vitregă, Eliza London Shepard, şi de nepotul ei vitreg, John Miller. De fapt, Chaney încerca să demonstreze că dacă Flora s-a rănit într-adevăr a făcut-o cu un instrument mult mai puţin primejdios decît pistolul, de pildă cu vreo bucată ascuţită de metal. Chiar dacă ar fi dovedit acest lucru, soarta lui nu s-ar fi îmbunătăţit.

Datorită aceluiaşi fel de omisiune, negarea paternităţii, aşa cum o face Chaney, este inacceptabilă. Dacă ar fi vrut să dărîme acuzarea Florei eă rămăsese însărcinată cu el şi dacă ar fi fost într-adevăr neputincios, n-ar fi avut decît ^pup.ă : flora, tu

şi cu mine n-am avut relaţii sexuale, cum aş putea deci fi eu tatăl copilului tău ? Şi dacă el n-ar fi întreţinut relaţii intime cu eaf cum putea Flora să fie atît de nechibzuită încît să susţină că a rămas însărcinată cu el ? Chaney, cu toată învăţătura lui, a încurcat cuvintele ; a vrut de fapt să-i spună lui Jack London că fusese steril, că nu putuse procrea ; dar niciodată n-a negat ca Flora-i fusese de fapt ca şi nevasta.

Dar de ce a negat că era tatăl lui Jack London ? Dacă tăgada lui ar fi sinceră, atunci am avea motive să ne gîndim că a fost într-adevăr steril şi că Flora avusese legături cu alt bărbat în cursul acelei luni critice. Dar chiar dacă n-ar fi fost sincer, la epoca aceea era om trecut de şaptezeci de ani, prea obosit ca să mai stabilească relaţii părinteşti la sfîrşitul vieţii. Suferise mult de pe urma traiului cu Flora Wellman şi n-avea de gînd să răscolească iar o poveste care-i căşunase atîta amărăciune. Jack

London era un străin pentru el, un nume necunoscut. Cînd auzea de Flora şi de Jack London, Chaney nu dorea altceva decît să i se dea pace.
Şi apoi, Chaney îşi nega zadarnic paternitatea. Numele Jack London pe care-l scria ca adresă pe plicurile trimise fiului său nu se deosebea cîtuşi de puţin de propria semnătură a lui Jack. Fiul moştenise de la tată faţa frumoasă şi energică de irlandez, părul deschis, fruntea înaltă, ochii adînci şi mistici, gura senzuală, bărbia puternică şi trupul scurt, zdravăn. Doctorul Hali, care o îngrijise pe Flora în timpul sarcinii, a mărturisit că şaisprezece ani mai tîrziu a văzut un băiat frumos, bine clădit, trecînd pe un feribot ; băiatul semăna atît de bine cu profesorul Chaney, încît doctorul a ştiut că era fiul acestuia încă înainte de a-i afla numele. Dar, ceea ce e mai important, Jack a moştenit caracterul şi mintea lui Chaney. Niciodată nu s-a aflat un fiu care să semene atît de mult cu tatăl său în privinţa temperamentului şi a felului de a gîndi.
După presupusa tentativă de sinucidere, Flora a fost adusă !n casa lui William H. Slocumb, colabo

rator la Chronicle şi editorul revistei Common Sense, unde a găsit adăpost pînă la naşterea lui Jack. Cum n-a putut să-şi dovedească nevinovăţia, Chaney a plecat la sora lui din Portland, care nu-şi pierduse încrederea în el. A trăit acolo cîţiva ani, alcătuin-du-şi o bibliotecă frumoasă, publicînd pamflete şi un almanah astrologie, formîndu-şi un grup de elevi şi discipoli. Mai tîrziu s-a mutat la New Orleans, unde a tipărit o revistă de ocultism şi a meditat doi băieţi primind în schimb casă şi masă. Ultima dată şi-a schimbat domiciliul la Chicago, unde s-a căsătorit, fiind

apoi numit director la Facultatea de astronomie ; se mai încropea făcînd horoscopuri orale cu un dolar şedinţa. Puţin înainte de sfîrşitul secolului şi-a dat sufletul, împlinind astfel, literă cu literă, după cum afirmă un elev al său, prorocirea sa proprie asupra datei cînd va muri şi a faptului că va fi în-mormîntat pe viscol.
Flora Wellman a ţinut conferinţe despre spiritism şi şedinţe spiritiste pînă în ziua cînd i s-a născut fiul. Locuitorii din San Francisco îşi amintesc cum stătea pe o platformă, într-o îmbrăcăminte stranie, cu părul negru, fals, lăsat pe umeri, ghemuită de parcă ar fi avut o cocoaşă în spate, sarcina proiectîndu-i-se în afară. Tuturor le inspira milă această biată femeie nemăritată şi singură pe lume. De mai multe ori au făcut chetă ca s-o ajute.
La 15 ianuarie 1876, Chronicle a tipărit din nou numele lui Chaney, de astă dată însă cu mai multă blîndeţe :
Chaney. În San Francisco, la 12 ianuarie, sofia lui W. H. Chaney a născut un fiu.
Băiatul a purtat numele de Jack Chaney numai opt luni, fiindcă Flora s-a măritat apoi cu John London.
John London s-a născut în Pennsyilvania, într-o familie de englezi. Urmase şcoala sătească şi-i plăcea să vorbească în citate. La nouăsprezece ani, ca şef de secţie al companiei feroviare Pennsylvania-Erie s-a căsătorit cu Ann Jane Cavett. Perechea a

avut zece copii şi au trăit cu toţii fericiţi, London a demisionat apoi de la compania feroviară şi s-a făcut fermier. Cînd a izbucnit războiul civil, a luptat pentru nordişti pînă cînd s-a îmbolnăvit de tifos şi a rămas fără un plămîn. După război a preluat un lot de pămînt din proprietatea statului lîngă Moscova, în statul Iowa, unde

era în acelaşi timp fermier, şerif, dulgher şi constructor. Era şi diacon la biserica meto-distă ; dumincile, după slujbă, îl aducea pe vicar acasă, la masa duminicală.
Nu mult după moartea lui Ann Jane Cavett, unul din fiii lor a fost lovit în piept cu mingea, la baseball. Doctorul i-a recomandat băiatului să plece în California, unde clima i-ar fi uşurat vindecarea. Doctorul a uitat să le spună însă că, pe o distanţă de 1 200 mile, California avea cîteva feluri de climate. Singurul oraş din California pe care-l cunoştea fiind San Francisco, London a pornit într-acolo cu trenul şi a luat cu sine pe băiatul bolnav şi pe două din cele mai mici copile. După ce a stat zece zile în ceaţa din San Francisco, băiatul a murit.
Atunci, London a chemat din Iowa o pereche de oameni căsătoriţi, care a venit în California şi a ţinut gospodăria casei pentru el şi pentru cele două fetiţe. Cei doi au îngrijit de copii cîteva luni, apoi au plecat în interiorul ţării, unde bărbatul găsise altă slujbă. Rămas din nou singur cu cele două fiice, London le-a internat în Azilul protestant pentru orfani din strada Haight, unde plătea pentru întreţinerea lor.
John London avea pe atunci cam patruzeci şi cinci de ani ; era un bărbat plăcut la înfăţişare, cu o barbă impunătoare, bun la inimă şi blajin ? toţi cei care-şi amintesc de el spun că era un om simpatic. Suferea încă de pe urma pierderii soţiei şi a fiului pe care-i iubise, aşa că a acceptat invitaţia unui tovarăş de muncă să ia parte la o şedinţă spiritistă. „Vino, John, să vezi dacă nu poţi primi vreo comunicare de la ei”, i-a spus acesta. Dar în locul unei comunicări de la fosta lui soţie, London s-a ales cu altă femeie.

Nu are importanţă dacă London a întîlnit-o pe Flora înainte sau după naşterea fiului acesteia ; nu

încape însă îndoială că ştia despre Flora că nu fusese măritată cu Chaney. Flora i-a spus-o chiar ea, în timpul unei reuniuni publice, în sala Charter Oak, ca astfel să se răzbune şi mai bine pe profesor. Pe atunci, multă lume se mira de ce London a luat-o pe Flora. Deşi n-avea o sănătate perfectă, el era bine clădit, personalitatea lui încînta, iar femeile care îl cunoşteau îl plăceau, mai ales o atrăgătoare actriţă care îl însoţea în după-amiezele de sîmbătă la Azilul pentru orfani, unde îşi vizita fetele.
John London trăia singur în San Francisco. Îi plăcea să stea în casă şi-şi dorea un suflet apropiat, un adăpost şi o mamă pentru fete. Flora era glumeaţă, comunicativă, îi cînta la pian şi-i umplea orele deşarte. Cînd s-a îmbolnăvit iarăşi de tifos, tot ea l-a îngrijit. La două săptămîni după ce John a căzut la pat, Flora s-a înfăţişat la Azilul pentru orfani, la ora de vizită, într-o după-amiază de sîmbătă şi le-a spus fetelor că tatăl lor era bolnav şi că ea va fi noua lor mamă. Fetele n-au vrut s-o creadă.
La 7 septembrie 1876 Flora Wellman a semnat Flora Chaney pe actul de căsătorie, apoi şi-a adus pruncul de opt luni la John London, într-un apartament micuţ din cartierul muncitoresc, la sud de Market Street. După ce s-au instalat, John şi-a scos fetele de la azil şi le-a adus acasă. Cea mai mare se numea Eliza, o fată de opt ani, urîtă, dar sinceră şi destul de matură şi sigură de sine. Tatăl i-a arătat casa, spunîndu-i că pruncul îi este frate. Cînd s-a uitat la Jack pentru prima oară, Eliza l-a văzut plin de muşte, căci Florei nu-i trecuse prin gînd să cumpere o plasă contra muştelor cu

care să acopere copilul. Eliza n-a făcut nici o remarcă ; şi-a făcut un evantai dintr-o hîrtie şi s-a aşezat lîngă leagăn, ferindu-l pe micuţ de insecte. Din clipa aceea fetiţa de opt ani cu soluţii atît de practice l-a adoptat definitiv pe Jack şi îl va îngriji cu sfinţenie, ca pe propriul ei copil, pînă în ziua cînd îi va îngropa cenuşa pe un deal înalt care domină Valea Lunii *.

1 Vale în apropierea localităţii Glen Ellen, California, unde a murit Jack London, (n.t.)

3J

Florei nu-i prea plăceau îndatoririle de mamă. Era neastâmpărată, temperamentală, cu toane, prea ocupată cu muzica, cu conferinţele şi cu spiritismul ca să mai îngrijească de copil; într-o vreme, pruncul s-a îmbolnăvit de pîntece. La sfatul medicului, familia London s-a mutat din oraş pe colinele Bernal, între ferme ; acolo, Flora a dat un anunţ că are nevoie de o doică. Doamna Jenny Prentiss, o negresă care locuia peste drum şi căreia tocmai îi murise fătul, a devenit doica lui Jack, mama lui adoptivă şi prietenă pe toată viaţa. Mama Jenny era o femeie înaltă, voinică, pieptoasă, neagră ca tăciunele, muncitoare, credincioasă, mîndră de casa şi familia ei, de poziţia respectată pe care o avea în comunitate. L-a hrănit pe Jack la sîn, i-a cîntat cîntece de-ale negrilor, pe scurt, a revărsat asupra lui toată dragostea nestăvilită cu care şi-ar fi înconjurat propriul ei copil, dacă ar fi trăit. Cu Eliza şi mama Jenny, micul Jack se simţea bine îngrijit.

După un an, familia s-a mutat înapoi, în prea-populatul cartier muncitoresc, pe strada Natoma, la numărul 920. Între timp, Jack începuse să meargă şi căpătase un cărucior mic şi roşu, pe care îl trăgea după el cu o sfoară.

Eliza îşi punea păpuşa în el şi Jack o plimba încoace şi încolo pe alei.
Familia London trăia acum într-un apartament sistem vagon, aflat într-o clădire cu trei etaje. Flora luase un chiriaş, cu banii căruia plătea un servitor chinez. John London muncea ca dulgher şi antreprenor de case, dar criza din 1876 îşi întinsese gheara şi în Vest, iar el găsea greu de lucru. Pe atunci, slujba lui era să deschidă lăzile de lemn la Magazinul Universal nr. 49, iar apoi se ocupa cu plasarea maşinilor de cusut pentru întreprinderea Singer ; cîş-tiga astfel destul de puţin.
Cînd a izbucnit o epidemie de anghina difterică la San Francisco, Jack şi Eliza s-au îmbolnăvit şi ei. Cei doi copii zăceau împreună în acelaşi pat şi erau pe moarte. Eliza s-a trezit o dată din comă şi a auzit-o pe Flora întrebînd :

— Oare pot să-i înmormîntez pe amîndoi în acelaşi coşciug, doctore, ca să mai scap de cheltuieli?
în timp ce mama lui Jack pregătea astfel funeraliile fiului ei, tatăl vitreg alerga prin oraş în căutarea unei infirmiere încercate şi a unui medic care să-i salveze copiii. Auzind că la Oakland, dincolo de golf, trăia un doctor care tratase cu succes mai multe cazuri de difterie, John a luat primul vapor, s-a dus la el şi i-a cerut să vină la San Francisco. Doctorul a venit, a cauterizat pieliţa albă din gîtul copiilor, a dezinfectat cu acid sulfuric... şi necazul cu cele două funeralii a pierit.
îndată, Jack şi Eliza s-au înzdrăvenit, familia s-a mutat la Oakland, o suburbie adormită a oraşului San Francisco, scăldată de soare, şi care încerca să devină o metropolă în genul ei. Au închiriat o căsuţă confortabilă, compusă din cinci camere, pe strada a treia. Flora lipsea de acasă

toată ziua, fiind ocupată cu diferite combinaţii de îmbogăţire rapidă, cu care completa veniturile sporadice ale lui John London. Combinaţia ei cea mai de seamă era de a vinde poleială aurie proprietarilor de cabarete. Poleiala aurie servea la îmbrăcarea ramelor de tablouri, deasupra barurilor. Dacă proprietarul nu se lăsa convins că ramele tablourilor ar fi mai arătoase îmbrăcate în poleială, Flora se urca pe bar şi le poleia cu mîna ei.

Mama Jenny nu s-a putut muta îndată la Oakland ca să fie mai aproape de „copilul ei alb" şi un timp sarcina de a-l dădăci pe Jack căzuse din greu pe umerii Elizei. Fata era nevoită fie să stea acasă cu băiatul, fie să-l ia cu ea la şcoală. Cînd a explicat profesorului de ce trebuia să-l aducă acolo, profesorul l-a aşezat pe Jack în faţa unei cutii ca la un pupitru şi i-a dat să răsfoiască nişte cărţi cu poze. Băiatul avea atunci patru ani ; îi plăcea să se joace în curte cu ceilalţi copii care îi dăruiau Elizei cîte un măr ori o lăsau să se joace cu cercul în schimbul privilegiului de a-l avea pe Jack în preajma lor.

După un timp, John London a încercat să deschidă o băcănie în cartierul muncitoresc din Oakland, între străzile a şaptea şi Peralta. Familia locuia în

cele patru camere din dosul prăvăliei. Aici a încolţit, pentru prima oară, în mintea copilului bănuiala că în familia sa treburile nu prea mergeau bine. În notiţele pentru autobiografia pe care spera s-o publice o dată sub titlul de Marinarul călăreţl9 Jack povesteşte că un băiat de şase ani a auzit fără să vrea o ceartă în încăperile din dosul băcăniei : tatăl imputa mamei că avea un copil din

flori, iar mama se apăra strigînd : ,,eram atît de tînără şi el îmi făgăduise marea cu sarea”.
Băcănia aducea cîştig. London, care era un admirabil cunoscător al mărfurilor, vizita fermele îndepărtate şi cumpăra cele mai bune fructe şi zarzavaturi. Flora şi Eliza vindeau, iar Jack se înfrupta singur cu zahăr şi nuci ori de cîte ori avea drum prin prăvălie. Mama Jenny se stabilise într-o vilă din Alameda2, unde Jack îşi petrecea o mare parte din zi jucîndu-se cu copiii negresei, mîncînd la masa ei, fiind păzit, hrănit şi îngrijit de această femeie de treabă ca şi cum ar fi fost propriul ei fiu. De la ea a primit Jack sfaturi şi îmbărbătare ; cînd obosea jucîndu-se prin curte cu ceilalţi copii, se căţăra pe genunchii ei şi asculta cîntece de leagăn din vremea prunciei ori poveşti cu zîne din neamul mamei Jenny.
Se pare că întreaga familie a avut atunci o perioadă fericită. Numai Flora era nemulţumită, fiindcă socotea că nu prosperă destul de iute. I-a făcut cunoştinţă lui John cu un oarecare Stowell, convin-gîndu-l isă-i vîndă acestuia jumătate din drepturile asupra băcăniei, ca astfel să se poată extinde şi să facă mai repede avere.
Familiile London şi Stowell au închiriat o casă mare şi modernă în colţul dintre străzile a şaisprezecea şi Woods. Au lărgit prăvălia şi afacerile au început să meargă atît de bine, încît John London trebuia să-şi petreacă tot timpul la ţară ca să cumpere marfă. Sarcina lui Stowell era să ţină prăvălia şi banii care intrau. London nu mai ştia ce se petrece.
1 Sailor on Horseback, (n.t.)
1 Suburbie a oraşului San Francisco, (n.t.)

într-o zi, cînd s-a întors de la drum, a găsit prăvălia goală : Stowell vînduse întregul stoc de mărfuri, toate edecurile şi dispăruse cu numerarul.
Ruinat încă o dată, John London s-a întors la prima lui dragoste, ferma. A închiriat în Alameda un petic de pămînt de douăzeci de acri1 şi a început să cultive grîu şi zarzavaturi pentru piaţă. Jack scrie că a fost o perioadă nenorocită din viaţa lui, fiindcă n-avea cu cine să se joace şi trebuia să se închidă în sine însuşi.
London s-a dovedit un fermier îndemînatic şi ar fi avut spor la treabă dacă Flora s-ar fi mulţumit numai cu atît. Cum trecea drept cea mai deşteaptă membră a familiei, John a lăsat în seama ei partea bănească a afacerii. Niciodată n-a înţeles el unde cheltuia nevastă-sa banii, fiindcă era vădit că nu plătea facturile. Se lăuda singură cu inteligenţa ei ; încerca mereu să cîştige bani din diferite combinaţii, printre care figurau biletele de loterie şi speculaţiile la bursă. Intenţiile ei erau bune, dar temeiul lor era în vînt. Pe lîngă toate cele, ţinea ca fiecare amănunt privind conducerea gospodăriei să fie hotărît de sufletele celor duşi. London n-a mai mers la nici o altă întrunire spiritistă după ce s-a căsătorit cu Flora ; ea însă invita acasă grupuri de ocultişti. în timpul şedinţelor îşi aşeza băiatul de şase ani pe o masă în mijlocul unei camere întunecate, între şapte perechi de mîini care se întindeau spre el din întuneric. Apoi Jack şi masa începeau să plutească prin aer.
în urma acestor adunări cu fantome, a conversaţiilor înfricoşătoare pe care le asculta fără vrere în odăile din spatele băcăniei, cît şi a instabilităţii emoţionale şi a neputinţei de a se controla pe sine însuşi, lipsuri moştenite de la amîndoi părinţii, dar şi a sistemului

nervos prea sensibil transmis de Flora, Jack avea deseori crize nervoase şi mereu era la un pas de leşin.
Flora era o făptură firavă – putea să treacă fără să se încovoaie pe sub braţul întins al bărbatului
1 Un acru are 0,40 ha., deci cam un pogon, (n.t.)

ei – dar scenele pe care le făcea contrastau evident cu micimea trupului ei. Apoi, avea şi „inimă”. O apucau crizele cardiace tocmai cînd şedeau la masă şi atunci copiii erau nevoiţi s-o întindă pe pat, să facă mare caz de ea. întreţinerea casei cădea prin urmare pe umerii Elizei, care la vîrsta de treisprezece ani trebuia să gătească, să cureţe, să spele.
Se povestesc multe întîmplări din vremea copilăriei lui Jack, dar mare parte din ele sînt apocrife. Dacă lăsăm la o parte crizele lui nervoase, băiatul apare ca un copil normal şi sănătos, bun ca pîinea caldă, niciodată răutăcios. Era blond, cu părul cîrlion-ţat, cu ochii albaştri şi cu pielea deschisă la culoare. La cea mai mică emoţie, buzele lui delicate tremurau. Aici, în Alameda, a început el să înveţe, dar cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea afară, la cîmp, hoinărea cu John London, care era idolul său.
Sîmbătă seara familia se ducea la Teatrul Tivoli din Oakland, unde se serveau bere şi sandviciuri în timpul spectacolului.
John îl aşeza pe Jack pe masă, aşa ca să poată vedea scena, şi băiatul rîdea şi bătea din palme.
într-o zi cînd se juca în bucătărie, unde Eliza freca pardoseala, supraveghindu-l în acelaşi timp, a căzut şi s-a lovit de marginea chiuvetei ; s-a ales cu o tăietură pe frunte, de la păr pînă la nas. Eliza, amintindu-şi cum a

oblojit tatăl ei rana de la piciorul unui cal, i-a întins pe tăietură pînză de păianjen şi a uns deasupra cu păcură. în prima sîmbătă după accident, John i-a pus lui Jack un bandaj în jurul capului şi l-a dus cu el la teatru, ca de obicei, dar în sîmbătă următoare Flora n-a vrut să-l mai ia bandajat. I-a spus Elizei să aleagă : ori să cureţe păcura de pe fruntea băiatului, ori să stea acasă cu el. Dar Eliza şi Jack voiau să vadă piesa. S-au dus în bucătărie şi fata a dat jos păcura, dar şi coaja de pe rană. Toată viaţa va purta Jack cicatricea pe frunte.

Familia London avea acum o vacă, zarzavaturi din belşug şi o casă confortabilă. John culegea toate produsele, dar vindea la piaţă numai pe cele bune ; le

gumele de calitate inferioară le împărţea săracilor. Devenise cunoscut printre producători că avea marfă aleasă şi ar fi putut să-şi asigure un venit frumuşel în piaţa din Davenport. Cu toate astea, nu după mult timp, familia părăseşte ferma şi se mută la San Mateo, pe coastă, cîteva mile mai jos de San Francisco. Rudele spun că s-au mutat fiindcă aveau nevoie de spaţiu pentru creşterea cailor. E îndoielnic că John a vrut de bunăvoie să părăsească ferma ; poate că Flora l-a îmboldit cu vreo combinaţie a ei de înavuţire prin creşterea cailor, ori poate că a uitat numai să plătească facturile şi atunci au fost nevoiţi să plece.

Pe cei şaptezeci şi cinci de acri care se întindeau în lungul coastei scăldate de ceaţă, John London a plantat cartofi, şi-a dus la păscut cei cîţiva cai şi a dat în arendă locuri de păşune. Jack mergea la şcoala de pe culmea unui deal, lîngă Colma ; şcoala avea un singur profesor şi patru-cinci clase în aceeaşi încăpere, în orele libere, el şi Eliza se

duceau pe plajă, unde hoinăreau ori adunau scoici şi moluşte. Regiunea era deşartă, urîtă, iar coasta aridă. Jack şi-a petrecut aici cei mai posomoriţi ani ai copilăriei ; n-avea prieteni de joacă, fermele se aflau departe una de alta şi vecinii erau italieni sau emigranţi irlandezi de care Flora se sinchisea prea puţin. Singurele clipe de bucurie se iveau cînd el şi Eliza mergeau la vreo fermă din apropiere să caşte gura la vreo nuntă sau petrecere a italienilor, ori cînd tatăl lor pleca la piaţă, în San Francisco, şi-l aşeza pe băiat în vîrful carului cu cartofi.
Jack îşi amintea că în această epocă a suferit ca niciodată de foame. El scrie undeva că dorea atît de mult să mai simtă gustul cărnii, încît a furat odată o bucăţică de friptură din coşuleţul cu mîncare al unei colege de clasă şi că numai mîndria îl oprea să culeagă de pe jos şi să mănînce resturile de carne aruncate de colegii lui sătui.
Cînd Jack a împlinit opt ani, John London a cumpărat o fermă de optzeci şi şapte de acri în Liver-more ; ferma se găsea într-o vale însorită de lîngă

Oakland şi întreaga familie s-a mutat acolo, într-un conac vechi de pe proprietatea aceea. London a plantat un şir de măslini de jur împrejurul fermei, a sădit viţă de vie şi pomi fructiferi şi a început să cultive pămîntul. De cînd se afla în California, pentru prima oară cumpăra pămînt, cu gîndul să rămînă acolo toată viaţa. Jack a început să ajute şi el în gospodărie, adunînd ouă, aducînd lemne, scoţînd apă din puţ. Deseori se aşeza pe capră, lîngă tatăl său, cînd John îşi transporta produsele la piaţa din Oakland. Jack îi zicea lui John tată şi-l iubea ca pe un tată chiar şi după ce a aflat că nu există între ei legături de singe. London a sădit în mintea copilului dragoste nu atît pentru

munca de fermă, cît pentru metodele ştiinţifice prin care se obţin cele mai alese roade ale pămîntului şi cele mai preţioase animale în crescătorie. Aşa a apărut înclinarea lui pentru munca la fermă, pe care Jack greşit şi-o credea înnăscută.

Tot aici băiatul şi-a descoperit adevărata pasiune a vieţii sale, pe care i-a transmis-o într-adevăr Chaney, singurul talisman care nu l-a înşelat niciodată, care i-a dat sens şi direcţie existenţei : dragostea pentru cărţi. Profesorul şcolii i-a împrumutat Alham-bra de Irving; prin casele vecine, unde cărţile se găseau numai din întîmplare, a dat peste Viaţa lui Garfield, peste Călătoriile în Africa ale lui Paul du Chaillu, dar mai ales peste un exemplar din Signa a lui Ouida, o povestire lirică despre fiul nelegitim al unei ţărănci italiene, făcut cu un artist ambulant ; fiul a crescut în sărăcie şi în greutăţi, dar a devenit unul din cei mai mari compozitori ai Italiei, istorie pe care, în liniile ei mari, avea s-o repete şi Jack. După ce a citit Signa, scrie el, orizontul lui îngust s-a lărgit şi lumea i s-a părut un lucru pe care-l putea cuceri, dacă avea destulă îndrăzneală. Eliza povesteşte că în timpul acela Jack i-a spus : „Ştii, Liza, n-am să mă însor pînă nu voi împlini patruzeci de ani. Voi avea o casă mare şi voi pune într-una din camere numai cărţi”. Cînd a împlinit patruzeci de ani, avea o casă mare şi mai multe camere pline cu cărţi...

45

Deşi îi plăcea să se ducă la cîmp cu John şi să citească alături de Eliza, sora lui, cei doi ani petrecuţi la Livermore au fost posomoriţi. Nu mai era atît de mic încît să nu-şi dea seama că în familia lui lucrurile nu mergeau pe roate : rareori găsea acasă o atmosferă plăcută, căci în căminul lor domneau confuzia mintală a Florei, scenele, crizele ei

de inimă şi pretenţiile. Flora nu se purta vitreg cu Jack şi el o iubea aşa cum orice copil normal îşi iubeşte mama \ dar nici prea multă duioşie nu-i arăta, aşa că băiatul căuta dragoste la Eliza. Apoi, Flora a hotărît să ia în pensiune un veteran din războiul civil, om de vîrstă mijlocie, pe nume Shepard, văduv cu trei copii. Pe lîngă sarcinile ei de a găti, de a ţine casa şi de a-l îngriji pe Jack, Eliza, acum fată de şaisprezece ani, trebuia să-i dădăcească şi pe cei trei urmaşi ai lui Shepard, dintre care cel mai vîrstnic avea treisprezece ani.

Pe la sfîrşitul anului, John London s-a stabilit din nou la Oakland ca producător de trufandale, căci acolo putea să-şi desfacă oricînd recolta. Perspectivele de viitor erau atît de luminoase, încît familia i-a cumpărat lui Jack primul lui maiou de gata ; băiatul a fost în al nouălea cer de bucurie, căci pînă atunci nu purtase decît lenjerie aspră, făcută în casă. Apoi Flora, nemulţumită iarăşi de ritmul în care progresau, a pus la cale o nouă combinaţie. L-a luat pe John şi l-a traversat golful, l-a dus de mai multe ori la San Francisco şi l-a pus în legătură cu directorul unuia din marile hoteluri : cei doi bărbaţi s-au înţeles ca John să înfiinţeze o fermă de găini, iar directorul să cumpere toţi puii şi ouăle.

John London, care habar n-avea de creşterea găinilor, şi-a ipotecat partea lui de fermă şi a clădit nişte coteţe uriaşe şi nişte clocitori încălzite cu abur. Un timp, destul de scurt, directorul din San Francisco i-a cumpărat toate ouăle şi toţi puii pe care voia John să-i vîndă. Apoi, trei calamităţi l-au izbit deodată : Eliza, care îngrijea de pui, s-a măritat cu Shepard şi a plecat de la fermă ; mare parte din găini au murit de pestă, iar cele rămase nu mai ouau. Cum

London îşi băgase banii în măslini, livadă şi clocitori, cînd datoria a devenit scadentă, n-a avut cu ce plăti. Banca i-a luat dreptul de răscumpărare a ipotecii, încă o dată familia London a ajuns pe drumuri, cu lucrurile grămădite în căruţa de cartofi.
Starea sufletească a lui Jack era ca un seismograf care înregistra cele mai slabe zguduiri... Şi zguduiri existau din belşug, căci în următorii treisprezece ani familia lui a trăit în sărăcie şi a avut parte numai de eşecuri. Deseori spunea el că n-avusese copilărie, că primele lui amintiri erau îngemănate cu sărăcia şi că sărăcia lor era cronică.
Jack avea zece ani cînd John London a renunţat pentru totdeauna la munca de fermă, pe care o iubea atît, şi s-a întors la Oakland. Băiatul era subţirel, cu faţa luminoasă, cu ochii de un albastru închis şi suferea adînc fiindcă o pierduse pe Eliza.
Nu era un bătăuş, dar la şcoala din Garfield se împămîntenise obiceiul californian ca fiecare băiat să se bată cu fiecare coleg, aşa că a învăţat repede să-şi folosească pumnii. îi plăcea însă mai mult să vîneze raţe şi să pescuiască lîngă digul Alameda, cu tatăl său, care îi dădea băiatului propria lui puşcă şi undiţa de pescuit. Eşecurile statornice şi instabilitatea familiei, teama inspirată de şedinţele spiritiste la care asista, presentimentul că naşterea lui avea ceva suspect, l-au făcut să se închidă în sine, să fie timid, lipsit de iniţiativă. între vîrstnic şi copil, amîndoi necăjiţi de neajunsurile pe care le îndurau de la Flora, fiecare neputincios să îndrepte răul, s-a creat o simpatie care se adîncea mereu. Ori de cîte ori puteau, plecau împreună şi-şi petreceau toată ziua în singurătate, hoinărind pe malul apei. Se iubeau şi

aveau încredere deplină unul în celălalt, dar dragostea lor era umbrită de tristeţe.
La Oakland, familia închiriase o vilă cu ferestre în formă de arcadă, pe strada a şaptesprezecea din Est. în apropiere se afla Filatura californiană de bumbac, la care munceau multe fete venite din Scoţia. Directorul l-a întrebat pe London dacă nu voia

să ia în pensiune cîteva fete. John avea atunci cincizeci şi cinci de ani, se simţea zdrobit de faptul că niciodată n-avea să se mai întoarcâ la munca pă-mîntului şi că n-avea să mai fie propriul lui stăpîn ; nici nu se simţea în stare să înceapă alte îndeletniciri.
Aşa stînd lucrurile, s-a hotărît să deschidă o pensiune.
Flora avea cap, şi la începutul fiecărei activităţi noi şi-l punea la contribuţie. îl trimitea pe John, . care cunoştea mărfurile bune şi preţul lor, să facă piaţa, iar ea supraveghea la bucătărie. Cele douăzeci de tinere scoţiene erau mulţumite, direcţia filaturii era satisfăcută, iar familia London trăgea atîta profit, încît după cîteva luni au reuşit să strîngă destui bani ca să-şi cumpere vila în care locuiau. Cînd filatura a mai angajat un grup de fete, Flora a ţinut să cumpere un teren învecinat, unde să construiască încă un cămin pentru fete.
Un timp, totul a mers bine, căci Flora se ocupa de gospodărie cu multă grijă. Apoi nepieritoarea ei in-stabilitate emoţională a învins-o. Interesul i-a dispărut ; nu cîştigau bani destul de repede... nu exista nimic senzaţional într-o pensiune... mai erau pe lume şi alte combinaţii prin care o femeie deşteaptă ca ea putea face avere. A început să risipească banii – nimeni nu ştia pe ce – şi cînd a venit scadenţa celor două datorii n-au avut cu

ce să plătească. Banca a luat clădirile şi o dată cu ele ultimul mijloc sigur al lui John London de a-şi cîştiga existenţa.
în timp ce pensiunea familiei London prospera, tînărul Jack a făcut o descoperire importantă : Biblioteca publică din Oakland. în cursul celor cinci ani cît citise pînă atunci, n-a găsit decît cinci cărţi bune. În rest, colţişorul acela retras de ţară nu i-a oferit decît romane proaste, de zece centi, şi ziare vechi. În chip nedesluşit, băiatul îşi dădea seama că existau şi alte cărţi, mai frumoase, dar nu ştia cum să le capete. Nu-şi închipuise niciodată că există un aşează-mînt numit bibliotecă publică, o clădire cu mii de cărţi care pot fi cercetate. Jack şi-a datat naşterea

lui spirituală în clipa cînd s-a oprit cu şapca în mînă la uşa casei de lemn care adăpostea biblioteca şi ochii i s-au mărit de uimire că în lumea asta puteau fi atîtea cărţi. Din ziua aceea, deşi a îndurat multe suferinţe, deşi a avut depresiuni sufleteşti şi mintale, deşi a fost înfrînt, dispreţuit şi gonit ca un paria, n-a mai fost niciodată singur. Fiul profesorului Chaney îşi găsise făgaşul vieţii.
În biblioteca publică a întîlnit pentru prima oară o femeie cultivată, care se simţea la ea acasă în lumea cărţilor. Miss Ina Coolbrith a zărit o lumină în ochii băiatului care trecea pe lîngă rafturi plimbîn-du-şi cu dragoste vîrful degetului pe cotorul volumelor. Pînă în ziua aceea, el citise cîteva cărţi serioase, ca Aventurile pelerinului Pickle de Smollett şi Noua Magdalenă de Wilkie Collins. Domnişoara Coolbrith a aflat repede că-i plăceau mult cărţile de aventuri, de călătorie, de marină şi de descoperiri, aşa că l-a aprovizionat din belşug cu ele. Era o femeie cu educaţie, laureată pentru poezie în California,

şi Jack a ajuns să ţină la ea. Căuta să citească în aceeaşi zi toate volumele pe care ea i le dădea, ca astfel s-o poată vedea din nou a doua zi cînd i le aducea înapoi.
Băiatul s-a îndopat pe săturate cu cărţile de care era înfometat ; citea în pat, la masă, cînd se ducea ori venea de la şcoală, în timpul recreaţiilor cînd ceilalţi copii se jucau. Avînd o imaginaţie înaripată şi un sistem nervos delicat, simţămintele lui erau mereu în clocot şi se revărsau uşor. Îi plăcea să se lase purtat pe culmile stărilor extatice ale eroilor literari, ori să fie cuprins de disperarea cea mai adîncă dacă personajele cu care se identifica erau nefericite sau înfrînte de soartă. Citea atît de mult într-un timp atît de scurt, încît îl apucau din ce în ce mai des spasmele. Tuturor le spunea : ,,du-te de aici, mă tulburi”. După ce a citit povestiri vechi de călătorie şi expediţii romantice, a căpătat convingerea ameţitoare că Oakland era doar locşorul de unde putea porni în marea clătătorie şi că lumea, cu aventurile ei emoţionante, îl aştepta să vină.
50
John London oi-avea de lucru. Familia s-a mutat într-un cartier mai sărac, pe calea San Pablo, lîngă strada a douăzeci şi doua. Mama Jenny nu locuia departe de acolo şi Jack se ducea mereu la ea să-i povestească durerile şi bucuriile, să mănînce la masa ei, să fie spălat pe gît şi pieptănat şi să plece apoi iar în lume, după ce simţea pe umăr apăsarea mîinii ei calde care-l îmbărbăta. John London încerca să găsească un serviciu permanent, dar nu i se oferea nimic potrivit, şi astfel i-a revenit lui Jack, pe atunci în vîrstă de unsprezece ani, sarcina să aducă de mîn-care familiei. Se scula din pat cînd încă nu se crăpa de ziuă, lua ziare şi le împărţea pe la uşile ştiute dinainte

; după ce ieşea de la şcoală făcea aceeaşi treabă pe alte străzi. Slujba îi aducea doisprezece dolari pe lună, pe care îi punea îr? mîna Florei fără să se atingă de ei. Mai lucra şi sîmbăta, cu un camion de gheaţă, iar în serile de duminică aşeza popicele pentru jucători. Nu-i mai rămînea decît prea puţin timp pentru citit, căci învăţa acum ce înseamnă viaţa pe pielea lui proprie, dînd lupta cu ceilalţi băieţi care vindeau ziare, luînd seama la scandalurile de prin cabarete şi obişnuindu-se cu viaţa colorată din estuarul Oakland. Vedea acolo vînători de balene din Arctica, amatori de curiozităţi de prin Pacificul de Sud, contrabandişti de opium, traficanţi de stridii, pescadoare greceşti, jonci chinezeşti, vapoare americane. La zece ani scăpa de atmosfera apăsătoare de acasă mulţumită cărţilor de aventuri ; acum, la treisprezece, izbutea să facă acelaşi lucru mulţumită estuarului şi mării.

Pînă la urmă, John London a găsit serviciu ca paznic de noapte la debarcaderul Davies, dar asta nu însemna că Jack putea să cheltuiască banii pe care-i cîştiga. Cum n-a avut niciodată voie să-şi cumpere nimicuri, ca : bile, titirez, briceag, el schimba ziarele suplimentare cu poze de serie din pachetele de ţigări: cai de curse faimoşi, frumuseţi pariziene, campioni de box ; cînd completa o serie, căpăta pe ea unul din lucrurile pe care le dorise cu disperare şi pe care ceilalţi băieţi şi le cumpărau cu banii lor. Aşa s-a

transformat într-un negustor dibaci, calitate care-i va fi de mult ajutor cînd îşi va schimba la edituri povestirile pe numerar. Simţul valorilor a devenit la el atît de ascuţit,

încît ceilalţi băieţi îl chemau să vîndă marinarilor boarfe, sticle, pungi şi bidoane de ulei, plătindu-i un comision.
Ina Coolbrith povesteşte că în timpul acela venea la bibliotecă, şovăitor, un băiat sărman, zdrenţăros şi neîngrijit, care ţinea un teanc de ziare sub braţ şi cerea ceva bun de citit, dorind să împrumute orice carte cu titlu interesant. Miss Coolbrith mai arată că băiatul avea încredere în el însuşi, convins că va obţine tot ce dorea. Aşa apare prima contradicţie fundamentală a firii lui Jack : timid şi ruşinos pentru că simţea inferioritatea şi echivocul naşterii lui nelegitime ; încrezător în sine şi sigur pe el fiindcă moştenise mintea viguroasă a profesorului Chaney.
Sînt puţine lucruri de semnalat cu privire la anii lui de şcoală. Frank Atherton, coleg cu el la şcoala Cole, povesteşte cum şi-au făcut laţuri şi s-au dus să prindă pisici sălbatice pe dealurile Piedmont | Jack auzise că muncitorii chinezi plăteau foarte bine pisicile sălbatice, pe care le mîncau ca să prindă putere pentru luptele lor de tong. 1 Jack căuta prin astfel de procedee să cîştige bani, să se lase de şcoală şi să se facă scriitor. Un exemplu tipic de amintire ex post facto.
0 istorisire mult mai caracteristică arată că cei doi băieţi au închiriat o barcă pe estuar ca să vîneze lişiţe, dar revolverul de 22 al lui Jack a căzut peste bord şi băiatul i-a cerut lui Frank, care ştia să înoate, să se scufunde după el în apa de 5 stînjeni marini. 2 Cum Frank s-a împotrivit, pe Jack l-a apucat un acces de furie şi a aruncat amîndouă vîslele în apa
1 Tong (de la cuvîntul chinez T'ong, care înseamnă loc de adunare) este numele unui fel de sindicate înfiinţate Sn S.U.A. în secolul trecut de către muncitorii chinezi de

acolo care încercau să se apere Sn colectiv de exploatarea compatrioţilor lor mai înstăriţi. Cum tongurile nu aveau o unitate diriguitoare, ele se războiau de multe ori între ele. (n.t.)

1 Stînjenul marin englez are 1,82 m. (n.t.)

estuarului \ ca urmare au plutit mai multe ore în şir în voia valurilor.

La şcoala Cole, unde se cînta în cor în fiecare dimineaţă, profesoara a observat că Jack tăcea. în-trebîndu-l de ce, băiatul i-a răspuns că profesoara nu poate să-l înveţe, că îi strică vocea, fiindcă îl pune să cînte prea jos. Atunci, ea l-a trimis la director, ca să-l pedepsească. Directorul i-a dat drumul cu o notiţă în care arăta că-l iartă, .dar că trebuie să scrie o compunere în fiecare dimineaţă în timpul celor cincisprezece minute de cor. Mai tîrziu, cînd Jack scria în fiecare dimineaţă o mie de cuvinte pentru romanele lui, spunea că datora acest lucru obiceiului deprins atunci, la şcoală.

Pe lîngă dragostea lui pentru cărţi, mai avea alta pentru mare, cea mai mare dragoste a vieţii lui. îşi petrecea fiecare minut liber dînd tîrcoale Yacht Clubului de la estuar, căutînd vreo posibilitate să muncească la bărci şi în acelaşi timp să cîştige un ban în plus pe care să-l aducă acasă. Proprietarii de iahturi ajunseseră să-l îndrăgească, fiindcă era curajos, fiindcă putea să înoate repede pe cea mai amarnică vreme şi fiindcă nu se sinchisea că se udă. îi plăteau mici sume de bani ca să frece punţile cu peria şi-l învăţau ceea ce ştiau şi ei despre ambarcaţiunile mici. Nu după mult a izbutit să ia o terţarolă la o velă 1 pe vînt puternic.

În vremea cînd avea treisprezece ani a reuşit să pună deoparte, cent cu cent, vreo doi dolari în mărunţiş, sumă pe care conştiinţa lui îi îngăduise să n-o dea Florei. Cu banii aceştia şi-a cumpărat o barcă veche, cu care se plimba în sus şi în jos pe estuar ; a încercat să-i pună velă şi să iasă cu ea în golf. Ieşirile de acest fel nu puteau dura prea mult, căci barca nu avea derivor2 şi neîncetat lua apă. Cu barca inundată intra în celelalte bărci de pe estuar, se ciocnea de ele, dar tot încercînd şi greşind se an-

1 Adică să reducă suprafaţa velei, manevră pentru care se cere îndemînare. (n.t.)

2 O placă metalică aşezată vertical sub ambarcaţiune ca să împiedice deriva, (n.t.)

xrena singur. Era fericit cînd simţea mîngîierea valurilor lîngă bordul bărcii, cînd simţea pe buze gustul apei sărate a oceanului şi cînd striga ,,cîrma sub vînt", deşi se afla singur în barcă şi încerca singur să execute manevra.

La treisprezece ani a absolvit şcoala Cole. A fost numit istoricul clasei şi ales să ţină o cuvîntare la serbarea de sfîrşit de an, dar cum n-avea nici un costum de haine mai arătos în care să se înfăţişeze, nu s-a prezentat. Nu se putea gîndi să urmeze o şcoală superioară, fiindcă serviciul lui John devenea din ce în ce mai iluzoriu. Aşa a continuat să ducă ziare la casele oamenilor ; mai vindea ziare şi noaptea, pe străzile din Oakland, şi primea orice slujbă i se oferea, ca de pildă să mături cabaretele din parcurile Idora şi Weasel după picnicurile de duminică. Era un puşti zdrenţăros şi muncitor, cu faţa luminată de un surîs plin de farmec ; un luptător încăpăţînat, uşor da scos din fire şi grozav de sensibil.

în cursul unui an, timp în care şi-a luat diferite munci suplimentare fără să-i pomenească ceva Florei, a strîns şase dolari şi şi-a cumpărat libertatea sub forma unui caiac de ocazie. Cînd a mai adunat încă un dolar şi şaptezeci şi cinei de cenţi, a vopsit caiacul într-o culoare veselă j încă o lună de muncă suplimentară i-a adus cei doi dolari pentru velă ; în sfîrşit, cînd a mai avut un dolar şi patruzeci de cenţi pentru două vîsle, lumea şi-a deschis larg porţile în faţa lui. Făcea curse din ce în ce mai lungi în golful San Francisco, ducîndu-se cu refluxul pînă la insula Goat după morua 1 şi întorcîndu-se seara cu fluxul ; încrucişa silajele feriboturilor ; urla cîntecele marinăreşti Blow the Man Down2 şi Whiskey, Johnny, Whiskey ori de cîte ori vîntul încreţea coama puternicelor maree şi îi arunca spuma în obraz ; traversa golful cu caiacul nepuntat, pe vînt tare, şi primea în

1 Varietate de peşte din mările nordice, din ficatul căruia se extrage uritura de peşte. Nu trebuie confundat cu morunul nostru, (n.t.)

2 ,.Suflă pînă dobori omul", (n.t.)

faţă rîsetele marinarilor de pe scunere care-i spuneau pe şleau că minte cînd îşi povestea isprăvile.

Era de o cutezanţă neobişnuită, care mergea pînă la nebunie \ cu cît vremea era mai aprigă, cu atît era mai îndrăzneţ fiindcă nu se temea de furia valurilor. Străduindu-se mereu să-şi afle obîrşia, îşi spunea că e un viking, descendent din acei vajnici navigatori care au traversat Atlanticul în bărci fără punte ; sau că e un anglo-saxon, urmaş al acelei rase de luptători care nu se temea de nimic. Şi fiindcă era curajos, fiindcă era îndrăgostit de mare, a devenit unul din cei mai buni

cunoscători ai navigaţiei cu nave mici pe apele înşelătoare ale golfului.
Timp de un an a reuşit să petreacă în fiecare zi, după ce termina muncile suplimentare şi vînzarea ziarelor, o oră sau două, în barca sa iubită. Dar înainte de a împlini cincisprezece ani, tatăl său adoptiv a fost lovit de tren şi rănit grav. Familia locuia pe malul estuarului, într-o vilă veche, despre care oamenii spuneau că este o şandrama. De altfel, multe colibe învecinate fuseseră construite din dărîmături, din epave, ori din corăbii scoase din uz. Hainele lui Jack erau numai petice şi mereu îl chinuia nevoia de a mînca şi setea de noi cunoştinţe. A căpătat o slujbă grea într-o fabrică de conserve ; lucra într-un grajd părăsit, lîngă linia ferată şi primea zece cenţi pe oră. Cea mai scurtă zi de muncă era de zece ore, dar cîteodată lucra şi optsprezece ori douăzeci de ore. Erau săptămîni la sfîrşitul cărora nu pleca mai devreme de unsprezece. Apoi avea de făcut un drum lung pînă acasă, fiindcă nu-şi putea îngădui să meargă cu autobuzul. Se trîntea în pat la douăsprezece jumătate, iar dimineaţa, la cinci jumătate, îl zgîlţîia Flora ; somnoros, băiatul se agăţa cu disperare de aşternutul pe care mama lui căuta să i-l smulgă. Grămădit la marginea patului, izbutea să rămînă totuşi acoperit. Atunci Flora îşi punea toate puterile şi-l trăgea jos cu aşternut cu tot. Băiatul se ţinea de cearşafuri, ca să se mai apere de frigul din cameră. Pînă la urmă, se ridica în picioare şi se trezea.
56
Se îmbrăca pe întuneric, se ducea la chiuveta năclăită din bucătărie şi se spăla cu săpun de leşie, care făcea greu spumă. Apoi se ştergea cu un prosop umed, murdar, rupt, care-i lăsa pe faţă scame ; se aşeza la masă şi mînca

pîine cu un lichid tulbure care în familia London se numea cafea. Afară, cerul era limpede şi rece ; se înfiora de frig. Stelele încă mai licăreau şi oraşul dormea cufundat în beznă. Cînd intra pe poarta fabricii de conserve se uita mereu spre răsărit, unde, de-a lungul profilului frînt al acoperişurilor, începea să se ivească o lumină palidă.

La 1 ianuarie 1891 şi-a deschis într-un caieţel o rubrică pe care a intitulat-o ,.venituri şi cheltuieli". La venituri a trecut cincisprezece cenţi. între întîi şi patru ale lunii a cheltuit cinci cenţi pe lămîi şi zece cenţi pe lapte şi pîine ; apoi n-a mai cumpărat nimic pînă nu şi-a primit leafa de zece dolari şi jumătate, din care a plătit chiria, şase dolari, a cumpărat unt, gaz, stridii, carne, nuci, gheaţă, gogoşi, iar de douăzeci de cenţi hapuri pentru Flora. O notiţă, din care se vede că a plătit cincizeci de cenţi pentru spălat, arată că Flora nu căuta să se întindă cît îi era plapuma.

Treceau luni după luni de muncă grea şi el nu găsea timp să mai vină pe la bibliotecă \ era prea obosit ca să ţină ochii deschişi noaptea, deasupra unei cărţi ; se întreba în sinea lui dacă scopul vieţii era să tragă în jug ca un animal. Avea trupul scurt şi vînjos al profesorului Chaney, putea să îndure fizic orice trudă, dar temperamentul nu i se potrivea cu munca mecanică. Fiu de intelectul, moştenind mintea activă a tatălui său şi imaginaţia febrilă a acestuia, simţea că munca brută îl copleşeşte şi de aceea se revolta împotriva ei. Dacă ar fi ştiut că era fiul profesorului Chaney, poate că nu s-ar mai fi chinuit întrebîndu-se de ce ura atît de amarnic munca fizică, în vreme ce alţi băieţi şi fete îşi acceptau soarta cu un fel de nepăsare eroică.

îşi amintea de bărcuţa lui care lenevea şi se căptuşea cu scoici la debarcader; îşi amintea de

vîntul care bătea în fiecare zi deasupra golfului, de zorile şi amurgurile pe care nu le mai vedea, de muşcătura apei de mare. cînd sărea peste bord. O singură cale exista ca s-o rupă cu munca istovitoare, dar în acelaşi timp să-şi ajute familia : să plece pe mare. După expresia lui, era în floarea tinereţii, fremăta de romantism şi dor de aventură, visa la viaţa sălbatică din lumea sălbatică a oamenilor.

în după-amiezile de duminică se plimba cu barca de-a lungul coastei ,• făcuse cunoştinţă cu piraţii de stridii, aventurieri şi beţivi neînduplecaţi, care făceau incursiuni în golful Lower, prin apele particulare ale crescătorilor de scoici şi care-şi vindeau prada pe bani buni la docurile din Oakland. Aflase că rareori cîştigau ei mai puţin de douăzeci şi cinci de dolari pentru o noapte de muncă , cine avea barca lui proprie încasa şi două sute de dolari după o singură incursiune. Cînd a auzit întîmplător că Frank-Francezul, unul din cei mai vechi piraţi, voia să-şi vîndă slupul1 numit Razzle-Dazzle, n-a mai stat pe gînduri. îl va cumpăra. El, care moştenise de la tată aversiunea crîncenă pentru munca brută mecanică, păstrase de la mamă nepăsarea faţă de disciplina care dicta tovarăşilor săi să rămînă legaţi de o muncă cinstită, dar înrobitoare.

De unde să ia însă cei trei sute de dolari, el care pînă atunci nu cunoscuse decît sărăcia ? S-a dus drept la mama Jenny, care lucra ca infirmieră. Va împrumuta ea oare copilului său de lapte banii trebuitori ? Va împrumuta ! Ce era al mamei Jenny era şi al lui Jack.

în duminica următoare s-a îndreptat spre Razzle-Dazzle, a intrat în grupul celor care tocmai negociau şi a făcut oferta. Luni de dimineaţă l-a întîlnit pe Frank-Francezul în cabaretul La ultima şansă şi i-a pus în mînă douăzeci de dolari strălucitori în piese de aur, primiţi de la mama Jenny. Cum a isprăvit de băut aldămaşul – a fost prima dată cînd s-a cinstit cu whisky – a dat fuga la docuri, a ridicat ancora

1 Slup, ambarcaţiune cu un singur catarg, (n.t.)

59

şi a pornit cu vînt strîns 1 pe apele golfului, cu o viteză de trei mile pe oră. Vîntul îşi trimitea suflarea pînă în adîncul plămînilor lui şi încreţea coama valurilor. Din faţă veneau scunerele2 şi sirenele lor şuierau, iar mecanicii ridicau podurile mobile. Treceau şi remorchere ; silajul 3 lor puternic îl zguduia. Un vas pentru transportul zahărului era remorcat de la chei spre larg. Apa strălucea în lumina soarelui şi viaţa era măreaţă. Trăia în plină viitoare a spiritului romantic de răzmeriţă şi de aventură.

Mîine va fi un pirat de stridii, un corsar care se va bucura de întreaga libertate îngăduită în secolul său pe apele golfului San Francisco. Dimineaţa îşi va lua de-ale gurii, va înălţa vela mare şi va ieşi din estuar cu ultimele ape ale refluxului. Apoi va slăbi alura şi se va îndrepta cu fluxul spre insula Asparagus, unde va ancora la o bună distanţă de ţărm. Aşa îşi va realiza şi ultimul vis : să doarmă pe apă.

1 Vînt strîns, expresie marinărească pentru vîntul care bate aproape din faţă. (n.t.)

1 Scuner, ambarcaţiune mai mare, cu două catarge, (n.t.)

1 Silaj, şuvoiul lăsat în urmă pe suprafaţa apei de un vas care înaintează, (n.t.)
60
2
Cînd a cumpărat vasul Razzîe-Dazzîe de la Frank-Francezul cu trei sute de dolari. Jack a înţeles, spre uimirea lui, că a dobîndit-o totodată şi pe Mamie, regina piraţilor de stridii. Pînă atunci fata fusese a lui Frank-Francezul, dar în ziua cînd băiatul cel chipeş, cu faţa luminoasă, a pus piciorul pe Razzle-Dazzle ca să încheie tîrgul, Mamie s-a îndrăgostit de el. Avea şaisprezece ani, o vagabondă vioaie şi drăguţă. Jack spunea că era focoasă şi bună la inimă, că-i rînduise un adevărat cămin în micuţa cabină de pe Razzle-Dazzle, primul cămin cumsecade pe care l-a avut vreodată. Jack era cel mai tînăr skiper 1 al flotei şi singurul care naviga cu o femeie la bord. Faptul a stîrnit vîlvă şi a fost nevoit să se bată cu mai mulţi skiperi ca să-şi păstreze fata, ba era cît pe ce să-şi piardă viaţa fiindcă pe Frank-Francezul îl apucase gelozia.
în aceeaşi noapte, Jack a făcut prima lui incursiune la bancurile de stridii. Un şoarece de chei cu favoriţi negri, pe nume Păianjenul, care mai lucrase pe Razzle-Dazzle, a primit să vină cu el ca membru de echipaj. George-Namila, tînărul Nelson-cel-Sata-nic, Moluscă, Bob-Whisky, Nicky-Grecul şi alţi doisprezece oameni, voinici şi neînfricaţi, unii din ei foşti ocnaşi, s-au adunat în bărci şi şalupe, cu auto-
1 Skiper, proprietar sau căpitan de vas comercial, (n.t.) 4*
51
matele la brîu. După ce s-a discutat planul, flotila s-a pus în mişcare la adăpostul întunericului. Era în iunie şi luna

plină se micşora ; flotila s-a îndreptat spre Golful-de-Jos şi a înaintat pînă cînd micile vase au dat cu fundul de mîlul moale. Jack şi-a băgat nava cu prova în ţărm, lîngă un banc mare, a deschis gura sacului şi a început să culeagă. în scurt timp a umplut sacul şi s-a întors la barcă să ia altul. Cînd au venit zorii, a pornit în grabă spre Oakland să prindă deschiderea tîrgului. Şi-a vîndut stridiile proprietarilor de cabarete şi de restaurante şi a încasat după o singură noapte cît ar fi cîştigat muncind trei luni la fabrica de conserve. în mintea lui de copil, treaba a luat proporţiile unei aventuri extraordinare. I-a înapoiat mamei Jenny o parte din banii împrumutaţi şi a dat restul Florei pentru casă.

în cîteva săptămîni şi-a marcat bine locul printre cei mai dibaci piraţi de stridii. Cînd Frank-Francezul a încercat să-l răstoarne cu scunerul şi s-o ia înapoi pe Mamie, Jack s-a aşezat pe puntea lui Razzle-Dazzîe cu o puşcă de vînătoare în mînă ; cîrmind cu picioarele, şi-a păstrat neabătut ruta, silindu-şi adversarul, om de cincizeci de ani, să schimbe direcţia şi să se îndepărteze. A trăit o dimineaţă deosebită cînd a adus cu Razzle-Dazzle o încărcătură mai mare decît a oricărui alt vas cu echipaj de doi oameni; s-a mîndrit cînd restul flotilei se afla încă în Golful-de-Jos şi numai vasul lui a ancorat pe lumină la insula Asparagus ; ori în noaptea de joi, cînd toate vasele se grăbeau spre piaţă şi Jack era în frunte cu Razzle-Dazzle şi a luat caimacul tîrgului de vineri dimineaţa.

Cînd ofiţerii de poliţie veneau la bordul lui, Jack dezghioca cele mai frumoase stridii, le servea condimentate cu piper şi potolea pe nemulţumiţi cu o cană de bere.

• Era un băiat sociabil. îşi iubea prietenii întru piraterie şi dorea ca şi ei să-l iubească. Cînd beau ei, bea şi el ; cînd

se îmbătau ei, băiatul de cincisprezece ani se îmbăta şi el, ca să le arate că era bărbat.
62
Era voinic, neînfricat în luptă, hîrşit cu furtunile şi, cu timpul, a ajuns unul din cei mai simpatici marinari, fiind acceptat de ceilalţi ca egal şi ca tovarăş, între incursiuni însă, îşi ancora vasul la chei şi se ducea la biblioteca din Oakland, unde stătea îndelung de vorbă cu miss Coolbrith ; apoi îşi alegea un braţ de cărţi şi se întorcea acasă, pe Razzle-Dazzle. încuia uşa cabinei, ca tovarăşii lui să nu-l găsească, se aşeza în cuşetă şi citea carte după carte mîncînd bomboane şi zaharicale.
La piraţii de stridii băutura, bătăile, înjunghierile şi împuşcăturile erau lucruri obişnuite ; se furau bărci şi se dădea foc la vele ; se omorau din cînd în cînd unii pe alţii. Pentru Jack, căruia îi plăceau încă poveştile cu piraţi şi lupi de mare, cu prădări de oraşe şi cu lupte între oameni înarmaţi, toate astea însemnau viaţa goală-goluţă, sălbatică şi liberă. De la carierele de nisip de lîngă estuarul Oakland, unde piraţii îşi potoleau necazurile fulgerînd şişurile sau aruncînd nisip în ochii duşmanului, drumul ducea spre lumea largă şi aventuroasă, unde oamenii se luptau pentru ţeluri înalte şi romantice.
Luni de-a rîndul a navigat el cu Razzle-Dazzle ; a plătit mamei Jenny restul din cei trei sute de dolari pe care-i împrumutase ; şi-a întreţinut familia, a trecut prin nenumărate aventuri primejdioase şi senzaţionale cu pescarii din golf, a trăit fericit cu Mamie în cabina de pe bord. Apoi s-a întovărăşit cu tînărul Nelson-cel-Satanic, un diavol de douăzeci de ani, cu trup de Hercule. Jack îl adora pe tovarăşul său mai mare, pentru că era un viking cu ochi albaştri, păr blond şi oase mari. în cursul unui

scandal la care a luat parte toată flotila de piraţi beţi, tînărul Nelson a fost împuşcat în mînă şi vasul lui, Reindeer, tras pe uscat şi grav avariat ; tot atunci, Jack ş-a luat :1a bătaie cu echipajul său, cu Păianjenul, care • dăduse foc velei mari de pe Razzle-Dazzle şi dezertase. Apoi o ceată de piraţi duşmani a venit pe Razzle-Dazzle, l-a găurit, i-a dat foc şi l-a scufundat. Jack şi tînărul Nelson şi-au unit puterile, au reparat vasul Reindeer, au împrumutat bani pentru

provizii de la Johnny Heinhold, proprietarul cabaretului La ultima şansă, şi-au umplut rezervoarele cu apă şi au pornit cu Reindeer după stridii.

Plăcerea cea mai mare a tînărului Nelson era să guverneze astfel nava încît să evite ciocnirea în ultima clipă. A doua plăcere era să nu strîngă niciodată pînzele, oricît de tare ori de încet ar fi suflat vîntul. De cîteva ori au văzut moartea cu ochii, fiindcă tînărul Nelson îndrăznea să facă manevre la care nimeni altul nu se gîndea. Jack îi cînta în strună, ba încerca să-şi depăşească maestrul la isprăvi nesăbuite ; nu era şi el tot viking, ba chiar unul neînfricat ?

Au hoinărit, au făcut piraterie şi incursiuni în tot lungul coastei, pe o întindere de mai multe sute de mile, prin toate strîmtorile şi rîurile care se văr-sau în golf, cîştigînd pînă la o sută optzeci de dolari pe noapte, dar mereu o lua de la capăt, fiindcă tînărul Nelson, un drac împieliţat, cum punea piciorul pe uscat începea nişte beţii crîncene ca să poată ţine piept tensiunii în întrecerea lui cu moartea şi puşcăria. Jack căuta să-i ţină hangul, să bea cu el whisky după whisky, deşi nu avea nici înclinare spre băutură, nici dorinţa să se îmbete.

După un timp nu i s-a mai părut greu să dea pe gît rachiul infect, ba a început să-i placă urmările beţiei, cîntările grosolane şi hohotele sălbatice, bătăile cumplite şi prieteniile noi, toanele ce-i treceau prin minte şi-l făceau să se simtă puternic. Cînd timpul era posomorit, bea şi se îmbăta. Fiind un extremist, echilibrul nestabil al firii lui îi trezea mereu dorinţa să facă totul cu mai multă forţă decît cei din apropierea sa. Aşa cum a simţit odinioară nevoia să devină prinţul piraţilor de stridii, tot aşa trebuia să devină acum prinţul beţivilor. Şi-a părăsit familia, a lăsat-o în nevoie şi a început să cheltuiască prin cabarete banii de care ai lui aveau atîta nevoie pentru mîncare şi chirie. Pînă şi bătrînii lupi de mare, ei înşişi beţivi înrăiţi, erau scîrbiţi de băieţandrul de cincisprezece ani care bea de stingea cu o viteză nemaivăzută pînă atunci. îi dădeau un an de viaţă.

64

înt r-o noapte şedea cu Nelson-cel-Satanic în Overland-House şi aştepta; era însetat şi fără nici un ban în pungă, dar îl însufleţea credinţa beţivului că pileala trebuia să pice de pe undeva. într-adevăr, Joe-Gînsacul a dat buzna înăuntru şi le-a spus că la o întrunire politică din Hayward se dădea de băut pe veresie. Nu aveau decît să-şi pună o cămaşă roşie, un coif şi să meargă la defilare cu o torţă. După defilare, cabaretele au rămas deschise şi toţi membrii flotei din Oakland s-au aşezat pe şase rînduri în faţa rafturilor înţesate cu băuturi. Cum încetineala cu care erau serviţi nu le cădea bine, Jack şi băieţii lui au dat pe barmani la o parte şi au luat ei sticlele din rafturi. S-au dus apoi în stradă, au ciocnit sticlă de sticlă şi s-au pus pe supt.

Joe-Gînsacul şi tînărul Nelson-cel-Satanic învăţaseră să se poarte discret cu whiskyul tare ; dar Jack era începător. Şi-a închipuit că, de vreme ce i se dăduse liber, putea să bea la nesfîrşit. în noaptea aceea a turnat în el mai mult de doi litri. Cînd a venit vremea să se întoarcă la Oakland, simţea că-l arde pe dinăuntru, că moare sufocat. în tren a spart un geam cu torţa, ca să aibă aer. Aşa a început încăierarea şi cineva l-a doborît, făcîndu-l să-şi piardă cunoştinţa. S-a trezit după şaptesprezece ore într-un hotel de marinari, unde îl tîrîse tînărul Nelson. Se găsea la un pas de groapă şi prezicerea lupilor de mare că n-are s-o ducă mai mult de un an era cît pe ce să se împlinească.
Dacă Jack ar fi fost aidoma celorlalţi piraţi, n-ar fi încetat incursiunile şi ar fi tras înainte la măsea, pînă cînd ar fi rămas lat cu un glonte în creier pe cimentul morgii din Benjcia, cum s-a întîmplat cu tînărul Nelson, ori s-ar fi înecat, ori ar fi murit înjunghiat ca prietenii săi Moluscă şi Bob-Whisky, sau ar fi sfîrşit la închisoarea din San Quentin pentru crime mai mari decît furtul de stridii, ca Păianjenul şi Nicky-Grecul. Dar moştenirea profesorului Chaney dospea în el, îndemnîndu-l să părăsească viaţa de pierzanie şi să încerce aventuri mai nobile prin meleagurile exotice ale lumii. După fiecare chiolhan

în tovărăşia tînărului Nelson, se furişa intoxicat de whisky în cabina de pe Reindeer, încuia uşa în urma lui şi deschidea cărţile sale dragi ; se însănătoşea citind volumele noi, proaspete, pe care Ina Coolbrith i le punea deoparte îndată ce soseau de la tipografia din New York, mirosind a cerneală umedă, ca Lumina care nu s-a aprins de Kipling, Typee 1 de Melville, Un socialist nesocial de Shaw şi Germinai de Zola.

încă bîjbîia căutînd adevăratul său drum, cînd i s-a întîmplat un accident. El şi Nelson duseseră la bun sfîrşit un transport marin şi pileau de trei săp-tămîni; în răstimpul ăsta n-au avut decît cîteva „spaţii intermitente de sobrietate parţială”, cum le numea Jack. Pe la ora unu dimineaţa, beat criţă după un chef cu nişte pescari, a încercat să-şi lege vasul la cheiul Benicia şi a căzut în apă. Fluxul, care tocmai trecea prin strîmtoarea Carquinez, l-a luat ca pe un fulg. A descris mai tîrziu ce a simţit. Apele albastre apăsau greu deasupra lui. A hotărît atunci că înecul ar fi un splendid apogeu al scurtei, dar senzaţionalei lui cariere. Apa era minunată şi un erou nu putea muri decît în valurile ei!

Cînd a trecut pe lîngă cheiul Salano, unde erau lumini şi oameni, a tăcut mile, ca să nu fie observat. Rămas din nou singur, şi-a înălţat vocea către stele, cîntîndu-şi singur slujba de înmormîntare şi s-a bucurat la gîndul că-şi va lua rămas bun de la toate. Plutea pe spate, în lumina stelelor, privind cum treceau pe lîngă el luminile familiare ale cheiului, roşii, verzi şi albe, luîndu-şi cîte un adio trist, sentimental de la fiecare. După un timp, apele reci l-au trezit din fumurile beţiei. A hotărît că, la urma urmelor, n-avea chef să moară. S-a dezbrăcat şi a început să înoate, tăind curentul în unghi drept. Cînd s-a luminat de ziuă şi-a dat seama că se găseşte în vîrtejul de lîngă Insula Mare, unde se ciocneau între ele apele repezi ale refluxului scăpate din strîmtorile Vallejo şi Car-

1 Versiunea romînească a apărut sub titlul Taipi, Editura Tineretului, 1960_. (n.r.)

quinez. Era sleit de puteri şi înţepenit de frig ; briza de uscat îi umplea gura cu apă de mare. Cîteva clipe încă şi

romane de mare răsunet ca Lup Larsen, Chemarea străbunilor, Călcîiul de fier, Martin Eden, Valea Lunii, Burning Daylight, Rătăcitor printre stele şi vreo sută de alte povestiri încîntătoare s-ar fi dus la fund cu fluxul din golful San Paolo. Un pescar grec care se îndrepta spre Vallejo l-a ridicat la bordul vasului său. Era mai mult mort decît viu. Aşa au luat sfîrşit pentru mulţi ani beţiile crîncene ale lui Jack London.

Cîteva zile după aceea, cînd el şi tînărul Nelson duceau un transport de stridii la Benicia, au fost opriţi de un ofiţer de poliţie care le-a sugerat să renunţe la viaţa aceea de fugăriţi şi să se angajeze în patrulele pentru paza pescuitului. Golful San Francisco mişuna de braconieri. Chinezii furau creveţi şi grecii somoni, violînd cu toţii legea de stat a pescuitului. Cînd erau prinşi, oamenii nu erau trimişi la închisoare, ci amendaţi. Lui Jack i s-a oferit 50 la sută din amenzile luate de la braconierii pe care-i prindea. Cum pînă atunci nu avusese decît rolul hoţilor în jocul de-a hoţii şi vardiştii, a acceptat cu bucurie slujba de poliţist şi s-a angajat în serviciul de patrulare.

Prima lui sarcină de serviciu a fost să se ocupe de braconierii chinezi ai crevetelui, care aşezau plase atît de fine încît nici măcar vietăţile nou-născute nu treceau prin ele. Jack, tînărul Nelson şi alţi patru paznici au plecat de la docurile din Oakland cu Reindeer şi cu un vas de prins somoni. Au plecat la căderea nopţii, au ancorat sub ţărmul abrupt de la Point Pinole şi în zori, cînd s-a ridicat briza de uscat, au apucat pieziş peste golf. Vasele braconierilor de creveţi se răspîndiseră în formă de semilună şi distanţa dintre vîrfurile formaţiei era de trei mile, fiecare joncă1 fiind bine legată cu un otgon de gea-

mandura năvodului de creveţi. Chinezii dormeau sub punte.

1 Joncă, mic vas cu vele din Extremul Orient, (n.t.)

Jack a ordonat tînărului Nelson şi lui George, unul din paznici, să sară fiecare pe puntea cite unei jonci, iar el avea să facă la fel pe a treia. Purtat de vînt, s-a apropiat de o joncă, a întors vela în vînt1 şi a alunecat pe lîngă prova joncii atît de aproape încît tînărul Nelson n-a avut decît să pună piciorul pe bordul acesteia. între timp s-a dat alarma cu un ghioc. Punţile se umpleau de chinezi pe jumătate dezbrăcaţi. Jack a dat ocol cu Reindeer altei jonci, ca să sară şi George. A făcut din nou o voltă în vînt şi s-a îndreptat spre jonca apropiată, care venea spre ei. Vasele s-au ciocnit cu zgomot, cele două vîsle din tribordul joncei s-au frînt. Un chinez urît, cu o eşarfă de mătase galbenă legată în jurul feţei pişcate de vărsat a scos un strigăt de furie şi a vîrît o prăjină în prova lui Reindeer, căutînd să despartă vasele. Jack a aşteptat un pic, pînă s-au întins parîmele focului şi Reindeer s-a degajat, apoi a sărit cu un otgon pe bordul joncei şi l-a legat acolo bine.

Singur, neînarmat, s-a găsit în faţa unui grup de cinci braconieri, care aveau fiecare sub centură cîte un cuţit lung. Toţi cinci înaintau ameninţător, dar el a rămas pe loc, ducîndu-şi doar mîna la buzunarul de la şold. Braconierii au dat înapoi. Le-a ordonat să lase ancora de la prova, dar cum ei nu dădeau urmare ordinului, a executat el manevra şi cu mîna mereu în buzunarul gol de la şold i-a silit să treacă pe Reindeer. Apoi şi-a îndreptat vasul spre jonca pe care sărise George ; acesta adunase

braconierii pe punte şi-i ţinea la respect cu ţeava revolverului.
Braconierul cu eşarfa galbenă, atingînd buzunarul de la şold al lui.Jack, a simţit că n-avea revolver. Atunci şi-a îndemnat în grabă oamenii să sară la cei doi paznici şi să-i arunce peste bord. George, poliţistul cu revolver, intrase în panică şi i-a cerut lui Jack să le dea drumul braconierilor pe plaja de la Point Pedro. Jack l-a refuzat. Atunci, George şi-a în-
1 În vînt, termen marinăresc prin care se arată direcţia împotriva-vîntului. (n.t.)

1
dreptat revolverul spre Jack şi a strigat: „Acum vrei să te îndrepţi spre plajă ?”
în faţa revolverului şi a celor şaisprezece bandiţi înarmaţi cu cuţite, Jack s-a gîndit că ar fi ruşinos să-şi piardă prizonierii. Cu o mişcare fulgerătoare s-a aruncat la pămînt. Glonţul i-a trecut pe deasupra capului. Apoi l-a înhăţat pe George de mînă. Braconierii au sărit asupra lui. L-a împins pe George spre ei, i-a smuls revolverul dintre degete şi s-a năpustit la cel cu eşarfa galbenă care s-a împiedicat şi a căzut pe punte. Jack n-a mai avut decît să îndrepte revolverul spre prizonieri.
Partea de amendă ce i se cuvenea s-a ridicat la o sută de dolari.
în săptămînile următoare a trecut şi prin alte asemenea aventuri. într-o zi a luat-o la goană pe cheiul Martinez ca să-şi scape viaţa, urmărit de o ceată în-tărîtată de pescari care-l fugăreau fiindcă prinsese pe doi din tovarăşii lor cu cioara vopsită şi-i arestase ; altă dată a dat peste doi indivizi prinzînd nereglementar nisetru cu priponul şi i-a

urmărit în jurul unei corăbii cerealiere ; în altă zi n-a putut ajunge din urmă doi oameni care prindeau nisetru cu priponul, dar le-a ridicat el priponul cu mai mult de o mie de livre 1 de nisetru în cîrlige.

A lucrat în serviciul de patrulare aproape un an, intrînd în legături, bătîndu-se ori avînd aventuri cu sute de oameni : paznici curajoşi şi cinstiţi, marinari, pătimaşi ai jocurilor de noroc, pescari, proprietari de baruri, hamali din porturi, navigatori, oameni care călcaseră prin fiecare port al lumii, care văzuseră toate peisajele, făptuiseră toate crimele, iubiseră toate soiurile de femei, avuseseră tot felul de aventuri. De fiecare dată cînd străbătea cu Reindeer golful, vedea trecătoarea Golden Gate care dădea în Pacific. Dincolo de trecătoare se aflau ţările de basm ale Orientului, aventura cea mare şi porturile exotice cu dramele lor, despre care povesteau lupii de mare şi despre care citea în paginile cărţilor de la biblio-

1 O livră are 454 grame, (n.t.)

teca din Oakland. Avea acum şaptesprezece anif era mare, puternic şi îndrăzneţ, arăta ca un bărbat şi se simţea bărbat. Dorea să vadă lumea şi n-avea decît o cale ca să-şi atingă ţinta.

Îi fusese hărăzit să ajungă marinar de larg încă din clipa cînd, cu patru ani înainte, cumpărase un caiac găurit cu doi dolari şi navigase pe estuar. De-a lungul cheiurilor din San Francisco şedeau ancorate multe corăbii gata de plecare şi putea alege între diferitele cargoboturi, scunere sau vase de pasageri. A ales corabia cea mai romantică, unul din ultimele vase cu pînze, care se pregătea să plece din golful San Francisco spre Coreea, Japonia, Siberia, apoi să harponeze timp de nouăzeci de zile urşi de mare ;

nu citise şi recitise oare de atîtea ori Moby Dick al lui Herman Melville ?
Sophie Southerland era un scuner de şaptezeci de tone, construit pentru viteză. Suprafaţa pînzelor sale era uriaşă şi distanţa de la punte pînă la seri-petele din vîrful catargului principal mai mare de o sută de picioare K Teuga 2, în cabina căreia îşi vîrîse bagajele, avea cuşete pe amîndouă laturile, pînă în vîrful V-ului, iar pe pereţi atîrnau pînze cerate, cizme marinăreşti şi felinare.
Deşi nu trecuse niciodată de strîmtoarea Golden Gate, s-a angajat ca marinar cu experienţă, ca să primească un salariu mai bun. Ceilalţi marinari fuseseră pe mare ani de-a rîndul şi plătiseră cu ani de suferinţă îndemînarea pe care o dobîndiseră în treburile marinăreşti. Erau printre ei scandinavi ososi, care, băieţi fiind, slujiseră pe marinarii vîrstnici, iar acum, ca marinari încercaţi, aşteptau să fie slujiţi de băieţi. Se simţeau jigniţi că tinerelul ăsta se angajase ca egalul lor. Dacă Jack nu va dovedi că-şi cunoaşte meseria, îl vor sili să tragă ponoasele şapte
1 Un picior are 0,30 m. (n.t.)
f Teugă, suprastructura de la prova corăbiei, unde se afla cabina marinarilor. Cabina avea forma de V, adică forma provei, (n.t.)

luni la rînd şi să sufere aşa cum numai pe un scuner în rută se poate suferi, căci n-ai unde să fugi.
Fiindcă trăise destul în preajma marinarilor şi le cunoştea psihologia, a hotărît să-şi facă treaba atît de bine încît nimeni să nu fie nevoit să muncească în locul lui. Niciodată nu s-a văicărit cînd avea de tras la otgon, fiindcă ştia că tovarăşii lui de teugă numai atît aşteaptă ca să-i dovedească inferioritatea ; din principiu era printre

primii pe punte la sculare şi printre ultimii la culcare ; nu lăsa nici o velă neîmpăturită şi nici un otgon neîncolăcit. Era totdeauna gata să se caţere pe catarg ca să strîngă rîndunica1 şi nu i-a trebuit mult ca să înveţe numele şi felul în care se foloseau cele cîteva parîme pe care nu le cunoştea ; de asemenea a învăţat repede cum să manevreze corabia în cerc, după compas 2.

În a treia zi de la plecare, Sophie Southerland a intrat în furtună. Jack era de cart la timonă3. Căpitanul se întreba dacă băiatul acela de şaptesprezece ani va putea să ţină corabia pe ruta ei, împotriva vîntului sălbatic şi a valurilor puternice. După ce l-a observat cîteva minute, căpitanul a dat din cap şi s-a dus jos, la masă. Jack se lupta cu furtuna şi vîntul îi vîra părul în ochi, dar îl entuziasma faptul că ţinea de o oră vasul pe drumul lui fără ca pe punte să se afle vreun alt suflet de om. Tot echipajul îşi încredinţase soarta în mîinile lui. Niciodată n-a fost mai mîndru şi niciodată nu s-a bucurat mai mult de roadele muncii sale.

Cînd furtuna s-a potolit şi Sophie Southerland şi-a reluat cursa, Jack a băgat de seamă că indignarea dispăruse de pe feţele camarazilor săi. O dată a fost nevoit să se bată, căci teuga era strimtă şi aglomerată şi cu firea lui nu suferea ca cineva să-l calce pe coadă. Altfel, cea. mai mare parte a călătoriei s-a scurs în linişte. După furtună au urmat cincizeci şi una de zile de navigaţie liniştită. Noaptea, cînd şedea întins pe spate la prova, cu capul pe braţul îndoit,

1 Rîndunica, pînză din vîrful catargului, (n.t.)

2 Compas, termen marinăresc pentru busolă, (n.t.)

3 Timonă, termen marinăresc pentru cîrmă. (n.t.)

vedea stelele lucind atît de puternic şi de aproape încît păreau prinse cu aţă de o pînză. în zilele fierbinţi, el şi camarazii lui se dezbrăcau pe punte şi-şi turnau unii pe alţii găleţi de apă. S-a împrietenit cu Victor-cel-Mare şi cu Axei – şi grupul lor a rămas cunoscut în tot restul călătoriei sub numele de Cei trei băieft veseli.
A petrecut ore plăcute ascultînd pe cei de la teugă povestind marinăreşte despre furtuni nemaiauzite şi despre capturi uriaşe. Cînd se plictisea, se ducea la pupă, în cabina vînătorilor de foci ,• aceştia îşi ţineau puştile pe pereţi, isprăvile măreţe în gură şi miile de bătăi în pumni. Noaptea, cînd ieşea din cartul la timonă şi cînd ceilalţi din teugă sforăiau liniştiţi, se strecura uşor în cealaltă viaţă, aşa cum făcuse şi ca pirat de stridii ; proptea o carte de peretele oţelit al provei, o istorie a Orientului ori vreo povestire marinărească a lui Melville sau Jacobs, pe care le cumpărase din avansul primit la angajarea pe Sophie Souther land, sau Madame Bovary a lui Flaubert ori Anna Karenina a lui Tolstoi pe care i le împrumutase miss Coolbrith din biblioteca ei personală. Ţinea un fitil aprins într-o mînă şi cu cealaltă întorcea pagină după pagină, citind cît era noaptea de lungă.
Pînă la urmă Sophie Southerland a ajuns în raza piscurilor vulcanice ale insulei Bonin, s-a strecurat printre recife în golful înconjurat din toate părţile de uscat şi a aruncat ancora în mijlocul unui grup de vreo douăzeci de bărci malaieze. În golf pluteau băştinaşi în canoe şi japonezi în şampane l. De zece ani, dar mai ales de cînd citise Călătoriile africane la vîrsta de şapte ani, gîndurile lui Jack zburau spre cealaltă parte a lumii; vedea acum cu ochii ceea ce citise prin cărţi. Ardea de nerăbdare să coboare pe uscat, să apuce pe drumeagul care dispărea într-un

canion înverzit, urca o pantă aridă de lavă şi ajungea între palmieri, şi flori, şi căsuţe ciudate, indigene. Şi apoi, va pescui dintr-un şampan I

1 Şampan, barcă mică japoneză, cu vele. (n.t.)

Cei trei băieţi veseli au coborît pe ţărm. Jack le era ortac şi ei trebuiau să-i facă cinste, dar şi ei erau ortacii lui şi trebuia şi el să le facă cinste. La bar au întîlnit fîrtoţi din flota de la San Francisco, prieteni din alte călătorii, tovarăşi din vremea cînd făcea piraterie de stridii. Fiecare întîlnire însemna alt rînd de băutură, căci ce altceva aveau ei pe lumea asta decît prietenia ?

Deşi Sophie Southerland a rămas în golful insulei Bonin zece zile, Jack n-a păşit niciodată pe poteca dintre flori şi căsuţe indigene. Şi-a făcut sute de prieteni printre vînătorii de balene, a dat o mînă de ajutor la distrugerea unui sat băştinaş, a cîntat sub stele cîntece vesele marinăreşti, s-a lăsat jefuit, pe scurt a trăit ca un marinar încercat.

După ce şi-a umplut rezervoarele de apă, Sophie Southerland a plecat spre nord. Jack, care se angajase vîslaş de barcă, şi-a petrecut multe zile legînd vîslele şi furcheţii1 în piele şi cîlţi ca să nu facă zgomot cînd va urmări focile. Apoi, într-o zi, ga-bierul2 a anunţat că vedea coasta Japoniei şi, nu după mult, au dat peste o turmă mare de foci. Le-au urmărit spre nord, pînă aproape de ţărmul siberian, omorîndu-le pe capete, aruncînd carnea rechinilor şi punînd pieile la saramură. Jack, după ce-l aducea pe vînător înapoi pe corabie, se apuca de lucru cu un cuţit de măcelar, jupuind focile, trudind în fiecare zi pe puntea acoperită de piei şi

cadavre, alunecînd pe grăsime şi sînge. Era o muncă anevoioasă, dar Jack o lua ca pe o aventură. îi plăcea.
În trei luni au băgat turma de foci la butoaie şi Sophie Southerland s-a îndreptat spre sud, spre Yokohama, cu un munte de piei la sare şi deci cu frumoase perspective de plată a zilelor de muncă. La Yokohama, Jack a băut umăr la umăr cu oamenii alături de care a înfruntat moartea şi greutăţile de
1 Furchet, dispozitiv în formă de furcă cu ajutorul căruia se fixează vîsla în bordul bărcii, (n.t.)
1 Gabier, marinar aflat în postul de observaţie din vîrful catargului, în gabie, (n.t.)

neînchipuit ale vînătoarei de foci, zîmbind în sinea lui cînd îşi amintea cum gîndeau ei acum cinci luni despre el : că e un ţingău care n-avea dreptul să-şi zică marinar.
întors la San Francisco, a plătit tovarăşilor un rînd de băutură, le-a spus adio şi a luat feribotul spre casă, spre Oakland.
Şi-a găsit familia îndatorată, încercînd să trăiască din cei cîţiva dolari pe care-i cîştiga John London ca funcţionar administrativ la Brooklyn. Din ce a cîş-tigat pe Sophie Southerland a plătit datoriile, şi-a cumpărat o pălărie, o haină şi o vestă, toate de ocazie, cîteva cămăşi cu patruzeci de cenţi şi două maiouri. Ce i-a mai rămas i-a dat Florei. Nu-l mai atrăgeau marinarii din Oakland ; nu-l mai atrăgea nici hoinăreala. Cîteva zile s-a cufundat în cărţile bibliotecii, apoi a venit timpul să-şi facă o situaţie.
A ales însă o perioadă neprielnică pentru angajări. Criza financiară din 1893 aruncase ţara într-o adîncă depresiune economică ; opt mii de întreprinderi, multe din ele chiar bănci, dăduseră faliment. Orice activitate era

întreruptă \ se îndeplineau numai muncile cele mai urgente şi foarte mulţi muncitori n-aveau de lucru. Cine avea o slujbă cît de măruntă trecea drept om fericit. La Oakland, cel mai în-demînatic bărbat nu putea cîştiga mai mult de zece cenţi pe oră. Neregularitatea plăţilor dădea naştere grevelor şi lock-outurilor l, apoi şomajului.

Singura slujbă pe care a găsit-o a fost la o filatură de iută, cu zece cenţi pe oră, un dolar pentru o zi de zece ore. Filatura adăpostea şiruri lungi de maşini ale căror bobine se mişcau cu viteză. Aerul era fierbinte, umed, suprasaturat de scame, iar zgomotul era atît de teribil, încît trebuia să strige din adîncul rărunchilor ca să fie auzit. La maşini lucrau copii de la opt ani în sus, unii schilozi, alţii tuberculosa toţi subnutriţi şi bolnavi de rahitism, cîştigînd doi dolari pe săptămîna de şaizeci de ore.

1 Lock-out, închiderea întreprinderii de către director în ţările capitaliste, (n.t.)

în vremea aceea s-a trezit în el ceea ce îi plăcea să numească „potente şi înclinări tulburătoare”, o expresie laborioasă cu care desemna interesul pentru fete. Băiatul de şaptesprezece ani care o avusese pe Mamie ca nevastă pe bordul lui Razzle-Dazzle, care mai cunoscuse şi alte femei cît colindase pe tot ţărmul golfului San Francisco, se simţea atît de ruşinat şi de neîndemînatic din pricina manierelor necioplite pe care le dobîndise în tovărăşia oamenilor grosolani, încît aproape că leşina ori de cîte ori în-tîmplarea îl aducea în preajma vreunei fete drăguţe. Fusese atît de ocupat ca bărbat, încît n-avusese răgaz să afle cîte ceva despre fete.

Cum trăia într-un cartier mizerabil, nu prea avea prilejul să le întîlnească pe cele dulci şi drăguţe, care-l interesau acum. S-a împrietenit cu Louis Chat-tuck, ucenic de fierar, un tip grozav de naiv, dar convins în acelaşi timp că era orăşean blazat. Louis a devenit tutorele lui Jack. După lucru, băieţii veneau acasă, mîncau, se spălau, îşi puneau o cămaşă curată şi se întîlneau într-o cofetărie, unde-şi cumpărau ţigări şi bomboane. Nu cunoşteau familii cu fete şi nici nu se puteau duce la baluri, fiindcă amîn-doi îşi întreţineau familiile şi nu le mai rămînea de cheltuit decît şaptezeci şi cinci de cenţi pe săptă-mînă. Nu puteau face altceva decît să se plimbe seara pe străzi. Louis încerca să-i arate cum să dea privirii o anumită expresie elocventă, cum să zîmbească şi cum să salute cu îndrăzneală ; apoi cum să se arate şovăitor, cum să rîdă reţinut, cum să strecoare o vorbă. Dar Jack era timid. Fetele rămîneau pentru el făpturi ciudate şi minunate şi n-avea destulă îndrăzneală cînd se apropia momentul crucial.

După un timp şi-a făcut cîteva prietene ; cîte-odată invita o fată la plimbare în parcul Blair •, douăzeci de cenţi cu autobuzul, îngheţată pentru amîndoi, treizeci de cenţi... şi rămînea lefter tot restul săptă-mînii. Îi plăceau mai ales irlandezele. În caieţelul lui sînt trecute adresele lui Nellie, Dollie şi Katie, fete muncitoare, cărora le plăceau glumele lui, felul lui viguros de a dansa şi rîsul molipsitor. Dar mai mult

îi plăcea Lizzie Connellon, călcătoreasă într-o spălătorie din Oakland. Lizzie era drăguţă şi ştia să-i dea replici

spirituale. I-a dăruit inelul ei de aur, cu o ca-mee, ca să-i arate că era „simpatiul” ei.
Pînă la urmă a venit şi iubirea. Numele ei era Haydee. S-au întîlnit la o întrunire a Armatei Salvării *. Ea avea şaisprezece ani, purta bască largă şi o fustă care-i ajungea pînă la vîrful pantofilor. Avea faţă ovală şi delicată, ochi frumoşi, castanii, ca şi părul, şi o gură cu buze dulci. Jack s-a îndrăgostit de ea la prima vedere.
Se întîlneau cîte o jumătate de oră, dar lui i-a fost destul ca să cunoască tot farmecul iubirii. Ştia că nu trăieşte cea mai mare dragoste din lume, dar afirma că o trăieşte pe cea mai caldă. El, care fusese ales prinţ al piraţilor de stridii, care se putea duce oriunde în lume ca bărbat printre bărbaţi, care putea să navigheze pe mări, să stea agăţat noaptea, pe furtună, în gabie, să intre în cele mai rău famate bombe din porturi, să ia parte la orice încăierare ori să pună pe oricine cu botul pe labe, nu ştia ce să spună ori cum să se poarte cu noduleţul acela de fată, tot atît de necunoscătoare în ale vieţii pe cît se credea el de expert. Nu s-au întîlnit mai mult de douăsprezece ori, scurt, nevinovat şi fermecător. Nu s-au dus niciodată undeva, nici măcar la vreun ceai dansant, dar el a crezut totdeauna că e iubit. Ştia că o iubeşte. Un an sau poate ceva mai mult a visat numai la ea şi i-a păstrat toată viaţa o amintire frumoasă.
Într-o seară, Flora, care-şi aducea bine aminte că tatăl lui Jack fusese scriitor, a venit la el cu un exemplar din ziarul Call, care apărea la San Francisco, şi l-a îndemnat să scrie o nuvelă pentru concursul organizat de ziar. O clipă, Jack a şovăit. Apoi şi-a adus aminte de un taifun pe coasta Japoniei pe care-l înfruntase cu Sophie Southerland, s-a

aşezat la masa din bucătărie şi a început să scrie. Scria repede, limpede, cu uşurinţă. În noaptea următoare a
1 Asociaţie filantropică şi religioasă, (n.t.)

terminat povestirea, a stilizat-o cum s-a priceput şi a trimis-o la redacţia ziarului Call. A luat premiul întîi, douăzeci şi cinci de dolari. Premiile al doilea şi al trielea au fost atribuite unor laureaţi ai universităţilor din California şi Stanford.

Povestirea Un taifun pe coasta Japoniei1 are prospeţime şi vigoare în evocări chiar azi, după trecerea atîtor ani. Imaginile sînt vioaie, elementul de suspensie nu lipseşte niciodată, povestirea se desfăşoară cu un autentic ritm al mării ; mai mult, frazele acestui băiat de şaptesprezece ani, care nu terminase decît şcoala primară, aveau o muzicalitate neaşteptată. Call scria : „Cel mai izbitor lucru este puterea mare de pătrundere şi vigoarea mijloacelor de exprimare ale acestui tînăr artist”. Cuvinte profetice.

Cînd a apărut articolul, John London a trăit clipa cea mai fericită a vieţii lui de la plecarea din orăşelul Moscova, statul Iowa ; Flora rîdea pe înfundate de tainica ei glumă j iar Jack s-a aşezat din nou la masa din bucătărie ca să scrie încă o poveste marinărească. Directorul ziarului Call nu administra însă o revistă literară şi i-a trimis manuscrisul înapoi. În caieţel, Jack menţionează o cheltuială de treizeci de cenţi pentru mărci şi plicuri, lucru care ne face să credem că a scris în continuare şi a trimis manuscrise şi altor reviste.

Dacă Jack ar fi urmat să ţină bilanţul veniturilor şi cheltuielilor, cum făcuse la vîrsta de paisprezece ani, cînd lucra la fabrica de conserve, familia lui ar fi dus-o ceva mai bine. Aşa cum era, el aducea totuşi bani Florei.

Thomas E. Hill din Oakland, care şedea cu chirie în casa surorii sale, ca şi familia London, povesteşte că Flora n-a plătit chiria două luni la rînd şi sora lui s-a văzut nevoită să ceară familiei să se mute.
Cei de la filatura de iută făgăduiseră să-i ridice salariul la un dolar şi un sfert pe zi, dar după ce a muncit acolo mai multe luni ei au uitat să se ţină de cuvînt. Atunci Jack a părăsit serviciul. Observînd
1 Typhoon off the Coast of Japan, (n.t.)
5*
80
că munca manuală, pentru care primea zece cenţi pe oră, avea să-l ţină mereu la fund, s-a hotărît să înveţe o meserie. Noua descoperire numită electricitate părea să aibă un viitor frumos. S-a gîndit să se facă electrician şi s-a dus la uzina societăţii de tramvaie din Oakland. I-a spus directorului că nu se ferea de muncă, oricît de grea ar fi, şi că dorea să înceapă de jos. Directorul l-a pus să care cărbuni cu lopata în subsol, pentru treizeci de dolari pe lună. Era liber numai o zi pe lună.
Sarcina lui era să-i aprovizioneze cu cărbuni pe fochiştii care alimentau cuptoarele, atît pe cel de zi cît şi pe cel de noapte, aşa încît nu avea răgaz nici în timpul orei de prînz. Rareori pleca acasă înainte de nouă seara, după o zi de muncă de treisprezece ore. Astfel salariul lui era mai mic de opt cenţi pe oră şi cîştiga mai puţin decît la paisprezece ani, cînd lucra în fabrica de conserve. Şiroind de sudoare, căci cuptoarele degajau o căldură intensă, umplea cu cărbuni roaba de fier, o ducea la vagonet, încărca va-gonetul, apoi îl împingea pînă la sala cuptoarelor şi-l descărca pe platformele din faţa acestora. Dacă termina de adus cărbuni pentru fochistul de zi, îl pu-

neau să înalţe din ce în ce mai sus mormanul de cărbuni pentru fochistul de noapte şi să sprijine bine grămada cu seînduri.
Ajunsese iar să tragă în jug ca un animal de povară. Cînd venea acasă, în puterea nopţii, se simţea atît de obosit că nici nu mai mînca ; se spăla şi se trîntea în pat, de altceva nu-i mai ardea. Nu mai avea timp şi nici energie pentru citit, nici pentru fete drăguţe, nici pentru distracţiile care dădeau gust vieţii, căci nu era liber nici măcar duminica. Slăbise mult, fiindcă muncea tot timpul la temperatură înaltă şi într-o pîclă deasă de praf de cărbune. Se întreba din nou de ce suferea atît din pricina muncii, căci avusese sarcini mai grele şi muncise printre oameni mai hîrşiţi şi mai viguroşi decît el. Unui fochist i s-a făcut milă de el şi i-a spus că pînă atunci lucraseră acolo doi muncitori, unul pentru schimbul de zi, altul pentru schimbul de noapte. Fiecare primea patruzeci

de dolari pe lună. Cînd Jack se înfăţişase la uzină ca un tînăr doritor să înveţe, directorul i-a aruncat în stradă pe cei doi şi l-a pus pe el să facă amîn-două muncile. Cînd]-a întrebat pe fochist de ce nu l-a înştiinţat mai devreme, acesta i-a răspuns că directorul îl amenințase cu concedierea dacă vorbeşte.
Cîteva zile mai tîrziu acelaşi fochist i-a arătat un articol de ziar în care scria cum unul din cei doi muncitori, al cărui loc îl ocupase Jack fără să vrea, şi care hrănea o nevastă şi trei copii, s-a sinucis fiindcă nu găsea de lucru. Jack a aruncat cît colo lopata.
Truda nesfirşită l-a făcut să simtă un dezgust puternic faţă de munca manuală. îşi închipuia că omul trebuie să fie ori sclav, ori vagabond j nu vedea nici o cale de mijloc. Era

tînăr, voinic, îndrăgostit de viaţă. Dorul de aventură îl chema cu putere sălbatică. Nu era mai bine să colinde prin lume decît să-şi rupă şalele trăgînd la căruţa altora ?
În timpul cînd îşi făcea astfel de gînduri, în aprilie 1894, şomajul în Statele Unite luase proporţii uluitoare. În Massillon, Ohio, oraşul de naştere al Florei, un om numit Coxey a strîns o armată de şomeri şi se pregătea să plece la Washington ca să cea/ră Congresului1 să tipărească bilete noi de bancă în valoare de cinci milioane de dolari pentru a da oamenilor de lucru la construcţia de drumuri publice. Armata binelui public a lui Coxey a găsit în ziare atît de mult spaţiu, încît detaşamente asemănătoare au luat naştere în multe oraşe americane. În Oakland un om cu numele de Kelly i-a organizat pe şomeri în formaţii militare şi s-a înţeles cu feroviarii să asigure oamenilor transportul gratuit în vagoane de cai.
Cînd a auzit de armata generalului Kelly, lui Jack i-<i venit ideea să intre în rîndurile ei şi să plece la Washington. O aventură mai frumoasă nici că se putea. Faptul că-i părăsea pe Flora şi pe John Lon-
1 Numele parlamentului în S.U.A. (n.t.)

don, care aveau mare nevoie de salariul lui, nu-l împiedicase nici cînd a părăsit fabrica de conserve pentru viaţa dubioasă de pirat de stridii. Nici Flora Wellman, nici profesorul Chaney, n-au fost vreodată adepţi ai disciplinei ori ai sacrificiului, nici prea scrupuloşi cînd era vorba de împlinirea obligaţiilor morale.
Armata lui Kelly trebuia să plece din Oakland în ziua de vineri, 6 aprilie. Cînd Jack şi prietenul său, Frank Davis, s-au dus în după-amiaza aceea la gara de mărfuri, au aflat că armata plecase de dimineaţă.

„Haide, Frank, a strigat Jack atunci, ştiu eu cum să mă descurc ; vom pleca în răsărit cu mărfarele şi vom ajunge din urmă armata lui Kelly.”
După o oră au găsit un tren gata de plecare. Au deschis uşa laterală a unui vagon gol şi s-au suit în el. Au tras uşa în spatele lor. Locomotiva a şuierat. Jack şedea întins în întuneric şi zîmbea.
Nu exagerase cînd îi spusese lui Frank Davis că se va descurca, fiindcă nu era prima oară cînd călătorea pe calea ferată. Cu trei ani în urmă, cînd avea cincisprezece ani, avusese un răstimp de linişte în activitatea lui de pirat de stridii ; îşi trăsese vasul la capătul cheiului Benicia şi se întinsese pe punte ; soarele cald şi briza îi mîngîiau faţa, iar valurile fluxului îl legănau. A scuipat peste bord ca să verifice viteza curentului, a văzut că fluxul îl putea ajuta aproape tot drumul, pînă la Sacramento, a tras ancora şi a ridicat pînzele.
La Sacramento a înotat în rîu şi a intrat într-un grup de băieţi care făceau plajă pe malul nisipos. Aceştia aveau alt fel de a vorbi decît băieţii cu care se înhăitase pînă atunci. Erau copiii căilor ferate. Poveştile lor l-au făcut pe Jack să nu mai dea două parale pe pirateria de stridii. Cu fiecare cuvînt al lor i se deschidea o lume nouă, o lume a treptelor şi a acoperişurilor de vagoane, a tenderelor, a vagoanelor de bagaje şi de marfă, a biletelor false de călătorie, a frînelor, a puşcăriaşilor, a locomotivelor, a siluitorilor, a voiajorilor comerciali, a prostituatelor şi a actorilor de mîna a treia. Cu fiecare cuvînt al

lor chemarea căilor ferate punea din ce în ce mai mult stăpînire pe mintea lui. A intrat în rîndurile bandei.

A fost supranumit Sailor Kid l. Şeful bandei, Bob, l-a luat sub aripa lui ocrotitoare şi l-a schimbat din tălpaş ageamiu în copil al căilor ferate. L-au învăţat cum „să ciugulească mărunţei de pe bulevarde”, adică cum să cerşească pe străzile principale. I-au arătat cum se buzunăreşte un beţiv, cum să se dea pe lîngă voiajorii comerciali şi cum se fură o pălărie Stetson de cinci dolari de pe capul unui chinez înstărit din valea Sacramento. Arestat într-o încăierare pe stradă, a stat trei zile la închisoare.

Jack trebuia să înveţe legea bandei, deoarece nici un băiat nu putea ajunge copil al căilor ferate pînă nu călătorea o dată pe treptele vagonului peste Sierra Nevada2. Într-o noapte, Jack şi French Kid, care intrase de curînd în bandă, aşteptau în întuneric lîngă linia pe care avea să treacă trenul Central Pacific Overland. Cînd a trecut trenul, French Kid a alunecat, a căzut sub roţi şi a rămas acolo cu amîn-două picioarele tăiate.

Bob îl prevenise pe Jack să „facă acoperişul”, adică să călătorească pe acoperişul vagonului pînă cînd trenul trecea de Roseville, unde comisarul de poliţie era cunoscut ca „om ostil”, apoi să coboare pe treptele din spatele vagonului poştal. Dar Jack a rămas pe acoperiş toată noaptea, pînă cînd a străbătut întreaga regiune muntoasă. A stat în ninsoare şi a trecut prin tunele pînă a ajuns la Truckee, de cealaltă parte a munţilor, căci i-a fost frică să coboare pe treptele trenului, un expres care gonea cu mare viteză. Niciodată n-a mărturisit celorlalţi membri ai bandei ce purtare ruşinoasă a avut, căci banda l-a ovaţionat la înapoierea în Sacramento, l-a supranumit Frisco Kid3 şi l-a consacrat definitiv în demnitatea de copil al căilor ferate.

1 Sailor Kid – copilul marinar, (n.t.)
* Sierra Nevada, lanţ muntos în apusul Statelor Unite, (n.t.) 1 Frisco Kid – copilul din San Francisco, (n.t.)
85
După cîteva săptămîni s-a plictisit de Sacramento şi s-a întors cu un mărfar la Oakland. Acum, după trei ani, s-a făcut din nou „tovarăş al vîntului care colindă lumea”.
Jack şi Frank Davis au coborît din vagonul lor de marfă la Sacramento şi au aflat că armata plecase la Ogden în aceeaşi după-amiază, la ora patru. Au luat trenul Overland Limited şi au călătorit cu el pînă la Truckee, unde au fost „aruncaţi în şanţ”, adică daţi jos. În noaptea aceea au încercat să ia alt tren spre Overland ; Frank a izbutit, dar Jack a rămas pe jos. A prins totuşi un mărfar şi, deşi era ger, a dormit atît de adînc, încît abia cînd s-a deşteptat, la Reno, a văzut că se află pe o linie moartă. Şi-a petrecut ziua la Reno, unde, pe la colţurile străzilor, se formau detaşamente de şomeri care se pregăteau să plece în Est ; de-a lungul liniei a întîlnit sute de şomeri porniţi pe urmele primului detaşament al armatei industriale.
Dorind să-l ajungă pe Frank, a părăsit Reno fără să mai aştepte alcătuirea formaţiei de şomeri, a călătorit toată noaptea şi toată ziua într-un vagon de marfă şi a dormit la Wadsworth într-o cabină de locomotivă din depou, pînă la patru dimineaţa, cînd l-au trezit cei ce veniseră să cureţe locomotiva. A prins un mărfar matinal şi a călătorit agăţat de tender. O scînteie de la locomotivă a poposit în buzunarul paltonului său şi a luat foc. Trenul gonea cu patruzeci de mile pe oră aşa că-i venea greu să stingă focul. I-au ars şi paltonul, şi haina, şi a trebuit să le arunce.

În noaptea aceea l-a ajuns pe Frank la Winne-muka. Au hotărît să aştepte detaşamentul din Reno şi să se alăture lui, dar au văzut un mărfar şi ispita a fost prea mare : l-au luat şi au pornit spre Est. Două zile mai tîrziu, Jack şi Frank s-au despărţit din nou. Jack notează cu scrisul lui copilăresc : „Calea ferată nu mai avea farmec pentru Frank. Romantismul şi aventura pieriseră şi n-a mai rămas

decît realitatea aspră a greutăţilor ce le aveam de îndurat. Deşi a luat hotărîrea să se întoarcă în Vest, sînt convins că încercarea asta nu i-a făcut decît bine, l-a maturizat, l-a făcut să-i înţeleagă mai limpede pe cei săraci şi fără îndoială că va fi mai binevoitor cu hoinarii pe care-i va întîlni de aci înainte, cînd se va afla în împrejurări mai fericite. El pleacă spre Vest ; la noapte, eu plec spre Est. De aici pînă la Carlin voi sparge cărbuni pentru locomotivă".

Pentru Jack, viaţa de hoinar avea farmec tocmai prin lipsa monotoniei. Cînd eşti la drum, viaţa apare în forme fantastice, mereu schimbătoare, imposibilul capătă grai şi neaşteptatul ţîşneşte de prin tufişuri la toate cotiturile. Fiecare zi este o zi aparte, o înfăţişare de imagini caracteristice, în mişcare rapidă. Noaptea călătorea cu trenurile de marfă sau cu ex-presurile, la orele de masă cerea de pomană pe la uşile de serviciu ori cerşea pe străzile principale. Prin trenuri întîlnea sute de vagabonzi cu care călătorea, împărţea banii şi tutunul, gătea, juca la noroc, spunea snoave şi îndeplinea cerinţa principală a existenţei sale, aceea de a călători cu cele mai rapide trenuri.

„Aruncat în şanţ" în plin deşert al Nevadei, a trebuit să umble toată noaptea pînă să ajungă la o gară. Era în

primele luni ale anului şi frigul nu se muiase pe dealuri, zăpada nu se topise în munţi şi bătea un vînt păcătos ; ca vagabond hîrşit se mîn-drea că nu purta lenjerie de corp. Deseori a cerut de pomană pe la uşile de serviciu fără să capete nici un dumicat \ de multe ori a rămas în puterea nopţii prin oraşe străine, fără nici un penny în buzunar, şi n-a avut altceva de făcut decît să caute vreun maidan şi să tremure acolo toată noaptea. Şi-a petrecut cîteva nopţi pe locomotive în spatele cabinei mecanicului, încercînd să aţipească în pufăitul maşinii, în scîrţîitul roţilor şi în ploaia de scîntei aprinse. O dată, mort de foame, a primit de pomană ceva înfăşurat în ziar ; şi-a căutat în fugă un col-ţişor unde să înfulece, a desfăcut ziarul şi a găsit... prăjituri ude pe care participanţii la chermeza de

cu seară le refuzaseră. S-a trîntit la pămînt şi a izbucnit în plîns.

în timpul cînd umbla după cerşit a dobîndit talentul de a povesti cu duh, căci de meşteşugul improvizaţiei depindea succesul cerşitului. în clipa în care se deschidea uşa de serviciu el trebuia să-şi înhaţe victima şi să-i spună o poveste potrivită cu personalitatea şi temperamentul ei. La Reno i-a deschis uşa o mamă bună la inimă, de vîrstă mijlocie. Pe dată, Jack a devenit un băieţaş nevinovat, nefericit. Abia putea vorbi... niciodată în viaţa lui nu ceruse de pomană... numai foamea cumplită ce-l chinuia îl silea să facă o faptă atît de înjositoare şi ruşinoasă ca cerşitul. Femeia era de treabă şi a căutat să-l scoată din încurcătură amintindu-i că era flămînd şi îndemnîndu-l să intre în bucătărie şi să ia loc. Asta era una din plăcerile vagabondajului.

Mai tîrziu, la Harrisburg, Pennsylvania, a bătut la uşa de serviciu tocmai în clipa cînd două bă-trîne domnişoare erau pe punctul de a-şi lua gustarea de dimineaţă. L-au invitat în sufragerie şi au împărţit cu el pîinea lor prăjită, unsă cu unt, şi ouăle. Cele două domnişoare bătrîne nu priviseră niciodată chipul luminos al aventurii ; lucraseră toată viaţa lor în acelaşi schimb, cum ar spune prinţul vagabonzilor. Jack era lihnit, călătorise toată noaptea pe trepte ; în timp ce servitoarea îi aducea din ce în ce mai multe ouă şi din ce în ce mai multă cafea şi pîine prăjită, el le povestea întîm-plări sălbatice, aducînd în existenţa lor molcomă şi îngustă suflul larg al lumii, înspăimîntîndu-le cu izul viguros al năduşelii, bătăilor şi primejdiei. Niciodată n-a uitat Jack gustarea aceea de dimineaţă şi s-ar putea foarte bine ca nici bătrînele domnişoare să nu fi uitat vreodată poveştile lui înfiorătoare.

Dacă hoinăritul devenea prea anevoios, dacă uşile burghezilor rămîneau închise, dacă la palatul de pe deal era gonit şi batjocorit şi dacă nu mai putea să-şi stăpînească foamea, se ducea în cartierul sărac al oraşului, la colibele cu ferestre sparte şi

peticite, la femeile ofilite, spetite de muncă. Acolo găsea totdeauna ceva de mîncare, căci săracii dau întotdeauna chiar din ceea ce le trebuie, fiindcă ştiu ce înseamnă nevoia. Cu experienţa dobîndită astfel, Jack spunea mai tîrziu că un os aruncat cîinelui nu înseamnă milostenie ; milostenia este osul împărţit cu un cîine cînd eşti tot atît de înfometat ca animalul.

Mult îi plăceau lui Jack şi competiţiile periculoase, dar aţîţătoare cu personalul trenului, căci prin ele îşi dovedea că e cel mai mare vagabond al căilor ferate, prinţul

hoinarilor. Venea în întîm-pinarea Overlandului, în puterea nopţii, înainte ca trenul să fi ieşit din gară şi cînd vedea prima treaptă a tenderului sărea pe ea. Dar conductorul îl vedea şi oprea trenull. El sărea jos şi alerga înainte în întuneric. De data asta, cînd îl -ajungea tretaul, pe treapta tenderului se afla un frînar, dar, cum nu se putea intra în vagoane pe acolo, frînarul trebuia să sară jos înainte ca trenul să prindă viteză şi să se urce într-un vagon de la urmă. Jack aştepta în întuneric şi sărea din nou frumuşel pe treaptă ; frumuşel, ca să nu alunece şi să fie omorît. Se credea în siguranţă, dar alt frînar care avusese treabă la locomotivă apărea în spatele lui. Oprea trenul. Jack sărea. Alerga înainte. De data asta, cînd se apropia trenul, frînarul stătea pe prima treaptă, aşa că Jack sărea pe treapta altui vagon. Frînarul venea după el, Jack trecea pe partea cealaltă şi se aşeza din nou pe treaptă. Frînarul îl urmărea, dar trenul căpăta viteză şi frînarul nu putea să-l mai prindă. Jack se credea în siguranţă... pînă cînd fochistul arunca un şuvoi de apă pe el... trenul se oprea... Jack alerga înainte în întuneric...

Era tare mîndru că el, un vagabond amărît, a oprit de patru ori Overlandul, cu toţi pasagerii lui, cu vagoanele lui de dormit, cu poşta oficială, cu cei două mii de cai putere ai locomotivei. Jocul con

1 Cititorul ştie că acţiunea se petrece la sfîrşitul secolului trecut, cînd trenurile mergeau mai încet decît azi, cînd aveau alt personal şi altă construcţie, (n.t.)

tinua în noapte. Ca să scape de frînar, care îl urmărea mereu, se suia pe acoperiş, se vira printre două vagoane şi se băga sub ele, aşezîndu-se între osii. Toţi erau pe urmele lui – mecanicul, conductorul, fochistul şi cei doi

frînari – dar, pentru băietanul de optsprezece ani care se mîndrea că e cel mai iscusit vagabond, jocul avea cu atît mai mult haz cu cît se gîndea la preţul uriaş pe care trebuia să-l plătească dacă pierdea.
Trecea prin primejdii de neînchipuit, sărea din trenuri care mergeau în plină viteză ; o dată a zburat atît de tare prin aer, că a doborît la pămînt un ofiţer care aştepta la colţul străzii să treacă trenul. Călătorea între osii, pe linii prost întreţinute, pe linii unde se ştia că frînarii legau de platforma din faţă a vagonului sub care călătorea vagabondul o sîrmă cu un cui la capăt, lăsînd cuiul să se izbească de şine şi să-l lovească pe vagabond pînă îl năucea. Nu-i era frică de nimic ; cu cît era riscul mai mare, cu atît hazul era mai straşnic. Nu era el vikingul care traversase golful de la San Francisco într-un caiac nepuntat, pe o vreme înspăimîntătoare ?
Altă dată, în timpul unui vifor în plin munte, a fost dat afară din vagonul de marfă şi a trebuit să dăruiască frînarului, care căuta să-l scuture de bani, inelul de la Lizzie Connellon. Cînd nopţile erau prea geroase ca să mai pornească la drum, se ducea în depou şi dormea în cabina vreunei locomotive. De mai multe ori s-a dus la uzina electrică şi a dormit pe boilere, în căldura aceea de iad. După-amiaza căuta biblioteca oraşului şi citea acolo ; noaptea încerca să se strecoare în vagonul de bagaje al vreunui expres. Scria cu plăcere :
„Eram hotărît să rămîn în tren toată noaptea j urmărit de personalul trenului, mă căţăram pe trepte, pe tenderul locomotivei, pe grătarul ei, pe angrenajul dintre locomotive cînd trenul avea două, pe acoperişul şi pe platformele de la mijlocul garniturii”. Nopţile erau atît de friguroase şi zilele atît de fierbinţi că faţa începea să i se

cojească şi el însuşi scrie că arăta ca şi cum ar fi fost pîilit de foc
91
îşi nota toate aceste amănunte şi o mie altele în caieţel. Cele şaptezeci şi trei de pagini ale jurnalului intim pe care l-a ţinut în vremea cînd era copil al căilor ferate îl zugrăvesc ca pe un băiat bine crescut cu toată lipsa lui de educaţie şi în ciuda fărădelegilor pe care le făptuia cu tovarăşii lui. Caieţelul este plin de schiţe psihologice ale oamenilor întîlniţi pe drum, cu dialogurile auzite fără vrere, cu extrase din istorisirile celor ce-i povesteau cum ajunseseră vagabonzi, cu cuvinte argotice ale vagabonzilor şi feroviarilor, cu descrieri de oraşe, de întîmplări şi aventuri. Deşi jurnalul a fost scris cu creionul în vagoane de marfă, în depouri, pe maidane şi prin cabarete, conţinutul este literar şi liric, iar stilul este încîntător şi nepretenţios, ca al unui scriitor înnăscut.
În cea mai mare parte a lui, jurnalul conţine notări făcute cu voie bună şi mare putere de expresie ; sînt descrierile unui tînăr sănătos şi îndrăgostit de toate întîmplările neaşteptate şi fascinante ale vieţii ; dar nu putea să rămînă mult timp pe acest înalt plan emoţional, nici să susţină veşnic acelaşi DA exuberant. Nervii îl lăsau repede, cădea în melancolie ; în caieţel apare o inserare despre dreptul de a se sinucide, care ne poartă înapoi cu patru ani şi ne aminteşte de noaptea cînd a căzut de pe cheiul Benicia, proclamînd că înecul este moartea potrivită pentru un erou. În viaţa lui s-a făcut mereu simţită chemarea puternică a morţii.
Călătorind pe treptele trenului spre Est, a ajuns pe culmile Munţilor Stîncoşi şi dîrdîia în lege cînd un frînar prietenos l-a înştiinţat că într-un vagon din urmă se afla

detaşamentul din Reno al armatei lui Kelly. Intrînd în vagon, a găsit acolo optzeci şi patru de inşi întinşi pe paie, ţinîndu-şi unul altuia de cald. Cum nu mai era loc liber unde să calce, a păşit peste oameni care, cum îl simţeau, îl loveau cu picioarele, aruncîndu-l de la un cap la altul al vagonului, pînă cînd a găsit un braţ de paie ne

ocupat. Aşa a făcut cunoştinţă cu armata industrială.
De fapt era o bandă veselă j unii erau chiar şomeri care credeau într-adevăr că vor primi de lucru de la Congres \ alţii erau vagabonzi în deplasare, iar alţii erau băieţi ca şi el, în căutare de aventuri. În vreme ce trenul înainta prin vifor, ei au pus la cale un joc ca în O mie şi una de nopţi ; fiecare din cei optzeci şi cinci de oameni trebuia să spună o poveste interesantă. Pedeapsa pentru cel care nu povestea era un picior în spate. Jack a scris apoi că niciodată n-a mai luat parte la un festival asemănător de istorisiri minunate.
Detaşamentul din Reno a călătorit douăzeci şi patru de ore prin vifor, fără să iasă din vagon şi fără să pună nimic în gură. Cînd au ajuns în cîmpia Nebraska au făcut o colectă şi au telegrafiat autorităţilor din Grand Island, unde trebuiau să ajungă pe la prînz, că optzeci şi cinci de oameni zdraveni şi lihniţi ar dori să îmbuce cîte ceva. Cînd trenul de marfă a oprit la Grand Island, atît poliţia cît şi un comitet special instituit pentru primirea lor i-au condus la hoteluri şi restaurante, le-au dat de mîn-care şi apoi i-au îndrumat înapoi la tren, al cărui mecanic primise ordin să-i aştepte.
Cînd au ajuns în Omaha, pe la ora unu noaptea, au fost întîmpinaţi de un pluton special de poliţişti, care i-a păzit pînă au traversat rîul la Council Bluffs. Li s-a ordonat să

pornească pe jos, pe o ploaie torenţială, spre parcul Chautauqua, la cinci mile depărtare, unde generalul Kelly îşi instalase tabăra. Jack şi noul său tovarăş, Swede, un mecanic înalt de şase picioare, cu părul alb, s-au strecurat printre rîndurile poliţiştilor şi au plecat să-şi caute adăpost. Au găsit o casă construită pe piloni, în care se afla un cabaret şi unde Jack a petrecut cea mai nenorocită noapte din viaţa lui. Clădirea, cocoţată în aer ca să se legene, avea o mulţime de găuri prin care sufla vîntul. Ud pînă la piele, Jack

s-a adăpostit sub bar, unde a rămas tremurînd pînă dimineaţa. La cinci dimineaţa, dîrdîind şi clănţănind, a luat un tren cJe marfă înapoi spre Omaha, unde a cerut de mîncare. A vizitat oraşul, apoi a plecat spre tabăra lui Kelly, dar a fost oprit la un pod unde se plătea o taxă de trecere. Un simpatizant i-a dat un sfert de dolar cu care a călătorit pînă la parcul Chautauqua. Ajungînd acolo, s-a prezentat generalului Kelly şi a fost primit în ultimele şiruri ale ariergărzii.

Şefii de gară dintre Omaha şi Chicago erau duşmănoşi şi au refuzat să aprobe armatei transportul gratuit pe trenurile de marfă, de frică să nu stabilească un precedent. Au umplut trenurile cu detectivi înarmaţi, care cum întîlneau vreun om al lui Kelly îl luau la goană. Două zile şi două nopţi au zăcut Jack şi armata lîngă şine, în lapoviţă, în grindină şi-n ploaie. Apoi două fete din Council Bluffs au pus un băiat să fure locomotiva tatălui său şi un comitet de simpatizanţi din Omaha le-au trimis nişte vagoane de marfă. Cînd trenul astfel format a ajuns la tabăra lui Kelly, s-a văzut că era prea mic ca să ia toată armata – şi a fost trimis înapoi cu regrete.

Hărţuit şi neajutat, generalul Kelly a hotărît să plece pe jos cu armata la Washington, unde trebuia să-l întîlnească pe generalul Coxey. Plecînd la drum cu douăsprezece căruţe pline de alimente şi de echipament, dăruite de cetăţenii din Omaha şi Council Bluffs, armata avea o înfăţişare impunătoare în frunte, printre steaguri şi placarde, călărea generalul Kelly pe un bidiviu negru, dăruit de un entuziast din Council Bluffs. După două zile, pantofii lui Jack s-au făcut praf, iar el a trebuit să meargă mai departe în ciorapi. Ducîndu-se la şeful aprovizionării, i s-a răspuns că n-aveau pantofi pentru el. În ziua următoare picioarele i s-au umplut în aşa hal de băşici că abia mai putea călca. Atunci a pornit la drum în picioarele goale. Acest

gest de protest i-a adus la repezeală pantofi de la aprovizionare.

Cetăţenii statului Iowa erau prietenoşi şi primitori ; cînd armata ajungea într-un oraş, toată populaţia se alinia pe străzile principale cu steaguri şi placarde. După ce oştenii îşi găseau un loc de tabără, mulţimea se ducea acolo j se cînta în cor, se rosteau discursuri politice, se asista la meciul de baseball dintre echipa oraşului şi echipa armatei. Jack subliniază în caietul său că femeile îşi amestecau vocile lor calde cu cele ale bărbaţilor, răguşite de atîta frig. Notează de asemenea cu mîndrie că toţi aveau o părere bună despre armată şi că mulţi rămîneau surprinşi văzînd ce purtări cavalereşti şi ce înfăţişare cinstită aveau băieţii.

Neconformist ca totdeauna, neputînd să îndure disciplina şi dorind să cunoască totul despre regiunea prin care trecea, Jack se strecura în fiecare noapte printre pichetele

de santinele ale armatei şi vizita noul oraş. Se umpluse iar de băşici şi a luat hotărîrea să plece cu trenul de marfă, dar şerifii le-au dat căruţe care să-i ducă afară din oraş pe cei neputincioşi la mers. înainte de a ajunge la Des Moines, cei care conduceau căruţele au fugit, dar Jack a strigat că mai bine intră la închisoare decît să meargă pe jos cu picioarele lui bolnave. S-a dus la gară şi, ,,rugîndu-mă de bunătatea oamenilor, am căpătat un bilet".

Cînd armata a ajuns la Des Moines, oamenilor li se umflaseră picioarele şi nu mai puteau face un pas. Năpădit de două mii de drumeţi, oraşul Des Moines a cazat armata într-o seră părăsită şi i-a servit şase mii de mese zilnic ; oficialităţile încercau să convingă pe şeful gării să autorizeze transportul oamenilor pînă la staţia următoare. Şeful gării a refuzat. Jack a rămas pe loc, a jucat baseball, a dormit şi a mîncat. Prin oraş a început apoi să circule o listă de subscripţie ; cu banii primiţi armata şi-a construit plute şi a pornit la vale pe rîul Des Moines.

Jack-Marinarul şi alţi nouă oameni din aceeaşi companie, pe care el îi numea „grăbiţii", au cules de pe undeva o barcă şi au plecat în jos pe rîu de capul lor. Erau totdeauna cu o jumătate de zi ori chiar cu o zi înaintea armatei. Cînd se apropiau de vreun orăşel, înălţau steagul american, se intitulau „barca de avangardă" şi cereau să li se arate ce provizii se strînsese pentru armată. Cînd fermierii aduceau merindele, Jack-Marinarul şi tovarăşii luau caimacul : tutun, lapte, unt, zahăr şi conserve. Nu erau însă oameni fără inimă, aşa că lăsau armatei sacii cu fasole, făină şi carne de vită, dar grupul lui, după cum a

remarcat chiar Jack, o ducea straşnic. Nu le plăcea să fiarbă cafeaua în apă ; o fierbeau direct în lapte. Jack recunoştea că armata nu şedea pe roze, dar în vremea aceea ei, cei zece, se intitulau individualişti şi întreprinzători ; avînd iniţiativa, credeau cu înfocare că haleala bună se cuvenea celor ce puneau întîi mîna pe ea. Generalul Kelly s-a simţit jignit. A trimis un caiac să aducă înapoi „barca de avangardă", dar fără rezultat; atunci a trimis doi oameni călări să prevină pe locuitorii din regiune. Acum Jack şi cei care îl însoţeau erau primiţi cu răceală ; s-au văzut nevoiţi să se întoarcă şi să intre în rîndurile armatei regulate. La Quincy, Illinois, despre care Jack auzise că era cel mai bogat oraş de mărimea lui din Statele Unite, a umblat o zi întreagă după pomană şi s-a înapoiat cu atîta lenjerie, ciorapi, cămăşi, pantofi şi pălării că şi-a îmbrăcat jumătate din companie. A povestit sute de basme – şi toate au fost bune – oamenilor din Quincy. Cînd a ajuns mai tîrziu să scrie pentru reviste, i-a părut rău de belşugul de fantezie pe care l-a risipit în ziua aceea.

Apoi a venit şi sfîrşitul huzurului pentru armată. Timp de treizeci şi şase de ore n-au primit nimic de la fermieri. Soarele începea să dogorească, primăvara venise, mireasma din aer te îmbolnăvea... iar armata industrială începea să dezerteze pe plutoane şi companii. Jack a notat în caieţelul său : „mîine

dimineaţă o şterg, m-am săturat să tot rabd de foame". Toţi cei nouă cu care fusese în barcă au dezertat împreună cu el. Generalul Kelly a rămas însă pe poziţie şi pînă la urmă a ajuns la Washington cu cîţiva oameni. Cînd

a ajuns acolo l-a găsit pe generalul Coxey la închisoare. Coxey, un progresist al vremii lui, care ceruse cu cîteva legislaturi înainte legi federale privind înfiinţarea de şantiere pentru şomeri, fusese arestat de poliţia Capi-toliului fiindcă a călcat pe iarbă !

Cu trenul Cannonball, Jack a plecat la Jacksonville, apoi cu personalul Kansas City la Mason ; după aceea s-a furişat într-un vagon de vite şi a ajuns noaptea la Chicago. La poştă a găsit o scrisoare de acasă. în plic erau patru bilete de cîte un dolar trimise de Eliza. A dibuit un magazin de vechituri, şi-a cumpărat pantofi, o pălărie, o pereche de pantaloni, cămaşă şi pardesiu. în seara aceea s-a dus la teatru, a vizitat monumentele oraşului şi a dormit într-un pat de cincisprezece cenţi, primul în care s-a culcat de la plecarea lui din Oakland. în ziua următoare a plecat cu barca peste lac la St. Joseph, Michigan, unde locuia sora Florei, Mary Everhard, cu soţul ei şi cu copiii. Cîteva săptămîni a stat Jack în casa confortabilă a familiei Everhard, a umplut multe pagini cu notiţe, a recîştigat mesele pierdute, s-a lăsat răsfăţat de mătuşa Mary, a mai făcut şi ceva treabă la fermă şi le-a povestit Ever-harzilor întîmplări senzaţionale din drumurile lui pe calea ferată.

Pe la mijlocul verii a plecat cu trenul la New York. Şi-a făcut obiceiul să cerşească de-ale gurii dimineaţa şi să-şi petreacă după-amiezile în părcu-leţul de lîngă primărie, unde mai scăpa de zăpuşeală. Cu cîţiva cenţi îşi cumpăra cărţi recente, cu defecte de legătorie, se întindea pe iarba răcoroasă şi sorbea cîte un pahar de lapte rece ca gheaţa, care îl costa un cent.

într-o după-amiază s-a alăturat unui grup care se uita cum nişte băieţi jucau un joc de noroc.

Deodată unul dintre băieţi a strigat „şase” şi ceata s-a risipit. Jack a pornit spre parc cu cartea în mînă, cînd a văzut apropiindu-se un poliţist. Nu i-a dat atenţie, dar poliţistul l-a lovit în cap cu vîna de bou şi l-a doborît la pămînt. Năucit şi frînt de durere, s-a căznit să se ridice în picioare şi să fugă, altfel ar fi căpătat treizeci de zile închisoare pentru împotrivire în faţa poliţiei.

După două zile a plecat cu un tren de marfă la cascada Niagara şi nu s-a oprit pînă n-a ajuns lîngă căderea de apă. Fermecat de spectacol, a privit toată după-amiaza şi n-a mîncat nimic. În noaptea aceea l-a apucat ora unsprezece contemplînd apa întunecată în lumina lunii. Apoi s-a îndreptat spre o aşezare apropiată, a sărit un gard şi a dormit într-o grădină. La cinci dimineaţa s-a deşteptat şi s-a întors la cascadă. Cum mergea pe străzile adormite, a văzut trei oameni venind spre el. Bărbaţii de pe lături erau vagabonzi, iar cel din mijloc curcan civil. Acesta l-a întrebat la ce hotel trăsese. Necunoscînd vreun nume de hotel, a fost arestat pentru vagabondaj şi dus la închisoarea oraşului Niagara Falls. În aceeaşi dimineaţă au fost aduşi în boxă şaisprezece deţinuţi. Judecătorul, care lucra în acelaşi timp şi ca grefier, le-a făcut apelul şi i-a condamnat la repezeală la treizeci de zile muncă grea.

Jack a fost legat de aceleaşi cătuşe cu un negru înalt; un lanţ de oţel trecea printre verigile cătuşelor şi prindea la un loc opt perechi de oameni ; ^ într-o astfel de formaţie a fost dus pe străzile oraşului Niagara Falls pînă la gară. În tren şi-a împărţit tutunul cu omul din spatele lui, care trecuse prin multe închisori şi se pricepea la astfel de treburi. Au rămas prieteni. Au fost duşi la penitenciarul din Erie, unde pe Jack l-au ras în cap şi l-au băgat după gratii.

A doua zi dis-de-dimineaţă a plecat în formaţie la docuri unde avea să descarce un şlep.
După două zile de muncă grea pe pîine şi apă – carne li se dădea numai o dată pe săptămînă şi

atunci numai după ce fusese fiartă iască – prietenul din tren a sărit în ajutorul lui Jack. Omul îşi găsise printre gardieni vechi tovarăşi de închisoare şi fusese numit supraveghetor. La rîndul lui i-a înlesnit lui Jack să devină şi el supraveghetor. Avea acum datoria să le servească deţinuţilor pîine şi apă şi să facă ordine printre ei. Jack schimba pîinea care-i prisosea pe cărţi, pe tutun sau pe bretele şi pe ace de siguranţă. În locul acestora primea carne de la deţinuţii pe termen lung.
Avea astfel o poziţie ca de gardian, uşile închisorii nu mai aveau taine pentru el şi a aflat tot ceea ce se petrecea acolo. A văzut deţinuţi bolnavi, înnebuniţi, biciuiţi şi bătuţi pînă la sînge ; delicvenţi neputincioşi, chinuiţi îngrozitor în camerele de tortură. S-a împrietenit şi cu alţi gardieni, paznici şi deţinuţi pe termen scurt sau lung ; a ajuns să cunoască sute de oameni, să asculte povestea fiecăruia, să le înţeleagă dialectele, să le priceapă felul de a gîndi, să pătrundă în taina vieţii fiecăruia. Ca să-şi păstreze postul, a rămas tot timpul în strînsă legătură cu tovarăşul său. Multe ceasuri la rînd au petrecut stînd împreună prieteneşte şi pu-nînd la cale ce hoţii vor face cînd vor fi liberi.
După ce s-au scurs treizeci de zile, celor doi li s-a dat drumul. Au cerşit pe străzile din Buffalo şi au intrat într-un cabaret să bea bere. Berea spumoasă era încă în faţa lui, pe masă, cînd Jack şi-a cerut scuze de la prieten, s-a dus în fundul cabaretului, a sărit un gard şi a ţinut-o tot într-o

fugă pînă la gară. După cîteva minute se afla într-un mărfar care pleca în Vest.
I-au trebuit cîteva luni pînă să străbată cele trei mii de mile pe calea ferată canadiană. A scăpat de cîteva ori de închisoare numai fiindcă se pricepea de minune să născocească poveşti şi să-i convingă pe poliţişti că era orice altceva, numai vagabond nu. Deseori a răbdat de foame fiindcă nu ştia franţuzeşte şi fiindcă ţăranii canadieni se fereau de vagabonzi. Nopţi în şir a îngheţat în vagoane de
100
vite şi dimineaţa abia putea să se scoale şi să cerşească de mîncare. I-a plăcut însă călătoria, mai ales cînd a străbătut o mie de mile în acelaşi vagon de cărbuni, cerşind de-ale gurii prin oraşele în care oprea trenul, întorcîndu-se la patul lui de cărbuni ca să mănînce şi să se uite cum i se perindau prin faţa ochilor privelişti canadiene. Pînă la urmă a ajuns la Vancouver, s-a angajat pe Umatilla ca marinar şi a lucrat pe vas pînă a ajuns înapoi la San Francisco.
Cine răscoleşte trecutul lui Jack London n-ar putea spune dacă gîndea într-adevăr socialist, ori nutrea numai sentimente socialiste înainte de a petrece cîţiva ani printre cei pe care sociologii îi numesc pauperi. Fusese ceea ce avea el să numească mai tîrziu un individualist neînduplecat, un individualist care, alături de alţi nouă tovarăşi aflaţi într-o barcă de avangardă, îşi însuşea mîncarea camarazilor din armata lui Kelly fiindcă „iniţiativa era a noastră şi credeam cu înfocare că haleala bună se cuvenea celor ce puneau întîi mîna pe ea”, un individualist care, ca supraveghetor la penitenciar, nu împărţea pîinea de prisos deţinuţilor, ci îi punea s-o

cumpere cu tutun, cărţi şi carne, de care şi aşa duceau lipsă. Avea o sănătate de fier, muşchi tari şi un stomac care putea mistui şi sticlă ; se bucura că era tînăr şi că putea face faţă oricărei munci, oricărei tăvăleli. Se vedea luînd mereu viaţa în piept cu furie, cucerind prin superioritate şi forţă. Se simţea mîndru că era unul din nobilii naturii, bine înarmaţi pentru lupta cu viaţa.
Dar cînd şi-a dat seama cum ajung oamenii pauperi, şi-a schimbat părerile. înainte de a hoinări pe căile ferate îşi închipuia că vagabonzii erau vagabonzi fiindcă aşa voiau ei, fiindcă doreau să colinde lumea şi să ducă o viaţă de aventură, fără obligaţii, sau fiindcă erau leneşi, zănatici, proşti sau beţivi. înţelegea că o bună parte din oamenii ăştia ar fi alcătuit material de brac în orice fel de orîn
101
o
duire economică, dar şi-a dat repede seama că cea mai mare parte din ei alcătuiseră odinioară material tot aşa de bun ca el însuşi, că fuseseră oameni de nădejde : marinari şi muncitori buni, dar schilodiţi de trudă, greutăţi sau accidente şi apoi aruncaţi pe drumuri ca nişte lucruri de nimic, ajunşi vagabonzi fără aşternut, fără cămaşă pe ei, neavînd ce mînca. În vremea cînd se războia cu frînarii şi se ascundea pe după uşile vagoanelor, ori tremura prin mărfare şi prin parcurile oraşelor, ascultase povestea vieţii fiecăruia, Toţi arătau că au început prin a munci, ca şi Jack, dar că au sfîrşit în groapa vieţii sociale.
Erau oameni pe care maşinile îi mutilaseră, apoi directorii întreprinderilor îi lăsaseră în voia soartei ; oameni care se îmbolnăviseră din cauza celor cincisprezece ore de muncă pe zi în aer viciat şi fuseseră apoi daţi afară fiindcă nu mai puteau să muncească ; oameni care îmbătrîniseră în

slujbă şi fuseseră înlocuiţi de alţii mai tineri şi mai puternici. Erau oameni a căror hărnicie fusese nimicită, care fuseseră înlocuiţi de maşini sau de femei şi copii cu salarii mai mici, ori concediaţi în timpul crizelor şi niciodată reangajaţi. Erau oameni care nu avuseseră destulă îndemînare la mînuirea noului echipament tehnic ; muncitori sezonieri pe care însăşi natura muncii lor îi silea să nu facă nimic un trimestru, ba chiar un semestru în fiecare an ; erau muncitori mediocri sau descurajaţi ; erau rebuturile unei industrii necontrolate şi supuse mereu concurenţei, care au preferat să plece în lume decît să zacă în mahalaua lor. Erau oameni care făcuseră grevă împotriva zilei lungi de lucru şi a salariuloii mic, care fuseseră trecuţi pe lista neagră a întreprinderii şi apoi înlocuiţi cu spărgătorii de greve.

Jack îşi dădea seama că după cinci, zece sau douăzeci de ani va fi şi el înlocuit de altul mai tînăr şi mai voinic, că va ajunge fie să zacă în mahalaua oraşului, fie să intre în rîndurile dezmoşteniţilor care băteau drumurile şi colindau pe căile

ferate. A învăţat două lucruri : întîi, că trebuia să se cultive singur ca să lucreze cu mintea, nu cu braţele, fiindcă braţele puteau fi înlocuite uşor ; al doilea, că era undeva o greşeală în sistemul acesta economic care-i răpea omului cei mai frumoşi ani de muncă, apoi îl arunca la gunoi ca să putrezească acolo şi să moară de foame. Pentru individ şi familia lui era o tragedie, pentru societate o pierdere.

În vremea cînd s-a întors la Oakland simţea că gîndurile şi atitudinea lui faţă de viaţă se schimbaseră ; credea acum în altceva. Nu prea ştia nici el în ce. Mintea profesorului

Chaney îl îndruma spre cărţi, spre cercetare. De la muncitorii şi vagabonzii căilor ferate, printre care se aflau şi oameni cu şcoală, aflase o mulţime de lucruri despre sindicate, socialism şi solidaritate muncitorească ; toate alcătuiau o bază de la care putea începe cercetarea.

A aflat repede că socialismul modern nu exista decît de vreo şaptezeci de ani, că era numai cu cîţiva ani mai bătrîn decît mama lui ; se simţea amuzat de norocul că trăia atît de aproape de începutul mişcării, că era aproape un membru fondator. Cu trecerea timpului mai descoperea şi alte amănunte. În faza următoare a înţeles că nu oamenii, ci condiţiile economice dau naştere revoluţiilor. În Franţa, oamenii se revoltaseră împotriva monarhiei corupte şi împovărătoare ca să fie încălecaţi acum de o burghezie la fel de împovărătoare. Apariţia maşinismului aducea după sine zile lungi de lucru, salarii mici şi şomaj periodic ; condiţiile de viaţă ale oamenilor muncii erau mai rele decît fuseseră pe vremea cînd Ludovic al XIV-lea ori Ludovic al XV-lea se dezmăţau după bunul lor plac. Era nevoie de altă revoluţie, şi nevoia asta a dat naştere socialismului utopic, care s-a transformat în socialism cînd s-a observat că cei puţini erau îndestulaţi cu bogăţii, pe cîtă vreme cei mulţi, care munceau neîncetat, trăiau în sărăcie.

A deschis lucrările lui Babeuf, Saint-Simon, Fourier şi Proudhon, unde a găsit primele atacuri împotriva proprietăţii private, primele încercări de

diferenţiere între clasele economice ; sublinierea că la baza proprietăţii private trebuie să fie munca ; cererea de a se interzice venitul cîştigat fără muncă şi moştenirea de bunuri imobile ; şi concepţia revoluţionară că reforma

socială este una din funcţiile guvernării de stat. A cumpărat de la librărie un top de hîrtie mare de cinci centi şi a transcris în scrisul lui neregulat ideile acestor pionieri care întrevedeau o societate industrială în sînul căreia nimeni nu trăia din munca altora, unde fiecare trebuia să muncească şi unde se garanta fiecăruia dreptul la muncă. Şi-a notat că deşi aceşti învăţaţi au deschis drumul spre revoluţie, ei n-au fost în stare să pună la punct mecanismul cu ajutorul căruia să se ajungă la înfiinţarea statului socialist; învăţaţii aceştia îşi închipuiau că stăpînii vor acorda muncitorilor socialismul fiindcă ei, stăpînii, erau buni la inimă.

Un filozof pribeag, întîlnit în vagoanele de marfă, i-a vorbit despre o broşură intitulată Manifestai Partidului Comunist. Jack şi-a procurat un exemplar din Manifestul Partidului Comunist şi, citindu-l cu aviditate, avea senzaţia că simţămintele şi gîndu-rile lui căpătau deodată grai, un grai deosebit de expresiv. A capitulat definitiv în faţa raţionamentelor lui Karl Marx, căci aci a găsit nu numai sistemul după care omul putea să înfăptuiască statul socialist, dar şi principiul că, în condiţiile imperativelor istorice, omul avea să fie silit de forţele economice să-l realizeze.

În caieţelul său, Jack menţionează: „Toată istoria omenirii este istoria luptelor dintre exploataţi şi exploatatori ; istoria acestor lupte de clasă arată evoluţia economică a civilizaţiei tot aşa cum studiile lui Darwin ne arată evoluţia omului ; o dată cu apariţia industrializării şi a capitalului concentrat în mîinile cîtorva potentaţi, s-a atins un stadiu în care exploataţii nu se pot elibera din jugul clasei conducătoare decît eliberînd societatea

întreagă de orice exploatare viitoare, de asuprire, de deosebiri de clasă şi de lupte de clasă”.
105
Cercetînd mai departe Manifestul Partidului Comunist, Jack a aflat că socialismul ştiinţific cere desfiinţarea proprietăţii private asupra pămîntului ; desfiinţarea dreptului de moştenire ; trecerea în patrimoniul statului a fabricilor şi mijloacelor de producţie, de comunicaţie şi de transport \ înfiinţarea proprietăţii colective asupra tuturor avuţiilor cu excepţia bunurilor de consum. A subliniat în Manifest cu creionul lui gros chemarea adresată muncitorilor din toată lumea : „Socialiştii nu înţeleg să-şi ascundă concepţiile şi intenţiile, socotind aceasta un lucru demn de dispreţuit. Ei declară făţiş că ţelurile lor pot fi atinse numai prin doborîrea violentă a întregii alcătuiri sociale de pînă acum. Să tremure clasele stăpînitoare în faţa revoluţiei socialiste I Proletarii n-au nimic de pierdut, decît lanţurile. Ei au o lume de cîştigat. Proletari din toate ţările, uniţi-vă !”
După puţin, Jack a proclamat că socialismul este cel mai de seamă lucru din lume.
Jack era hotărît să-şi asigure existenţa pe calea muncii intelectuale şi de aceea şi-a ales munca pe care avea s-o facă de acum înainte. În timpul anului de pribegie şi-a notat impresiile într-un caieţel şi s-a convins că viaţa lui nu va avea un înţeles, că nu va putea fi fericit decît dacă va pune pe hîrtie întîmplările cunoscute. Cum a luat această hotărîre, la o vîrstă atît de fragedă, nu e greu de înţeles ; miile de horoscopuri pe care le scrisese profesorul Chaney erau de fapt poveşti, creaţii ale imaginaţiei. Pasiunea lui Jack de a depăna poveşti ca să aibă din ce trăi era deci moştenită.

A stabilit apoi un punct de pornire în ultima rundă a educaţiei sale : Universitatea californiană din Berkeley, care se afla doar la cîteva staţii de autobuz de casa lui. Totuşi el n-a frecventat niciodată o facultate, căci îi lipseau studiile medii.

Avea nouăsprezece ani cînd a intrat în clasa întîi la gimnaziul din Oakland ; îşi pusese o cămaşă de lînă, peste care îmbrăcase o haină albastră, şifonată şi ponosită ; la guler n-avea cravată. Era pu

ternic şi noduros, cu faţa arsă de soare, cu părul auriu în dezordine, ca şi cum şi-ar fi trecut mereu degetele prin el. Mesteca tutun, obicei deprins în vagoanele de marfă şi pe care îl păstrase în Oakland fiindcă-i potolea durerile de dinţi. Avea multe carii. Cînd Eliza i-a spus că-l ajută să-şi repare dantura dacă se lasă de tutun, a consimţit pe loc. Îi plăcea să-şi vadă dinţii cei noi strălucind şi a investit bani în prima periuţă de dinţi pe care a avut-o vreodată.

Se ţinea încovoiat, aşa cum se deprinsese din vremea cînd cerea de pomană. În bancă şedea prăvălit pe spate, cu picioarele întinse, cu mîinile în buzunare şi privea în gol. îşi întorcea capul cînd într-o parte, cînd în alta ; la scurte intervale, o umbră îi pogora pe faţă, dar se reculegea şi zîmbea din nou. Cînd se auzea strigat şi i se cerea să spună lecţia, se ridica în picioare cu greutate studiată, dar nu se înălţa pe deplin, ci rămînea cocîrjat, proptindu-se cu amîndouă mîinile de pupitru, ca şi cum ar fi avut nevoie de sprijin. Vorbea întotdeauna cu voce înceată, stinsă, aproape înăbuşită, şi dădea răspunsuri cît putea de scurte. Cînd isprăvea, se prăbuşea frînt, de parcă-l lăsaseră toate puterile.

Colegii de şcoală aveau paisprezece-cincispre-zece ani ; mulţi din ei veneau din case bune şi nu călătoriseră niciodată dincolo de San Francisco. Jack era încredinţat că e înconjurat de copii. I se părea că deşi educaţia era poarta prin care se pătrunde într-o viaţă mai bună, lecţiile de franceză, de istoria romanilor şi de algebră erau copilăreşti. Nu încerca să ascundă colegilor lui de clasă că se plictisea, că socotea munca înjositoare, că pe el îl interesa lumea oamenilor maturi în care ei nu fuseseră încă introduşi.

Ar fi vrut să fie deopotrivă cu cei din clasa lui, dar nu reuşea. Ar fi vrut să-i asculte şi să ia parte la conversaţia lor, dar dacă deschidea vorba cu vreun băiat ori cu vreo fată, discuţia îl irita şi pleca pe neaşteptate. Apărea iar contradicţia fundamentală a firii lui, observată mai întîi de Ina Coolbrith :

107

o supremă încredere în sine alături de timiditatea sugrumătoare şi de complexul inferiorităţii. Colegii aveau impresia că e supărat fiindcă ori de cîte ori doreau să-l apropie de vreuna din activităţile lor, el era mereu morocănos. Rîvneau să-l înţeleagă. Una din eleve, Georgia Loring Bamford, povesteşte că din timp în timp faţa lui se lumina şi arăta atunci ca un copil frumos, alteori avea înfăţişarea unui vagabond din port şi părea mîndru de înfăţişarea lui. Ţinea şapca în buzunarul hainei, şi cînd orele de şcoală se terminau, o scotea, şi-o trîntea pe cap şi o zbughea afară, legănîndu-şi braţele ca marinarii.

Ar fi avut totuşi prea puţin timp pentru viaţa în societate chiar dacă elevii de la gimnaziul din Oakland l-ar fi primit în rîndurile lor. John London îşi găsise un serviciu ca

paznic special de depozit pe timpul grevei feroviarilor, dar Jack tot trebuia să-l ajute. Sîmbetele şi duminicile căuta de lucru, cosea pajişti, bătea covoare, făcea comisioane. Din venitul ei modest, Eliza îi cumpăra mîncare şi cărţi, ba chiar şi o bicicletă cu care să se ducă la şcoală. Era mereu în pană de bani. Cînd portarul gimnaziului din Oakland a avut nevoie de un ajutor, Eliza l-a recomandat pe fratele ei. După ce treceau orele de clasă, Jack rămînea să mături duşumelele şi să cureţe spălătorul. Mulţi ani mai tîrziu scria cu mîn-drie fiicei sale că spălase cu mîna lui fiecare fereastră a şcolii în care învăţa ea acum.

Un grup de fete, văzîndu-l că intră într-un cabaret de pe Broadway însoţit de doi vagabonzi pe care-i cunoscuse prin vagoanele de marfă, a răs-pîndit zvonul că se întovărăşea cu golani şi că-i plăcea să se bată. Cum se angajase în acelaşi timp şi ca portar al şcolii, prăpastia dintre el şi colegi s-a adîncit mai mult.

Apoi a descoperit revista literară a elevilor, The Aegis K Cînd i-au acceptat articolul Insulele Bonin, a admis că, la urma urmelor, şcoala e totuşi bună

1 Aegis, egida, scutul zeiţei Pallas Atena acoperit cu pielea caprei din Amalteea, simbolul protecţiei şi al apărării inexpugnabile, (n.t.)

la ceva. Articolul, apărut în numerele din ianuarie şi februarie 1895, e scris cu vervă, cu prospeţime şi vitalitate ; lectura lui satisface chiar şi în zilele noastre. Descrierea flotei de baleniere şi a insulelor este vie, personajele au căldură şi autenticitate şi, mai presus de orice, proza are muzicalitate. Tipă-rindu-şi articolul, Jack a învăţat despre scris mai mult decît din toate observaţiile creionate pe manuscrisele sale de profesorul de engleză,

care detesta stilul lui nepretenţios, spontaneitatea exprimării, belşugul de amănunte şi naturaleţea. În martie, The Aegis a publicat Sakaicho Hona Asi şi Ha-kadaki, apoi două povestiri inspirate din aventurile lui pe calea ferată intitulate Frisco Kid şi Şi Frisco Kid a venit înapoi1, amîndouă cu un conţinut bogat în exprimări dialectale şi în analize psihologice privitoare la copiii căilor ferate.

Cînd greva feroviarilor a luat sfîrşit, John London şi-a pierdut slujba şi întreţinerea familiei a căzut din nou în sarcina lui Jack. Trebuia să găsească şi mai mult de lucru, să muncească şi mai din greu. Cum nu-şi mai îngăduia să cheltuiască bani pentru trebuinţele lui personale, apărea din ce în ce mai zdrenţăros printre colegii lui de clasă. Era totdeauna trudit, neliniştit, flămînd. Fiindcă în scrierile sale povestea întîmplări trăite, colegii au aflat că fusese marinar şi vagabond. Fetele nu mai voiau să aibă de-a face cu el. Faptul că scria nu le îndemna să-i accepte excentricităţile, şi îl înfăţişa mai mult ca o creatură aparte. Îi plăcea să-şi pună poveştile pe hîrtie în ceasurile pe care le smulgea nopţii, îi plăcea să ia cărţi multe de la bibliotecă, pe toate cele şase legitimaţii ale familiei, dar puţine lucruri îi aduceau mulţumire: prietenia, dragostea, un locşor însorit... şi n-avea nimic din toate astea. Apoi a intrat la Societatea de discuţii Henry Clay.

1 And Frisk.o Kid Came Back, (n.t.)

Societatea de discuţii Henry Clay era singurul loc de întîlnire al intelectualilor din Oakland. Era alcătuită din profesori tineri, medici, avocaţi, muzicieni, studenţi, socialişti, toţi oameni pe care-i interesa lumea din jurul lor. Mai mult decît oricare altă grupare din Oakland, ei judecau omul nu după haină, ci după calitatea minţii. Jack

a tăcut la prima şi la a doua întrunire, apoi a intrat în discuţii. Membrii clubului preţuiau felul limpede şi logic al argumentelor sale, gustau vigurosul lui umor irlandez, istorisirile lui vioaie despre mare şi despre drumul de fier, îl apreciau ca pe un tovarăş vesel şi distractiv. îi mişca pasiunea lui arzătoare pentru socialism şi mănunchiul de cunoştinţe pe care-l do-bîndise atît de repede în acest domeniu. Dar mai important decît orice pentru Jack era că oamenii aceia îl simpatizau şi că-l acceptau ca pe un egal, ca pe un prieten. Primirea lor caldă l-a făcut să-şi uite descumpănirea, posomorîrea, timiditatea. îşi găsise un loc printre contemporani.

Dintre toţi membrii clubului, Jack se apropiase mai mult de Edward Applegarth, un băiat zvelt, cu păr şi ochi castanii, care aparţinea unei familii de englezi culţi, stabilită în Oakland. Applegarth avea spirit ascuţit şi un fel tăios de a gîndi. Cei doi tineri erau de aceeaşi vîrstă ; se stimulau reciproc, se străduiau să gîndească bine şi repede. Au început să-şi petreacă orele libere împreună, plimbîndu-se îndelung şi discutînd prieteneşte. Pentru Applegarth, Jack nu era băiatul necioplit şi rău îmbrăcat din cartierul sărăcăcios al oraşului, era un prieten inteligent, poznaş, călătorit, din întîmplare sărac în momentul acela, dar în ascensiune.

Applegarth l-a adus pe Jack acasă şi l-a prezentat surorii sale Mabel. Cum a trecut pragul casei, Jack s-a şi îndrăgostit de Mabel cu toată spontaneitatea firii lui viguroase.

Mabel Applegarth era o fiinţă sideralã, cu ochi albaştri, mari, meditativi, cu o bogăţie de păr găl-bior. Jack o asemuia unei flori palide şi aurii pe o tulpină delicată. Avea vocea frumoasă şi rîs ca su

netul de clopoţei,* muzică mai înălţătoare nu cunoscuse urechea lui. Mabel era cu trei ani mai mare decît el, o fată cinstită, fără pretenţii, lipsită de cochetărie. Ca studentă a Universităţii din California urma cursurile speciale de limbă engleză. Jack se minuna de numărul cunoştinţelor stivuite atît de frumos în căpşorul acela drăgălaş. Purtările ei erau fără defect ; avea o educaţie desăvîrşită ; arta şi cultura îi erau prieteni nedespărţiţi. Jack o iubea ca pe o zeiţă, o adora fără s-o atingă. Spre bucuria lui, ea l-a acceptat ca egal şi prieten ; nu ştia că fata se simţea atrasă de vigoarea şi bărbăţia lui aspră în aceeaşi măsură în care el se simţea atras de gingăşia ei.

Jack a ajuns un musafir obişnuit în casa familiei Applegarth, care era plină de cărţi şi picturi. Îi împrumutau cărţile, îi împărtăşeau cunoştinţele lor şi-l purtau prin domenii în care el încă nu pătrunsese ; Jack le urmărea cu grijă purtările, felul de a vorbi şi, nu după mult, vocabularul lui a început să se cureţe de vorbele necioplite, mersul de legănatul marinăresc şi purtările de grosolănie. Era invitat şi în casele altor membri ai Societăţii Henry Clay, unde întîlnea persoane cultivate cu care vorbea peste ceştile de ceai despre poezie, artă şi nuanţe gramaticale. Cu cît se scutura de necuviinţe, cu atît faţa lui frumoasă căpăta lumină de zîmbet. S-a dăruit noilor lui prieteni din toată inima, cu toată dragostea. Cînd colegii de clasă de la gimnaziul din Oakland îi auzeau pe părinţi spunînd cu entuziasm că Jack London era un tînăr încîntător şi remarcabil, cu un viitor strălucit, se întrebau privindu-l cum de greşiseră bătrînii făcînd astfel de aprecieri.

Membrii partidului socialist din Oakland, constituit de curînd, unul dintre primele înfiinţate pe coasta Pacificului, l-au invitat pe Jack la sediu. Aici a întîlnit oameni ca Austin Lewis, din partidul socialist-laburist britanic, socialişti germani care fuseseră exilaţi din patrie o dată cu interzicerea activităţii lor, oameni maturi şi hîrşiţi care ca gresia îi ascuţeau tînărului sculele minţii. Partidul socia-

list din Oakland era un grup mai mult cultural decît economic ; se întruneau seara şi făceau muzică, beau bere şi studiau ori discutau economie politică. Erau intelectuali, teoreticieni care nu-şi complicau existenţa cu lupta de clasă, căci pe atunci muncitorii încă nu intraseră în partid. Deşi era încîntat de companie şi de discuţii, Jack nu credea că socialismul aparţine intelectualilor, ci sindicatelor şi muncitorilor, destinaţi de istorie să ducă lupta de clasă, să dezlănţuie revoluţia şi să pună bazele statului proletar ; învăţase din Karl Marx că, în dezvoltarea civilizaţiei, ăsta era primul pas.

A început să ia parte la întrunirile muncitorilor, să ţină discursuri despre socialism la sindicatele muncitoreşti, să asculte cuvîntările din parcul primăriei. Într-o după-amiază, simţindu-se emoţionat, s-a suit pe o bancă şi a spus în faţa unei mari mulţimi de oameni că orînduirea capitalistă e un sistem de hoţie organizată, care-i strînge pe muncitori de gît şi le stoarce ultimul dolar înainte de a-i arunca pe drumuri. Nu vorbea nici de zece minute cînd a auzit un tropot de copite pe Broadway şi a văzut o dubă a poliţiei. L-au escortat prin mijlocul mulţimii pînă la dubă, au închis uşile de oţel în urma lui şi l-au dus pe străzile Oaklandului pînă la închisoare, unde l-au încarcerat. Cînd

Jack a protestat, arătînd că trăieşte în America, unde cuvîntul este liber, şi că socialismul nu e o crimă, gardianul de serviciu i-a răspuns : ,,Poate că nu, dar discursul fără permis da".
Ziarele din Oakland au publicat incidentul sub titluri care ocupau toată lăţimea paginii, numindu-l pe Jack junele socialist, nume care mulţi ani n-avea să-l mai părăsească.
Cine i-a insuflat lui Jack idei socialiste ? Crescuse în sărăcie, cunoscuse foamea şi lipsurile, învăţase pe pielea lui ce soartă avea muncitorul. Dar sute de mii de americani din vremea lui, care crescuseră în lipsuri şi răbdaseră de foame, credeau în sistemul capitalist şi se străduiau să-şi asigure o porţie de bogăţie. Aşa cum altădată a înţeles că o

parte din vagabonzii căilor ferate erau material de brac în oricare orînduire, şi-a dat seama acum că numai o parte din greutăţile întîmpinate în copilărie erau o urmare a structurii asociale a capitalismului american, că cele mai multe zile de flămînzire le datora combinaţiilor nechibzuite ale mamei lui, care l-au împiedicat pe John London să-şi cîştige existenţa.
Nu încape îndoială că profesorul Chaney avea idei socialiste înainte de naşterea lui Jack. îl preocupa mult, deşi numai intelectualiceşte, destinul clasei muncitoare şi credea în năzuinţa oamenilor de a munci bine şi laolaltă. Ani de-a rîndul a ţinut conferinţe şi a scris articole despre cauza şi remediul sărăciei. Simpatia pentru cauza clasei muncitoare e o chestiune de temperament pentru cei care nu sînt ei înşişi muncitori, o chestiune legata de omenie, o sensibilitate faţă de nevoile altora, o liberalitate personală şi o dovadă a unei imaginaţii destul

de aprinse pentru ca cel ce o posedă să înţeleagă suferinţa oamenilor ai căror neveste şi copii mor de foame. Profesorul Chaney avea toate atributele acestea ; ele l-au făcut socialist pe fiul său.
Chaney era irlandez, la fel şi Jack. Amîndoi aveau trăsături de caracter specifice spiritului irlandez : mila pentru suferinţele altora, mărinimia, dragostea de luptă – dar de o luptă ca aceea dintre capital şi muncă – şi curajul de a intra în competiţie cu pumnul ridicat.
Ar fi devenit Jack socialist dacă Flora nu s-ar fi amestecat în treburile lui John London şi familia ar fi prosperat ? Răspunsul ar putea fi afirmativ, deşi Jack ar fi ajuns mai degrabă un socialist intelectual sau utopic decît un socialist al clasei muncitoare şi s-ar fi mulţumit să privească socialismul evoluînd lent de-a lungul secolelor, cu ajutorul votului, în loc ca adepţii lui să se ridice şi să ceară răspicat: „Muncitori, uniţi-vă ! Aruncaţi-vă lanţurile ! Ştergeţi cu forţa de pe faţa pămîntului clasa prădalnică a conducătorilor !”

Pentru Jack, socialismul era un sistem de logică umană, istorică şi economică, pe care nu-l puteai nega după cum nu poţi nega tabla înmulţirii. Deşi avea cunoştinţe limitate, stăpînea modalitatea ştiinţifică de a raţiona, perseverenţa de a urma o linie de gîndire dată şi curajul să accepte concluziile, oricare ar fi ele, chiar dacă vor viola ideile sale preconcepute.'
Pe de altă parte se afla într-un război pe viaţă şi pe moarte cu lumea, din cauza naşterii sale nelegitime.
Şi totuşi nu se putea lua la bătaie cu mama lui din pricina asta, nici să îndrepte răul ce i se făcuse, nici să dea totul

pe faţă ; trebuia să se ferece în adîncurile întunecate ale fiinţei sale. Singurul război din lumea externă ale cărui proporţii epice se asemănau cu măreţia conflictului său intern era acela prin care clasele aservite ale societăţii, din care făcea şi el parte, vor răsturna puterea claselor dominante.

. Membrii camerei de comerţ şi o parte din societatea care se încropise pe atunci în Oakland se simţeau jigniţi de faptul că el predicase distrugerea ordinei existente şi că o făcuse chiar în parcul primăriei ! Au ţinut să-l vîre la închisoare. Cînd cazul a ajuns în faţa instanţei, au propus să-i socotească tinereţea ca circumstanţă uşurătoare şi să fie pus în libertate cu avertismentul că dacă recidivează va fi condamnat. După moartea lui Jack, maiorul Da-vies din Oakland a dat numele scriitorului unui stejar din parcul primăriei, crescut nu departe de locul unde acesta fusese arestat pentru primul şi înflăcă-ratul lui discurs.

Poziţia pe care începuse s-o aibă a fost zdruncinată de arestare şi de o publicitate nefavorabilă. Partidul socialist a rămas alături de el, ca şi Edward şi Mabel Applegarth, ca şi cîţiva membri ai Societăţii Henry Clay; totuşi Jack se plîngea în timpul acela că oamenii cumsecade, care pînă atunci îl simpatizaseră, nu mai voiau să-şi lase surorile cu el în public. Cîteva uşi care i şe deschiseseră prin

ciub i se închideau acum. Pentru ceilalţi oaklan-dezi rămînea o fiinţă cu un caracter prea nestăpînit. Se răspîndise ştirea că este proscris ; fusese văzut beat pe chei alături de oameni îndoielnici, în zilele cînd făcea piraterie ,• fusese vagabond ,• provenea dintr-o familie căzută în mizerie, declasată, care trăia în cartierul cel mai sărăcăcios al oraşului. Locuitorii Oaklandului credeau că

socialiştilor nu numai că le lipsea o doagă, dar că erau şi certaţi cu morala. Socialistul era privit ca un fenomen rar şi se trimiteau după el reporteri care să-i solicite un interviu. Cînd Jack intra cu îndrăzneală în vreo clădire municipală de utilitate publică, lumea îl arăta cu degetul ca pe unul cu cămaşă roşie care umblă cu dinamita, ca pe un anarhist. Cînd i se publica vreun interviu, textul conţinea şi analiza patologică a specimenului ciudat şi anormal care dădea răspunsurile. Jack se înfiora gîndindu-se cum l-ar fi calificat ziarele dacă şi-ar fi mărturisit credinţa în proprietatea socialistă asupra tuturor mijloacelor de producţie.

Deşi Mabel Applegarth a fost neplăcut impresionată de arestarea lui şi de interviurile defăimătoare din ziare, relaţiile lor au rămas neschimbate. Erau ca nişte unghiuri complementare perfecte : Jack viguros, clocotind de viaţă, necioplit ; Mabel delicată, cultă, educată. Se plimbau împreună cu bicicletele, luau masa la iarbă verde pe dealurile Berkeley care străjuiau golful, făceau curse lungi în caiacul lui. Într-o după-amiază de duminică au fost duşi în derivă pînă spre gura estuarului. Mabel şedea corect la provă, îmbrăcată într-o rochie albă, vaporoasă ,• purta pălărie colorată. îi citea din poeziile pesimiste ale lui Swinburne cu o voce atît de domoală că pe Jack l-a furat somnul. Refluxul şi-a tras apele şi i-a lăsat pe nisip. Fiindcă ştia cît de puţin se odihneşte, Mabel nu l-a tulburat. Cînd s-a trezit, a trebuit să-şi suflece singura pereche de pantaloni buni şi s-o ducă în braţe pe ţărm, prin mîl. A fost singura apropiere mai strînsă dintre cei doi tineri.

7«

Jack a luat media B 1 la şcoala, pe primul semestru. După ce a muncit toată vara ca să-şi ajute familia şi ca să pună cîţiva dolari deoparte pentru şcoală, s-a reînscris la gimnaziul din Oakland ca să-şi continue pregătirea pentru universitate. The Aegis i-a publicat în continuare articolele şi povestirile, în total vreo zece. Schiţele Încă un nefericit2 şi Cine crede în fantome?" arată că avea un simţ înnăscut al povestirii. Schiţa Încă un nefericit vorbeşte de un tînăr şi visător muzician care a plecat să cucerească lumea ca şi Signa al lui Ouida. După trecerea cîtorva ani grei, tînărul a înţeles că n-avea prea mult talent şi s-a mulţumit să intre violonist într-o grădină de vară unde se consuma bere ieftină. Şi într-o noapte s-a sinucis fiindcă şi-a dat seama cît de departe rămăsese visul lui din copilărie.

în Cum am trecut dincolo4 povesteşte din experienţa lui de marinar pe Sophie Southerland şi îşi desfată ochiul în fiece clipă cu toate frumuseţile noi care se ivesc ; urmăreşte pescăruşii în zborul lor solemn şi graţios, aşteaptă să vadă minunatele răsărituri de soare pe ocean, e atent la delfini, la balenele care se leagănă pe valuri, înregistrează noaptea profilul întunecat al timonierului şi al velelor care se estompează pe întinsul bolţii negre. Pentru urechea lui nimic nu e aspru sau strident, toate sînt în armonie : scîrţîitul unei rodanţe5 foşnetul pînzelor umflate de vînt, clipocitul valurilor, sunetul produs de peştii zburători cînd se izbesc de vele, totul este muzică. Se bucură cînd natura se înfurie, cînd cerul se acoperă de nori negri, cînd prin aer zboară un diavol nevăzut care mugeşte şi cînd puntea e un şuvoi de ape clocotitoare. Bucuria luptei face să-i bată sîngele în

vine cînd pînzele zburdalnice sînt aduse sub ascultare şi cînd otgoanele se supun comenzilor ; iar
1 În Statele Unite, notele la şcoală se dădeau în litere, nu în cifre, (n.t.)
2 One More Unfortunate, (n.t.)
= Who Believes în Ghosts ? (n.t.)
4 The Run Across, (n.t.)
5 Rodanţă, rotiţă de scripete marinăresc, (n.t.)

psalmodiorile marinarilor ajung la el ca o melodie mîngîietoare fiindcă înţelege că sînt omeneşti, că aparţin unor oameni care cuceresc firea în lupta lor crîncenă pentru existenţă.
Iubea natura pentru toate frumuseţile ei, dar mai presus de orice o iubea pentru forţa, pentru puterea înspăimîntătoare cu care copleşea omenirea.
Ca o dovadă a faptului că publicaţia The Aegis a gimnaziului din Oakland avea o politică editorială liberală e faptul că i-a publicat articolul cu conţinut socialist Optimism, pesimism şi patriotism, în care acuza „puterile existente" că nu educă masele, fiindcă educaţia le-ar face să se revolte. Mai punea în sarcina capitalismului lungimea zilei de munca, sistemul de a munci în asalt, salariile mereu în scădere, situaţii care nu puteau aduce nimic bun, numai degradare morală şi socială. încheia cu o proclamare : „Americani, patrioţi şi optimişti, deşteptaţi-vă ! Luaţi frînele din mîna unui guvern corupt şi educaţi masele !"
Fiindcă vorbea cu convingere, Jack a fost desemnat să participe la discuţiile examinatorii din săptă-mîna Crăciunului. Se înţelege de la sine că subiectul discuţiilor nu se apropia nici pe departe de socialism, dar Jack a

vorbit cum trebuie timp de un minut sau două, apoi a făcut o pauză, şi-a schimbat greutatea pe celălalt picior şi a început să asalteze elegantul auditoriu de elevi, părinţi şi prieteni cu ceea ce o auditoare a spus că a fost cea mai severă diatribă socialista pe care a auzit-o vreodată. Le-a spus că a venit timpul ca societatea existentă să fie nimicită şi că el e pregătit s-o nimicească oricare ar fi mijloacele. A vorbit cu atîta pasiune încît cei de • faţă au simţit că-şi pierduse controlul asupra sa şi că-i apucase puternic de gît pe duşmani. Unii se înfricoşară, alţii îşi închipuiră că e vorba de o glumă, altora le era milă că băiatul n-avea simţ de răspundere, că era un superegoist şi un paranoic latent. Membrii comitetului cultural au cerut sancţiuni drastice.

119

Poate că Jack îşi alesese atunci momentul să dea lovitura de adio, fiindcă niciodată nu s-a mai întors la gimnaziul din Oakland. I-ar mai fi trebuit doi ani pînă să obţină diploma şi cum tocmai împlinise douăzeci, simţea că nu mai poate pierde vremea. S-a înscris la şcoala cu predare concentrată din Alameda, ca să se pregătească pentru examenul de admitere la universitate, care se dădea în toamnă. Eliza i-a dat banii de taxe. Acolo făcea astfel de progrese că după cinci săptămîni – cel puţin aşa povesteşte Jack – directorul i-a dat banii înapoi şi i-a spus să plece, fiindcă şcoala lui ar fi discreditată dacă universitatea ar afla că se poate învăţa în patru luni materia pentru doi ani.

Cele cinci săptămîni la şcoala cu predare concentrată i-au fost de folos nu atît pentru materia învăţată de fapt, ci pentru că a deprins metoda de a învăţa. Douăsprezece săptămîni a stat apoi încuiat în camera lui, la Flora, unde

a înghiţit carte după carte, folosind o metodă extraordinară de a dobîndi cunoştinţe. Cam în acelaşi timp cînd ni se relatează că profesorul Chaney şedea la catedra lui de la Facultatea de astronomie din Chicago cîte nouăsprezece ore pe zi, studiind astronomia şi scriind horoscopuri, fiul său Jack şedea la pupitrul din casa Florei Wellman, în Oakland, cîte nouăspreze ore pe zi şi studia matematică, istorie, chimie şi limbă engleză. Renunţase la întrunirile de la Henry Clay, la mitingurile socialiste, sacrificase chiar preţioasele vizite la Edward şi Mabel Applegarth. Trupul începea să-i slăbească, ochii să-l supere, dar n-a dat înapoi.

După ce s-au scurs cele douăsprezece săptămîni, s-a suit în autobuz şi s-a dus la Berkeley, unde a rămas cîteva zile pentru examene. Convins că a reuşit, a închiriat un cuter, a pus în cabină cîteva cearşafuri, puţină hrană rece şi a ieşit pe estuar o dată cu mareele de dimineaţă. A prins fluxul în golf şi a pornit cu o briză bună. Cînd a lăsat în urmă, la pupă, semnalele de pe mal al căror înţeles îl învăţase cu tînărul Nelson pe nepuntatul Reindeer, strîmtoarea

ti

Carquinez era cufundată în ceaţă. La Benicia a strîns

120

pînzele şi a intrat printre celelalte corăbii. Şi-a regăsit camarazii din politia de patrulare. Cînd s-a lăţit zvonul că Jack London s-a întors, pescarii au oprit lucrul şi s-au adunat să bea în sănătatea lui, să-şi amintească de timpurile trecute. Jack, care nu mai pusese picătură de alcool în gură de un an şi jumătate, s-a îmbătat turtă.

Noaptea tîrziu, fostul lui şef de poliţie i-a împrumutat un vaporaş. Jack a mai adus cărbuni şi un vas pentru jeratic,

un ibric de cafea şi o tigaie, cafea, carne şi peşte proaspăt şi a plecat la drum. Mareele se schimbaseră şi refluxul, bătut dimpotrivă de un vînt aspru, ridica valuri. Golful Suisun era alb de furia talazurilor. Jack şi-a îndreptat vasul într-acolo şi a intrat în golf. Marea înspumată îi umplea nava cu apă, dar el rîdea şi cînta în gura mare : Poartă-te frumos cu fîică-mea şi Haideţi fo/i să hoinărim, sărbătorind astfel intrarea într-o lume unde oamenii munceau şi cucereau cu mintea.

După o săptămînă de navigaţie s-a întors împrospătat, cu gînd să intre la universitate. James Hopper scrie că arăta pe atunci ca un marinar scandinav îmbinat în chip neînţeles cu un zeu grec, dar avînd un aer copilăresc, fiindcă-i lipseau doi dinţi din faţă, pierduţi cu nepăsare în vreo chelfăneală. Hopper mai scrie că văzîndu-l pe Jack aşa, i-a venit brusc în minte cuvîntul ,,auroră". Avea un păr cîr-lionţat care părea ,,tors din aurul soarelui" ; cămaşa descheiată, uşoară, moale, lăsa să i se vadă gîtul puternic, bine bronzat j ochii-i semănau cu o mare scăldată de raze hainele erau rupte şi neîngrijite. Părea plin de entuziasm nestăpînit şi de planuri uriaşe. Voia să asiste la toate cursurile de engleză, nici mai mult nici mai puţin, şi la toate cursurile de ştiinţe naturale, istorie şi filozofie. Hopper încheie cu observaţia că personalitatea lui Jack radia tot atîta căldură ca soarele, că era cutezător, tînăr şi impresionant, pur şi patetic.

Una din fetele de la gimnaziu, care cu un an mai înainte fusese şocată de înfăţişarea şi de purtările lui, întîlnindu-l acum în curtea universităţii l-a găsit

curat şi îngrijit, vesel, purtîndu-se firesc în mediul acela nou ; nu se mai ţinea încovoiat, nu mai era posomorit şi

nu se mai simţea stînjenit ca pe vremea cînd se afla printre tinerii de la liceu. Şi-a petrecut cîteva ore în curte cu Mabel Applegarth. Şi-a găsit şi aici prieteni de la Societatea Henry Clay. A do-bîndit repede printre studenţi reputaţia că făcuse isprăvi sălbatice, romanţioase. Avea mulţi prieteni, era respectat şi iubit.

Universitatea din California avea o bibliotecă şi facultăţi bune. Lui Jack îi plăcea mult munca acolo. Ziarul Times din Oakland i-a publicat cîteva scrieri cu subiect economic şi politic ; revistele locale Evening at Home şi Amateur Bohemian i-au publicat povestiri ; totuşi nu pare să fi trimis material la The Occident, publicaţia literară a universităţii. Mai muncea încă prin împrejurimile Oaklandului şi, cînd o dată a rămas fără un ban, a venit să împrumute patruzeci de dolari tot la Johnny Heinhold, proprietarul cabaretului La ultima şansă, -unde băuse prima dată cînd cumpărase vasul Razzle-Dazzle.

Deşi Jack ştia încă de pe cînd avea şase ani că nu e fiul lui John London, nu a putut afla niciodată cine-i era adevăratul tată. Totuşi, în vremea aceea, a auzit într-un fel oarecare de existenţa lui Chaney. Niciodată n-a dezvăluit sursa informaţiilor sale, dar existau mai multe surse posibile. John London, dîn-du-şi seama că i se apropie sfîrşitul, i-o fi spus poate lui Jack adevărul, ca acesta să-l înţeleagă mai bine. Ori poate a prins vreo vorbă de la bătrînii din San Francisco ori din Oakland, de la aceia care-i cunoşteau paternitatea. Ori poate că i-a atras atenţia articolul din Chronicle privitor la Flora şi Chaney, ori poate că i-a căzut sub ochi anunţul cu privire la naşterea sa şi a văzut că s-a născut cu numele de Chaney. în sfîrşit, poate de la Flora, căci ea şi-a păstrat totdeauna certificatul de căsătorie datat la opt luni după

anunţul din Chronicle privitor la naşterea lui Jack ; în certificat ea semnase Flora Chaney şi păstra hîrtia într-un sertar cu cheie, pe care nu-l încuia niciodată.
123
Jack s-a destăinuit lui Edward Applegarth în timp ce se plimbau prin soare, pe Broadway, pe lîngă Colegiul Sf. Maria. Applegarth povesteşte că Jack era foarte impresionat şi i-a cerut voie să se folosească de adresa lui ca să-i scrie lui Chaney ,• nu voia să o jignească pe mamă-sa, lăsînd-o să înţeleagă că-i cunoaşte trecutul tulbure, nici nu voia ca Flora să afle de răspunsul lui Chaney. I-a cerut profesorului lămuriri despre trei lucruri care l-au chinuit şi frămîntat pînă la sfîrşitul zilelor sale : Cine a fost tatăl meu ? Trecea mama drept o femeie pierdută ? A fost mama bolnavă ?
Pe primul trimestru a primit calificările A şi B ; în vacanţa de Crăciun a muncit ca să mai cîştige ceva şi apoi s-a reîntors la universitate. După cîteva săptămîni şi-a dat seama că se lupta în van. S-a spus că a plecat de la universitate fiindcă un profesor de engleză a scris echivalentul grecesc al cuvîntului „rahat” pe marginea unui manuscris al lui Jack. Pricina adevărată este însă mult mai prozaică: John London, care dobîndise autorizaţie de vînzător ambulant ca veteran al războiului civil şi care mergea din uşă în uşă în Alameda căutînd să vîndă tablouri, se îmbolnăvise şi nu mai putea cîştiga bani pentru întreţinerea lui şi a Florei. Sarcina asta i-a revenit acum lui Jack. Dacă n-ar fi fost lipsa de bani, poate că ar fi urmat mai departe cursurile universităţii, ar fi publicat articole şi povestiri în The Occident şi poate ar fi împlinit cerinţele academice şi şi-ar fi luat diploma.

în ciuda faptului că familia ajunsese la disperare, şi-a îngăduit o ultimă tentativă înainte de a se apuca din nou de munca manuală. Fiindcă avea să ajungă poate scriitor, cel mai bun lucru pe care-l avea de făcut era să se aşeze la masă şi să scrie. Poate că va primi bani pe lucrul său. Poate că va izbuti să-şi susţină familia, să cîştige mai mult decît obişnuitul dolar zilnic care se plătea pentru munca manuală. Cinci ani citise şi discutase mult, îşi umpluse mintea de gînduri, şi-o înflăcărase, îşi schiţase ideile, văzuse piesaje de neuitat ale frumoasei, măreţei şi fur

tunaticei naturi, muncise şi trăise umăr la umăr cu oameni de toate naţionalităţile. Venise timpul să scoată la iveală o parte din comorile adunate.

S-a încuiat încă o dată în cameră. A tras greu cîte cincisprezece ore pe zi, zi după zi, compunînd eseuri laborioase, pamflete sociologice, schiţe, versuri umoristice, versuri albe tragice şi epopei gigantice în stanţe spenseriene 1. Prins de torentul primului avînt creator a uitat să mai mănînce \ mai tîrziu avea să declare că niciodată nu l-a mai cuprins o asemenea febră de creaţie.

Cu ultimii bani a cumpărat mărci, a bătut manuscrisele la maşină şi le-a trimis în Est. Cînd au venit înapoi, respinse, şi-a vîndut cărţile şi hainele pe sume mici, s-a împrumutat de pe unde a putut şi a continuat să scrie. Dar cînd nevoile gospodăriei i-au cerut şi ultimul dolar, cînd în cămară n-a mai fost nimic de mîncare, Jack a pus la o parte creionul şi a intrat slujbaş la spălătoria Academiei Belmont, unde Frank Norris fusese student. Avea acolo casă şi masă gratuite, aşa că putea să-i aducă Florei, după ce-şi oprea bani de ţigări, tot salariul lunar de

treizeci de dolari. Treaba lui era să sorteze, să spele, să scrobească şi să calce cămăşi, gulere, manşete şi indispensabili pentru studenţi, profesori şi nevestele lor.
A muncit ca un hamal săptămîni de-a rîndul, la o treabă care nu se mai termina ; ca să ţină pasul cu rufele murdare care intrau, muncea şi noaptea, la lumina electrică. Volumele pe care le luase cu el au rămas veşnic închise, fiindcă, după ce isprăvea treaba şi lua cina la bucătăria Academiei, cădea în pat mort de somn. Duminicile, după optzeci de ore de muncă săptămînală, nu putea să facă altceva decît să stea la umbră răsfoind comicsuri2 şi să doarmă. Cîte-odată, duminica, dacă nu era prea obosit, pedala pe bicicletă pînă la Oakland şi petrecea acolo cîteva

1 Stanţa spenseriană a fost folosită de poetul englez Edmund Spenser Sn The Faerie Queen. E formată din opt versuri decasilabice şi unul alexandrin, în ordine de rimă ababbcbcc. (n.t.)

t Comicsul (comic strip) este o înşiruire de desene înfăţişînd aventuri comice, (n.t.)

ore cu Mabel Applegarth. îşi dădea seama că era prins în capcană, dar nu ştia cum să scape. Să plece şi să-şi ia altă slujbă ? Dar slujbele sînt toate la fel. Cînd un om munceşte pentru salariu, nu mai găseşte timp pentru distracţii, pentru citit şi gîndire, nici chiar pentru trai. Se transformă într-un fel de maşină pe care o aprovizionezi cu mîncare şi somn ca să poată începe, a doua zi, munca de la capăt. Se întreba în sinea lui cît va mai trage aşa în jug, care era mijlocul prin care să ajungă să trăiască după gîndul său.

Soarta i-a dat răspunsul. S-a găsit aur în Valea Klondike şi, cînd a început goana cea mare din 1896, Jack se afla în primele rînduri ale căutătorilor. Nu l-a reţinut nici faptul că Flora şi John London trăiau din cei treizeci de dolari ai lui pe lună, nici că părăsea universitatea şi scrisul. Il chema aventura.

încă o dată credincioasa Eliza i-a venit în ajutor. Soţul ei, acum trecut de şaizeci de ani, a fost prins şi el de febra aurului. Eliza şi-a ipotecat casa pentru o mie de dolari, a mai luat cinci sute de dolari din economiile ei şi i-a dat pe toţi celor doi bărbaţi. Jack şi Shepard s-au dus la San Francisco, oraş bine aprovizionat cu echipament pentru Alaska şi au cumpărat haine îmblănite, căciuli, cizme, cămăşi de flanelă roşie, cearşafuri, un cort, o sobă, şine, curele şi scule cu care să-şi construiască sanie şi barcă – şi cîte o mie de pfunzi1 de alimente pentru fiecare.

La 12 martie 1897 s-au îmbarcat pe Umatilla, aceeaşi corabie cu care s-a întors Jack la San Francisco după ce s-a lăsat de vagabondaj. Din nou era cel mai tînăr membru al unei adunări pestriţe, un tînăr puternic, frumos, cu ochi albaştri, cordial, care se putea lua la întrecere cu oricine în discuţie, în luptă sau în muncă. Nu era nici şiret, nici răutăcios ; toţi îi plăceau şi îl plăceau. Pe Umatilla, Jack s-a împrietenit cu Fred Thompson, cu minerul Jim Goodman şi cu tîmplarul Sloper. Aceşti patru oameni vor – •

1 Un pfund nro 453 g. (n.t.)

rămîne prieteni în tot cursul zilelor grele care aveau să urmeze.

Umatilla, încărcată pînă la refuz cu căutători de aur, a apucat pe canalul dintre coastă şi arhipelagul Thlinkith şi a ancorat la Skagway. Şalupele i-au dus pe minerii acum

înnebuniţi de nerăbdare pe ţărm, la Dyea, unde mii de prospectori şedeau în vîntul arctic, înconjuraţi de tone de provizii, tocmindu-se pe viaţă şi pe moarte cu indienii pentru transportul în interior. Cînd Jack şi Shepard au plecat din San Francisco, preţul cerut de indieni pentru un transport pînă dincolo de trecătoarea Chilkoot era de şase cenţi per pfund. După ce au ajuns ei la Dyea, cererea de cărăuşi ajunsese atît de mare, încît indienii urcaseră preţul la treizeci şi patruzeci de cenţi pfun-dul şi, dacă minerul uluit şovăia o clipă, urcau preţul la cincizeci.
Dacă Jack şi Shepard ar fi plătit acest preţ, ar fi rămas fără nici un dolar şi societăţile Borthwest Mounted sau Yellow Legs, care cereau ca fiecare prospector să aibă cinci sute de dolari în numerar afară de cei o mie de pfunzi în alimente, i-ar fi trimis înapoi, pe Yukon. Mulţi prospectori, care nu-şi puteau îngădui să plătească atît de mult şi care nu erau nici destul de voinici ca să pornească pe jos prin trecătoarea Chilkoot cu bagajul în spinare, au trebuit să abandoneze şi să se întoarcă la San Francisco, pe Umatilla. Shepard s-a întors cu ei, lăsîndu-l pe Jack cu Thompson, Goodman şi Sloper.
Deşi era abia în aprilie, timpul nu îngăduia zăbavă, fiindcă trebuiau să treacă prin pasul Chilkoot, să străbată douăzeci şi cinci de mile pînă la lacul Linderman, să traverseze lacul, să învingă cataractele, să parcurgă sute de mile în sus pe Yukon şi să se oprească la Dawson, pe lîngă care curgea fluviul Klondike, cel încărcat cu aur ; toate distanţele astea trebuiau străbătute înainte de sosirea îngheţului care ar fi făcut orice deplasare imposibilă. Jack, ca marinar al grupului, a fost însărcinat să cumpere o barcă pe care oamenii au încărcat-o grijuliu

cu provizii, cu gînd s-o tragă în sus pe rîul Dyea, numii şi canalul
128
Lynn, împotriva curentului. Aveau un drum de şapte mile pînă la poalele pasului Chilkoot j ajunşi acolo, oamenii trebuiau să descarce barca şi să coboare înapoi la Dyea ca s-o reîncarce. După multe săptămîni de trudă, timp în care au tras cu trupurile de funii, cele opt mii de pfunzi de provizii au fost aduse la poalele pasului.
În privinţa cărăuşiei, pasul Chilkoot trece drept unul din cele mai anevoioase din lume. E plin de stînci şi foarte abrupt. Jack lua în spate o sută cincizeci de pfunzi şi începea urcuşul ; drumul lung de şase mile era un şuvoi larg de oameni care treceau în sus şi în jos. Risipiţi pe margini zăceau frînţi de oboseală cei mai bătrîni, mai slabi ori cei care veneau din birouri, unde nu ridicaseră niciodată obiecte mai grele decît creionul. în curînd, aceştia aveau să se înapoieze cu primul vas în Statele Unite. Cînd soarele de vară ardea prea tare, Jack îşi scotea haina şi cămaşa în mijlocul trecătoarei şi indienii rămîneau uimiţi văzîndu-l cum urcă doar în pantalonii lui de flanelă roşie. Fiecare transport necesita o zi şi le-a trebuit nouăzeci de zile lui Jack, Goodman, Thompson şi Sloper ca să treacă cele opt mii de pfunzi prin trecătoare. Jack simţea o plăcere deosebită, poate mai mare decît avea să simtă cînd va începe să scrie cărţi, ori de cîte ori pornea de la poalele pasului în rînd cu cărăuşii indieni şi ajungea sus înaintea lor, deşi nici unul nu avea o încărcătură mai mare decît a sa.
Pe ţărmul lacului Linderman au întîlnit un contingent de aventurieri care se întorceau acasă fiindcă nu se găseau bărci pentru traversare. Cei din grupul lui Jack au încărcat

din nou în spate proviziile şi în fiecare dimineaţă au parcurs opt mile la deal, pînă la locul unde Sloper îşi înjghebase un gater primitiv. Au despicat cîţiva copaci şi au făcut bîrne. Jack-Marinarul a fost însărcinat să proiecteze două bărci cu fundul plat. A numit-o pe una Yukon Belle şi pe cealaltă Belle oi the Yukon şi în ziua cînd le-a lansat a scris despre fiecare cîte o poezie. Le-a pus şi vele din canava şi au traversat lacul într-un timp foarte

scurt, mărindu-şi astfel şansele de a ajunge la Dawson înaintea îngheţului. Lăsînd în urmă lacul Linder-man, grupul a atins apele fluviului Yukon şi s-a pregătit pentru efortul final. Cînd au ajuns la cataractele White Horse, au găsit pe mal vreo mie de bărci ; mii de oameni stăteau acolo fără să ştie ce să facă, fiindcă se răsturnaseră încercînd să străbată cataractele.

Thompson i-a spus :

„Jack, du-te şi te uită la cataracte şi dacă primejdia e prea mare...”

Jack a legat mai întîi la mal cele două bărci. O mulţime de oameni care nu plutiseră niciodată pînă atunci cu barca s-au strîns în jurul lui şi l-au asigurat că trecerea prin cataracte este curată sinucidere. Jack s-a dus să vadă despre ce e vorba, s-a întors şi le-a spus :

,,N-avem de ales. Ceilalţi au încercat să se lupte cu curentul ca să se ferească de stînci. Noi vom merge cu curentul şi el are să ne scoată la liman”.

În timp ce miile de oameni se uitau la ei de pe mal şi ovaţionau, Jack a învelit proviziile cu pînză, l-a pus pe Sloper la provă, în genunchi, cu o padelă în mînă, l-a aşezat pe Goodman şi pe Thompson la mijloc cu instrucţiuni să nu micşoreze viteza, iar el a luat loc la

cîrmă. Urmînd firul curentului, unde forţa de înaintare era mai mare, au trecut teferi prin cataracte, au tras la mal şi s-au întors după barca a doua.
Acum, Jack a fost potopit de ofertele celorlalţi, care-i cereau să le piloteze şi bărcile lor. A luat douăzeci şi cinci de dolari de barcă, a rămas cîteva zile şi a cîştigat vreo trei mii de dolari pentru grupul lui. Dacă mai rămîneau, ar mai fi fost vreo cinci mii de dolari de cîştigat, dar era pe la mijlocul lui septembrie.
Şi aşa întîrziaseră prea mult. La gura rîului Steward, la şaptezeci şi două de mile de Dawson, a venit peste ei viforul iernii, acoperind pămîntul cu zăpadă albă, şi n-au mai putut înainta. Cei patru oa

meni au pus stăpînire pe o baracă părăsită, clădită pe malul Yukonului, au doborît copaci de foc şi s-au pregătit să îndure asediul lung care avea să urmeze. Vreo şaizeci de oameni au fost prinşi la Steward printre ei se aflau un doctor, un judecător, un profesor universitar, un inginer.
Rîul era străjuit de munţi înalţi, prin care cursul de apă tăiase o vale. De jur împrejur erau păduri de brad. Zăpada avea o grosime de patru picioare. Toţi cei ce treceau pe acolo trebuiau să treacă şi pe lîngă baraca lui Jack. Fumul care se înălţa alburiu şi leneş din horn îi ademenea, fiindcă le amintea de căldură, de odihnă şi de confort. La baraca lui au venit Burning Daylight, Louis Savard, Păunul, Keogh, Pruette, Stevens, Malemute Kid, Del Bishop, trapeuri, indieni, soldaţi ai confederaţiei, chechaquos \ prospectori canadieni, oameni din toate colţurile lumii care aveau să devină nemuritori datorită minunatelor povestiri ale lui Jack London despre Alaska.

Şi Jack a petrecut acolo o iarnă plăcută. Oamenii erau interesanţi şi feluriţi j în baracă se găseau şi cărţi, căci Jack cărase prin pasul Chilkoot Originea speciilor a lui Darwin, Filozofia stilului a lui Spencer, Capitalul lui Marx, Paradisul pierdut al lui Milton. Un bătrîn prospector din Alaska, prins de viforul sălbatic, abia se mai ţinea pe picioare cînd a ajuns la baracă •, a dat uşa de perete şi a găsit încăperea plină de fum şi de oameni care încercau să vorbească toţi o dată, urlînd unii la alţii şi gesticu-lînd. Prospectorul povesteşte că auzind atîţia inşi discutînd aşa de îndîrjit şi-a închipuit că-şi pierduse minţile în lupta lui cu viforul. Subiectul discuţiilor ? Socialismul.

Într-o noapte, W. B. Hargrave, care locuia într-o baracă vecină, a asistat la un schimb înflăcărat de cuvinte între judecătorul Sulivan, doctorul B. F. Harvey şi John Dillon despre teoria lui Darwin. Jack şedea în pat, dar asculta şi lua note. Cînd vorbitorii s-au încurcat asupra unei chestiuni, le-a spus : „Pa-

1 Noi veniţi, termen argotic din Alaska, (n.t.)

sajul pe care încercaţi voi să-l citaţi sună astfel...” şi le-a citat pasajul. Hargrave s-a dus în baraca vecină, unde împrumutase cuiva Originea speciilor, a adus-o şi a spus : „Hai, Jack mai spune o dată, să te controlez după carte”. Hargrave relatează că Jack citase cuvînt cu cuvînt.

Hargrave mai povesteşte că prima dată cînd a intrat în baraca lui Jack, acesta şedea pe marginea patului şi răsucea o ţigară. Goodman făcea de mâncare şi Sloper lucra ceva din lemn. Jack îi contestase lui Goodman cîteva păreri înrădăcinate şi Goodman se apăra cu înverşunare de ascuţişul inteligenţei lui Jack. Jack şi-a întrerupt conversaţia ca să-i ureze bun venit străinului. Hargrave

scrie că a fost primit cu atîta ospitalitate, cu un zîmbet atît de cald, cu o prietenie atît de îmbietoare, încît şi-a pierdut pe Toc orice rezervă. Jack l-a invitat îndată să ia parte la discuţie.

Hargrave îşi aminteşte cît de milos, de mărinimos şi de treabă era Jack. Avea o voie bună care potolea orice grosolănii. în discuţii, cînd oponentul se împotmolea în vreo argumentare ilogică, Jack îşi dădea capul pe spate şi izbucnea într-un hohot molipsitor de rîs. Felul cum îl zugrăveşte Hargrave pe Jack este prea sincer ca să nu-l redăm.

,,Nopţi întregi Jack şi cu mine rămîneam treji după ce se culcau ceilalţi şi discutam ceasuri în şir în faţa butucilor de brad aprinşi. Avea o faţă de om curajos j lumina flăcărilor cădea jucăuşe pe trăsăturile lui frumoase, cînd şedea lungit lîngă foc. Avea inima unui tînăr curat, vesel, blind, necătrănit încă ; ii lipsea egoismul insolent al tinereţii. După înfăţişare părea mai vîrstnic, nu numai de douăzeci de ani ; trupu-i era mlădios şi zdravăn ; gîtul dezgolit ; un smoc de păr castaniu îi cădea pe frunte ; cînd discuţia era mai însufleţită, îşi repezea smocul înapoi, cu nerăbdare ; avea o gură senzuală, care arăta totuşi seriozitate şi stăpînire, un zîmbet luminos, nişte ochi adesea cu o expresie interiorizată, faţa unui artist şi a unui visător, dar cu trăsături ce mărturiseau forţa şi energia nestăvilită. Un om al naturii,

pe scurt uri om adevărat, un bărbat de nădejde. Avea o dragoste neţărmurită pentru adevăr. În orice problemă, în religie, în economie politică, el punea o întrebare : «Unde este adevărul ?» Îi treceau prin minte gînduri mari. Nimeni nu putea sta de vorbă cu el fără să simtă că se

află în faţa unui intelectual subţire. îşi făcea drum prin viaţă cu o siguranţă superbă şi înfrunta moartea cu seninătate.”

Fred Thompson a cumpărat o sanie şi o haită de cîini şi a plecat cu Jack să caute aur prin albiile diferitelor rîuri care se vărsau în Yukon. Thompson arată că Jack era un maestru al vieţii în sînul naturii, că putea face focul în ploaie, că gătea nişte gogoşi cu slănină minunate, că aşeza atît de bine cortul, încît puteau să doarmă la căldură pe un frig de treizeci de grade sub zero. Jack spunea însă că toate astea erau fleacuri pentru prinţul vagabonzilor care dormise un an sub cerul liber, fără nici un aşternut, şi care gătise într-o cutie de conserve, la focuri aţîţate pe maidanele de lîngă calea ferată.

Jack şi Thompson au început să prospecteze pe rîul Henderson care se vărsa în Yukon, la o milă mai jos de tabăra Steward. Şi-au înfipt lopeţile în albia rîului, acolo unde apa curgea mai repede ; cînd le-au scos afară, printre firele de nisip au văzut un praf strălucitor. Cu sufletul la gură au înfipt ţăruşi în jurul locului descoperit, care devenea astfel proprietatea lor, şi au luat-o la goană în urma cîinilor spre Steward, să-i înştiinţeze pe ceilalţi. Toţi cei din tabără au ieşit din barăci şi au pornit pe jos sau cu cîinii să-şi marcheze cu ţăruşi cîte un loc. Thompson i-a spus lui Jack că aveau acum vreun sfert de milion curat ; şi Jack şi-o fi făcut visuri că va aduce sacii cu aur acasă, la Oakland, că viaţa Florei şi a lui John London va fi acum alta, că o va răsplăti pe Eliza pentru bunătatea ei, că o va lua pe Mabel Applegarth de nevastă, că va avea răgaz să devină scriitor.

Visurile lui n-au ţinut mult. Prospectorii mai bă-trîni care căutaseră pe rîul Henderson s-au întors rîzînd înapoi. Praful de aur al lui Jack nu era altceva
8
134
decît mică. Thompson povesteşte că Jack nu părea prea dezamăgit. Cînd se aflau pe Umatilla, îi spusese lui Thompson că nu se ducea în Alaska după aur, ci ca să strîngă subiecte pentru cărţi. Totuşi nu putea fi prea indiferent la „sfertul de milion curat".
Cele mai bune mărturii despre viaţa lui Jack în Alaska vin de la Emil Jensen, omul după care Jack l-a creat pe Malemute Kid şi a cărui nobleţe a zugrăvit-o mai tîrziu. Jensen scrie că de la Jack a auzit primul cuvînt de bun venit pe malul îngheţat şi duşmănos al rîului. Jack l-a salutat, spunîndu-i :
,,Aş putea spune că eşti marinar după felul cum ţi-ai adus barca fără o zgîrietură printre atîtea sloiuri".
Jensen scrie că zîmbetul de pe buzele lui Jack era prietenos şi că ochii îi străluceau cînd se uitau într-ai lui. Era mereu vesel, mereu plin de voie bună, totdeauna prietenos. Cînd cineva era contra socialismului, Jack îi spunea :
„Nu eşti copt pentru socialism, dar ai să fii".
După Jensen, baraca lui London era în centrul atenţiei tuturor, fiindcă Jack îi întrecea pe toţi în jovialitate şi capta atenţia tuturor celor care-l ascultau. Cînd cineva povestea ceva mai gogonat şi cînd ceilalţi se arătau neîncrezători, Jack singur căuta să afle şi ultimul amănunt al povestirii. Cea mai neînsemnată, ca şi cea mai importantă întîmplare din viaţa de toate zilele a taberei îl stimula şi îl făcea să simtă că fiecare oră merită să fie

trăită. Pentru el, orice lucru avea ceva nou, ceva preţios, care merita osteneala, fie că era vorba de o partidă de whist, de o discuţie sau de soarele cu dinţi care lumina la prînz înălţimile dinspre sud. Totdeauna era în aşteptare, fie că admira ceva în tăcere, respectuos şi uimit, ca în noaptea cînd a văzut zăpada scînteind ca flacăra sub cerul luminat supranatural, fie că se simţea nemaipomenit de întărîtat, ca atunci cînd privea cum clocoteau apele umflate ale fluviului.

Jensen povesteşte o întîmplare amuzantă: Jack i-a împrumutat Originea speciilor, dar el i s-a plîns că lucrarea era prea greoaie şi atunci Jack i-a dat

Enigma Universului a lui riaeckel. Deşi era mai accesibilă, această lucrare s-a dovedit şi ea prea complexă. Atunci, Jack a scos la iveală averea lui cea mai de preţ – Paradisul pierdut al lui Milton. Deoarece Jensen i-a mărturisit că nu-i plăcea poezia, şi deci nu putea citi Paradisul pierdut, Jack a plecat la o baracă aflată mai jos, pe Yukon, unde exista un exemplar din Cele şapte mări de Kipling. S-a întors cu volumul, stăruind pe lîngă Jensen să citească măcar cîteva pagini. Cînd Jensen a citit toată cartea, Jack a avut un simtămînt de triumf. Tributul scris pe care Jensen l-a dat lui Jack merită de asemeni să fie redat intact.

„Prietenia cu Jack avea totdeauna ceva care te împrospăta, care te stimula, care te ajuta. Niciodată nu pierdea vremea să calculeze cît a cheltuit, nici să viseze la profitul ce va veni. Era mereu gata fie pentru o prospectare prin apropiere, fie să dea o mînă de ajutor unuia care trăgea o sanie de lemn, fie să meargă pe jos două zile ca să ne aducă tutun cînd ne vedea neliniştiţi şi morocănoşi că n-aveam ce fuma. Fie că era vorba de o

anumită nevoie, fie de un ajutor cerut sau necerut, el se dădea nu numai pe sine însuşi, îşi dădea şi avutul. Faţa îi era luminată de un zîmbet nepieritor.”
Jack şi-a petrecut acolo multe ceasuri în pat, citind şi luînd note despre Alaska, transcriind povestirile auzite, discuţiile pe care le purtase, cuvinte dialectale, idei filozofice şi zugrăvind personalitatea şi caracterul oamenilor care trecuseră prin baracă.
Chiar şi mult mai tîrziu, în 1937, Thompson bombănea că de multe ori nu izbutea să-l pună pe Jack să spargă lemne fiindcă băiatul era ocupat, făcea apologia socialismului. Mulţi prospectori bătrîni din Alaska îşi amintesc că subiectul favorit al conversaţiei în iarna anului 1896 la tabăra Steward era socialismul şi că Jack nu era singurul care credea în filozofia socialistă.
Minerii nu-şi dădeau seama de ironia situaţiei acestor individualişti notorii, care veniseră pînă acolo ca să facă avere personală, dar care predicau
8*
136
ore de-a rîndul coleclivismul socialist. La caro Jack ar fi răspuns că starea asta de lucruri nu era cîtuşi de puţin ciudată, că oamenii aceia erau pionieri cu' rajoşi, de felul celor care îndrăznesc să exploreze nu numai regiuni necunoscute, îndepărtate şi pline de primejdii, ci şi teorii ciudate, primejdioase şi îndepărtate.
Cînd, în sfîrşit, a venit primăvara, Jack a repetat figura bunicului său, Marshall Wellman, care îşi construise o plută şi traversase de la golful Put-În la Cleveland, de partea cealaltă a frontierei K Jack şi doctorul Harvey au stricat baraca acestuia din urmă şi Jack a alcătuit o plută

cu care au navigat în jos, pe fluviu, pînă la Dawson, unde au vîndut buştenii cu şase sute de dolari.
Dawson era un oraş de carnaval, format din corturi, cu cincizeci de mii de locuitori şi o stradă principală noroioasă. De o parte şi de alta a străzii principale erau cabarete, în care oamenii noi numai beau, dar şi mîncau, dormeau, cumpărau de-ale gurii, făceau afaceri, dansau cu profesioniste şi-şi pierdeau praful de aur jucînd la noroc cu jucătorii de profesie. Alimentele erau rare şi scumpe ; o porţie de ouă cu şuncă se vindea trei dolari şi jumătate. Muncitorii erau plătiţi cu o uncie 2. de aur pe zi, care valora opt dolari şi jumătate. în oraş se adunaseră cîţiva din cei mai teribili aventurieri şi aventuriere din lume. Prostituatele veniseră în număr atît de mare, încît poliţia le strînsese pe toate dincolo de rîu, într-un loc numit Oraşul Păduche. Peste rîu era aruncată în chip de pod o bîrnă suspendată în frînghii ; Jack şi-a notat că puţini erau minerii care socoteau podul prea primejdios ca să-l treacă.
Thompson arată că Jack ,,n-a mişcat un deget” cît a stat la Dawson. Se pare că şi-a pierdut cîteva zile căutînd buşteni pe rîu şi remorcîndu-i cu barca pînă la gater. De altfel nu avea de ce să muncească, fiindcă putea să facă orice fără bani. La baruri era
1 E vorba de frontiera dintre Statele Unite şi Canada, (n.t.)
2 O uncie are 31 g. (n.t.)

binevenit, căci minerii îi dădeau de băut numai ca să poată sporovăi îndelung cu el ; îi făcea pe oameni să-şi uite reţinerea, îi ajuta să vorbească şi să-şi spună povestea – căci dorea mai mult să le audă povestea decît

să bea din whiskyul lor prost. Femeile îl plăceau fiindcă era arătos şi vorbea cu iscusinţă ; dacă n-avea bani, în schimb era plin de haz. Cînd nu mai era nimic de povestit, se aşeza deoparte şi întreţinea mulţimea cu păţanii de-ale lui. îşi petrecea nopţile prin casele de joc, observînd şi luînd note. Ascultînd pe coloniştii, pe trapeurii şi pe prospectorii care veniseră în Alaska înainte de a începe goana pe Klondike, a adunat primele istorisiri autentice despre trecutul ţării. Folosind metode ştiinţifice de cercetare, ştia ce informaţii să adune, asigurîn-du-şi un bogat material pentru viitoarea lui muncă.

în Alaska nu existau verdeţuri, şi Jack s-a îmbolnăvit de scorbut. Faţa i s-a acoperit de plăgi şi cei cîţiva dinţi care-i mai rămăseseră au început să se clatine. A fost dus la Spitalul Catolic, unde Thompson a plătit o sumă mică pentru întreţinerea prietenului său. Acolo a primit Jack îngrijire medicală pînă a ajuns în stare să călătorească. în iunie, însoţit de Taylor, un american din Kentucky şi de John Thompson a părăsit Dawsonul într-o bărcuţă nepuntată şi a pornit în jos, pe Yiikon, într-o călătorie de o mie nouă sute de mile, prin Marea Bering. Jack era timonierul. Ziua naviga pe o căldură de foc, iar noaptea trăgeau la mal şi-şi instalau tabăra pe uscat. în drumul lor au trebuit să străbată mlaştinile pline de ţînţari ale Yukonului şi vijelioasele-i cataracte.

Deşi scorbutul i-a anchilozat aproape piciorul drept, Jack se ducea noaptea să vîneze păsări, în timp ce însoţitorii lui dormeau. în fiecare zi scria în caieţel.

După ce descria ciripitul prihorilor din insule, cîntecul potîrnichilor, strigătul strident al pescăruşilor, zborul ploierilor şi al gîştelor sălbatice, frumuseţea nopţilor, îşi nota pe margine că materialul ar

fi bun pentru Oaling Magazine sau pentru Youth's Companion.
Grupul lui Jack a avut nevoie de nouăsprezece zile ca să parcurgă cele o mie nouă sute de mile. Au navigat fără nici un accident de-a lungul coastei Mării Bering şi au tras la ţărm în portul St. Michael. Jack s-a angajat ca muncitor la cazane pe un vas care naviga între St. Michael şi Columbia Britanică, iar de acolo a călătorit ca pasager de clasa a treia pînă la Seattle. De la Seattle era un fleac pentru un vagabond încercat ca el să plece cu trenul de marfă pînă la Oakland.
A ajuns acasă fără nici un ban în pungă ; şi totuşi el, care n-a găsit nici măcar o uncie de aur în Alaska, avea să cîştige mai mulţi bani de pe urma goanei după aur decît oricare prospector care şi-a înfipt ţăruşii în regiunile aurifere.
4
Cînd Jack a ajuns la Oakland şi a intrat în casa lor de pe strada a şaisprezecea Est nr. 962, a aflat că John London murise. A rămas foarte mîhnit, fiindcă tatăl său vitreg i-a arătat numai bunătate şi prietenie.
Pînă atunci, John London fusese în aparenţă capul familiei, cîştigase cîte un ban ori de cîte ori anii lui înaintaţi şi sănătatea şubredă îi îngăduiau. Acum, capul familiei devenise Jaclc. Ca să-i mărească îndatoririle, Flora a adoptat pe micuţul Johnny Miller, un nepot al lui John London de la cea mai mică dintre fiicele lui aduse în California. Flora s-a purtat cu băiatul de cinci ani ca o mamă grijulie, revărsînd asupra lui toată dragostea de care l-a lipsit pe Jack în vremea copilăriei lui chinuite.

Un singur lucru dorea Jack London în lumea asta – să devină scriitor. Nu luase hotărîrea în mod arbitrar, fiindcă iubea notorietatea, faima, bogăţia sau fiindcă voia să-şi vadă numele tipărit, ci fiindcă simţea această chemare în adîncul firii sale, fiindcă aşa îi dictau natura şi talentul său. Hotărîrea devenise şi mai de nestrămutat cînd aflase că tatăl său, Chaney, fusese om cu educaţie, că trăise în lumea cărţilor şi a scrisului. îşi notase tot timpul în caiet trăsăturile caracteristice ale oamenilor întîlniţi pe calea ferată, cum arătau priveliştile din Alaska, îşi însemnase crîmpeie de dialoguri, schiţe de subiecte ;

mintea lui înregistra totul fiindcă se născuse cu darul de a percepe, de a simţi, de a stăpîni cuvintele şi de a transmite emoţia. în timpul călătoriei de o mie nouă sute de mile pe Yukon şi în vasul care-l purtase de la St. Michael la Seattle, el şi-a orînduit ideile pe care avea să le pună pe hîrtie cînd va ajunge acasă. Acu, priveliştile luptelor văzute pe Klondike ciocăneau la poarta minţii lui şi-l îndemnau să scrie.
Simţul datoriei morale evolua la Jack în cicluri. Cînd fusese vînzător de ziare sau muncise la fabrica de conserve, îi adusese Florei pînă şi ultimul cent, ca mama lui să aibă pentru mîncare, chirie şi hapuri ; apoi a renunţat la munca aşezată şi s-a făcut pirat de stridii. Un timp şi-a întreţinut familia cu banii câştigaţi din piraterie, apoi a început să-şi risipească agoniseala în chefuri de pomină. Cînd a venit acasă cu tot cîştigul de pe Sophie Southerland, şi-a cumpărat numai cîteva lucruri de ocazie, apoi a pus banii în mîna mamei ; cînd lucra la filatura de iută, la uzina electrică, la spălătorie, păstra pentru el numai şaptezeci şi cinci de cenţi pe săptămînă.

După cîteva luni monotone, în cursul cărora îşi împlinea datoria, arcul simţului de răspundere slăbea \ pleca în aventură, ca de pildă pe căile ferate ori la Klondike. Acum, la vîrsta de douăzeci şi doi de ani, sub impulsul instinctului creator, va fi găsit poate pentru prima oară o justificare reală ca să evadeze.

lULLlŞl ci cil Uliu ai niua. u uata ia muuui aamiui pu-

veştile care se cereau scoase la iveală. După şaisprezece luni de viaţă aventuroasă, ceasul răspunderii a început să bată iar ; nu voia ca mama şi nepotul ei adoptiv să cadă pradă lipsurilor pînă va aşterne el poveştile pe hîrtie şi pînă le va vinde revistelor. Nevoile lor erau imediate ; tot aşa trebuia şi el să găsească imediat de lucru.

Timpurile erau grele. Criza financiară din 1893, care îl silise cu cinci ani în urmă să se angajeze la filatura de iută cu zece cenţi pe oră, paraliza încă

141

Far WesLul l. Spunîndu-şi că timpurile vor ii totdeauna grele într-o societate bazată pe exploatare. Jack a pornit să colinde străzile şi docurile ; a umblat cîteva zile, fără să poată găsi de lucru, deşi socotea că munca manuală nu i se mai potriveşte. Cum ştia să spele, a căutat să intre pe rînd la toate spălătoriile din Oakland. Şi-a cheltuit doi din ultimii dolari ca să dea anunţuri în ziare. A răspuns anunţurilor publicate de invalizi bătrîni care căutau însoţitori, a încercat să plaseze prin case maşini de cusut, aşa cum făcuse şi John London la San Francisco cu douăzeci de ani în urmă. Deşi cîntărea o sută şaizeci şi cinci de pfunzi şi fiecare pfund era făcut parcă pentru muncă, simţea că pe piaţa muncii manuale valoarea lui era nulă. Nu reuşea să găsească nimic altceva de lucru decît aceleaşi munci ocazionale pe care le mai avusese şi

înainte : să taie iarba, să tundă tufişuri ornamentale, să spele geamuri, să bată covoarele în curţile din dos. Erau rare zilele cînd izbutea să agonisească un dolar întreg.
Mabel şi Edward Applegarth au dat o serată în cinstea întoarcerii lui, invitînd şi cîţiva prieteni vechi de la Societatea de discuţii Henry Clay. Bucuria revederii a fost mare şi Jack a fost mişcat de primirea caldă ce i s-a făcut. Le-a povestit întîmplări de la Klondike... şi i-a tras pe fiecare într-un colţ ca să-i întrebe dacă nu ştiau unde ar putea găsi o slujbă. Nici unul nu ştia.
După o absenţă de şaisprezece luni şi după viaţa aspră printre prospectorii de la tabăra Steward şi din Dawson, Jack a găsit-o pe Mabel mai delicată şi mai frumoasă ca oricînd. După ce musafirii au plecat şi după ce Edward s-a retras discret în camera lui, Mabel a făcut lumina mică, l-a luat cu blîndeţe de mînă şi l-a aşezat lîngă pian , apoi i-a cîntat cîntecele pe care i le mai cîntase odată, cînd venise el pentru prima oară în casa lor şi cînd simţise atracţie şi repulsie în acelaşi timp pentru forţa şi bărbăţia lui brutală. Şedea aplecat spre ea, de partea cealaltă a
1 Adică cele mai apusene regiuni ale Statelor Unite, (n.t.)

pianului, fermecat de muzică şi de parfumul ei discret ; ochi-i străluceau de iubire, şi ea a văzut asta ; iar el a simţit iubirea ce o stăpînea căpătînd glas melodios în timp ce-i mărturisea în vorbele unei romanţe sentimentale că îl iubeşte. Şi-a dat totuşi seama că nu putea să-i vorbească ; nu se cădea s-o scoată din familia ei de oameni culţi şi dintre cărţi, picturi şi note muzicale atîta vreme cît nu putea să-i ofere altceva decît rochii de ocazie şi foame.

În dimineaţa următoare a citit într-un ziar din Oakland că la poşta locală se ţinea examen pentru factori poştali. S-a dus în fugă la direcţia poştelor, a dat probele şi a trecut cu nota 85,38. Dacă ar fi fost vreun post liber, ar fi plecat cu geanta după umăr pe străzile din Oakland ca să împartă scrisori.

Muncile ocazionale pe care le găsea nu-i ocupau toată ziua, nici nu-i aduceau destui bani pentru întreţinerea familiei. Citind într-un supliment de duminică al revistei Examiner că se plătea cel puţin zece dolari pentru fiecare mie de cuvinte şi cum îi umbla prin minte vreo jumătate de duzină de subiecte, s-a aşezat la masa de scînduri negeluite pe care Flora i-o pusese în cameră şi a scris un articol de o mie de cuvinte despre călătoria lui cu barca pe Yukon în jos. în aceeaşi după-amiază a trimis articolul prin poştă revistei Examiner la San Francisco. Nu-şi închipuia că se află 'în pragul -carierei literare ; încerca numai să cîştige zece dolari ca să-l amîne pe proprietar pînă avea să intre la poştă. A luat chiar hotărârea să întîrzie asaltul lumii literare pînă cînd va izbuti să pună deoparte cîteva sute de dolari ori pînă cnu va mai avea atîtea guri de hrănit.

Dar o dată ce mintea lui a început să lucreze, nu s-^a mai putut opri. A redactat la repezeală un foileton de douăzeci de mii de cuvinte pentru Youth's Companion şi a dat fiecărui capitol lungimea celor pe care le văzuse în alte foiletoane ale aceleiaşi reviste. înainte de a-şi da seama de ceea ce face a pus pe hîrtie şapte din povestirile despre Alaska pe care le avea în minte. Ridicase numai puţin zăgazul, dînd drumul

doar unui firav opusl ; curînd avea să fie copleşit de torent.
De la poştă nu venea nici o înştiinţare. Examiner nu numai că nu-i trimitea cei zece dolari, dar nu l-a anunţat nici măcar de primirea manuscrisului. Neavînd bani de mîncare, şi-a amanetat bicicleta pe care i-o cumpărase Eliza ; cînd proprietarul i-a spus : „plăteşte ori mută-te”, a zălogit ceasul pe care i-l dăduse în dar bărbatul Elizei, apoi impermeabilul lăsat de John London ca singură moştenire. într-o zi a întîlnit un vechi prieten marinar care avea un costum învelit în ziare ; despre proveniența costumului marinarul n-a putut să-i dea o explicaţie convingătoare şi atunci Jack i-a povestit cîteva întîmplări din Alaska şi i-a luat în schimb costumul, pe care l-a amanetat apoi cu cinci dolari , cea mai mare parte din bani a cheltuit-o pe mărci şi plicuri şi a trimis manuscrisele revistelor. încă nu-şi dădea seama că era pe cale să devină oin scriitor profesionist ; era doar un om la mare ananghie, în imposibilitate de a găsi de lucru ; îşi folosea unicul lui talent într-o sforţare sălbatică de a cîştiga cît de puţin, ca să itrăiască pînă va fi numit la poştă.
A venit iarna. Purta acelaşi costum uşor de vară. Băcanul i-a făcut un credit de patru dolari, apoi i-a închis uşa , măcelarul s-a oprit la cinci dolari şi n-a mai vrut să-i dea pe datorie. Credincioasa Eliza aducea în casa London bucatele care-i rămîneau de la masă şi-i dădea lui Jack pentru hîrtie de scris şi ţigări, lucruri fără de care el nu putea să trăiască. Jack slăbea, se trăgea la faţă, devenea nervos şi susceptibil, dar nici nu voia să mai fie marfă de vînzare pe piaţa muncii manuale. O dată pe săptămînă avea prilejul să mănînce bine la Mabel, dar îşi dădea

silinţa să se abţină, ca fata pe care o iubea să nu observe cît era de flămînd. Nu-şi pierduse încă speranţele, fiindcă îşi spunea mereu că revistele plătesc zece dolari pentru mia de cuvinte şi că trimisese povestiri şi articole lungi, de la patru la douăzeci de mii de cuvinte. Achiziţionarea fiecăruia din ele ar fi salvat

familia. Tot timpul l-a susţinut nădejdea, aşa cum un stîlp susţine pînza cortului, că i se vor accepta măcar cîteva povestiri. Apoi va putea să-şi cîştige existenţa din munca literară şi nu va mai fi silit de împrejurări să se angajeze poştaş. Nu cerea bani mulţi şi nu spera să capete pe munca lui mai mult de zece dolari pentru mia de cuvinte, ceea ce, dacă ar fi vîndut fiecare r.înd scris, nu i-ar fi adus mai mult de trei sute de dolari pe lună ; poate numai o sută cincizeci.

Atît de mult îl absorbea scrisul şi se lupta atît de înverşunat pentru o acceptare, încît îi venea greu să lase condeiul ca să taie din nou iarbă sau să bată covoare. Ai lui au căzut iar în mizerie, dar făceau totuşi faţă numai fiindcă Flora, cu experienţa ei de ani în materie de foame, o ducea la tăvăleală. Jack slăbise mult, apoi foamea l-a îmbolnăvit. Ajunsese atît de zdrenţăros şi de susceptibil încît a renunţat şi la singura seară pe săptămînă pe care o petrecea cu Mabel. Era la capătul puterilor, gata să înceapă iar să care cărbuni cu treizeci de dolari pe lună. Zilele treceau una după alta şi el se îmbolnăvea din ce în ce mai mult trupeşte şi sufleteşte, nu numai din pricina lipsei de mîncare, ci şi din cauza viitorului nesigur ; gîndul sinuciderii îi trecea din nou prin minte, ca în noaptea cînd căzuse de pe cheiul Benicia sau ca atunci cînd îl apucase melancolia pe calea ferată. Şi-a notat că s-ar fi sinucis

poate dacă nu l-ar fi oprit gîndul că îi lasă singuri pe Flora şi pe micul Johnny.
Frank Atherton, prietenul lui din copilărie, povesteşte : „Jack scria scrisori de adio. Într-o zi l-a vizitat un prieten care voia de 'asemeni să se sinucidă". Dar argumentele prin care Jack l-a convins pe prietenul său să nu se sinucidă au fost atît de puternice, încît s-a convins de acest lucru şi el ânsuşi.-
Apoi într-o dimineaţă mohor.ită de la sfîrşitul lui noiembrie a primit un plic lung şi subţire de la Over-land Monthly, o revistă literară cunoscută în toată ţara, care fusese fondată la San Francisco în 1868 de Bret Harţe. Da, da, era c scrisoare de acceptare pentru una din povestirile sale despre Alaska. Trimisese

revistei schiţa Pîndarutul 1 şi desigur revista i-a publicat-o ! Ca fulgerul a început mintea lui să calculeze... manuscrisul avea cinci mii de cuvinte... se plătea zece dolari pe mie... cecul era de cincizeci de dolari... ura ! era salvat ! Putea să scrie mai departe ! A căzut pe marginea patului şi cu degetele tremu-rînde a desfăcut plicul. Ca degetele îi tremura şi imaginaţia, croind visuri de viitor.
Dar în plic nu era mici un cec. Era doar formula obişnuită prin care redacţia îl anunţa că găsise povestirea ,,.publicabilă" şi că-i va plăti pe ea cinci dolari după «apariţie. Cinci dolari pentru un manuscris la care pierduse cinci zile ! Acelaşi veşnic dolar pe zi pe care-l cîştigase ca muncitor la fabrica de conserve, la filatura de iută, la uzina electrică, la spălătorie. Ochii au început să-i sticlească, mintea să i se întunece ; trupu-i era prea slab ca sa se mai mişte şi a rămas acolo, pradă unui tremur nervos. Fusese un naiv, un prost. Fusese înşelat. Crezuse

balivernele unui supliment de duminică. Revistele nu plăteau un cent pentru cuvînt ; plăteau un cent pentru zece cuvinte. Nimeni nu 'ar fi putut trăi din banii ăştia, darmite să-şi mai întreţină şi familia. Chiar dacă ar fi scris capodopere şi le-ar fi vîndut pe toate, speranţă pentru el tot nu se afla. Numai bogaţii puteau să-şi îngăduie să fie scriitori ; trebuia să se întoarcă la tăiatul ierbii şi la scuturatul covoarelor pînă avea să primească numirea la poştă.

În aceeaşi după-amiază, printr-o coincidenţă fără de care viaţa lui ar fi luat o «altă întorsătură, a primit încă un plic subţire şi lung, de data asta de la o revistă din Est, numită The Black Cat. Trimise revistei o povestire scrisă după ce plecase de la Universitatea Californiană, dar înainte de a se angaja la spălătoria Academiei Belmont. The Black Cat era condusă de proprietarul ei, un anume Umbstaetter, care-i încuraja pe tinerii scriitori americani. Umbstaetter îi scria lui Jack că povestirea sa era prea lungă, dar dacă Jack îi îngăduia să reducă la jumătate ma-

1 To the Man on Trail, (n.t.)

huserisul de patru mii de cuvinte, el, Umbslaetter, ii va trimite un cec de patruzeci de dolari.

Dacă-i îngăduia ! însemna douăzeci de dolari pentru mia de cuvinte, adică de două ori cît îşi închipuise ! Nu fusese înşelat. Nu fusese prost. Putea să-şi întreţină familia din munca asta care-i plăcea. I-a scris lui Umbstaetter că putea să-i taie povestirea la jumătate numai dacă îi trimite banii. Cu poşta următoare Umbstaetter i-a trimis banii. Iată cum şi de ce a început, scrie Jack, întrecerea lui cu nevoia de a scrie.

S-a dus la casa de amanet şi a scos bicicleta, ceasul şi impermeabilul. A plătit băcanului patru dolari şi măcelarului cinci. A umplut casa cu alimente, a plătit doisprezece dolari chiria pe două luni, şi-a cumpărat un costum de iarnă, dar tot de ocazie, hîrtie, o cutie de creioane şi a închiriat o maşină de scris. În seara aceea a tras un chefuleţ în bucătăria Florei şi în dimineaţa următoare s-a dus la Mabel Applegarth. Unul lîngă altul s-au plimbat prin Oakland cu bicicletele, apoi s-au dus la locul lor favorit, pe dealurile Berkeley. Era o zi limpede, frumoasă, cu soare călduţ şi adieri de briză. Nouraşi de ceaţă diafană, purpurie, ca nişte fuioare colorate, se ascundeau prin văi. Dincolo de înălţimi se ghicea oraşul San Francisco, adîncit într-o masă de fum. Apa golfului strălucea prin aburi ca metalul topit ; fluxul leneş legăna uşor corăbiile. Muntele Tamalpais, aproape şters în negura argintie, se înălţa lîngă strîmtoarea Golden Gate ; mai departe, în zare, Pacificul trimitea spre ţărm armate de aburi.

Aici, în iarba înaltă, a povestit el lui Mabel, prima femeie pe care a iubit-o, cum i-au fost acceptate povestirile la Overland Monthly şi la The Black Cat. Dîndu-şi seama ce departe ajunsese în aceşti trei ani, Mabel s-a bucurat mult şi s-a simţit fericită. Jack i-a trecut uşor şi mîngîietor braţu-i după mijloc şi a tras-o către el. Ea şi-a pus mîinile pe gîtul lui fierbinte, ars de soare, şi toată vigoarea lui s-a topit parcă la apropierea trupului ei firav.

Mabel Applegarth era o antiteză desăvîrşită a lui Jack London. El era vînjos, ea delicată. El lua în rîs convenienţele, ea trăia din ele. El trecuse prin greutăţi şi cunoştea sălbăticia oamenilor, ea fusese ferită de

necazuri şi ocrotită. El sfărîma regulile, ea le dădea ascultare. El era violent, clocotitor de viaţă, ea tăcută, retrasă. Pe el nu-l controla nimeni, pe ea o domina în mod absolut mama ei, o femeie egoistă, dictatorială, care supraveghea fiecare mişcare a fiicei sale. Jack ştia că doamna Applegarth făcuse planuri mari pentru Mabel, că avea de gînd s-o mărite cu un bărbat bogat, ca să refacă astfel averea familiei pe care domnul Applegarth o adusese din Anglia şi o investise într-o încercare ratată de colonizare a unor pămînturi.

Jack nu se temea de doamna Applegarth. La urma urmelor, această femeie nu se va lăsa stăpî-nită mai greu decît Reindeer, decît timona Sophiei Southerland pe vreme de furtună sau decît frînarii expresului Overland ori cataractele White Horse.

Mîncînd tartinele groase pregătite de el cu o seară mai înainte, îndrăgostiţii s-au înţeles să ră-mînă un an logodiţi, după care Jack va fi încropit destul ca să se căsătorească. îşi vor orîndui o căsuţă numai a lor, unde vor avea rafturi de cărţi, şi picturi, şi un pian la care îi va cînta Mabel, şi o cameră în care el va scrie schiţe şi nuvele, iar nevasta lui îi va îndrepta eventualele greşeli de gramatică ; vor duce un trai comod şi vor avea prieteni inteligenţi şi amuzanţi, vor creşte copii, şi vor călători, şi vor fi foarte, foarte fericiţi. Au rămas acolo pînă a trecut ziua, minunîndu-se de farmecul iubirii şi de soarta care i-a adus pe unul lîngă celălalt în chip atît de neînţeles. Norii dinspre apus au primit în sînul lor soarele care scăpata şi cerul a devenit sîngeriu. Cuibărindu-se în braţele lui, Mabel cînta încet Good Bye, Sweet Dayl. După ce a terminat de cîntat, el a sărutat-o din nou şi,

1 Adio, dulce zi. (n.t.)

mîna în mîna, au coborît de pe deal, îndreptîndu-se cu bicicletele spre Oakland.
Din cei patruzeci de dolari primiţi de la The Black Cat lui Jack i-au mai rămas exact doi dolari. A băgat banii în mărci şi a trimis în altă parte manuscrisele pe care revistele din Est i le înapoia-seră şi pe care le aruncase sub masă fiindcă n-avea mărci ca să le expedieze din nou. S-a adîncit iar în scris, trimiţînd manuscrisele îndată ce le bătea la maşină. Dar zorile fuseseră înşelătoare. Schiţele i se înapoiau cu aceeaşi formulă de respingere. Alimentele dispăreau încet de pe rafturile Florei. Ceasul, bicicleta, impermeabilul şi chiar costumul de iarnă au fost iarăşi amanetate. Revistele puteau să plătească un cent pe cuvînt sau un dolar, pe el nu-l mai interesa o dată ce nu putea să vîndă nici măcar o propoziţie.
La 16 ianuarie 1899 a fost chemat la poştă prin-tr-o scrisoare. Slujba era temeinică, ar fi avut-o toată viaţa. Ar fi primit şaizeci şi cinci de dolari pe lună. Ar fi avut bani destui pentru mîncare, pentru haine noi, nu vechi, cu alte cuvinte s-ar fi bucurat de un lux pe care nu-l mai întîlnise pînă la vîrsta de douăzeci şi trei de ani. Ar fi putut să-şi cumpere cărţile şi revistele de care era înfometat. Ar fi putut să îngrijească de Flora şi de micul Johnny. Şi, dacă Mabel ar fi acceptat să se mute cu el şi cu familia lui, s-ar fi putut căsători îndată.
Jack şi Flora au cîntărit situaţia cu grijă. Dacă el ar fi urmat să scrie, ar fi avut de îndurat încă vreo cîţiva ani de lipsuri. Dar dacă ar fi primit slujba de poştaş, ce ar fi rămas de pe urma hranei, hainelor noi, a cărţilor şi revistelor ? El nu venise pe lume pentru a-şi hrăni şi îmbrăca trupul, nici pentru a-şi desfăta mintea, ci era

destinat să creeze, să îmbogăţească literatura cu povestirile lui. Va fi desigur în stare să îndure privaţiunile artistului, fiindcă extazul pe care i-l prilejuia scrisul făcea ca toate celelalte plăceri posibile – mîncarea, avuţia – să i se pară palide şi lipsite de sens. Dar cine o va întreţine pe Flora ? Dacă ar fi făcut vreo scenă.

dacă ar fi apucat-o durerea de inimă sau l-ar fi îndemnat stăruitor, Jack s-ar fi dus la poştă şi s-ar fi angajat. Dar mama lui, care îl născuse fără a fi căsătorită, care îl lipsise de dragostea şi duioşia ei, care îl lăsase în copilărie să trăiască în privaţiuni, amărît şi dezorientat, l-a sfătuit acum să fie tare, să scrie mai departe, i-a spus că va izbîndi fără doar şi poate şi că ea va rezista, oricît timp va fi nevoie. Căci dacă Jack va ajunge un scriitor cu renume, ea, Flora Wellman, piatra de moară a familiei Wellman din Massillon, va fi răzbunată.

Acum că hotărîrea devenise definitivă, Jack s-a pus pe lucru cu toată înflăcărarea avîntată şi cu zelul firii lui neşovăitoare. Ca să ajungă scriitor trebuia să dobîndească două lucruri : ştiinţă şi în-demînare la scris. Ştia că gîndirea clară însemna exprimare limpede, căci cum ar fi putut înjgheba o frază îngrijită dacă n-ar fi fost instruit şi dacă gîn-durile i-ar fi fost confuze ? Dacă, dimpotrivă, gîn-durile lui vor fi valoroase, atunci şi scrisul lui va fi preţuit. îşi da seama că trebuie să simtă pulsul intim al vieţii, că toată ştiinţa muncii lui se va inspira din filozofia muncii, cu care va măsura, cîntări şi interpreta lumea. Simţea că va trebui să înveţe singur istorie, biologie, filologie, economie politică şi o sumă de alte ramuri importante ale ştiinţei, pentru că ele îi vor lărgi orizontul, îi vor lumina vederile şi vor netezi suprafaţa

cîmpului pe care-l va munci. Îi vor transmite o filozofie a muncii care nu va semăna cu a nici unui alt individ şi-l vor sili să gîndească în mod autentic, îl vor înzestra cu ceva nou şi vital pentru urechea istovită a lumii. Nu avea intenţia să scrie lucruri banale, să administreze pilule cu înveliş dulce minţilor constipate.
Şi aşa a luat hotărît cărţile în primire şi s-a instalat în citadela ştiinţei lor. Nu era un băiat de liceu care tocea ca să-şi ia examenul, nici nu trecător ocazional care-şi încălzea mîinile la focul aprins al ştiinţei. Era un pasionat care învăţa din fiecare fapt, pe care fiecare nouă teorie îl absorbea,
o. – Jack London

pe. care îl provoca fiecare concept vechi şi pentru care fiecare concept nou însuşit era o victorie personală, o pricină de îmbucurare. întreba, alegea, respingea, supunea fiecare lucru unei analize atente. Nu era orbit, nici terorizat de personalităţi. Minţile mari nu făceau impresie asupra lui decît în măsura în care îi înfăţişau idei mari. Gîndirea convenţională nu avea valoare pentru acest om care trecuse peste toate convenţiile întîlnite ; fiind el însuşi un sfărîmător de idoli, gîndirea iconoclastă a altora nu-l înspăimînta, nici nu-l dezgusta. Era cinstit, curajos, gîndea temeinic şi iubea cu înfocare adevărul, patru calităţi indispensabile unui om care dorea să înveţe.
Deşi educaţia lui nu era desăvîrşită, se considera un cercetător. Ştiinţa i se părea ca o cameră a hărţilor pe un vas. Nu se temea de cărţile necunoscute, ştia că nu se putea pierde în cuprinsul lor cu uşurinţă şi le consacrase destul timp pînă atunci ca să ştie ce tărîmuri anume voia să exploreze. Cînd îi cădea în mînă o carte, nu folosea o

daltă subţire cu care să-i descuie încuietoarea şi să-i fure conţinutul. Se transforma într-un animal flămînd, într-un lup de primăvară, mort de foame. îşi înfigea dinţii în beregata cărţii, o zgîlţîia sălbatic pînă o aducea la ascultare, apoi îi sorbea sîngele, îi mînca hulpav carnea şi-i mesteca oasele pînă cînd fiecare fibră şi muşchi al cărţii deveneau o părticică din el şi-l hrăneau cu vigoarea lor.

S-a îndreptat către părintele economiei politice, către Adam Smith, şi a citit Bogăţia naţiunilor, apoi a studiat Teoria populaţiei a lui Malthus, Teoria repartiţiei a lui Ricardo, Teoria armoniilor economice a lui Bastiat, apoi teoriile germane despre valoare şi productivitate, Cotele în repartiţie ale lui John Stuart Mill, pînă a ajuns pe teren cunoscut, la fondatorii socialismului ştiinţific. Ca să-şi însuşească noţiuni de politică s-a întors la Aristot, l-a urmărit pe Gibbon în dezvoltarea şi căderea imperiului roman, a analizat conflictul dintre stat şi biserică în evul mediu, influenţele lui Luther şi Calvin

asupra reformei structurii politice, începutul concepţiilor politice moderne în cărţile englezilor Hobbes, Locke, Hume, Mill, apoi apariţia republicii ca formă de guvernămînt care să satisfacă cerinţele revoluţiei industriale. Pentru metafizică i-a citit pe Hegel, Kant, Berkeley, Leibnitz. Pentru antropologie pe Boas şi Frazer ; în biologie citise pe Darwin, Huxley, Wallace, dar i-a reluat ca să-i aprofundeze. A devorat toate cărţile de sociologie pe care le-a putut găsi, a studiat problema şomajului, a perioadelor de prosperitate şi de criză, a cauzelor sărăciei, a reme-diului ei, condiţiile de viaţă în cartierele

sărace, criminalogie, filantropie ; a adîncit mult problema sindicatelor.
îşi scotea cu grijă notiţe din tot ce citea; şi-a alcătuit un sistem de fişe, ca să poată găsi repede materialul de care avea nevoie. Dar pînă nu i-a căzut în mînă Primele principii ale lui Herbert Spencer, n-a găsit mult căutata metodă de a stabili corelaţii între diferitele tendinţe de gîndire pe care şi le însuşise. întîlnirea cu opera lui Herbert Spencer a fost poate cea mai de seamă aventură a vieţii lui pline de aventuri. într-o noapte, după lungi studii din William James şi Francis Bacon, s-a vîrît în pat cu o carte de Herbert Spencer în mînă. Erau Primele principii. Dimineaţa l-a găsit tot citind. A citit fără zăbavă toată ziua următoare ; cînd şederea în pat îl obosea, se întindea pe pardoseală. A înţeles că se afla abia la suprafaţa lucrurilor, că observase fenomene disparate, că strînsese cioburi, că făcuse generalizări superficiale, fără legătură între ele, culese incidental şi dezordonat dintr-o lume a fanteziei şi a întîmplării. Iată-l însă pe Spencer orga-nizîndu-i cunoştinţele, reducînd pentru el totul la •unitate, înfăţişînd privirilor lui lacome o lume tot aşa de concretă ca şi macheta unei corăbii pe care marinarii o pun în vitrină.
La Spencer nu exista capriciu ; totul era supus unor legi de neînfrînt. Cînd Jack l-a descoperit pe Spencer, a fost mai emoţionat decît în ziua cînd a crezut că descoperă aur în albia rîului Henderson ;

ştia că niciodată monismul spencerian nu se va dovedi mică.

Herbert Spencer l-a învăţat să pătrundă în firea lucrurilor. Toate fenomenele ascunse îşi dezvăluiau acum tainele. în friptura pe care a mîncat-o seara a văzut soarele luminos şi întregul proces de transformare a energiei, de la izvorul ei aflat la o sută de milioane de mile depărtare pînă la muşchii trupului său prin mişcarea cărora putea să taie carnea, pînă la creierul care poruncea muşchilor să taie carnea, pînă la percepţia că soarele strălucea în creierul lui şi că atît soarele cît şi creierul erau din aceeaşi substanţă, că făceau parte unul din celălalt. Herbert Spencer i-a arătat că toate lucrurile erau legate între ele, de la steaua cea mai îndepărtată din spaţiul sideral pînă la miriadele de atomi din grăuntele de nisip, şi că omenirea, omul ca individ, nu este decît o altă formă a protoplasmei mereu în mişcare.

Cei patru bunici intelectuali ai lui Jack au fost Darwin, Spencer, Marx şi Nietzsche. Teoria sa filozofică a muncii, de inspiraţie germană şi engleză, şi-a tras seva direct din aceste patru minţi ale secolului al XIX-lea.

în 1899 se cerea forţă lăuntrică pentru a-i citi pe aceşti teoreticieni atacaţi de toată lumea ; se cerea să ai o inteligenţă limpede şi pătrunzătoare ca să-i înţelegi. Jack avea şi curaj, şi inteligenţă; cei patru maeştri i-au îmbogăţit viaţa şi filozofia. l-au întărit scepticismul lui sănătos, dragostea de adevăr, au măturat din mintea lui moştenirea evului mediu şi l-au înzestrat cu o metodă ştiinţifică de urmărire a adevărului.

Friederich Nietzsche a avut poate cel mai mare efect emoţional asupra lui Jack, fiindcă experienţa de viaţă atît a unuia cît şi a celuilalt era asemănătoare. În copilăria lor, pe Jack îl înspăimîntaseră practicile spirituale, pe Nietzsche, fiu de cleric, excesele religioase. Jack se

revolta împotriva oricărei manifestări religioase, oricărei credinţe în forţe su
156
pranalurale, în viaţa de după moarte, în universul controlat de Dumnezeu.
,,Cred că o dată cu moartea sînt desfiinţat ca ultimul ţintar pe care-l striveşti cu mîna.” Credea că întreaga religie creştină era o colecţie de ritualuri fără sens şi de fapte neverosimile. Era convins că religia, orice religie, era cel mai mare duşman al oamenilor, fiindcă le anestezia judecata, îi îndopa cu dogme, îi făcea pe oameni să accepte orbeşte o teză, fără s-o cumpănească ei înşişi, îi oprea să se considere stăpînii acestei lumi în care se mişcau şi ca urmare îi oprea să-şi îmbunătăţească traiul. În Nietzsche, Jack a găsit justificare pentru tot ceea ce simţea faţă de prefăcătorie, ipocrizie şi minciună, totul explicat cu atîta strălucire încît era sigur că Nietzsche săpase groapa creştinismului.
în Nietzsche a descoperit de asemenea teoria supraomului, a acelui om mai mare, mai puternic, mai înţelept decît toţi semenii săi, care putea să treacă peste toate piedicile şi să conducă masele de sclavi. Teoria supraomului era pe gustul lui, fiindcă se considera el însuşi supraom, capabil să treacă peste orice piedici, gigant care va sfîrşi prin a conduce masele, învăţîndu-le, călăuzindu-le şi în-grijindu-le. Nu părea să-l tulbure faptul că filozofia domniei supraomului asupra maselor de sclavi îl făcea pe Nietzsche să respingă socialismul şi să-l considere o formă de guvernămînt a celor slabi şi neajutoraţi j nici că această filozofie îl făcea pe Nietzsche să se ridice împotriva sindicatelor, fiindcă sub influenţa acestora muncitorii deveneau nemulţumiţi de soarta lor.

Jack credea atît în socialism, cît şi în supraom, deşi o noţiune excludea pe cealaltă. Toată viaţa lui a rămas un socialist individualist. Era individualist pentru sine însuşi fiindcă se considera un supraom, un animal blond care voia să cucerească..., dar dorea socialismul pentru ma-sele de oameni slabi şi neajutoraţi. Cîţiva ani a ţinut bine într-o mînă frîiele acestor doi cai intelectuali care trăgeau fiecare în altă direcţie.

157

Pe lîngă faptul că dorea să înveţe, Jack avea de întîmpinat o problemă mai actuală şi mai prozaică, aceea de a-şi cîştiga existenţa. Şi-a petrecut multe ceasuri în sala de lectură a bibliotecii cu revistele curente în faţă, comparînd nuvelele tipărite cu acelea scrise de el la maşină, întrebîndu-se ce calităţi secrete aveau primele de fuseseră acceptate. A rămas mirat de numărul mare al tipăriturilor născute moarte, fără lumină, fără viaţă, fără culoare. S-a crucit văzînd nenumărate schiţe scrise îndemînatic şi inteligent, dar lipsite de viabilitate şi de realism. Viaţa era atît de ciudată şi de fermecătoare, era atît de plină de probleme, visuri şi fapte eroice ! De ce atunci fabricatele acelea tipărite erau sentimentale şi comune ? Simţea forţa şi tensiunea vieţii, ardoarea, dulceaţa şi sălbăticia ei şi era sigur că despre astfel de lucruri trebuia să se scrie. Dorea să-i glorifice pe purtătorii speranţelor pierdute, pe îndrăgostiţii de himere, pe giganţii care se băteau cu vigoare şi avînt, într-o lume terorizată şi plină de tragedii, făcind să geamă viaţa de forţa strădaniei lor. Scriitorii de la reviste păreau însă înfricoşaţi de reliefarea vieţii adevărate, de realităţile ei adînci. Ei înfrumuseţau, evadau, aruncau un văl de

romantism peste personajele lor, înlăturînd tot ce tăia în carne vie.
A ajuns la concluzia că cea mai întemeiată pricină a acestei atitudini era frica : frica de a nu contraria pe editori, de a nu le lăsa o impresie neplăcută, frica de a nu-şi înstrăina cititorii ; frica de a nu intra în conflict cu ziarele sau cu acţionarii, cu amvonul controlat de capitalişti sau cu Ministerul Educaţiei , frica de adevărul gol-goluţ ; şi, mai presus de orice, frica de a nu cădea în dizgraţie. De fapt, erau nişte fabricanţi de ficţiuni constipaţi şi firavi, fără intestine, lipsiţi de vlagă. N-aveau nici originalitate, nici o filozofie a muncii, nici o conştiinţă despre adevăr ; tot ce aveau era o formulă de romanţă zaharisită. Minţi sărăcăcioase care sărăceau literatura. Se cunoştea că erau pigmei; numai giganţii îndrăzneau să-şi încrucişeze spada cu

literatura adevărată. El îi va face pe editori şi pe public să-l accepte aşa cum era.
S-a întors la scriitorii care, după părerea lui, ştiau ce este adevărul : la Scott, Dickens, Poe, Kipling, George Eliot, Whitman, Stevenson, Stephen Crane. S-a îngropat în lucrările celor pe care-i numea triumviratul geniilor : Shakespeare, Goethe şi Balzac. De la Spencer, Darwin, Marx şi Nietzsche a învăţat cum să gîndească ; de la părinţii lui literari, Kipling şi Stevenson, a învăţat cum să scrie. Simţea că stăpînea acum o filozofie a muncii determinată ştiinţific, cu care să însufleţească personajele pe care le va zugrăvi, că putea să-şi exprime literar şi limpede gîndurile, că astfel opera lui avea să fie sănătoasă, proaspătă şi veridică.

Pentru Jack, unul din cele mai de seamă lucruri din lume erau cuvintele, cuvintele frumoase, cuvintele muzicale, cuvintele ascuţite, aspre sau muşcătoare. Citea totdeauna volumele mari şi grele cu dicţionarul în mînă, scria cuvinte pe bucăţele de hîrtie şi punea hîrtiile la oglindă, între ramă şi sticlă, ca să le memorizeze cînd se îmbrăca şi se bărbierea. Prindea liste de cuvinte în cîrlige pe frînghia de rufe întinsă în cameră în aşa fel, încît ori de cîte ori se uita în sus ori străbătea camera să se lovească de cuvintele noi şi de semnificaţia lor. Avea astfel de liste prin toate buzunarele, le citea în timp ce se ducea la bibliotecă ori la Mabel, le mormăia cînd mînca ori cînd îşi făcea patul. Cînd avea nevoie, în vreuna din povestiri, de un cuvînt anumit şi cînd găsea printre sutele de liste pe cel cu înţelesul căutat, se simţea cutremurat pînă în adîncul sufletului.

Dar cum să-şi treacă povestirile peste baricada de stînci ridicată de editori cu scopul de a-i apăra pe cititorii delicaţi de asaltul dement al barbarilor din Vest ? Nu avea pe nimeni care să-l ajute, să-i dea un sfat. Nu cunoştea nici un editor, nici un scriitor, nici un om care să fi încercat măcar să scrie. Se lupta singur, în întuneric, neavînd altă armă decît forţa, hotărîrea, convingerea şi simţul

sau de povestitor, tşi storcea sufletul şi-l picura în schite şi articole, împăturea hîrtia şi o vira în plic, punea înăuntru timbre de răspuns şi afară timbre de expediere, apoi lipea plicul şi-l lăsa să cadă într-o cutie de scrisori. Plicul traversa continentul american şi, după un timp, poştaşul îl aducea înapoi. Era convins că plicul nu ajunsese la un editor, fiinţă omenească, ci la o maşină

care îi schimbase manuscrisul dintr-un plic în altul şi i-l înapoiase.

Timp ! timp ! era cererea lui neîmplinită, timp pentru a învăţa şi pentru a-şi păstra puterile, pînă cînd lipsa de bani pentru hrană şi chirie nu-l va distruge. Nu erau destule ore pe zi ca să facă tot ce dorea. Îi părea rău că părăseşte studiul pentru bibliotecă, unde citea reviste, îi părea rău că părăseşte sala de lectură pentru Mabel, unde îşi petrecea singura oră de recreaţie pe care şi-o îngăduia. Dar mai anevoie decît orice era să pună la o parte caietul şi creionul şi să se culce. Pasiunea lui era atît de mare, încît a hotărît să nu doarmă decît cinci ore pe noapte. Ura gîndul că viaţa lui înceta chiar şi un timp atît de scurt j singura-i consolare era că ceasul deşteptător îl va trezi după cinci ore, că soneria îl va smulge din inconştienţă şi că va avea în faţa lui alte nouăsprezece ore bune de muncă. Trăia ca într-un farmec, plin de înflăcărare.

În sfîrşit, în ianuarie a apărut în Overland Monthly povestirea Pindarului. Era debutul lui Jack ca scriitor profesionist. Redactorul nu numai că a uitat să-i trimită cei cinci dolari făgăduiţi înainte de publicare, dar nu s-a ostenit nici măcar să-i trimită un exemplar al revistei. Jack stătea visător în faţa unui chioşc de ziare de pe Broadway fiindcă n-avea în buzunar nici zece cenţi cu care să-şi cumpere revista şi să vadă cum arăta povestirea tipărită. S-a dus acasă la Applegarth, a împrumutat zece cenţi şi s-a întors la chioşc... să-şi cumpere revista.

În Oakland s-au vîndut repede toate exemplarele din Overland Monthly fiindcă prietenii lui Jack de la Societatea Henry Clay au răspîndit vestea. Unul

din ziarele oaklandeze, care îşi bătuse joc de el şi-l poreclise Junele socialist, a publicat acum un scurt articol în care scria cu respect şi mîndrie despre domnul Jack London, Junele autor căruia îi apăruse o povestire în venerabila revistă Overland Monthly. Deşi Jack era în ghearele mizeriei, deşi umbla îmbrăcat în haine desperecheate şi de ocazie, deşi trăia cu porţia, a simţit o schimbare în purtarea oamenilor faţă de el ; dacă într-adevăr va izbuti ca scriitor, atunci vor trebui cu toţii să-i uite excentricităţile din îmbrăcăminte, purtări şi gîndire.
Pindarului nu este una din cele mai bune povestiri ale lui Jack despre Alaska. În ea, accentul cade mai mult pe intrigă decît pe caracterizarea personajelor ori pe descrierea naturii. Totuşi din clipa cînd Malemute Kid se ridică în picioare cu paharul în mînă, se uită la fereastra cu hîrtie unsă în loc de sticlă, pe care gheaţa crescuse de trei degete, şi strigă : ,,În sănătatea pindarului din noaptea asta ; să-i priască dumicatul ; cîinii să nu-i ologească ; şi chibriturile să-i ia totdeauna foc !”, cititorul, a cărui atenţie e ţinută mereu trează de la începutul pînă la sfîrşitul povestirii, înţelege că o voce nouă, tînără şi puternică a apărut în literatura americană.
Overland Monthly i-a oferit suma princiară de şapte dolari şi jumătate pentru fiecare nouă povestire acceptată. Deşi nu primise cei cinci dolari pentru prima lucrare, Jack a trimis revistei Tăcerea albă1, care a fost acceptată pe loc şi publicată în numărul din februarie. Jack ştia că povestirea era una din cele mai bune pe care le-a scris şi că merita cel puţin cincizeci de dolari, dar a expediat-o totuşi în schimbul unei sume problematice de şapte dolari şi jumătate. Mai multe au fost pricinile pentru care a făcut aşa : spera că redactorii revistelor şi criticii

din Răsărit să citească povestirea şi să fie impresionaţi ; voia să-şi justifice munca faţă de Mabel ; iar cu cei şapte dolari şi jumătate, dacă i-ar primi,

1 The White Silence, (n.t.)

îşi va hrăni familia, de voie-de-nevoie, o lună întreagă.

Citind Pindarului, oaklandezii s-au gîndit că Jack London va ajunge un scriitor mare. Tăcerea albă, una din nepieritoarele nuvele clasice ale literaturii americane despre ţara înzăpezită, i-a făcut să înţeleagă că ştia să scrie. Intîmplarea, povestită cu duioşie, emoţie şi fantezie, îl face pe cititor să simtă milă, groază şi bucurie, sentimente pe care numai mînuitorul unei arte desăvîrşite a formei poate să le sugereze. în caietul lui de note, Jack a scris şi a copiat sute de poezii ; le-a scris zi de zi ca să capete uşurinţă de exprimare şi pentru că în mintea lui cuvintele cîntau în acelaşi fel în care cîntă notele muzicale în mintea unui compozitor. în Tăcerea albă se înfăţişează ca un poet adevărat, aşa cum îl considera toată lumea. „Natura are multe mijloace prin care arată omului cît este el de limitat : mişcarea nedomolită a mareelor, furia uraganelor, cutremurele ; dar cel mai înfiorător aspect al ei, cel care te încremeneşte de uimire mai mult decît toate celelalte este măreţia mută a Tăcerii albe. Mişcarea dispare, aerul e limpede, cerul e de aramă ; cel mai uşor suspin pare un sacrilegiu, omtîl devine sfios şi tresare la sunetul vocii sale. Singuratică licărire de viaţă care mai dăinuie în deşertul fantomatic al lumii moarte, el tremură de propria sa îndrăzneală, îşi dă seama că nu e decît un vierme al vieţii, nimic altceva. Gînduri bizare îi trec prin

niiuLc laxa oa. v i ca – ipj. lciuicl îutiuinui lqlu 00.-91
găsească exprimare.”
Jack credea că stăruinţa poate muta mai uşor munţii din loc decît credinţa. Şi-a stabilit aşadar o normă de o mie cinci sute de cuvinte pe zi ? nu se oprea din lucru pînă cînd nu aşternea pe hîrtie o mie cinci sute de cuvinte, cu scrisul lui neregulat, şi pînă nu le bătea la maşină. Scria mai întîi în minte, apoi punea pe hîrtie ; după aceea nimeni nu-l putea convinge să facă schimbări ,• ici şi colo mai înlocuia un cuvînt cu altul. Bicicleta, ceasul, impermeabilul, costumul de iarnă au fost din nou
163
amanetate şi treceau săptămîni întregi fără ca ai lui să mănînce altceva decît fasole şi cartofi ; regimul înceta numai cînd aducea Eliza mîncare de la masa ei. În disperare, Jack a început să scrie poezii vesele şi glume, sperînd să cîştige un dolar de la revistele umoristice.
De două ori în primăvara aceea a primit invitaţie de la poştă ca să se prezinte la serviciu ; o dată invitaţia a venit cînd n-aveau în casă nici cinci cenţi, nici o bucăţică de pîine. A împrumutat atunci bani de drum de la Eliza, şi-a luat arma de luptă şi a traversat golful îndreptîndu-se către redacţia revistei Overland Monthly, care nu-i lua în seamă scrisorile şi refuza să-i trimită cei cinci dolari pentru Pindaruîui şi şapte dolari şi jumătate pentru Tăcerea albă. În clipa cînd a păşit în redacţie a înţeles că nu se afla în birourile unei reviste prospere, de importanţă naţională, aşa cum şi-a închipuit. Revista abia se mai ţinea pe picioare şi din vînzarea ei abia se plăteau lefurile redactorului şef Roscoe Eames şi directorului administrativ Edward Payne. Aceştia au intrat în viaţa lui

Jack datorită întîlnirii întîmplătoare de atunci şi n-aveau să mai iasă niciodată. Eames şi Payne s-au bucurat văzîndu-l pe Jack ; i-au salutat geniul în cuvinte calde... şi i-au făgăduit să-i trimită cei cinci dolari chiar în dimineaţa următoare. Numai cînd autorul, mort de foame, i-a amenințat cu violenţa au ieşit cinci dolari în monede mărunte din buzunarele celor doi gentlemeni literari.

Cufundată pînă în gît într-un noian de datorii, familia lui Jack a trăit din aceşti cinci dolari toată luna martie. Overland Monthly a mai cerut o nuvelă pentru numărul din aprilie ; Jack a refuzat să le-o trimită pînă nu plăteau Tăcerea albă. După alte amenințări au plătit, şi atunci le-a trimis Pui de lup 1. În aprilie i-a mai apărut şi poezia Clnta de bucurie2 în revista umoristică Town Topics din San FrancişcQ..

1 The Son of the Wolf, (n.t.) * He Chortled with Glee, (n.t.)

Flora şi Jack erau atît de hărţuiţi de creditori şi de proprietar, încît tînărul şi-a oferit o povestire de cinci mii de cuvinte pentru un dolar numai ca să mai aibă cîţiva centi în buzunar. Deşi munca nu-l lăsa să-şi piardă încrederea în sine, avea perioade cînd îl lăsau nervii toate îndoielile pe care le îngropase adînc în sine ieşeau la suprafaţă şi-i spuneau că greutăţile erau prea mari, că nu va izbîndi niciodată.

Mai a fost prima lui lună mare. Town Topics i-a publicat poezia Dacă aş fi zeu doar un ceas 1, Over-land Monthly i-a publicat a patra povestire despre Alaska Oameni de patruzeci de mile 2, o snoavă preţuită pentru vigurosul ei umor irlandez, Orange Judd Farmer i-a publicat În vacantă 3, iar Umbstaet-ter de la The Black Cat i-a tipărit O mie de morfi4. Jack şedea în camera lui sărăcăcioasă, prost lumi-

nată, în faţă cu cele patru reviste deschise la lucrările sale şi îşi trecea degetele ca un pieptene prin părul ciufulit ; ochii lui cenuşii-albaştri străluceau de fericire. Ce importanţă avea că în casă domnea frigul, că în cămară nu mai era de mîncarc, că obrajii i se supseseră şi că hainele erau atît de zdrenţuite încît nu mai îndrăznea să se ducă în casa familiei Applegarth de frică să nu fie dat afară de mama lui Mabel. El şi Flora cunoşteau foamea din tradiţie ; amîndoi erau oameni tari, care ştiau să îndure ; alţii în locul lor ar fi pierit. Oţelul caracterului i se călise în încercări grele. Copil fiind, a căutat să rîdă mînzeşte de greutăţile uriaşe şi de primejdiile prin care trecea. Ca om matur să nu mai fie oare viking ? îşi luase o sarcină mai grea decît ar fi putut cineva concepe ; iată dar o pricină mai mult ca să învingă ; nici un adversar, nici cel mai formidabil din toţi adversarii nu trebuia să-l preţuiască mai puţin decît merita. Copil fiind, s-a

1 If I were God one Hour. (n.t.).

2 The Men of Forty Mile, (n.t.) 8 On Furlough, (n.t.)

4 A Thousand Deaths, (n.t.)

străduit să caute primejdia şi să se bucure de ea, şi străduinţa n-a lost nefirească. S-a purtat ca un viteaz în adevăratul sens al cuvîntului, chiar dacă uneori a trebuit să idealizeze vitejia. Cam aşa îşi spunea în timp ce stătea în camera lui tăcută, cu revistele în faţă. Un om singur în faţa muncii sale.

Iunie l-a văzut publicat într-un ziar din Răsărit, în Express din Buffalo, cu De la Dawson la mare l, o relatare despre călătoria de o mie nouă sute de mile pe Yukon, în barca nepuntată. Home Magazine i-a publicat Prin cataracte la Klondike2, iar Overland Monthly a continuat seria de

povestiri din Alaska, de data asta cu lntr-o ţară depărtată 3. Totuşi a trebuit să aştepte pînă în iulie ca să capete un adevărat statut de profesionist, căci în această lună i-au apărut articole şi povestiri în cinci periodice, un miracol pentru un tînăr de douăzeci şi trei de ani care începuse să scrie abia cu nouă luni în urmă. The American Journal of Education i-a publicat două articole despre limbă şi folosirea verbelor care dovedeau în ce măsură a izbutit să se cultive singur. The Owl, Overland Monthly şi Tillotson Syndicate i-au respins cîteva schiţe.

Socotind că trebuie să sărbătorească această lună de gală ca şi vînzarea primelor sale povestiri, Jack şi-a scos bicicleta de la casa de amanet, a luat-o pe Mabel şi s-a dus cu ea pe dealuri. De această dată, cînd şi-a depus la picioarele ei roadele triumfului, a observat că iubita lui părea mîhnită. Ca răspuns la întrebarea ei directă i-a mărturisit că cele cinci articole i-au adus numai zece dolari în numerar şi posibilitatea încasării unei sume de şapte dolari şi jumătate de la Overland Monthly, care nici acum nu-i plătise două povestiri vechi. Mabel a izbucnit în plîns cu capul pe pieptul lui. Trecuse o jumătate de an de cînd se logodiseră şi Jack cîştiga

1 From Dawson to the Sea. (n.t.)

2 Through the Rapids on the Way to Klondike, (n.t.)

3 În a Far Country, (n.t.)

prea puţin din povestirile lui de succes, lucru care arăta că nu se vor putea căsători niciodată, că nu vor putea trăi din venitul lui de scriitor. Ar fi îndurat bucuroasă lipsurile alături de el, dar doamna Applegarth i-a spus limpede că nu-l va putea lua pe Jack decît după ce tînărul îşi va fi asigurat o existenţă comodă.

Jack adusese cu el cîteva manuscrise pe care i le-a citit, căutînd să-i arate că nu era decît o chestiune de timp pînă cînd revistele bogate din Răsărit vor începe să i le cumpere. În faţa încrederii lui avîntate, Mabel şi-a luat inima în dinţi şi i-a mărturisit că ei nu-i plăcea cum scrie el, că povestirile n-aveau gingăşie, că erau sălbatice, că zugrăveau în chip animalic viaţa aspră, suferinţele, moartea... că publicul n-o să le accepte niciodată. îl iubea mai mult ca oricînd... şi-a încolăcit braţele în jurul gîtu-lui său şi l-a sărutat cu înfocare ca să-i dovedească... îl va iubi veşnic... se va căsători cu el pe loc... numai dacă ar vrea să fie înţelept şi să se angajeze la poştă... ori dacă şi-ar găsi un post sigur de reporter la vreun ziar...

Pe Jack l-a întristat lipsa ei de încredere, dar prin asta dragostea nu i s-a micşorat. Ca şi editorii de salon din Răsărit, crescuse şi ea după nişte principii dichisite şi anemice. El însă are să arate tuturor ce ştie I Are să-i smulgă pe toţi din conformism I Are să-i înveţe ce înseamnă schiţă adevărată I

S-a întors la masa lui de lemn negeluit, şi-a răsucit un şir nesfîrşit de ţigări şi s-a pus pe lucru cu nădejde. A scris la maşină cu aceeaşi panglică articole fulminante despre lupta de clasă şi povestiri de aventuri pentru copii ; pe acelaşi fel de hîrtie a transpus povestiri despre moarte, despre lupta eroică împotriva firii în Nordul îngheţat şi glume pentru Town Topics. A citit cu vigoare înnoită, umplîndu-şi caietul cu note despre război, despre comerţul internaţional, despre venitul ilicit al guvernelor, despre pierderile industriei bazate pe concurenţă, despre greve, boicoturi, votul femeilor, cri-minalogie, medicină modernă, despre progresul tehnic

şi despre ştiinţa modernă, umplînd filă după filă cu material adunat şi rînduit totul în biblioteca lui organizată pe fişe. Nu trecea o zi fără ca el să nu fi muncit şaisprezece ore, studiind şi scriind ; ori de cîte ori condiţia fizică îi îngăduia, se silea să lucreze cîte nouăsprezece ore pe zi, şapte zile pe săptămînă. Stăruinţa poate muta mai uşor munţii din loc decit credinţa.

În timpul lunilor de activitate intensă consacra foarte puţin timp prietenilor şi societăţii. Mabel şi mama ei s-au mutat la San Jose, un orăşel din Valea Santa Clara. Simţea că s-a desprins prea mult de oameni. Firea lui avea nevoie în primul rînd de prietenia oamenilor amabili şi interesanţi. De aceea a primit cu entuziasm invitaţia la Clubul Ruskin, o asociaţie nou formată, alcătuită din elita liberalilor şi intelectualilor din jurul golfului. Cîteva nopţi mai tîrziu s-a dus neanunţat la o întrunire a organizaţiei socialiste locale, unde i s-a făcut o primire caldă, zgomotoasă. Solicitat să vorbească, Jack s-a urcat pe podium şi a vorbit despre Problema maximumului, în care căuta să arate că orînduirea capitalistă, în clipa cînd va atinge punctul maxim al dezvoltării ei, va trebui să se transforme inevitabil într-o orîn-duire socialistă. Abia cu o săptămînă mai înainte scrisese un articol despre acest subiect. Articolul despre Problema maximumului, care îi fusese achiziţionat de o revistă din Răsărit, dar niciodată publicat, demonstra că Jack era un economist de profesie ; din cuprinsul lui reiese că autorul ştia să interpreteze economic istoria şi să cerceteze cu de-a-mănuntul teoriile politicii economice internaţionale.

Impresionat de felul în care organizaţia locală îi primise cuvîntarea, Jack a acceptat propunerea de a ţine cîteva conferinţe educative, duminica seara. După prima

duminică a rămas plăcut surprins citind în presa din Oakland observaţii serioase, prieteneşti, despre expunerea lui. Socialismul şi Jack London au ajuns astfel să fie respectaţi laolaltă.
În septembrie, octombrie şi noiembrie, Jack a publicat în trei reviste noi, în Conkeys, The Editor

şi Youth's Companion. Prietenii de la Clubul Ruskin şi de la organizaţia socialistă locală îl considerau scriitor de succes. în duminicile cînd nu ţinea conferinţe la organizaţia locală, se ducea cu bicicleta pînă la San Jose, o distanţă de cincizeci de mile, ca s-o vadă pe Mabel ; în cursul săptămînii îşi petrecea serile la întruniri, ţinînd conferinţe şi discu-tînd. într-o noapte a traversat golful în tovărăşia lui Jim Whitaker, un predicator devenit romancier, şi a lui Strawn Hamilton, un filozof anarhist. S-au dus cu toţii să-l asculte pe Austin Lewis, care vorbea despre socialism la Turk Street Temple. Acolo a în-tîlnit-o pe Anna Strunsky, o socialistă înflăcărată, pe care Jack o numea geniu emoţional. A fost fără îndoială cea mai strălucită femeie pe care a întîlnit-o.
Anna Strunsky, studentă la universitatea din Stanford, era o fată zveltă, timidă şi simţitoare, cu ochi mari şi cu păr negru, ondulat. Provenea dintr-o familie de pionieri din San Francisco, casa părinţilor ei fiind un ales centru cultural al oraşului. Miss Strunsky scrie că Jack i-a fost înfăţişat ca un tovarăş care vorbea pe străzile din Oakland şi îşi cîştiga existenţa scriind povestiri. Cînd s-au făcut prezentările, după conferinţă, zicea ea, i s-a părut că l-a cunoscut pe Lassalle, Marx sau Byron, atît de puternică a fost senzaţia că se află în apropierea unui personaj istoric. ,,Obiectiv, vedeam un tînăr cu ochi mari,

albaştri, umbriţi de gene negre, cu o gură frumoasă, care, cînd se deschidea, lăsa să se vadă lipsa dinţilor din faţă. Fruntea, nasul, linia obrazului, gîtul puternic erau greceşti. Corpul dădea impresia de graţie şi de forţă atletică. Era îmbrăcat în gri, purta o cămaşă albă, moale, cu guler ataşat şi cravată neagră."

între Jack London şi Anna Strunsky s-a stabilit o prietenie furtunoasă, întemeiată pe un schimb straşnic de argumente în problemele sociale, economice, feministe. Jack a contrariat-o pe miss Strunsky spunîndu-i că deşi era socialist, el îi va bate pe capitalişti pe propriul lor teren. Unii oameni cred că socialiştii sînt nişte căzături, nişte nevolnici şi

incompetenţi, dar el va dovedi că un socialist poate să se ia la întrecere cu cel mai destoinic capitalist şi că procedînd aşa socialistul face propagandă pentru Cauză. Pe miss Strunsky n-a atras-o visul lui. Ea l-a prevenit că nici un socialist adevărat nu şi-l va însuşi ; ca să strîngi avere şi să te bucuri de succes trebuie să aparţii vechii ordini pînă la un anumit grad, în spirit şi alcătuire. Jack rîdea, bine dispus, şi-i răspundea că editorii din Răsărit, care azi îl făceau să rabde de foame, îi vor plăti mîine sume frumoase şi că îi va stoarce pe capitalişti de ultimul lor dolar.

Dacă n-ar fi avut îndatoriri familiale şi necazuri băneşti, lui Jack i-ar fi plăcut viaţa de acum. Cîştiga între zece şi cincisprezece dolari pe lună ; era publicat de un număr destul de larg de reviste ; îi plăcea să scrie, să gîndească, să studieze, să stabilească raporturi, să înţeleagă. În serile de duminică vorbea la organizaţia socialistă locală despre subiecte ca Politica de expansiune ; se ducea la di-

neurile de la Clubul Ruskin, unde se împrietenise cu cîţiva tineri asistenţi de la Universitatea Califor-niană şi cu noul bibliotecar din Oakland care o înlocuise pe vechea lui prietenă şi inspiratoare, Ina Coolbrith. Duminicile şi le petrecea ca musafir al familiei Applegarth, la San Jose ; îi citea lui Mabel manuscrisele, îi asculta părerile critice, îi fura cîteva sărutări cînd treceau prin pădure ori cînd şedeau pe canapea. Deşi o iubea pe Mabel, n-a încercat niciodată s-o introducă în viaţa lui tumultuoasă din Oakland. În fumul şi gălăgia unei întruniri socialiste ar fi fost o erezie numai dacă s-ar fi gîndit la ea, necum s-o aducă. Nu, ea era o zeiţă rece, care plutea deasupra luptelor şi agitaţiei din lume ; după ce se vor căsători, ea va fi gazda graţioasă pentru prietenii lui mai domoliori şi cînd se va întoarce de la întrunirile furtunoase, agitat şi năduşit, braţele ei vor fi ca un liman liniştit unde va găsi odihnă şi pace. Căci Mabel avea chemare de nevastă pentru un supraom.

10

145

Pînă la urmă, puţin înainte de sfîrşitul secolului, a venit şi pentru Jack ziua cea mare, aşa cum ştia el că venea pentru toţi oamenii care aveau „credinţă, talent şi stăruinţă". Scrisese o nuvelă mai lungă intitulată Odiseea norduluil, pe care <a avut curajul s-o trimită la Boston, la Atlantic Monthly, cea mai aristocratică, scorţoasă şi închistată revistă din Statele Unite. După cum se ştie, Atlantic Monthly trimitea de obicei manuscrisul înapoi, cu o notiţă care te înfiora. în locul ei, Jack a primit un plic lung şi plat, la vederea căruia a simţit un nod în gît. Redactorul revistei îi lăuda nuvela, îi cerea să scoată trei mii de cuvinte din partea introductivă şi-i

oferea o sută douăzeci de dolari ca drept de autor. încă o dată, Jack a căzut pe marginea patului tremurînd, cu ochii strălucind, ca în dimineaţa cînd citise adresa de la Overland Monthly. O sută douăzeci de dolari 1 Cu banii ăştia scăpa familia de datorii, îşi scotea lucrurile de la casa de amanet, umplea cămara, plătea chiria pe şase luni ! A sărit din pat ca un leu, a trîntit uşa de perete, a dat buzna în bucătărie, a înhăţat-o pe Flora şi a ridicat-o în aer strigînd : „Mamă, uite, uite ! Am scos-o la capăt ! Atlantic Monthly îmi publică nuvela ! Toţi redactorii din Răsărit or să vadă. Or să vrea şi ei să cumpere. Am scăpat de griji".

Prezicerea lui Jack s-a dovedit mai adevărată decît îndrăznea să spere. La editura Houghton Mifflin, asociată cu Atlantic Monthly din Boston, se citise atît manuscrisul Odiseei nordului, cît şi celelalte povestiri despre Alaska ale lui Jack, care apăruseră în Overland Monthly. Editura plănuia să scoată un volum de schiţe în primăvară. Referatul celui care a făcut prima citire la Houghton Mifflin, în urma căruia editura a considerat oportună publicarea unei culegeri de schiţe, este probabil prima critică profesională a lucrărilor lui Jack London. „Se foloseşte cam prea liber de expresiile prospec-torilor, aşa că stilul lui este departe de a fi elegant;

1 An Odyssey of the North, (n.t.)

are însă prospeţime, vigoare, forţă de expresie. Redă cu vioiciune grozăviile care se petrec în regiunile îngheţate, în întuneric, între oameni flămînzi, descrie bucuria de a fi alături de un om în împrejurări grele şi virtuţile pe care le scoate la lumină lupta cu natura. Cititorul e convins că autorul a trăit el însuşi viaţa pe care o zugrăveşte."

Trecuse vremea cînd era nevoit să accepte şapte dolari şi jumătate pentru o schiţă, şapte dolari şi jumătate pe care cu greu îi scotea de la Overland Monthly. A semnat contractul la 28 decembrie 1899, şi Boston, fortul prin care ştreangul englez gîtuia cultura americană, avea să consacre o revoluţie literară pe traseul California—Alaska. Avînd în spate o editură conservatoare din Boston, care îi sprijinea inovaţiile radicale, munca lui avea şanse de a se face cunoscută, de a fi judecată mai mult după merite decît după scăderi.

Cîteva nopţi mai tîrziu Jack se afla în camera lui, înconjurat de manuscrise, foi şi notiţe pentru o sută de povestiri viitoare. Peste cîteva ore se va naşte secolul al XX-lea. îl încerca sentimentul că la miezul nopţii se va naşte şi el ; că el şi secolul al XX-lea vor porni la drum împreună.

Cu o sută de ani în urmă, omenirea orbecăia încă în negura evului mediu, convinsă că ordinea lucrurilor în lume este prestabilită, neschimbătoare ; credea în mod naiv că formele de guvernămînt, că structura economică, morala, religia şi celelalte aspecte ale vieţii fuseseră fixate odată pentru totdeauna şi că nici cel mai mic amănunt nu va putea fi schimbat. Hegel, răzvrătitul filozof german, dizolvase această concepţie rigidă, insuflată de regi şi de cler maselor necugetătoare. Deasupra ignoranţei, fricii, prefăcătoriei şi minciunii care se înstăpîniseră s-au ridicat Darwin şi Spencer, cu gînd să elibereze omenirea din cătuşele religiei, Karl Marx cu gînd să elaboreze un mecanism cu care omenirea să poată sfărîma lanţurile exploatării şi să creeze o civilizaţie potrivită nevoilor ei. Cu o sută de ani în urmă omenirea zăcea în sclavie ; oare peste o sută de ani va

ajunge ea stăpîna î Oamenii aveau acum mijloacele şi armele cu care să se elibereze omenirea putea să se transforme în ceea ce ar fi vrut oamenii ; ceea ce lipsea era dorinţa. Şi Jack s-a hotărît să ia parte la făurirea acestei dorinţe colective.

în tăcere, cu chibzuială, s-a judecat pe sine însuşi, şi-a judecat munca, vîrsta, viitorul. Avea un puternic instinct gregar, îi plăcea să se mişte printre cei deopotrivă cu el, totuşi cînd era în societate se simţea ca un peşte scos din elementul lui. Din cauza educaţiei sale nu se acomoda convenţionalismelor şi se revolta împotriva lor. Era obişnuit să spună ceea ce gîndea, nici mai mult, nici mai puţin. Mîna grea a vitregiei, care-l apăsase la vîrsta de zece ani, i-a lăsat sentimentul, dar i-a distrus sentimentalismul ; i-a dezvoltat simţul practic, aşa că uneori era aspru, neînduplecat, neîndatoritor ; l-a făcut să creadă că raţiunea era mai puternică decît imaginaţia, că omul de ştiinţă era superior omului emoţional. ,,Ia-mă cum sînt – îi scria el Annei Strunsky în primele zile ale prieteniei lor – un oaspe întîmplă-tor, o pasăre călătoare ce zboară scurt timp prin viaţa ta, o pasăre sălbatică, obişnuită cu spaţiile largi şi cu aerul înălţimilor, incapabilă să guste plăcerile unei vieţi mărginite.”

N-avea răbdare pentru poză şi pretenţii. Oamenii trebuiau să-l ia aşa cum e sau să-l lase în pace. Purta mai tot timpul un sveter şi făcea vizite în costum de snort. Prietenii nu se mai simţeau şocaţi

- x ■-------- —-- t – tt r

cînd îl vedeau aşa şi, orice ar fi făcut el, ziceau : ,,Ăsta-i Jack”. Nu cerea nimic de la nimeni, totuşi oamenii îl

iubeau şi-l căutau, fiindcă, aşa cum spunea Anna Strunsky, ,,cînd îl cunoşteai te cuprindea entuziasmul pentru tot şi pentru toate. Cuvintele, rîsul, felul cum se purta, însufleţeau pe cei cu care venea în contact. Prezenţa lui într-un grup înflăcăra grupul. Avea darul de a electriza, transmitea oamenilor energie electrică, îi trezea din letargie şi minţile tuturor începeau să lucreze şi trupurile să se mişte cînd intra el în cameră".

175

Poate că marea pasiune a vieţii lui a fost cunoaşterea exactă. ,,Dă-mi faptul, omule, faptul necontestat", este laitmotivul vieţii şi operei lui. Credea în baza materială a vieţii fiindcă văzuse cîtă prefăcătorie, cîtă înşelăciune şi nebunie se ascundea în spatele bazei spirituale. Dorea ca în locul credinţei fără cercetare să se înscăuneze cunoaşterea ştiinţifică. Numai pe calea raţiunii pure şi pătrunzătoare idolii vîrstelor întunecate puteau fi detronaţi şi daţi jos clin cîrca oamenilor, iar Omenirea aşezată în locul lor. Ca agnostic nu se închina nici unui Dumnezeu, ci sufletului omenesc. învăţase cît de josnic era omul, dar întrezărise de asemenea înălţimile luminoase la care putea el aspira. ,,Ce mic e omul, şi ce mare e !"

De la un bărbat cerea în primul rînd bărbăţie. „Un bărbat rare primeşte o palmă ori o insultă fără s-o plătească – ptiu ! Nu-mi pasă dacă poate să dea glas sentimentelor sublime, îmi face greaţă." Un om lipsit de curaj era pentru el un om abject. ,,Duşmani ? N-am nevoie ! Snopeştc-l pe om cînd îl ai în mînă, altfel te snopeşte el, dar nu-i purta pică niciodată. Pune lucrurile la punct odată pentru totdeauna – şi iartă." Faţă de prieteni era mărinimos şi nu-i părăsea cînd îl răneau ori cînd greşeau faţă de el. „Nu

cred că e un motiv întemeiat să nu-mi iubesc prietenii dacă îi condamn pentru scăderile lor.”
Coloana vertebrală a vieţii sale a fost socialismul. Trăgea sevă, hotărîre şi curaj din credinţa lui în statul socialist. Nu încerca să-i schimbe pe oameni într-o zi, nici nu credea că oamenii trebuie să se mai nască o dată înainte de desăvîrşirea socialismului. I-ar fi plăcut ca socialismul să se înscăuneze treptat, fără vărsări de sînge şi fără revoluţie şi era nerăbdător să-şi dea contribuţia la educarea maselor şi să le îndemne să pună mîna pe munca lor, pe resursele naturale şi pe frîiele guvernării. Dar, dacă oamenii capitalului ar fi zădărnicit acest proces evolutiv, el era gata să lupte pe baricade

pentru triumful Cauzei. Care civilizaţie s-a născut vreodată fără botezul sîngelui ?
îngemănată organic cu concepţia lui socialistă era şi aderenţa sa filozofică la o doctrină combinată din monismul haeckelian, determinismul materialist spencerian şi evoluţionismul lui Darwin. „Natura nu are sentimente, nici milă, nici nu cunoaşte iertarea. Sîntem nişte jucării în mîinile unor forţe uriaşe, necugetătoare, totuşi putem ajunge să cunoaştem legile unora din aceste forţe şi să vedem care e calea noastră în relaţiile cu ele. în acţiunea selecţiei naturale dintre rasele omeneşti sîntem nişte factori orbi... Mărturisesc, alături de Bacon, că puterea de înţelegere a omului izvorăşte din lumea senzaţiilor. Mărturisesc, alături de Locke, că gîndirea e o funcţie a simţurilor. Mărturisesc, alături de Laplace, că nu avem nevoie de ipoteza existenţei unui creator. Mărturisesc, alături de Kant, că origina

universului este mecanică, iar creaţia – un proces natural şi istoric l”
În scris voia să calce pe urmele maestrului său, Kipling. ,,Kipling atinge inima lucrului. Pentru el nu există capăt, pur şi simplu nu există capăt. El a deschis noi orizonturi minţii şi literaturii.” îşi anunţă revolta împotriva „acelei biete fete americane care nu trebuie şocată şi căreia i se dă ceea ce e mai insipid, numai lapte de iapă”. Decada în care a devenit matur, ultima decadă a secolului, a fost punctul slab al acestuia, o perioadă de sterilitate şi gol în care forţele epocii victoriene1 s-au transformat în dogmă neîngăduitoare. Literatura era îngrădită din toate părţile de morală, cărţile şi revistele se tipăreau pentru un public care socotea- pe Louisa May Alcott şi pe Maria Corelli ca mari scriitoare. Era greu de creat o operă originală, căci nu se putea scrie decît despre clasa de mijloc, despre oamenii
1 În timpul reginei Victoria, care a domnit în a doua jumătate a secolului trecut, în toate domeniile de activitate s-a reliefat un anumit manierism, o afectare specifică, un convenţionalism şi o rigiditate în opinii şi purtări care caracterizează ,.epoca victoriană” în Anglia, (n.t.)

respectabili şi bogdţi ; virtutea trebuia totdeauna lăudată şi viciul totdeauna condamnat; scriitorilor americani li se impunea să scrie ca Emerson, să vadă numai partea frumoasă a vieţii, să treacă peste asprimile ei, peste grozăvia, murdăriile şi realitatea ei. Liderii literaturii americane erau încă poeţii idilici ca Holmes, Whittier, Higginson, W. D. Howells, F. Marion Crawford, John Muir, Joel Chandler Harris, Joaquin Miller. Editorii americani, care se complăceau în atmosfera îngheţată şi rarefiată a

înălţimilor, plăteau sume de necrezut unor scriitori ca Barrie, Stevenson, Hardy, ba mergeau atît de departe încît tipăreau dezvăluirile îndrăzneţe (nefructuoase bine-înţeles din punct de vedere editorial) ale francezilor şi ruşilor, dar cereau totuşi autorilor americani să repete vechea formulă pseudoromantică schimbată doar puţin şi numai pe ultimul plan.

Revoluţia fusese dezlănţuită în Rusia de Tolstoi şi de realişti ; în Franţa de Maupassant, Flaubert, Zola ; în Norvegia de Ibsen ; în Germania de Suder-mann şi Hauptmann. Cînd Jack citea cărţi scrise de americani şi le compara cu ale lui Hardy, Zola, Turgheniev, nu se mai mira de ce, în Europa, America era considerată o ţară de copii şi de sălbatici. Revista Atlantic Monthly, marea preoteasă a literelor americane, a publicat o nuvelă de Kate Douglas Wiggin şi F. Hopkinson Smith care ,,era pe de-a întregul plată şi seacă, se născuse moartă". Dar Odiseea nordului va apărea în cîteva zile – şi atunci nici Atlantic Monthly, nici nuvela americană nu vor mai fi moarte şi reci. A luat hotărîrea să facă pentru literatura ţării sale ceea ce făcuse Gorki pentru artă în Rusia, Maupasaant în Franţa şi Kipling în Anglia. Va scoate literatura din salonul societăţii înalte a lui Henry James şi o va instala în bucătăriile oamenilor obişnuiţi, unde miroase, poate, uneori, dar cel puţin miroase a viaţă.

În literatura americană din acele zile trei erau lucrurile despre care nu trebuia să se scrie : ateismul, socialismul şi picioarele femeilor. El îşi va da contribuţia la distrugerea organizării religioase, la

sldiimarea orînduirii capitaliste şi la transformarea problemei sexuale din ceva josnic şi urît, despre care nu

trebuie să se vorbească, într-o problemă ştiinţifică, a forţelor selective angajate în perpetuarea speciei. Nu avea de gînd să devină pamfletar ; mai presus de orice era scriitor, creator de literatură. Se va strădui să scrie povestirile cu atîta îndemînare încît arta şi propaganda să meargă mînă în mînă.

Ca să-şi îndeplinească împătritul scop a luat ho-tarîrea să devină unul din cei mai educaţi oameni ai noului secol. Sarcina era titanică şi, ca să aprecieze întinderea ei, s-a uitat în jur, la cărţile răspîndite pe pat şi pe masă, care toate erau în curs de studiu şi adnotare. Da, era pe drumul bun : avea Revoluţia de la 1848 de Saint-Amand ; Studii despre structură şi stil de Brewster ; Note despre evoluţie de Jordan ; Sub-Arctica de Tyrell ; Capital şi dobindă de Bohm-Bawerk; Sufletul omului în socialism de Oscar Wilde ; Idealul socialist – Arta de William Morris ; Solidaritatea viitoare de William Owen.

Ceasul din camera mamei bătea unsprezece. Vechiul secol mai avea de trăit doar un ceas. Se întreba ce fel de secol a fost, ce a cîştigat America de pe urma lui, America, născută din unirea unui grup de state agricole, care în primele decade ale existentei îşi trimisese pionieiii să-i populeze ţinuturile sălbatice, în decadele de mijloc îşi înmulţise maşinile şi fabricile, împînzind continentul, iar în decadele din urmă adunase între hotarele ei cele mai mari avuţii cunoscute vreodată... şi care, o dată cu avuţiile şi cu progresul tehnic, prinsese masele în lanţurile mecanizării şi sărăciei.

Dar noul secol, ah ! va fi măreţ să trăieşti în zilele lui. Toate izvoarele de bogăţie, maşinile, iscusinţa oamenilor de ştiinţă vor sluji interesele omenirii, nu vor mai ţine omenirea în sclavie. Mintea omului va primi o educaţie

potrivită cu legile naturii, va fi învăţată să ţină seama de faptele inevitabile, nu va mai fi anesteziată de religia celor slabi şi de moralitatea celor nătîngi. Literatura şi viaţa vor deveni sinonime. Sufletul omului se va înălţa datorită

ariei, literaturii şi muzicii, frumuseţi pe care monstrul întreit al mărginirii, religiei şi capitalismului le-a sugrumat în faşă.
Ce Americă măreaţă vor vedea fiii fiilor lui după ce vor trece o sută de ani de la noaptea asta şi vor judeca din pupitrele lor secolul ce se sfîrşeşte I Va putea spune că e norocos dacă el, Jack, va contribui la naşterea acestei Americi. Va sfărîma cătuşele secolului de întuneric care moare acum j va refuza să poarte gulerele scrobite şi înalte care intră în carne şi va respinge ideile urîte, scrobite şi înalte care intră în minţile oamenilor şi-i nenoroceşte. Va întoarce spatele ideologiei învechite a secolului al nouăsprezecelea şi va primi deschis pe al douăzecilea, fără să se înspăimînte de ce va aduce. Va fi un bărbat modern, un american modern. După ce vor trece o sută de ani de la noaptea asta, fiii şi fiii fiilor lui îşi vor aduce aminte de el cu mîndrie.
Ceasul Florei bătea miezul nopţii. Vechiul secol murise. Un nou secol se năştea. A sărit de la masă, a îmbrăcat un sveter, şi-a pus cleme la pantaloni, şi-a scos bicicleta şi a început să pedaleze prin întuneric, îndreptîndu-se către San Jose. Avea de străbătut cincizeci de mile. Cum ar fi început mai bine secolul decît căsătorindu-se, în prima lui zi, cu fata pe care o iubea ? Dacă fiii fiilor lui şi fiii acestora vor trebui să-şi aducă aminte cu mîndrie de el,

după ce vor trece o sută de ani de la noaptea asta, atunci nu mai avea timp de pierdut !

5

Doamna Applegarth nu l-a dorit niciodată pe Jack de ginere. La logodnă nu s-a împotrivit prea mult, fiindcă o căsătorie întemeiată pe capacitatea lui de a-şi întreţine soţia din scris i se părea o eventualitate care nu-i inspira teamă. Dar cînd Jack a intrat în vila de la colţul străzilor Elm şi Asbury şi a pus sub ochii lui Mabel şi ai mamei sale şpalturile Odiseei nordului, ca un semn de ce-i putea aduce noul an. doamna Applegarth şi-a schimbat la iuţeală părerile. A fost de acord să-şi dea imediat consimţă-mîntul, dar... cu o condiţie. Jack va veni în casa Applegarth din San Jose ca susţinător al familiei (domnul Applegarth murise şi Edward nu mai locuia acasă), sau o va lua pe soacra lui la Oakland şi se va lega să n-o despartă niciodată de Mabel.

Cum numai cu cîteva zile înainte Jack scrisese unui prieten că „avea de întreţinut o familie şi asta însemna iadul”, mai puţin l-a înspăimîntat gîndul că-şi va lua în sarcină întreţinerea unei a doua familii, cît felul direct în care doamna Applegarth îşi înfipsese ghearele de fier în fiica ei. A urmat o scenă. Jack i-a arătat doamnei Applegarth că n-avea dreptul să împiedice fericirea fiicei sale. Doamna Applegarth l-a înştiinţat că Mabel era un copil ascultător, care-i purta recunoştinţă şi că, de aceea, nu o va părăsi la o vîrsta atît de înaintată* – deşi

se ştia că doamna Applegarth era de două ori mai voinică decît fata ei, că o tiraniza şi o silea să-i facă servicii de menajeră, că îi cerea să-i aducă gustarea de dimineaţă la pat.

între cei doi oameni pe care-i iubea, Mabel şedea palidă şi tristă, înfricoşată de cearta care lua proporţii sub ochii ei, incapabilă să ia atitudine. Totdeauna fusese dominată de mamă-sa şi acum nu se mai putea scutura. Fata asta gingaşă, care era atît de slabă încît nu-şi putea ridica glasul împotriva mamei, avea tăria uimitoare să privească în tăcere cum i se distruge viaţa, cum i se spulberă visul de iubire, cum e împiedicată să aibă un bărbat şi copii.

Cînd Jack s-a întors în noaptea aceea la Oakland, trist şi nemîngîiat, a găsit alte necazuri. Flora l-a înştiinţat că ultimii bani primiţi de la Atlantic Monthly se terminaseră. A apucat iar drumul binecunoscut al casei de amanet cu impermeabilul lui John London pe ghidonul bicicletei; cînd a ieşit de acolo, avea în buzunar cîţiva dolari, dar a trebuit să vină pe jos acasă. Atît zălogirea cît şi ultimatumul doamnei Applegarth i-au arătat cît de imposibilă era situaţia căreia încerca să-i facă faţă. Dacă Mabel venea în casa lui şi împărţea cu el patul şi masa, cheltuielile nu se măreau prea mult ; dragostea l-ar fi întărit în lupta cu greutăţile. Dar vor trece ani pînă să ajungă în stare s-o întreţină şi pe soa-cră-sa. Ideea de a o aduce să trăiască împreună cu Flora era fantastică ; cele două femei şi-ar fi vîrît unghiile în gît în primele douăzeci şi patru de ore. Şi chiar dacă ar fi în stare să păstreze pacea între ele, ar mai fi el stăpîn în casa lui ? Nu va încerca doamna Applegarth să conducă în casă aşa cum îşi conducea fiica ? Iar Mabel va trebui în primul rînd să fie fiica doamnei Applegarth şi numai după aceea nevasta lui. Condiţia asta n-o putea accepta.

Se simţea foarte dezamăgit că doamna Applegarth era atît de autoritară. Cînd nu mai putea de furie, îşi aducea aminte că Mabel se sufoca între

două personalităţi puternice, că îşi strivea viaţa între ele. Dar mînia i se potolea în faţa duioşiei ei şi lua hotărîrea să n-o părăsească, oricare ar fi piedicile. Să n-o lase pe mîna mamei, să se însoare cu ea şi s-o domolească pe doamna Applegarth cînd se va ivi nevoia. Liniştit şi fericit că va face totul cît mai bine, îşi amintea vechile îndoieli şi îşi dădea seama că fiecare victorie pe care o va cîştiga asupra doamnei Applegarth în lupta de a-şi asigura un menaj normal va fi plătită însutit de Mabel, din şubreda ei sănătate. Lua din nou hotărîrea să n-o sacrifice pe Mabel, să-şi facă un cămin separat îndată ce va cîştiga destui bani şi s-o lase pe doamna Applegarth să conducă în casă, căci nici o suferinţă îndurată din pricina purtării ei autoritare nu va fi mai crîncenă decît suferinţa pe care el şi Mabel o îndurau acum. Apoi cercul vicios începea din nou să se rotească şi îşi spunea că vor fi distruşi dacă se vor supune în acest fel, fiindcă nu putea exista căsătorie fericită cînd femeia era sclava mamei sale cu trup şi suflet.

Dezamăgirea îl chinuia. Dragostea pentru Mabel era puternică ar fi putut face o căsătorie izbutită. O admira şi o respecta pentru toate calităţile ei de fată cultă care lui îi lipseau ; fragilitatea făpturii, sănătatea delicată îl îndemnau s-o apere, s-o ocrotească. Mabel, la rîndul ei, nu iubise pe nimeni înaintea lui Jack şi nu va putea iubi alt bărbat. I-ar fi fost o soţie credincioasă şi i-ar fi dăruit un cămin aşa cum şi l-a dorit el încă din anii adolescenţei. Se simţea tare nefericit, nu atît pentru că visul lui de a avea o nevastă, un cămin şi copii se spulbera, ci fiindcă femeia pe care o iubea trăia o tragedie din care el n-o putea

scăpa, o tragedie care avea să pună capăt nu numai relaţiilor dintre ei, dar chiar şi vieţii lui Mabel.
Ianuarie s-a dovedit a fi o lună de gală. Odiseea nordului apăruse în Atlantic Monthly, care publica doar o nuvelă sau două pe lună. Chestiuni econo-

mice privitoare la regiunea Klondike1 a apărut în Review oi Reviews, iar Curaj şi stăruinţă – în Youth Companion.
Odiseea nordului descrie viaţa lui Naas, căpetenie în Akatan, un Ulise modern, care scotoceşte lumea căutîndu-şi nevasta, Unga, răpită în noaptea nunţii de un viking cu părul blond. Cine o citeşte e cuprins, ca şi după citirea Tăcerii albe, de un extaz tragic. în Răsărit a fost bine primită, fiind socotită ca un imbold şi pentru alţii. Un ziar din Oakland a publicat un articol privind dezvoltarea activităţii literare în acest oraş, Jack London fiind socotit figura cea mai proeminentă. Prietenii lui îşi aminteau de greutăţile prin care trecuse şi nu-l invidiau, cum fac cei mai mulţi prieteni cînd unul din cercul lor se ridică mai sus de limitele normale ale succesului ; au dat o masă în cinstea lui şi cu toţii s-au bucurat.
Spre sfîrşitul lunii a împrumutat cinci dolari de la un prieten, şi-a scos bicicleta de la amanet şi s-a dus pedalînd la San Jose. Cu trecerea timpului îşi formulase argumentele cu atîta precizie încît se îndoia că Mabel va mai rezista, dacă voia să devină independentă. Dar Mabel i-a înţeles anevoie vorbele ; murmura ca într-o stare cataleptică : „Mama are nevoie de mine. Nu poate să trăiască fără mine. Nu pot s-o părăsesc”. După mulţi ani, în 1937, Edward Applegarth a spus cu tristeţe : „Marna a fost totdeauna o femeie egoistă. Mabel şi-a risipit toată viaţa îngrijind-o”.

Totuşi Jack nu şi-a pierdut speranţele. O iubea pe Mabel mai mult ca oricînd. Dar a căutat prietenia altor femei. O vedea deseori pe Anna Strunsky, la a cărei masă de seară se găseau totdeauna cîteva scaune în plus pentru prietenii care se întîmplau să pice... şi Jack pica acolo des. Anna scria şi ea schiţe şi eseuri de sociologie. Se criticau unul pe celălalt, discutau aprins despre tot ce le trecea prin minte, se admirau reciproc. „Anna, nu lăsa lumea să te

1 Economics în the Klondike, (n.t.)

2 Pluck and Pertinacity, (n.t.)

piardă, fiindcă în măsura în care te pierde, în aceeaşi măsură tu păcătuieşti.” În San Francisco trăia o ziaristă, Ernestine, din fotografia căreia se vede că a avut un profil interesant şi o lumină infernală în ochi ; ea şi Jack făceau, după cum zicea el, „excursii dincolo de convenţional”.

În ciuda faptului că ianuarie fusese atît de fructuos, în februarie n-a izbutit să vîndă nici măcar un rînd. Cu banii de la Atlantic Monthly şi-a plătit datoriile, a cumpărat cărţi, îmbrăcăminte mai acătării pentru Flora, Johnny şi pentru el însuşi, s-a abonat la revistele de care avea nevoie. Rămas apoi fără nici un ban în casă, s-a simţit adînc dezgustat de asemenea rînduială. Greutăţile economice ale copilăriei, pe care nici o altă fiinţă omenească n-ar fi putut să le îndure, l-au învăţat că sărăcia e un lucru tot atît de abject ca bogăţia nemăsurată. A hotărît să fie de acum foarte socotit cu banii, fiindcă numai nebunii îi dispreţuiesc. „Vreau bani, sau mai degrabă lucrurile pe care le pot cumpăra cu bani. Şi niciodată n-o să pot avea prea mulţi bani. Să trăiesc din nimic, n-am nici cea mai slabă intenţie. Hrana îl face

pe om, nu naşterea. Mai mulţi bani înseamnă pentru mine viaţă mai multă. Obiceiul de a cîştiga bani nu se va schimba la mine în viciu, dar obiceiului de a cheltui banii, dragă Doamne ! totdeauna am să-i cad victimă. Dacă sunătorii vin cu gloria, atunci să vină gloria ; dacă sunătorii vin fără glorie, atunci să vină sunătorii."

A fost nevoit să recurgă din nou la casa de amanet. Din suma obţinută a cumpărat, aşa cum făcea de obicei, mărci şi a expediat manuscrise. Cînd revista The Editor i-a oferit cinci dolari pentru un articol de o mie şapte sute de cuvinte, s-a simţit insultat, dar a primit banii. S-a aşternut pe treabă cu rîvnă sporită. Pînă atunci scrisese cîte o mie de cuvinte pe zi, şase zile pe săptămînă, şi-şi stabilise regula să scrie în ziua următoare ceea ce lăsase nescris în ziua precedentă. Acum şi-a mărit norma la o mie cinci sute de cuvinte, apoi la două mii, dar mai departe n-a mers.

„Susţin că nu poţi munci bine stabilindu-ţi o normă de trei sau patru mii de cuvinte zilnic. Munca de calitate nu curge automat din călimară j ea se clădeşte ca un zid, alegînd cu grijă fiecare cărămidă."

Faptul că avea nevoie de bani mulţi şi că dorea să-i încaseze repede nu l-a făcut să lucreze neatent sau să gîndească superficial ; nici nu-şi schimba părerile după genul de povestire pe care voia să-l scrie. A declarat că dacă revistele ar dori să-l cumpere cu trup şi suflet el ar primi, dacă ele ar pune banii jos ; totuşi, cînd nu scria, îşi petrecea timpul citind lucrările de filogenie ale lui Drummond ori cele de psihologie ale lui Hudson şi toate cărţile de antropologie care-i cădeau în mînă, deşi

revistele nu plăteau nici zece cenţi mia pentru materiale de filogenie ori antropologie.
Avea mare nevoie de bani ca să scape de sărăcie, totuşi scria cu pasiune articole despre socialism, pe care nu le putea vinde, şi ţinea conferinţe fără plată pentru organizaţiile socialiste din Alameda, San Jose şi alte orăşele. Deşi nevoia de bani îl gîtuia, prietenii lui din perioada aceea povestesc că Jack străbătea orice distanţă ca să ia parte la o întrunire unde ştia că se discută cu înflăcărare despre antropologie. Cînd i-a căzut în mînă teoria radicală a lui Weissman, după care însuşirile dobîndite în timpul vieţii nu se transmit prin filiaţie, a fost atît de tulburat încît a lăsat lucrul şi s-a dus pe la toţi prietenii cu cartea deschisă în mînă ca să le împărtăşească marea descoperire. El, care susţinea că ar scrie şi prostii dacă cineva i-ar plăti pentru ele, se contrazicea scriind numai lucruri în care credea : articole revoluţionare şi povestiri ale căror fraţi spirituali zăceau pe pardosea, sub masa lui de lucru. Avea nevoie de bani, dar preţul pe care redactorii revistelor îl cereau pentru banii lor era prea mare pentru el ! ,,Sînt ferm. Cine mă cunoaşte bine a observat că lucrurile se aranjează aşa cum vreau eu, chiar dacă e nevoie de ani pentru asta. Nimeni nu mă poate abate din cale, decît pentru trebuinţele mărunte ale clipei. Nu sînt un încăpăţînat, dar mă

îndrept neclintit spre ţelul meu cum se întoarce acul magnetic spre pol. Amînările, dejucările, împotrivirile ascunse ori făţişe, toate sînt fără rost, lucrurile se aranjează aşa cum vreau eu. Viaţa e o luptă şi sînt pregătit de luptă. Dacă n-aş fi un animal înzestrat cu

gîndire, aş fi rămas în urmă ori aş fi pierit la marginea drumului.”
În februarie s-au întîmplat două evenimente, la cîteva zile unul după altul ; fiecare părea lipsit de însemnătate cînd s-a petrecut, dar amîndouă aveau să-i schimbe felul de viaţă. A acceptat o invitaţie de la doamna Ninetta Eames, soţia directorului administrativ al revistei Atlantic Monthly din San Francisco, care-l chema la masă. Apoi Fred Jacobs, colegul lui de facultate, a fost adus mort la Oakland ; în timpul războiului americano-spaniol omul se angajase să transporte conserve pentru profitorii de război şi murise pe un vas. întîi a venit invitaţia doamnei Eames ; deşi a durat cam mult pînă să-i apară urmările, totuşi invitaţia asta a avut cea mai mare însemnătate.
Doamna Ninetta Eames era femeie de patruzeci şi şapte de ani, blîndă, micuţă şi copilăroasă. I se spunea mai ales ,,biata Netta”, dar ea avea inteligenţă, şi fler, şi rareori îi ieşeau la iveală scopurile ; era o plantă agăţătoare care cu blîndeţea şi sentimentalitatea ei îndoia degete de oţel. Avînd ca bărbat un molîu pretenţios, doamna Eames şi-a luat în sarcină administrarea gospodăriei ; îşi atingea ţelurile în singurul fel îngăduit femeilor din decada a opta şi a noua a secolului trecut, care trebuiau să-şi controleze bărbaţii şi să le insufle energie fără să observe lumea.
Scopul întrevederii era un articol despre Jack pentru Overland Monthly pe care doamna Eames îşi propusese să-l scrie. Doamna Eames a mai invitat-o la masă şi pe nepoata sa, Clara Charmian Kittredge, pe care o crescuse din copilărie. Clara Charmian Kittredge era replica mătuşii ei : vivace, cu limba ascuţită, cu fata mică şi delicată, avea douăzeci şi nouă de ani şi încă nu se măritase ; e posibil ca

doamna Eames să se fi gîndit că Jack şi nepoata vor ajunge să se intereseze unul de celălalt. Miss Kittredge a strîmbat din nas văzînd hainele ponosite ale lui Jack şi s-a mîniat cînd doamna Eames a pus-o la locul ei ; s-a arătat emoţionată numai cînd mătuşa a spus despre ea că e dactilografă la un birou apropiat. Această mărturisire însemna că miss Kittredge trebuia să-şi cîştige existenţa prin muncă – şi nepoata a lovit-o pe mătuşă cu piciorul pe sub masă.

La douăzeci februarie, Jack a terminat de citit şpalturile la Pui de lup, prima lui povestire care trebuia să apară în volum şi le-a trimis prin poştă editurii, în ziua următoare s-a dus la înmormîntarea lui Fred Jacobs, unde a întîlnit-o pe Bessie Maddern, logodnica lui Fred, o fată frumoasă şi voinică, de neam irlandez j Jack o cunoştea puţin din Oakland. Era preţuită şi simpatizată de prietenii ei şi toţi o compătimeau pentru pierderea grea pe care o suferise. În dimineaţa următoare Jack a primit o scrisoare de la Mabel Applegarth, veche prietenă cu Bessie, prin care-l ruga s-o viziteze pe Bessie şi să facă ceva pentru a-i uşura durerea. În aceeaşi seară, Jack s-a dus la familia Maddern. Bessie Maddern era vară cu Minie Maddern Fiske, renumită actriţă ,• absolvise liceul de fete din San Francisco şi urmase Şcoala normală doi ani ; acum era profesoară la o şcoală primară din Alameda, dînd, în acelaşi timp, meditaţii elevilor slabi la matematică şi celor ce se pregăteau să intre la universitate. Era o femeie zdravănă, flegmatică, mergea pe bicicletă din casă în casă prin Oakland şi Alameda, la elevii ei. Era mai vîrstnică decît Jack şi avea ochii trişti şi calzi, nas acvilin, gură mare, dar frumoasă, bărbie puternică, păr negru cu

o şuviţă căruntă care pornea de la frunte, urmarea unui accident avut la vîrsta de optsprezece ani. Era sigură pe sine, cumpănită şi sinceră.
Miss Maddern suferea de pe urma pierderii lui Fred Jacobs ; Jack suferea din pricină că logodna lui cu Mabel intrase în impas. Fiecare a găsit în celălalt un prieten plăcut şi mîngîietor ; se simţeau

bine împreună. Nu după mult, Jack a ajuns să-şi petreacă multe seri cu miss Maddern. Ea îl medita la matematică şi fizică, materii pe care el nu prea le stăpînea; la rîndul lui, îi dădea lecţii de literatură engleză şi de istorie. Duminicile se duceau cu bicicleta la Marin County şi poposeau în pădurea Muir, unde îşi găteau de mîncare în aer liber, îşi frigeau carnea pe jeratic, coceau cartofi, îşi fierbeau crabi şi cafea. În alte seri, cînd Jack avea bani, ci-nau la unul din restaurantele italiene de pe coasta nordică a golfului San Francisco şi apoi se duceau la operă.
Ca de obicei, se ducea în fiecare săptămînă pe bicicletă la San Jose, dar întîlnirile cu Mabel îl întristau şi-l dezamăgeau. Cînd se întorcea la Bessie, la prietenia ei rece şi fără pretenţii, se simţea uşurat. Acum, ea era aceea care îi cerceta manuscrisele şi-i îndrepta frazele mai stîngace j îi plăcea munca prietenului ei şi avea credinţa că va deveni unul din cei mai mari scriitori ai lumii, credinţă care n-a părăsit-o niciodată.
Camera lui Jack din strada a şaisprezecea a devenit locul de întîlnire al tuturor cunoscuţilor săi, căci toţi au început să-i caute prietenia. ,,Sînt înzestrat cu darul fatal de a-mi face prieteni şi-mi lipseşte virtutea binecuvîntată de a mă

descotorosi de ei.” Nimic nu-i plăcea mai mult decît să aibă oaspeţi, dar soneriile bicicletelor sunau atît de des la uşa lui, încît nu rareori trebuia să-şi scrie lucrările în timp ce trei-patru inşi şedeau pe pat, fumînd, vorbind despre timpurile de odinioară şi discutînd dacă materialismul nu duce cumva în mod implicit la pesimism. Jack nu-şi putea lăsa musafirii să plece ne-mîncaţi ; cînd i-au sosit cîţiva dolari de la Overland Monthly pentru Imposibilitatea războiului1 sau de la National Magazine pentru O lecţie de heraldică2, şi-a cumpărat cîteva cotlete şi vrăbioare şi le-a pus la rece.

1 The Impossibility of War. (n.t.)

2 A Lesson of Heraldry, (n. t.)

1G2

Mai pica vreun prieten de la Clubul Ruskin ca să tragă un fum ori să schimbe o vorbă, vreun tovarăş de la organizaţia locală a partidului socialist care-i cerea să participe la vreo întrunire, mai veneau ortaci vechi de pe Yukon, din patrulele de paza pescuitului, piraţi de stridii, ori fraţi întru vagabondaj pe căile ferate. ,,Ăsta e unul din neajunsurile locuinţei mele actuale, că mereu pică la mine cîte cineva şi n-am inimă să dau afară pe nimeni.”

Fiindcă locuinţa ajunsese neîncăpătoare pentru cărţi, lucrări şi prieteni şi fiindcă aştepta drepturile de autor cuvenite pentru Pui de lup, Jack a hotărît să se mute într-o casă mai mare. A găsit împreună cu Flora o casă cu două etaje pe strada a cincisprezecea la nr. 1 130, în apropiere de vechea locuinţă, unde se afla un salon spaţios cu ferestre în arcadă şi o cameră de culcare bună, care se putea transforma în cameră de lucru şi iatac. Eliza a contribuit mult la împodobirea celor şapte camere, iar Bessie Maddern i-a amenajat astfel iatacul ca să fie

comod şi plăcut. Cu o noapte înainte de mutare, Eliza şi miss Maddern atîrnau perdelele în iatac, în timp ce Jack şedea lungit pe covor cu mîinile sub cap, aşa cum stătuse multe nopţi de-a rîndul la prova corăbiei Sophie Southerland. Cînd Eliza s-a întors să ia o verigă pentru perdea, a observat pe faţa lui Jack o expresie curioasă ; o studia pe Bessie. Ca fulgerul a citit ea hotărîrea în ochii tînărului ,• sora aceasta, care era mai mult mamă decît soră, a ştiut îndată despre ce hotărîre era vorba şi nu s-a mirat a doua zi cînd Jack a înştiinţat-o că se va căsători cu Bessie.

Jack voia să se însoare cu Mabel Applegarth nu numai fiindcă o iubea, ci şi fiindcă simţea nevoia să aibă un cămin. Cunoştea viaţa mai mult decît o mărturiseau cei douăzeci şi trei de ani ai lui ; ţinea mult să fie tată, atît de mult încît încă din vremea vagabondajului pe căile ferate îşi notase în caieţel această mare dorinţă.

,,Multe considerente serioase m-au determinat să fac lucrul ăsta : n-am decît o singură obiecţie, că

mă voi lega. într-adevăr, de pe acum sînt legat. Deşi înainte eram singur, trebuia să susţin o gospodărie. Dacă voiam să plec în China, gospodăria trebuia aprovizionată fie că aveam sau nu nevastă. Aşa stînd lucrurile, viaţa îmi este acum mai stabilă şi pot să consacru mai mult timp lucrului. Şi la urma urmelor n-avem decît o viaţă, de ce să n-o trăim ? Inima mi-e largă ; voi fi un bărbat mai curat şi mai întreg fiindcă nu voi mai fi liber să mă întorc oriîncotro aş vrea.”

Jack şi Bessie au fost cinstiţi unul cu celălalt. Nu şi-au jurat unul altuia dragoste nebună după tradiţia romantică

; se ştia că Bessie îl mai iubea pe Fred Jacobs şi că Jack încă o iubea pe Mabel Applegarth. Dar amîndoi şi-au pus toată inima în această căsătorie. Se plăceau, se respectau şi se bucurau unul de altul, simţeau că puteau dura împreună un cămin solid şi creşte copii frumoşi. Erau amîndoi de părere că deşi cuvîntul iubire nu era dintre cele mai lungi, era totuşi destul de elastic ca să suporte mai multe definiţii. Miss Maddern s-a gîndit o zi-două la propunerea lui Jack, apoi a acceptat-o.

Nevrînd să se căsătorească sub un nume care nu era prin lege al lui, ca să nu-şi pună viitorii urmaşi într-o poziţie echivocă, Jack a povestit familiei Maddern în ce împrejurări s-a născut. Apoi s-a dus cu Bessie la un judecător din Oakland, prieten al familiei Maddern \ acesta i-a asigurat că o dată ce Jack se folosise toată viaţa de numele London şi că publicase sub acest nume, dreptul de a-l purta devenise legal.

Într-o duminică, la o săptămînă după ce luase ho-tărîrea, Jack şi Bessie s-au căsătorit în linişte. Flora, socotind că fiul ei o părăsea, s-a simţit atît de ultragiată încît n-a venit la ceremonie. Noii căsătoriţi au plecat cu bicicletele într-o călătorie de nuntă de trei zile la ţară, apoi s-au întors la Oakland, şi-au aranjat casa şi s-au aşternut pe muncă. Clubul Ruskin a dat o masă în cinstea lor. Ziarul Enquirer din Oakland scria într-un articol în care-i felicita pe căsătoriţi : ,,Soţia este o tînără frumoasă şi bine crescută”, un

compliment pe care Bessie, după părerea oaklande-zilor, îl merita.

În timpul zilei, Bessie dădea mai departe meditaţii elevilor slab pregătiţi şi cîştiga destul ca să întreţină gospodăria

cînd veniturile lui Jack întîr-ziau. Noaptea îi corecta manuscrisele şi le bătea la maşină, citea cărţile noi care o interesau ca să le poată comenta cu el, copia poeziile care-i plăceau lui, legîndu-le cu sutele între coperţi de carton roşu, culegea şi lega pentru el articole de prin reviste cu subiecte economice sau politice ; apoi i-a amenajat o cameră obscură şi i-a arătat cum se developează fotografiile.

Duminica făceau plimbări lungi cu bicicletele de-a lungul fertilei văi San Leandro şi Jack povestea despre copilăria lui la ferma lui John London. Într-o sîmbătă s-au dus la Santa Cruz, unde s-au scăldat în ocean şi s-au zbenguit pe plajă. Nu erau în extaz, dar se simţeau bine împreună, le plăcea camaraderia lor cinstită şi întemeiată pe încredere. Jack arăta la orice prilej că se bucura de alegerea făcută, iar Bessie, în 1937, a declarat : ,,Cînd m-am măritat nu-l iubeam pe Jack, dar foarte curînd după aceea am început să-l iubesc".

Căsătoria părea să fi fost norocoasă. În mai, o povestire a lui Jack a apărut într-o revistă de schiţe din Răsărit, Mc Clure's care publica mai ales povestiri de aventuri. Cu această colaborare a început o perioadă strălucită în relaţiile dintre Jack şi redactorul revistei, S.S. Mc Clure, binecunoscut prin faptul că plătea sume mari pentru lucrările scriitorilor începători, pe temeiul că „băieţii trebuie să mănînce". Mc Clure i-a cumpărat Curajul femeilor1 şi Legea vieţii2 şi i-a scris următoarele : „Activitatea dumi-tale ne interesează mult şi vrem să ştii că aici, la New York, ai prieteni foarte buni. Doresc să ne socoteşti de aici înainte susţinătorii dumitale literari.

1 The Grit of Women, (n.t.) * The Law of Life. (n.t.)

Dacă vrei să ne trimiţi lot ceea ce scrii, noi vom folosi materialul în măsura în care vom putea, iar restul vom căuta să-l plasăm cît mai avantajos.”
Nu se află mesaj mai inimos pe care să-l primească un tînăr scriitor. Ţinînd seama de ceea ce i-a scris Mc Clure, Jack a adunat o cutie întreagă de manuscrise, apoi a mai pus pe hîrtie şi alte schiţe pe care le avea în minte. Mc Clure i-a cumpărat Problema maximumului plătindu-i trei sute de dolari, cea mai mare sumă pe care a primit-o Jack pînă atunci. Mc Clure trimitea altor reviste materialul pe care nu-l putea publica şi-l însoţea cu o recomandare. Cînd manuscrisele se strîngeau în număr prea mare ca să le expedieze el, Mc Clure le trimitea unui vestit agent literar. Datorită achiziţiilor făcute de Mc Clure şi sprijinului dat de el în lumea literară new-yorkeză, numele lui Jack London a început să fie cunoscut.
Pui de lup a apărut în primăvara lui 1900 şi a avut un succes de critică instantaneu. A fost ca explozia unei bombe în primele zile ale noului secol. Cu excepţia unei fraze ocazionale învechite, lucrarea nu păstra nici urmă din maniera decedatului secol al nouăsprezecelea. Schiţele anunţau cu vigoare începutul unui veac nou. Poziţia ştiinţei faţă de filogenie şi lupta speciilor, atitudinea oamenilor care trăiau acum fără teama că vor fi excomunicaţi de biserică, apropierea de aspectul crud, urît şi mizerabil al vieţii, cît şi de cel frumos şi bun, admiterea unei întregi serii de caractere care pînă atunci n-aveau acces în domeniul poleit al schiţei, acţiunea dezlănţuită, conflictul brutal, moartea violentă, subiecte interzise pînă atunci povestitorului, toate anunţau moartea manierei literare a secolului al nouăsprezecelea,

caracterizată prin sentimentalisme, ipocrizie, ocolişuri şi lipsă de vigoare.
Mulţi critici ai zilei erau de partea lui Jack. The Literary World din Boston scria : „Spada autorului pătrunde adînc în firea lucrurilor”. Atlantic Monthly: „Cartea face să apară în mintea cititorului o credinţă puternică în virtuţile bărbăteşti ale rasei noastre”.
196
Alţi critici scriau : „Plin de foc şi de simţire ; un povestitor înnăscut ; peste tot bărbăţie şi vigoare : de la început pînă la sfîrşit semne de geniu ; mare artist, puternic...” Altul făcea următorul comentariu : „Povestirile lui sînt îmbibate cu poezia şi misterul Nordului îndepărtat. Nota dominantă este tragică (în opoziţie cu formula finalului fericit), aşa cum apare totdeauna cînd oamenii se bat cu forţele oarbe ale naturii. Zugrăveşte comedia şi tragedia vieţii din regiunea Klondike slujindu-se mult de puterea imaginativă şi de forţa dramatică a lui Kipling. Dar pune o gingăşie în sentimente şi apreciază noţiunea de eroic într-un fel care se întîlneşte rareori la Kipling”.
Abia îi apăruse cartea, că se şi vedea comparat în chip favorabil cu iubitul său maestru ! Lăudat precum era de reviste, a găsit timp să se mînie pe criticii care nu şi-au dat seama de adevărata măreţie a lui Kipling şi a scris un articol fulminant cu acest subiect. ,
Volumul Pui de lup marca apariţia schiţei moderne americane. Publicaseră schiţe şi Edgar Allan Poe, Bret Harţe, Stephen Crane şi Ambrose Bierce, ale căror lucrări nu mai aveau nimic convenţional, dar Jack a fost primul care a scris pentru omul obişnuit, pe înţelesul şi pe placul acestuia. Pînă atunci autorii scriau schiţe pentru domnişoare ; schiţele lui Jack se adresau tuturor

categoriilor de americani, afară de domnişoare – dar şi ele trăgeau mai întîi obloanele, încuiau uşile, apoi îi devorau schiţele. De asemenea, el a fost primul care a imprimat formei nota ştiinţifică a secolului al XX-lea, primul care i-a dat forţa şi vitalitatea specific americană a cuceritorilor continentului şi a constructorilor unei industrii gigantice.
De mult timp voia să scrie un roman ; cum însă pentru a scrie un roman avea nevoie de la şase luni pînă la un an, timp în care munca nu-i era retribuită, posibilitatea asta părea îndepărtată. Atunci i-a scris lui Mc Clure, amintindu-i oferta. Mc Clure i-a răspuns următoarele : „Te vom susţine cît vei avea nevoie să scrii romanul. Îţi vom expedia în fiecare
197
lună cîte un cec de 100 de dolari, dar dacă vei avea nevoie de 125, îţi vom trimite şi atît. Sînt convins că vei scrie un roman puternic. Ori de cîte ori vei fi la strîmtoare, înştiinţează-ne”.
Acum, cînd naviga pe marea literaturii, ca Razzle-Dazzle, cu toate pînzele umflate, Bessie i-a adus ştirea că era însărcinată. Jack nu mai putea de bucurie şi nu se îndoia cîtuşi de puţin că avea să aibă un fiu. Fusese bun cu ea şi înainte, dar acum devenise blînd ca un copil şi se îngrijea ca un părinte de sănătatea şi de buna ei stare. O scînteie s-a aprins în el cînd a aflat că în curînd va fi tată şi la cîteva ceasuri după mărturisirea lui Bessie a început să scrie primul său roman – Fiica zăpezilor K
Cu toate că nu şi-a închipuit numai lucruri frumoase despre viaţa de om căsătorit şi despre întreţinerea gospodăriei, Jack şi-a dat seama într-un fel tipic bărbătesc că nici o bucătărie nu poate fi destul de încăpătoare

pentru două femei. Bucătăria era un iad cînd intrau în ea Flora şi nevastă-sa.
Flora s-a simţit jignită că fiul ei, după cum zicea ea, o părăsise în clipa cînd începuse să cîştige ceva bani. Suferise fără să se plîngă în timpul lunilor de lipsuri şi acum credea că merită răsplată ; dar în loc de răsplată Jack îi adusese în casă o femeie străină. Pînă atunci, Flora gătise pentru Jack şi îl îngrijise, acum gătea Bessie ; Flora fusese gazda cînd prietenii lui Jack veneau în vizită, acum stăpîna casei era Bessie. Flora nu dorea să-şi piardă locul din inima lui Jack şi îşi închipuia că a fost aruncată pe planul al doilea. În vreme ce rumega la necazurile ei, îi reveniră vechile accese de neurastenie. Se certa mereu cu Bessie şi îi făcea cît mai multe zile amare. La douăzeci de ani după moartea lui Jack, Bessie comenta : ,,Ar fi trebuit să-i împlinesc Florei dorinţele, s-o mîngîi, s-o fac să se simtă stăpînă , totul ar fi mers atunci de minune. Dar eram tînără şi voiam să fac totul pentru bărbatul meu. De aceea eram la cuţite”.
1 A Daughter of the Snows, (n.t.)
1G8
Deseori cînd Jack se concentra asupra vreunei probleme grele de structură a primului său roman, vocile mînioase ale celor două femei ajungeau pînă în camera lui de lucru şi-l împiedicau să gîndească. Răbda cît putea, apoi ţîşnea din casă ca glonţul şi alerga la Eliza, implorînd-o să vină la el acasă şi să facă pace. Cînd se întorcea după un ceas ori două, Eliza era stăpînă pe situaţie şi el se putea apuca de lucru.
Avînd posibilitatea să-şi primească mai bine prietenii, Jack a început să strîngă în jurul lui un cerc de oameni interesanţi, încurajîndu-i să-l viziteze în serile de miercuri.

Printre aceştia, cel mai remarcabil era sensibilul şi atleticul George Sterling, despre care Jack a scris : ,,Am un prieten, cel mai drag din lume”. Sterling părăsise haina sacerdotală a bisericii catolice ca să devină unul din acei rari poeţi care îşi ţes munca din frumuseţe, duioşie, pasiune pentru adevăr. Estet inspirat de clasici, avea o personalitate scindată, împărţită între dragostea pentru socialism şi concepţia „artei pentru artă” pe care i-o insuflase Ambrose Bierce. Jack respingea cu violenţă filozofia defetistă a acestuia din urmă. Avînd o imaginaţie bogată şi fiind un cunoscător al muzicii cuvintelor, Sterling a făcut mult pentru cizelarea lui Jack, căci i-a fost prieten credincios, înzestrat cu spirit înflăcărat şi cu un pătrunzător simţ de critic literar. James Hopper, vînjos jucător de fotbal, pe care Jack îl cunoscuse la universitate şi care încerca să scrie şi el schiţe, i-a devenit prieten intim ca şi Jim Whi-taker, un predicator cu şapte copii care renunţase la amvon ca să scrie romane, ca şi Xavier Martinez, un pictor spaniol-indian. Frederik Bamford, bibliotecar asistent în Oakland şi fondator al Clubului Rus-kin, a venit la masa lui Jack cu un barbişon tăiat precis şi cu o cultură precisă, episcopală. Anna Strunsky venea de la San Francisco ca şi Strawn Hamilton, filozoful anarhist, ca şi Austin Lewis, un social democrat, ca şi alţi radicali din jurul golfului.

Doamna Ninetta Eames îl vizita adesea, aducîndu-i prieteni literari şi veşti de la nepoata ei, care făcea turul Europei. Cu toţii veneau la cină, apoi citeau manuscrise şi discutau despre cărţile şi piesele noi. Mai tîrziu, bărbaţii începeau să joace pocher ori alte jocuri pe mize mici ;

veselia era mare şi se rîdea cu hohote. După scurt timp, aceste serate de miercuri au ajuns foarte cunoscute.
Cloudesley Johns, un tînăr frumos şi simpatic, şi-a părăsit serviciul de la poştă şi a venit în sudul Californiei pentru o săptămînă. Johns fusese primul om care-i scrisese plin de entuziasm lui Jack după apariţia Plndarului în Overland Monthly ; de atunci rămăseseră în corespondenţă. Se mai înfiinţau vagabonzi de pe căile ferate, marinari, vechi tovarăşi de călătorii, cărora le plăcea să-l viziteze pe Jack pentru un pahar de vin italienesc amărui şi pentru o vorbă prietenoasă. Deseori venea cîte un marinar, prieten vechi, sosit dintr-o cursă lungă, care mai avea cîteva zile pînă să-şi primească plata... ,,Spune, Jack, bătrîne, poţi să-mi împrumuţi o pereche de dolari pînă mîine ?" Jack reducea suma la jumătate, îi dădea banii şi-l lăsa să plece. Se simţea omul cel mai fericit cînd putea să ofere găzduire \ îi plăcea să aibă totdeauna în casă o mulţime de prieteni cînd termina ziua de lucru.
Deşi primea cu regularitate în fiecare lună cei o sută douăzeci şi cinci de dolari de la Mc Clure, banii nu-i ajungeau pentru a împlini nevoile familiei, pentru a păstra un standard de viaţă mai ridicat şi invazia de prieteni. Şi-a împărţit în două timpul de lucru, consacrîndu-şi dimineţile literaturii serioase şi după-amiezile scrisului pentru bani. A vîndut un articol publicaţiei bostoneze Transaipt, în care povestea cum a dormit la poliţie şi cum l-a cumpărat pe comisar cu istorii despre Japonia. Apoi Harper's Weekly i-a achiziţionat un articol despre The Husky, cîinele care trage sania în Alaska. A publicat la Wave din San

Francisco un editorial intitulat Expansiunea1, la V/o-man's Home Companion o povestire casnică Aicovui lor2 ; la

Harper's Bazaar, Gospodărie în Klondike 8 ; la Town Topics, o poezie comică :

El intra

Cînd eu ieşeam, El intra Şi căuta Biştari. Cum venea Aşa pleca. Apoi eu intram, Şi el ieşea.

Şi Jack mai încasa cîţiva dolari !

Lucra atît de mult, că zile întregi nu ieşea pe uşă decît seara, ca să cumpere ziare. Pierduse din greutate, se vlăguise, constata că pe măsură ce-i slăbeau puterile devenea ruşinos, se temea să scrie despre ideile în care credea, avea îndoieli dacă va vinde manuscrisul sau dacă va fi primit bine de public. Fusese totdeauna de părere că un trup bolnav nu putea adăposti o minte sănătoasă ,• şi-a cumpărat de aceea două haltere şi a început să facă exerciţii de gimnastică în fiecare dimineaţă în faţa ferestrei deschise, înainte de a se apuca de lucru. Rareori se în-tîmpla să înceapă ziua mai tîrziu de 6 dimineaţa, iar după orele de muncă se ducea să vîneze pe dealurile Berkley sau să pescuiască în golf. Trupul i se înzdră-venea şi o dată cu el avîntul şi curajul. Într-o astfel de perioadă de împrospătare a scris Jan nepocăitul4 şi Omul cu cicatricea5, povestiri glumeţe despre Klondike, scrise cu umorul diabolic al irlandezilor care fac haz lîngă cadavru.

• '■

1 The Expansion, (n.t.)

2 Their Alcove, (n.t.)

■ Housekeeping în Klondike, (n.t.)

4 Jan the Unrepentante. (n.t.)

* The Man with the Gask.. (n.t.) .

În ciuda criticii favorabile, Pui de lup s-a vîndut cu moderaţie. De la reviste n-a încasat niciodată mai mult

decît de la Mc Clure, cel mult douăzeci de dolari pentru un manuscris. Publicul cititor nu-i cunoştea încă numele ,• trebuia să scrie mai departe pînă va da o lovitură răsunătoare şi va ieşi la suprafaţă. Între timp storcea cîte un dolar de pe unde putea. Cînd The Blak Cat a anunţat instituirea unui concurs literar, s-a gîndit şi a dat la iveală schiţa satirică Mereu acelaşil, după o idee care i-a venit citind ziarul de seară, şi a cîştigat un premiu mic. Cînd Cosmopolitan Magazine a deschis un concurs cu tema Pierderile din cauza lipsei de cooperare, a mizat totul pe o carte şi a scris un articol revoluţionar intitulat Cît pierde publicul din cauza concurenţei2. A cîştigat premiul întîi în sumă de două sute de dolari, ceea ce l-a făcut să proclame că în America el era singurul om care cîştiga bani cu socialismul.

Văzînd că certurile dintre mamă şi nevastă nu se mai sfîrşeau, a închiriat o vilă mică de pe strada din spatele casei şi i-a mutat acolo pe Flora şi pe Johnny. Pe Flora a înfuriat-o această îndepărtare. Acum era dată afară pînă şi din casa fiului ei ! Dar manevra nu i-a fost de nici un folos lui Jack, fiindcă mutarea mamei sale i-a căşunat şi mai multe necazuri. Flora venea în casa lui şi dezlănţuia scandaluri şi mai mari, ba se plîngea şi vecinilor, iar aceş-tia începeau să clevetească. Inchipuindu-şi că trăia din nou pe banii ei, Flora s-a vîrît în fel de fel de combinaţii mărunte, risipind sumele pe care i le dădea Jack şi făcînd datorii pe care tot Jack trebuia să le plătească.

Din vară pînă în toamnă, Jack a scris la roman, a ţinut conferinţe pentru organizaţia socialistă locală la diferite mitinguri din San Francisco, a participat la întruniri, s-a alăturat Cercului Ibsen, a luat lecţii de box şi de scrimă în

curte, continuînd să-şi primească prietenii în fiecare miercuri seara.
1 Semper idem. (n.t.)
1 What ţhe Comunity Loses by the Competitive System, (n.t.)
203
Nu s-ar putea spune că era un intelectual melancolic – în timpul toamnei a asistat la meciul de fotbal în care California a bătut Stanford – totuşi cea mai grozavă aventură a sa în această perioadă a fost descoperirea unor cărţi de mare valoare, cărora li s-a dedicat cu toată inima, cu toate forţele băieţelului neîngrijit care vindea ziare şi care cu cincisprezece ani mai înainte intrase în biblioteca din Oakland cu un teanc de ziare sub braţ şi-i ceruse domnişoarei Coolbrith ceva bun de citit. I-a scris Armei Strunsky : „Ara rămas pe loc plîngînd ca un prunc, căci tocmai isprăvisem de citit Jude the Obscure. Cu Jude şi Tess pe numele lui, Hardy poate să moară mulţumit". Spunea deseori că şi el ar muri liniştit dacă ar putea scrie o carte sau două care să stea într-un raft alături de volumele care i-au îmbogăţit atît de mult viaţa.
Între Jack şi Anna Strunsky s-a stabilit o legătură curioasă. Au ajuns pînă la urmă să-şi dea seama că minţile lor erau înrudite foarte îndeaproape, deşi se contraziceau cu violenţă cînd discutau despre biologie, materialism şi socialism. Incepînd din luna iulie, scrisorile lui Jack către ea capătă o notă mîngîietoare. „Cu tărăboiul neînsemnat şi de suprafaţă pe care-l facem ca să ne cunoaştem bine şi adînc unul pe celălalt, între noi toate sînt clare. Ne potrivim, sîntem legaţi în aceeaşi unitate. Cînd o navă nouă e lansată la apă, bîrnele pe care alunecă nava pîrîie, gem şi strigă j dar nici apa, nici nava nu aud gălăgia. La

fel se întîmplă cu noi cînd ne aruncăm unul în viaţa celuilalt.”
Îi arăta Annei Strunsky ceea ce scria, iar ea îl critica, mintea ei ştia să deosebească valorile spirituale. În schimb, el o îndemna să scrie. „Oh, Anna, numai să pui pe hîrtie sufletul tău aprins, aspectele lui schimbătoare ! Mă faci să simt parcă o energie nouă care străbate lumea. Anna, citeşte-i pe clasicii tăi, dar nu uita să citeşti scrierile zilei, literatura nou-născută. Trebuie să-ţi însuşeşti nuanţa modernă ; trebuie să ţii seama de formă ; în timp ce arta e veş-

nică, forma se naşte o dată cu generaţiile. Anna, să nu mă dezamăgeşti.”
Pe la sfîrşitul lui 1900 scria : ,,0 prietenie frumoasă şi nepătată ? – între un bărbat şi o femeie ? – lumea nu-şi poate închipui aşa ceva, cum nu-şi poate închipui infinitul.”
Nici Jack singur nu şi-a închipuit că aşa ceva e posibil; dacă şi-ar fi închipuit, ar fi făcut curte fetei din San Francisco, nu celei din Oakland, după ce Mabel Applegarth l-a descurajat. A rămas credincios POţiei, dar mintea lui a început să iubească mintea Armei Strunsky. El şi Bessie au sondat împreună multe adîncuri, au fost camarazi şi au dat naştere unei vieţi noi. Pentru toate aceste lucruri Jack o iubea. Dar cu Anna sondase alte adîncuri, adîncimile minţii şi ale spiritului. Pentru aceste lucruri o iubea pe Anna.
Bessie era însărcinată, şi Jack se chinuia din cauza sentimentelor care-l împingeau spre miss Strunsky, pe care o numea „evreică rusoaică, din întîmplare genială”. Totuşi nici unul n-a rostit vreun cuvînt despre

sentimentele lor. ,,Ah, crede-mă, Anna, gîndurile nerostite sînt cele mai adinei. Fericirea pentru mine ? Tu, dragă, eşti pentru mine desfătare şi fericire.”
Se căsătorise pentru a avea o stabilitate emoţională, o poziţie solidă, permanentă, în societate, dar ,,...cînd libertatea pare că-şi deschide braţele în faţa mea simt că mă string legăturile, că mă încătuşează lanţurile. îmi amintesc de timpul cînd eram liber, cînd nu mă reţinea nimic şi cînd făceam tot ce-mi dorea inima.”
Nu încape îndoială că avea un sentiment deosebit pentru miss Strunsky, dar amestecat cu teamă şi neîncredere bărbatul tînăr din el lîncezea după libertate, dar ştia că în curînd va fi tată, că va trebui să facă faţă unor sarcini noi şi neîntrerupte. Ce s-ar fi întîm-plat dacă doamna Applegarth şi-ar fi amînat ultimatumul pînă în ziua cînd Jack i-a scris Annei : „Fericirea pentru mine ? Tu, dragă, eşti pentru mine desfătare şi fericire”.
205
Scria mai departe poezii ca să nu piardă deprinderea frazelor curgătoare ; citea toate romanele moderne ; scria de toate, nu pentru a publica, ci numai ca să-şi formeze mîna , concepea articole lungi de critică despre tehnica schiţei ; nu punea pe hîrtie nici o frază care nu-i suna lin şi frumos la ureche. Cînd i se părea că era prea mîndru de munca sa, dezgropa un vraf de hîrtii cu povestiri vechi – şi pe loc se muia. Schimba păreri critice cu prietenul său Clou-desley Johns, care avea pregătire academică , fiecare critica manuscrisul celuilalt. Johns scrisese o carte intitulată Filozofia drumului şi i-o expediase lui Jack pentru corecturi. În răspuns, Jack i-a trimis crezul său literar.
„Zugrăveşti fapte de viaţă şi de dragoste, vorbeşti despre traiul oamenilor şi despre moartea lor, îi descrii cu umor

şi patos, dar, omule, înfăţişează totul aşa cum e ! Nu povesti tu cititorului filozofia drumului. Pune personajele tale să-i povestească acest lucru prin acţiune, prin dialog. Studiază-i pe Stevenson şi Kipling şi observă cum se exclud ei singuri din text şi dau naştere unor personaje care trăiesc, respiră şi îl înlănţuie atît de straşnic pe cititor că lampa lui de carte rămîne aprinsă toată noaptea. Atmosfera cere totdeauna ca artistul să se excludă pe sine. Alcătu-ieşte-ţi frazele frumos, cu vigoare, fă-le proaspete, vii ; scrie intens, nu exhaustiv, nu mult ; nu povesti – zugrăveşte I desenează ! clădeşte ! CREEAZĂ ! Mai bine o mie de cuvinte clădite cu grijă decît o carte întreagă mediocră, dezlînată, pripită. Afuriseşte-te ! Uită-te ! Abia atunci lumea o să-şi aducă aminte de tine !”

În timp ce avansa cu Fiica zăpezilor, îşi dădea seama că textul era slab. Avea totuşi destul material bun în ea ca s-o transforme în două romane bune şi-i mai rămînea destul material prost pentru al treilea, tot prost. În Fiica zăpezilor se disting cele două mari cusururi ale lui ; ele apar implicit, acum la început, explicit după ce are să publice patruzeci de volume : credinţa în supremaţia rasei anglo-saxone şi nepu

ţinta de a da viată în paginile tipărite altei femei decît celei din clasa muncitoare.

În Frona Welse, Jack a încercat să creeze o femeie a secolului al XX-lea care să fie o antiteză a femeii din secolul al XIX-lea : tare fără să fie dură, inteligentă fără să fie stafiditâ, curajoasă fără să piardă farmecul feminităţii, capabilă să muncească, să trăiască, să lupte, să gîndească şi să înfrunte pe cel mai destoinic bărbat. A eliminat din caracterul ei tot ceea ce detesta la femei :

sentimentalitatea, gîndirea greoaie, cochetăria, slăbiciunea, teama, ignoranţa, felul specific de a se lipi de om ca un vampir, prefăcătoria. A încercat să conceapă o femeie vrednică de bărbatul secolului al XX-lea. Deşi naviga pe căi cunoscute, primejdioase, a creat o Fronă aproape verosimilă. Dacă ar fi plecat de la Frona, ar fi ajuns să creeze mai tîrziu o imagine-model pentru femeia de tip nou...

Frona apare în culorile cele mai negre cînd vorbeşte ca un articol de economie politică semnat Jack London, cînd îşi expune greşelile şovine – pe care le înghiţise nemestecate de la Kipling – cînd face teoria supremaţiei rasei albe, a destinului acesteia de a conduce veşnic oamenii de culoare roşie, neagră sau galbenă \ se face vinovat de astfel de naivităţi din pricina complexului său viking.

„Galerele de luptă cu prova ascuţită ca ciocul păsărilor, marinarii normanzi, cu muşchii de piatră, cu piepturile largi, au luat naştere din elemente, ca oameni ai paloşului şi ai vîslei... rasa dominantă coboară din Nord... o rasă mare ; jumătate din pămîn-turi e moştenirea ei şi toate apele ! După şaizeci de generaţii va conduce lumea l”

Jack a îngăduit miopiei lui anglo-saxone să-i co-rupă gîndirea socialistă, singurul domeniu din atîtea altele în care voia să rămînă cinstit şi scrupulos. Cînd scria despre rasele dominante care au coborît din Nord, i-a trimis lui Cloudesley Johns următoarele cuvinte : „Socialismul nu e un sistem ideal conceput pentru fericirea tuturor oamenilor ; el e conceput pentru fericirea anumitor rase înrudite. Este conceput

în aşa fel, încît să înzestreze aceste rase înrudite şi favorizate cu putere mai multă, ca ele să supravieţuiască şi să moştenească pămîntul, în timp ce rasele inferioare, mai slabe, vor pieri". Aşa a vorbit Nietzsche prin Kipling şi i-a stricat lui Jack concepţia socialistă.

A renunţat curajos la luxul material pe care i-l asigura salariul de funcţionar la poştă şi a acceptat nesiguranţa carierei de scriitor. Acum însă nu-i ajungeau o sută cincizeci de dolari pe lună, sumă la care nici nu visa cu un an în urmă. Cînd sosea un cec, un lung şir de oameni aştepta încasarea lui. O listă de cheltuieli între Crăciun şi Anul nou cuprinde : un împrumut lui Jim Whitaker ; achitarea unor datorii făcute de un prieten care-şi fracturase picioarele într-un accident ; plata unei sume de patruzeci de dolari în contul unor datorii ale Florei ; nişte bani pentru mama Jenny, care era pe cale să-şi piardă locuinţa , plata dobînzilor pentru ipotecă şi a impozitelor restante ; şi singura notă neplăcută din serie – refuzul de a-l împrumuta cu bani pe Cloudesley Johns, care voia să-şi părăsească postul de funcţionar la poştă. A fost nevoit să-l refuze fiindcă el, Jack, trebuia să caute bani cu împrumut ca să-şi întreţină propria lui casă. Şi Bessie aştepta să nască în săptămîna următoare !

Bessie spune că a dat meditaţii pînă în dimineaţa cînd i s-a născut copilul. Un timp se părea că va naşte la 12 ianuarie, în ziua cînd Jack avea să-şi serbeze a douăzeci şi cincea aniversare, dar pe Bessie n-au încercat-o chinurile facerii decît în dimineaţa de cincisprezece. Cînd a simţit că se apropie clipa, a trimis după doctor, care a plecat atît de grăbit de acasă încît a uitat să ia un anestezic. Jack a plecat după o fiolă de cloroform. La întoarcere a gonit pe bicicletă atît de tare încît a căzut, a spart fiola şi s-a tăiat

la mînă. Bessie a născut o fetiţă de nouă pfunzi ; după naştere, lehuza n-a fost bine îngrijită şi mult timp s-a simţit rău. Faţă de Bessie, Jack n-a izbutit să-şi ascundă părerea de rău că n-avea băiat.
12
209
Mc Clure continua să-i trimită lunar cecul de o sută douăzeci şi cinci de dolari, în ciuda faptului că luase hotărîrea să nu publice Fiica zăpezilor în revista lui. „Fiindcă eşti căsătorit şi cum ştiu că-ţi trebuie bani să cumperi cartofi anexez...” După terminarea romanului, Jack s-a apucat să scrie o serie de schiţe. Cu trecerea săptămînilor i s-a mai potolit părerea de rău că n-avea băiat ; a început să-şi iubească fiica Joan, care-i semăna de parcă era ruptă din el. Mama Jenny s-a mutat la Londoni ca s-o îngrijească pe Joan, tot aşa cum l-a îngrijit, cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, pe Jack.
Una din pricinile mărturisite pentru care Jack s-a însurat cu Bessie a fost credinţa lui că ea va da naştere unor copii viguroşi ; şi n-a greşit. S-a căsătorit împins de un imbold momentan, ca să umple spaţiul gol din vieţile amîndurora, ca să intre amîndoi în torentul iute al vieţii. Bessie era aşa cum s-a înfăţişat de la început : cinstită, devotată, blîndă, inteligentă, dornică să muncească şi să împartă împreună cu Jack greutăţile. Cît despre el, se bucura că e tată şi-i era recunoscător. Totuşi, cîteodată, cînd era obosit, se revolta împotriva nevestei lui tocmai din pricina calităţilor pentru care o preţuise şi o alesese. Era iute din fire, avea foc în vine, îi plăcea să ardă şi să se consume, să trăiască sălbatic şi pătimaş, să se avînte vesel spre înălţimi, să cunoască adîncurile disperării. În domeniul acestui desfrîu spiritual Bessie nu-l întovărăşea

,• din punct de vedere emoţional era stabilă, placidă, impasibilă ; temperamental era la fel. Cînd muncea şi îndeplinea toate sarcinile pe care şi le propusese singur, îi era recunoscător, dar cînd treaba se termina, veneau clipele de revoltă, îl apuca dorul de mare, de o plimbare în larg, pe coama primelor maree. Suspina atunci după libertatea pierdută, după dreptul de a schimba locul şi femeia. Dar, pentru prima oară în viaţă, nu şi-a călcat obligaţiile, n-a luat calea aventurii.

Îi scria atunci Annei Strunsky ; ,,Să stai aici adu-nînd date, clasificînd, orînduind, să scrii poveşti pentru copii în care să inserezi perfid învăţăminte mora

lizatoare, să ciocăneşti o mie de cuvinte pe zi, să te întărite nevoile biologice, să dai brînci unei glume şi să rîzi cînd ar trebui să plîngi, ce înseamnă asta ? Au existat vreodată două suflete, mute, mai nepotrivit legate ?”

S-au hotărît să-şi pună simţămintele spirituale şi intelectuale într-o carte. Titlul va fi Scrisorile dintre Kemp ton şi Wace 1, Jack fiind Wace şi Arma – Kemp-ton. în paginile ei, Arma trebuia să apere originea poetică şi spirituală a iubirii împotriva atacurilor cu temă biologică şi ştiinţifică ale lui Jack. în chipul ăsta se va bucura fiecare de pasiunea şi poezia celuilalt fără să jignească pe nimeni şi fără să calce vreo regulă. în acest fel, Jack apăra căsătoria lui cu Bessie, chiar cînd mai evada.

Deşi avea atîtea îndatoriri, a găsit totuşi timp să ţină o conferinţă la sediul partidului socialist din Alameda despre Vagabonzi şi alta la Academia de ştiinţe din San Francisco despre Pierderile în concurenţă. Presa locală i-a înregistrat cu respect conferinţele. Cînd s-a pus chestiunea desemnării unui candidat pentru postul de

primar în Oakland, cui altuia a îndrăznit tînărul partid socialist să încredinţeze această onoare decît celui mai cunoscut membru al său, domnului Jack London ? Acceptînd candidatura, Jack a spus : „Noi, socialiştii, care sîntem aluatul societăţii, avem sarcina să lucrăm pentru răspîndirea şi înrădăcinarea credinţei în proprietatea colectivă. Noi, socialiştii, prin propaganda noastră, am silit vechile partide să arunce poporului neliniştit unele fărîme de privilegii."

Campania la care a luat parte în Oakland a fost axată pe ideea că socialismul este o cămaşă de forţă pentru capitalism, agentul lui vezicant, al cărui leac se va găsi numai sub forma unor salarii, ore şi condiţii de muncă mai bune. îndemna sindicatele şi pe muncitorii neafiliaţi să voteze lista socialistă, lucru care le va spori forţele în lupta cu patronii.

Urechile muncitorilor însă rămîneau surde la argumentele lui economice. Numai „proletariatul intelec-

1 The Kempton – Wace Letters, (n.t.)

luai" îl sprijinea. La cetăţenii din Oakland şi Alameda n-a putut găsi decît două sute patruzeci şi cinci de voturi pentru utopia lui blîndă.

În mai i-a apărut în revista Pearson's nuvela Favoritele lui Midas 1, tot atît de revoluţionară în literatura americană pe cît a fost Odiseea nordului cu un an în urmă. Niciodată n-a mai existat în Statele Unite un astfel de fenomen, un scriitor de romane socialiste ! Dar Jack n-a căutat niciodată temei în cazuri precedente. În nuvela lui concepea o organizaţie internaţională de proletari atît de ramificată şi de puternică, încît nu putea fi înăbuşită de

poliţie, de garda naţională sau de alte forţe guvernamentale, o organizaţie care era pe cale să pună cu forţa mîna pe bogăţiile lumii. Dacă Favoritele lui Midas nu este prima nuvelă proletară publicată în America, este în schimb prima care a apărut într-o revistă de importanţă şi circulaţie naţională. Revista Pearson's n-a comis erezia de a publica nuvela pentru valoarea ei socialistă ; Jack era un scriitor de nuvele atît de desă-vîrşit, încît Pearson's a publicat-o pentru valoarea ei de sperietoare, redactorii spunîndu-şi că ideile ei socialiste erau atît de fantastice, încît cititorul îşi va închipui că este o scriere fantezistă în genul lui Jules Verne.

După Favoritele lui Midas a urmat Visul novicelui2, în care prefigura greva generală din 1934 în San Francisco, apoi Călciiul de fier 3, în oare a prezis apariţia şi teroarea fascismului. După moartea lui criticii au fost împărţiţi, dar asupra unui punct n-au avut multe controverse : Jack London este părintele literaturii proletare din America. În 1929, publicaţia New-Masses tipărea aceste vorbe simple şi adevărate : ,,Un adevărat scriitor proletar trebuie nu numai să scrie despre clasa muncitoare, el trebuie să fie şi citit de clasa muncitoare. Un adevărat scriitor proletar nu trebuie să se folosească de viaţa lui proletară numai pentru a găsi material de inspiraţie, în scrisul lui tre-

1 The Minions of Midas. (n.t.) 1 The Dream of Debs. (n.t.)
3 The Iron Heel, (n.t.)

buie să ardă spiritul de revoltă. Jack London a fost un adevărat scriitor proletar, primul şi singurul scriitor proletar de geniu din America. Muncitorii care citesc l-au citit pe Jack London. El este singurul autor pe care ei l-au citit, el este singura experienţă literară pe care ei o au în

comun. Muncitori din fabrici şi din agricultură, marinari, mineri şi vînzători de ziare, citiţi-l şi recitiţi-l ! El este cel mai popular scriitor american al clasei muncitoare”.
Intîlnirile de miercuri seara au rămas cea mai plăcută destindere săptămînală a lui. Prietenii începeau acum să sosească de la jumătatea după-amiezii. Jack era iubitor de ghicitori şi jocuri mecanice şi ei îi aduceau tot ce apărea nou în acest domeniu. Bessie răsfoia toate revistele, tăind reclamele care vorbeau despre astfel de jocuri. Cînd se adunau cincisprezece sau douăzeci de prieteni, începeau jocurile ; jucau figurine, şarade, încercau să despartă inele de oţel prinse împreună, să bea apă din pahare care aveau o găurică lîngă buză, prin care apa curgea pe cravată şi altele. Se făcea mare haz. Jack rîdea în hohote, ca un copil, fiindcă îi plăcea să fie vesel, să simtă far-mecul copilăriei care-i lipsise.
Pe deasupra mesei lui mari, rotunde, argumentele zburau cu furie \ cunoştea punctul vulnerabil al fiecăruia şi-l aţîţa cu comentarii jumătate serioase, jumătate glumeţe, pînă începea bătălia cea mare. Cîteva ziariste tinere, muziciene şi scriitoare se alăturaseră grupului ; după cină se făcea muzică şi se dansa. Nepoata doamnei Ninetta Eames, Clara Charmian Kittredge, se întorsese din Europa. Era o bună pianistă şi lui Jack îi plăcea să se aşeze pe un scaun lîngă ea şi s-o asculte cîntînd la pian şi din gură.
După muzică, dacă spiritele erau liniştite, Jack scotea la iveală manuscrisele la care lucrase în cursul săptămînii. Aşezat într-un fotoliu de piele, în camera acum întunecată, cu paginile luminate doar de limbile jucăuşe ale focului din sobă, citea prietenilor şi ei îl ascultau atent. Urma un ceas ori două de discuţii literare serioase,

după care Jack începea să glumească iar, scotea cărţile de joc şi alec/ea un joc în cursul căruia se putea rîde din plin. Rîclea nestăvilit la fiecare festă a norocului. De cîte ori cîştiga ori pierdea potul, se infierbînta ca un copil. Cei care au luat parte la seratele de miercuri îşi amintesc de ele ca de cele mai plăcute şi mai aţîţătoare momente din viaţa lor.

Se găseau totdeauna cîteva sticle de vin italienesc amărui pentru cei ce doreau să bea, dar niciodată whisky. Trecuseră opt sau nouă ani de cînd Jack se lăsase de băutură. Cînd a fost la Klondike, a cărat o sticlă de whisky prin pasul Chilkoot. I-a scos dopul abia după şase luni şi atunci l-a dat ca anestezic, jumătate lunecînd pe gîtul doctorului Harvey, jumătate rămînînd omului căruia doctorul îi tăia piciorul. Pacientul a scăpat cu viaţă.

în primăvara aceluiaşi an, cum pînă atunci publicase destule nuvele, Mc Clure i-a sugerat să scoată o nouă culegere de povestiri despre Alaska. Aşa a apărut, în mai, Zeul străbunilor săi *, Deşi nu cuprindea nici o nuvelă care să fi avut strălucirea Odiseei nordului, noul volum era mai consistent decît primul. Jack împinsese mai departe revoluţia în povestire, eliminase cu asprime orice element neesenţial, orice poleială de faţadă. Adaptase forma acţiunii. A dovedit în acele nuvele că în literatură problema morţii este mai puternică decît problema sexului. Deşi cîţiva critici n-au primit al doilea volum cu aceeaşi plăcere ca pe primul, cea mai mare parte din presă a fost entuziasmată. The Commercial Advertiser, scria : „Nuvelele trebuiesc citite temeinic, fiindcă reprezintă una din tendinţele cele mai avîntate din literatura americană contemporană”. The Nation scria în iulie 1901 : „Nuvelele din Zeul străbunilor săi sînt vii, concise,

dramatice, cîteodată aspre, în general neconformiste, totdeauna cinice şi îndrăzneţe. Dar dacă vrei să te ocupi de ceva interesant, amuzant şi zguduitor, nu ai altceva mai bun de făcut decît să citeşti acest volum", Alte ziare comentau : „Cel mai tare scriitor de nuvele născut în ţara aceasta de la

1 The God of his Fathers, (n.t.)

Poe încoace..." ,,Un nou Kipling se naşte în Vest"... „Face pentru Alaska tot atît cît a făcut Bret Ilarte pentru California"... MSîntem vrăjiţi"... „Putere şi forţă... viaţă adevărată... povestitor de mîna întîi... observaţie ascuţită, realistă... vioi, curat, viril... plin de optimism sănătos... ne redă credinţa în forţa neamului nostru." Voci disidente arătau că nuvelele sînt brutale, vulgare şi respingătoare, că sînt scrise fără grijă, delicateţe sau rafinament.

Examiner, din San Francisco, a trimis un reporter şi un fotograf la Felix Piano, în a cărui interesantă casă se mutase, cu cîtva timp înainte, Jack cu familia. Felix Piano era un sculptor italian excentric, care-şi împodobise casa cu stucatură în arabescuri, cu urne, cu fauni sculptaţi, îngeri, diavoli, driade, heruvimi, centauri şi torsuri de femei goale, pline de vigoarea tinereţii, aplecate sub povara unor lujeri cu struguri. Toate ornamentaţiile erau în stil rococo, împotriva căruia Jack se revolta în scris. Copleşit de greutăţi, Piano şi-a închiriat cea mai mare parte din casă lui Jack, dar nu primea chirie, ci pensiune. Interiorul casei era încăpător şi confortabil, deşi din afară nu părea aşa.

Ca urmare a articolului din Examiner, Jack a devenit binecunoscut în regiunea golfului, dar faima asta locală nu-i aducea prea mare cîştig. A început să primească

scrisori de admiraţie. Femeile, mai cu seamă, păreau mişcate de scrierile şi de fotografia sa, şi-i solicitau tot felul de favoruri. O femeie i-a trimis adresa duhovnicului ei care ar fi putut da referinţe despre ea şi-l întreba dacă ar accepta să devină tatăl copilului ei, fiindcă dorea ca pruncul să moştenească frumuseţe trupească şi intelectuală. Deşi aproba din toată inima teza biologică a acestei persoane, Jack a refuzat propunerea.

Avea o mulţime de datorii : la băcănie, la casa de amanet, la prieteni. Drepturile de autor pentru Zeul străbunilor săi erau grevate de avansurile primite de la Mc Clure, aşa că n-a încasat nimic de acolo. Toţi banii pe care-i avea de primit erau cheltuiţi cu o lună înainte ; deşi revistele mai mici i-au

achiziţionat un număr de nuvele, lot n-a izbutit să pună mîna pe sunători. Afacerile în literatură erau afaceri proaste j editorii se gîndeau luni întregi pînă să se hotărască dacă acceptau sau nu o nuvelă ; şi mai multe luni le trebuiau pînă s-o publice, şi încă mai multe pînă să plătească, după apariţie. Jack fulgera împotriva acestui sistem, strigînd că dacă cineva cumpără ghete sau zarzavat plăteşte cu bani gheaţă, aşa că de ce n-ar plăti şi editorii nuvelele cu bani gheaţă ? Felul ăsta ruşinos de a trata un bărbat care avea nevoie de bani ca să-şi cumpere cele necesare traiului pentru el şi familia lui l-a determinat să caute o soluţie : a încercat să-i convingă pe editori să-i plătească mai mult. Cînd a venit vara, era înglodat pînă în gît în datorii ; atunci Examiner din San Francisco i-a cerut să scrie nişte articole pentru supli-mentul lui de duminică, acelaşi pentru care scrisese primul său articol, cu patru ani în urmă, cînd căuta să

cîştige zece dolari ca să aibă cu ce să hrănească pe Flora, pe Johnny Miller şi pe el însuşi pînă avea să primească leafa de la poştă. A făcut un reportaj despre competiţiile sportive, apoi a scris un articol despre sosirea vaporului Oregon, de pe urma căruia i s-au urcat în cap toţi literaţii locali, apoi despre Fetele care se bat în duel, despre indienii Washoe care se civilizează – şi, în sfîrşit, a pierdut zece zile ca să pregătească un reportaj despre concursurile germane de tir. Se căznea să scrie sălbatic şi sîngeros, aşa cum făgăduise Examiner cititorilor ; ca urmare, textele au apărut forţate şi artificiale, dar mîncarea pe care a dat-o familiei a fost cît se poate de reală.

În august l-a lovit nenorocirea. Mc Clure şi-a pierdut încrederea în el după ce i-a citit şi respins ultimele nuvele, printre care se numărau : Faţa lunii1 şi Nambok, fătarnicul*. „Munca dumitale pare că a adoptat o formulă nepotrivită pentru revista noastră, înţeleg, desigur, că trebuie să urmezi calea pe care te îndrumă geniul..., dar cum nu există posibilitatea

1 Moon Face. (n.t.)

2 Nambok the Unveracious. (n.t.)

să primim material de care avem nevoie, nu crezi că ar fi mai indicat pentru noi să oprim plata salariului dumitale începînd cu luna septembrie ori octombrie ?”

Şase guri de hrănit şi singurul izvor temeinic de venituri tăiat!

Mc Clure i-a sugerat că, dacă s-ar întoarce la vechea manieră de a scrie nuvelele, revista îi va plăti preţuri bune. Dacă-l asculta pe Mc Clure şi se străduia să-şi copieze vechile materiale ori să scrie după formulă, ar fi

cîştigat binişor ; dacă va asculta porunca minţii lui încercate, care îl îndemna să exploreze domenii noi ale reacţiilor umane şi forme artistice revoluţionare, pe el şi pe ai lui îi va chinui din nou foamea.
Acest om care avea atîta nevoie de bani, care proclamase că revistele puteau să-l cumpere cu trup şi suflet dacă-i plăteau preţul, care luase hotărîrea să adopte o poziţie „sinceră şi brutală faţă de bani”, acest om n-avea decît o cale de urmat. L-a aruncat pe Mc Clure peste bord şi a scris înainte aşa cum înţelegea el, aşa cum credea că trebuie să scrie.
Mai avea două luni în faţă pînă cînd Mc Clure îi va tăia salariul de o sută douăzeci şi cinci de dolari. Dacă va munci cu disperare, cu furie, va izbuti desigur să vîndă ceva, să-şi deschidă o nouă poartă.
c
„Pentru mine, Anul nou a început numai cu necazuri, hărţuieli şi dezamăgiri”. Avea trei mii de dolari datorie, căci unul dintre cele mai mari defecte ale lui era că oamenii îl plăceau şi aveau încredere în el şi ca urmare îi acordau prea mult credit; nu izbutea să cîştige atît ca să facă faţă listei mereu crescînde de cheltuieli şi era nemulţumit de ritmul muncii sale şi de viteza cu care ajungea cunoscut. Totuşi cea mai mare parte a nemulţumirii era pricinuită de crizele periodice de descurajare, a căror natură ciclică se manifestase încă din fragedă copilărie.
„Am avut ieri la masă raţă sălbatică şi carne de broască ţestoasă, cu şampanie şi tot felul de băuturi minunate pe care nu le mai gustasem încă şi care acum îmi încălzeau inima şi mintea, aducîndu-mi aminte de orgiile murdare pe care le făceam în tinereţe. (Cînd se afla în toane bune

îşi amintea de orgiile astea ca de nişte aventuri romantice.) Eram prost îmbrăcaţi, nişte bestii grosolane, băutura ieftină, săracă şi puturoasă. Apoi am început să visez, m-am smuls din noroi, am dat de raţă sălbatică, de broască ţestoasă şi de şampanie, am învăţat că între azi şi ieri e numai o diferenţă de grad pe care arta o face să fermenteze."

Cuvinte de decepţie, cuvinte bolnave, dar pe care individualistul crîncen care şi-a cheltuit multă ener

gie ca să cucerească lumea le-a gîndit numai o clipă, într-o zi de criză. Prins în ghearele melancoliei scria : „La urma urmei, ce e fermentul ăsta chimic pe care-l numim viaţă ? Problemă măruntă, pe care oamenii mărunţi au pus-o zeilor de-a lungul veacurilor. Un zeu mic înseamnă o mică avere care îţi asigură confortul şi îţi explică toate nelămuririle. Dar ce să spun de tine şi de mine, oameni care n-avem Dumnezeu ? A dracului satisfacţie să fii monist materialist I"

Profesional nu avea pricini să fie deziluzionat, fiindcă la 27 decembrie, George P. Brett, directorul societăţii Macmillan, una din cele mai puternice edituri din America, i-a scris că nuvelele lui sînt dintre cele mai bune care s-au scris în acest gen în ţară, şi îşi exprima dorinţa să i le publice în America şi în Anglia. Ca răspuns, Jack i-a trimis lui Brett o culegere de nuvele despre indienii din Alaska sub titlul de Copiii îngheţului1. Abia trecuseră cinci zile de cînd scrisese cu melancolie despre „fermentul chimic pe care-l numim viaţă", că Macmillan i-a acceptat Copiii îngheţului, trimiţîndu-i avansul de două sute de dolari pe care-l ceruse. Decepţia dispăruse cînd i-a scris lui Brett :

„Nu ştiu dacă materialul trimis este o arvună pentru altul care va urma, dar ştiu sigur că în mine dospesc alte cărţi mai mari şi că am să le scot la iveală cînd am să mă găsesc pe mine însumi.”
În februarie a început migraţia lui Jack spre munţi. A găsit în Piedmont o casă cu cinci acri de pămînt, într-o pădurice de pini magnifici. Pe jumătate de teren era plantată o livadă, iar pe cealaltă maci aurii. Salonul şi sufrageria, amîndouă spaţioase, erau căptuşite cu lambriuri din lemn de sequoia. între -pini se înălţa un pavilion mic, care avea să fie locuit
de Flora şi Johnny.
„Avem o verandă grozavă, largă, lungă şi răcoroasă şi vedere peste tot golful San Francisco, pe o întindere de treizeci ori patruzeci de mile, pînă spre
1 The Children of the Frost, (n.t.)

malul opus, pînă la Marin County şi Munţii Tamal-pais, ca să nu mai vorbesc de Golden Gate şi de Oceanul Pacific... şi toate astea pentru 35 de dolari pe lună !”
Casa îi era mereu plină de oameni \ rareori paturile suplimentare rămîneau neocupate. La casa lui Jack erau călăuziţi scriitori care veneau din Est, socializti în turneu de conferinţe, actori, muzicieni, prieteni inteligenţi ori altfel de prieteni. Fiindcă oricine era bine primit, cercul lui Jack se mărea... ca şi notele de cheltuieli. Examiner continua să-i ceară articole speciale, de pildă un interviu de la guvernatorul Taft la întoarcerea acestuia din Filipine. Dar Jack se plîngea lui Cloudesley Johns :
,,Doamne, în ce morman de mămulărie m-am îngropat I Mă întreb dacă voi scăpa vreodată de datorii”.

Cînd un băcan din Oakland i-a scris să-i plătească datoria de o sută treizeci şi cinci de dolari, i-a răspuns plin de mînie că-l plictiseşte şi că-l insultă, i-a arătat cum să fie politicos şi să aştepte pînă i-o veni rîndul la plată, că dacă încearcă să-l sîcîie ori să-l pună pe lista neagră, el îl va pune la coada listei creditorilor. Băcanul a trimis scrisoarea la ziare, iar acestea au primit-o cu multă bucurie fiindcă tabloul unui debitor care-şi pune la punct creditorul era prea amuzant ca să fie trecut cu vederea. Articolul a fost publicat de ziarele din toată ţara şi ar fi trebuit să-l înveţe minte pe Jack să nu mai scrie scrisori furioase..., dar el n-a putut învăţa niciodată lecţia asta.

A fost invitat să vorbească la Asociaţia de presă a femeilor din San Francisco. S-a angajat să le vorbească despre Kipling, despre care o mare parte a publicului american credea că e un barbar necioplit şi josnic. Subiectului i s-a făcut multă reclamă, scon-tîndu-se că apropierea dintre Jack şi Rudyard Kipling va atrage un auditoriu numeros şi distins. Cînd s-a urcat la tribună, Jack a anunţat însă că, din nefericire, trimisese articolul despre Kipling la o revistă engleză, cu speranţa să-i fie achiziţionat; că, deoarece nu poate să vorbească fără material, le va vorbi

despre vagabonzi. Valul de răceală emanat de grupul circumspect şi rigid al femeilor din San Francisco ar fi îngheţat pe oricare alt conferenţiar. Totuşi femeile n-au rămas reci pînă la sfîrşitul conferinţei : cum Jack i-a apărat pe vagabonzi şi a condamnat situaţia lor în societate, ele au strigat la el cu atîta furie, încît preşedinta a fost nevoită să bată în masă cu ciocanul şi să suspende

întrunirea ca să nu iasă tărăboi. Bineînţeles, ziarele au relatat întîmplarea.
Caracterul lui nuanţat şi straniu era cunoscut pînă atunci numai în regiunea golfului. Acum reputaţia lui de om excentric s-a răspîndit în toată ţara. Un reporter, trimis de revista The Beader oa să-i ia un interviu, scrie : ,,Jack London este unul dintre cei mai accesibili oameni, neconvenţional, gata să răspundă la întrebări, original ; căldura cu care deschide uşa face pe vorbitor să se simtă repede ca la el acasă. E plin de avînt tineresc, nobil, iubitor, primitiv, neconstrîns, duşman al banalului". Ziarul Chronicle din San Francisco, în paginile căruia numele lui a apărut prima dată cînd el era abia de o lună în pîntecele mamei sale, a publicat un articol mare despre colonia literară din Piedmont, cu fotografia lui Jack şi a casei lui dintre pini.
Pe lîngă numeroasele articole de umplutură, a scris şi un roman pentru tineret intitulat Croaziera lui Daz-zler 1/ cîteva nuvele de aventuri pentru Youth's Companion adunate sub titlul Povestiri despre paza pescuitului 2, apoi câteva povestiri serioase despre Alaska şi Scrisorile dintre Kempton şi Wace împreună cu Anna Strunsky. Aceste scrisori conţin o strălucită analiză filozofică a realismului faţă de romantism, o curioasă apărare a poziţiei fiecăruia din ei în dragostea unuia pentru celălalt.
Jack, care se căsătorise cu Bessie pe bază de raţiune, cum îi plăcea lui să spună, scria : ,,Din punct de vedere biologic, căsătoria este o instituţie necesară pentru perpetuarea speciei. Iubirea romantică e
1 The Cruise of Dazzler. (n.t.) * Tales of the Fish Patrol, (n.t.)

un artificiu, introdus de om din greşeală şi inconştient în ordinea naturală. Fără o literatură erotică, fără o istorie a marilor iubiri şi a marilor amanţi, fără o ghirlandă de balade şi cîntece de iubire, fără un mănunchi de povestiri şi aventuri de dragoste ■—■ fără toate astea, omul n-ar putea iubi în felul în care o face". Anna Strunsky, poeta, arăta că „strălucirea purpurie a cerului, strîngerea unei mîini, culoarea şi forma fructelor, lacrimile pricinuite de dureri neştiute sînt mai semnificative decît toate construcţiile şi invenţiile produse pînă azi de la prima învoială dintre oameni. Nu putem explica altfel înflorirea, farmecul, zîmbetul vieţii, care face să plouă cu soare în inimile noastre, care ne învaţă că e înţelept să sperăm".

În martie scriseseră cincizeci de mii de cuvinte şi Jack era convins că volumul va avea succes. A invitat-o pe Anna să vină şi să stea la ei ca să pună împreună la punct lucrarea. Doi ani mai tîrziu ea răspundea astfel la întrebările reporterilor : „Am primit o scrisoare de la domnul London prin care îmi cerea să vin la el acasă, în Piedmont, ca să revizuim lucrarea. Soţia şi mama lui mi-au cerut acelaşi lucru. în primele zile ale şederii mele acolo, doamna London s-a purtat cordial şi s-a interesat mult de munca noastră, dar după vreo cinci zile m-am convins că nu mă mai plăcea. (În 1937 Bessie London a mărturisit că o văzuse pe miss Strunsky stînd pe genunchii lui Jack deasupra manuscrisului ? nu era o infracţiune mare, dar doamna London, care avea un simţ foarte strict al proprietăţii, a fost revoltată.) N-a făcut nimic ca să simt că locul meu nu era acolo, dar judecind după anumite manifestări am înţeles că ar fi mai bine pentru mine să plec. Am plecat împotriva dorinţei

domnului şi doamnei London. Despărţirea dintre mine şi doamna London a fost a unor oameni care se cunosc şi se plac. Relaţiile dintre mine şi domnul London erau de strictă prietenie. Domnul London nu este omul care să facă dragoste cu o altă femeie în propria lui casă.
224
Purtarea lui faţă de mine a fost foarte precaută, ca totdeauna de altfel. Din cîte am observat atunci, era îndrăgostit lulea de nevastă-sa".
Faptul că miss Strunsky, o femeie de cea mai înaltă integritate, rostea adevărul curat e confirmat şi de Jack, care a scris despre ea : „Intelectul ei mă fascina, nu calităţile ei de femeie. în primul rînd era intelect şi geniu. îmi place să caut şi să răscolesc în sufletele oamenilor – şi pentru mine ea era o mină fără fund. Proteica *, aşa îi spuneam. Aşadar numele pe care i-l dădeam în intimitate, ca o mîngîiere, ce era ? un nume intelectual, care simboliza mintea ei".
Mc Clure avea încă drept asupra Fiicei zăpezilor. Deşi manuscrisul nu-i plăcea într-atît încît să-l publice, s-a străduit să-l vîndă altei edituri. Pînă la urmă a izbutit. Casa Lippincott l-a acceptat şi i-a plătit un avans de şapte sute cincizeci de dolari. După ce Mc Clure şi-a oprit banii lui, mai rămîneau o sută şaizeci şi cinci de dolari pentru Jack. Jack ar fi vrut să-şi retragă manuscrisul, dar n-avea cum. Deşi suma era mică, a achitat creditorii mai îndîrjiţi. Cînd i-au venit paginile pentru corectură, se simţea zdrobit, fiecare rînd părea o catastrofă – şi cînd i-a venit şi ultima pagină s-a întrebat dacă mai avea rost să vindece un lucru bolnav.
La 21 iulie a primit o ofertă telegrafică de la American Press prin care era solicitat să meargă în Africa de Sud şi

să trimită reportaje despre războiul bur. Avea încă o datorie de trei mii de dolari. Bessie era iar însărcinată şi asta însemna cheltuieli sporite. Mai era şi chemarea aventurii. După un ceas a acceptat tot telegrafic. În aceeaşi noapte şi-a făcut bagajele şi în dimineaţa următoare le-a sărutat pe Bessie şi pe Joan şi şi-a luat rămas bun de la Oakland. Cu opt ani în urmă, cînd s-a dus după armata industrială a lui Kelly, a plecat într-un

1 În mitologia greacă Proteus era un zeu al mării care, cînd era prins, lua diferite înfăţişări, înccrcînd astfel să scape. Cu numele lui se desemnează omul care îşi schimbă caracterul şi părerile, (n.t.)

vagon gol de marfă. Acum, în trenul care-l purta spre Chicago, a întîlnit o femeie a cărei prezenţă accidentală i-a grăbit ritmul de desfăşurare a vieţii. ,,Să vă povestesc o mică întîmplare care arată cît de uşor dau drumul patimei din mine. Vă amintiţi cînd am plecat spre Africa de Sud ? În acelaşi vagon călătorea o femeie cu fetiţa ei şi un băieţel. Ne-am înţeles de la început. A fost o patimă sexuală, limpede, fără complicaţii. În afara faptului că era interesantă, femeia asta n-avea alt farmec pentru mine. N-a fost o încîntare a minţii, nici măcar o intoxicaţie covîrşitoare a simţurilor. N-a mai rămas nimic cînd cele trei zile şi nopţi s-au sfîrşit – şi am ajuns la Chicago.”

Nimic decît amintirea plăcerii, fiindcă i-a plăcut întotdeauna să aibă legături cu femei, dar numai ca amuzament. Deşi moştenise în bună măsură instinctele tatălui său, n-avea un horoscop către care să arate şi să strige : ,,Ce să fac ? Aşa mi-a fost scris !”, cum făcea profesorul Chaney. ,,În cosmogonia mea, carnea

înseamnă puţin lucru. Sufletul, el e totul, îmi place dragostea carnală, aşa cum le plăcea şi grecilor, într-o formă aproape – dacă nu chiar – artistică.” Nu după mult, prietenii îl porecleau cu mîndrie Armăsarul.
În ciuda faptului că scria : ,,În zilele acelea depăşeam cu uşurinţă măsura”, întîmplarea din tren pare să fie prima lui abatere în cei doi ani de căsătorie. Abia s-a întors din Anglia că ,,mica întîmplare care arată cît de uşor dau drumul patimei din mine” s-a înfăţişat în totalitatea consecinţelor ei psihologice.
Iată-l din nou la New York, în căldura zăpuşi-toare a verii. De data asta nu mai ,,bătea bulevardele după mărunţiş” ca să-şi cumpere un pahar de lapte de la gheaţă ori exemplare defecte ale cărţilor noi, nici nu se mai ducea să citească în iarba din parcul primăriei ; s-a dus direct la societatea Mac-millan, unde pentru prima dată a dat mîna cu un director de editură. George P. .Brett era un editor destoinic, un om liberal şi cinstit, care iubea lite-

ratura. El a fost admiratorul neobosit al lui Jack şi prietenul lui de nădejde de-a lungul multor ani furtunoşi. Jack trebuia să ia vaporul şi n-avea timp de negocieri, dar au căzut de acord ca la întoarcerea din Africa de Sud să rămînă în legătură şi Macmillan să-i publice toate cărţile pe care le va scrie. Apoi i-a spus lui Brett despre Scrisorile dintre Kempton şi Wace şi Brett a acceptat pe loc publi-carea.
Cînd a ajuns în Anglia, unde înainte de a pleca mai departe trebuia să ia interviuri generalilor englezi cu privire la viitorul Transvaalului, Jack a găsit o telegramă prin care i se anula angajamentul. I se plătea costul călătoriei dus şi întors şi un mic avans pe care-l şi

cheltuise. Iată-l deci la Londra, la şapte mii de mile de casă, fără bani şi fără lucru.
Fiind însă un om care se adapta repede împrejurărilor, s-a dus în cartierul East End al Londrei despre care ştia, din lecturile lui aprofundate de sociologie, că e unul din iadurile lumii apusene şi a început să facă investigaţii asupra condiţiilor existenţei lui. Nu s-a gîndit o clipă că-şi lua o sarcină îndrăzneaţă şi grea, că-i trebuia un curaj nebunesc lui, un străin, un american venit pe pămînt englezesc abia de patruzeci şi opt de ore, ca să încerce să înţeleagă, să analizeze şi apoi să judece o naţiune după una din problemele ei economice majore. Primul lui volum de schiţe tocmai apăruse în Anglia şi se bucurase de aprecieri surprinzător de bune din partea unei prese de obicei conservatoare. Editorii englezi erau prietenoşi, ar fi putut petrece cîteva săptămîni amuzante printre literaţii englezi, ar fi avut o vacanţă. El însă a căutat o prăvălie de vechituri pe Petticoat Lane, şi-a cumpărat o pereche de pantaloni foarte uzaţi, o haină zdrenţuită, care mai avea un singur nasture, o pereche de pantofi ai cărui ultim stăpîn cărase din greu cărbuni, o centură de piele subţire şi o şapcă murdară de pînză. Astfel echipat a pătruns în inima cartierului East End. A închiriat o cameră în slumsuri, unde înghesuiala era mai mare, apoi a început să se plimbe în sus şi în jos

ca să-l cunoască lumea. Editorii au rămas îngroziţi, i-au spus că e cu neputinţă să facă ceea ce face, că are să fie asasinat în somn. Jack, care era un fiu al poporului, a rîs de frica lor.

A fost luat drept un marinar american, aruncat pe drumuri. A devenit din nou Jack-Marinarul şi a intrat în rol atît de uşor de parcă niciodată nu-l schimbase. Nu era străin de viaţa acelor oameni ; era unul de-al lor, un călător pe marea norocului. Oamenii din East End l-au primit printre ei, i-au arătat încredere, i-au vorbit. Ceea ce a învăţat de la aceşti urgisiţi de soartă a pus într-o carte intitulată Oamenii abisului lt o carte actuală, viguroasă şi adevărată chiar astăzi, una din cărţile clasice despre lumea urgisiţilor.

,,Mi-am format convingerile după un criteriu foarte simplu. Ceea ce era favorabil vieţii, sănătăţii fizice şi spirituale, era bun ; ceea ce nu era favorabil vieţii, ceea ce rănea, sărăcea ori îngreuia viaţa, era rău.” Cu ajutorul acestui „criteriu simplu” şi-a dat seama că viaţa în abis, unde trăia a zecea parte din populaţia Londrei, însemna o moarte prelungită, cronică ; familii alcătuite din tată, mamă şi copii lucrau zilnic ore în şir şi cîştigul nu le îngăduia să aibă mai mult de o cameră în care întreaga familie gătea, mînca, dormea şi îşi satisfăcea toate nevoile vieţii intime. Boala, disperarea şi moartea erau acolo tovarăşi nedespărţiţi ai oamenilor ; a întîlnit bărbaţi şi femei care nu făptuiseră nici o crimă, dar n-aveau adăpost, erau bolnavi şi săraci, goniţi şi îmbrînciţi de parcă ar fi fost cele mai scîrnave animale. Şi-a dat seama că unii din oamenii ăştia erau din naştere vagabonzi şi pierde-vară, dar, ca şi vagabonzii de pe căile ferate americane, nouă zecimi din locuitorii East Endului fuseseră muncitori conştiincioşi pînă cînd rămăseseră fără slujbă din cauza vîrstei înaintate, a boalei sau a crizelor. Acum ajunseseră şomeri sau, în cel mai bun caz, făceau

muncă la domiciliu pentru un salariu de mizerie, iar Londra îi
1 The People of the Abyss, (n.t.)

lăsa în voia soartei, cu toată familia lor, pînă cînd moartea providenţială curăţa străzile de ei.
„Abisul Londrei e un abator uriaş ; un spectacol mai îngrozitor nu există. Culoarea vieţii e cenuşie, mohorită, totul e disperat, trist, murdar. Baia e un obiect cu desăvîrşire necunoscut ; orice încercare de curăţenie apare ca o farsă. Miasme stranii, nedefinite plutesc în aer. Abisul exală o duhoare care mai întîi năuceşte, toropeşte şi înăbuşă, apoi ucide pe om. An după an Anglia rurală revarsă acolo un şuvoi de vieţi tinere şi viguroase care piere după a treia generaţie. Patru sute cincizeci de mii de fiinţe omeneşti mor în mizerie, la fundul prăpastiei sociale numite Londra.”
în ziua încoronării regelui Eduard al Vll-lea, Jack s-a dus pe Trafalgar Square să vadă maiestuosul alai medieval. Avea ca tovarăş de privit un cărăuş, un dulgher şi un marinar bătrîn, acum fără angajament. I-a văzut cum adunau de pe jos coji de portocale, resturi de mere şi de struguri şi le mîncau ; mai adunau bucăţele murdare de pîine, mici cît unghia, coji de mere murdare şi negre, le băgau în gură, le mestecau şi le înghiţeau.
,,S-a spus că părerile critice pe care le-am emis despre starea de lucruri din Anglia sînt prea pesimiste. Trebuie să spun acum că dintre optimişti sînt cel mai optimist. Măsor omenirea nu atît după grupările politice, cît după indivizi. Pentru englezi întrezăresc un viitor luminos şi surîzător, dar pentru o bună parte din cei ce îi conduc nu văd altceva decît că vor fi aruncaţi la grămada de gunoi.”

A închiriat o cameră în casa unui detectiv londonez unde se refugia să facă baie, să-şi schimbe hainele, să citească şi să-şi scrie cartea fără a deveni suspect. Timp de trei luni a studiat sute de broşuri, cărţi şi rapoarte guvernamentale privitoare la sărăcia din Londra, a luat nenumărate interviuri femeilor şi bărbaţilor, a fotografiat, a colindat străzile, a trăit prin aziluri şi prin casele săracilor, a făcut coadă la pîine, a dormit pe străzi şi prin parcuri cu noii lui prieteni – şi a scris o carte
13* ' 195
întreagă – un triumf al energiei, organizării şi pasiunii arzătoare pentru subiectul ales.
S-a întors la New York în noiembrie cu manuscrisul în geamantan. Trăgea nădejde că Macmilîan i-l va publica, dar ştia bine că nu va cîştiga bani cu sociologia. Omul care o înştiinţase pe Anna Strunsky că va stoarce cîţi bani va putea din scris, care scrisese lui Cloudesley Johns că revistele puteau să-l cumpere cu trup şi suflet dacă-i plăteau preţul, se minţea pe sine însuşi. Era în primul rînd scriitor, apoi socialist şi abia după aceea omul care dorea să cîştige bani.
Un prieten care l-a întîlnit la docuri scria : „Purta o haină mototolită din pînză de sac, cu buzunarele pline de hîrtii şi scrisori. Pantalonii făceau genunchi. N-avea vestă şi cămaşa era departe de a fi imaculată. O curea de piele în jurul mijlocului îi ţinea loc de bretele. Pe cap avea o şapcă mică”.
Totuşi George P. Brett n-avea ochi decît pentru manuscris. Socotea că Oamenii abisului era o lucrare pătrunzătoare ; i-a făcut cîteva critici din punct de vedere sociologic, dar i-a acceptat-o pe loc. Jack i-a spus : „Vreau să mă desprind de Klondike. Mi-am făcut ucenicia scriind despre

el, dar simt că sînt pregătit acum pentru un cîmp mai interesant, mai general şi mai larg de idei. Am în cap o jumătate de duzină de cărţi, toate romane, pe care vreau să le scriu. M-am gîndit mult la ele şi la problematica lor în ultimii ani, de cînd am publicat prima carte, şi sînt sigur că astăzi voi putea scrie mai bine".

Brett era convins de acelaşi lucru şi a acceptat cererea lui Jack ca societatea Macmilîan să-i plătească o sută cincizeci de dolari pe lună timp de doi ani. În schimb, societatea va publica toate cărţile pe care le va scrie el în această perioadă. La despărţire, Brett i-a dat un sfat, poate singurul şi cel mai bun sfat pe care l-a primit vreodată.

„Sper că munca dumitale de aici înainte va purta semnele progresului atît de puternic reliefat în primele cărţi pe care le-ai scris, dar care nu mai apare atît de evident în ultimul volum, unde am găsit

urmele grabei. În lumea literaturii nu există loc decît pentru cel mai bun lucru pe care un om îl poate face".

La care Jack a răspuns : „Trag nădejde ca acum, cînd mă aflu pe picioarele mele, să nu scriu în grabă şi să scot numai o carte, o singură carte bună pe an. Nu sînt un scriitor prolific. Scriu foarte încet. Pricina pentru care am dat la iveală atît de mult pînă acum este că am muncit fără zăbavă, zi şi noapte. O dată ce nu mai trebuie să muncesc zilnic ca să am ce pune a doua zi în oală, o dată ce nu trebuie să-mi risipesc energia pe tot soiul de fleacuri, o dată ce pot să cîntăresc şi să dau formă în tihnă ideilor celor mai bune care zac în mine, sînt sigur că voi face treabă cumsecade."

În trenul care-l purta spre Vest, Jack a întins pe scaunul din faţa lui cele trei cărţi apărute în octombrie, cu cîteva săptămîni înainte de a se înapoia la New York : Fiica zăpezilor, Croaziera lui Dazzler şi Copiii îngheţului. Şi-a dat seama că publicarea unui număr de trei cărţi într-o singură lună de acelaşi om era nu numai un record, dar şi o afacere îndrăzneaţă, pentru care Brett îl mustrase. A luat hotărîrea să-şi chibzuiască mai bine afacerile acum, cînd „contractase cu o singură editură".

Alături de cărţi a întins şi tăieturi din ziare, ca să vadă cum i-au fost primite operele. La Fiica zăpezilor, care fusese tipărită de Lippincott, presa îi făcea o critică muşcătoare, îl acuza că a făcut-o pe Frona Welse neverosimilă, că nu ştie să mînuiască problemele construcţiei literare ; pentru celelalte critica era îngăduitoare, vorbea cu entuziasm despre stilul lui puternic, plastic, şi-i prezicea că va izbuti mai bine cu romanul următor. Jack, care se aşteptase la un eşec, a scos un suspin de uşurare. Croaziera lui Dazzler, tipărită de Century Company, s-a bucurat de o primire blîndă, aşa cum merita un roman pentru tineret. Cea mai de seamă dintre cele trei cărţi, Copiii îngheţului, nişte nuvele despre indienii din Alaska, pe care i-o tipărise Macmillan,

l-a consacrat ca figura dominantă a genului scurt american.

S-a lăsat pe spate şi, în timp ce peisajul zbura prin faţa ochilor săi, s-a gîndit la anii grei care trecuseră ; şi-a amintit de hotărîrea lui de a înviora nuvela americană, în sensul în care fusese elogiat de critici: ...,,ca nuvelist nu are mulţi superiori... un domeniu care îi aparţine, fiindcă l-

a cucerit... un progres literar uimitor, care va dura... va deveni pretutindeni foarte cunoscut...”
Deşi era fericit şi mîndru de sine, şi-a dat seama că se afla încă pe primele trepte ale scării, că lupta abia începuse. Făurindu-şi planuri de viitor, s-a hotărît să facă pentru romanul american ceea ce a făcut pentru nuvelă. De la Herman Melville literatura americană n-a mai avut un mare romancier al oceanului ; va scrie romane mari despre oceane. în literatura americană nu existau nici romane mari despre proletariat; el nu va scrie numai romane mari despre proletariat, ci va face să fie gustate de critică şi de public, mai mult, va grăbi revoluţia socială. îşi marcase cîmpul de lucru ; îi vor trebui douăzeci de ani ca să împlinească ceea ce avea în minte. S-a hotărît să ducă la bun sfîrşit toate punctele programului său înainte de a i se sfîrşi sorocul pe acest pămînt.
Cînd a pus piciorul în Piedmont, a găsit-o acolo pe Eliza, care şedea de şase săptămîni cu Bessie, făcînd pace între ea şi Flora. întîlnirea cu familia a fost veselă. La 21 noiembrie 1902 i-a trimis lui Brett o scurtă biografie, în care scria : „Ancora vasului meu mă lega de un cămin şi am hotărît atunci să am şi compensaţiile pe care le oferă un cămin ; m-am însurat şi greutatea ancorei mele a crescut. Dar n-am regretat niciodată. Am fost bine compensat”.
Mai mult ca oricînd şi-a dat seama că a devenit un om de litere foarte ocupat, fiindcă afară de nuvelele noi pe care le scria, mai avea de citit şi Scrisorile dintre Kempton şi Wace venite în pagină, apoi trebuia să corecteze şi să îmbunătăţească ma

nuscrisul Oamenii abisului. Gusta atît de mult plăcerea de a fi copleşit de cărţi, de nuvele şi de publicaţii, încît s-a întors la programul de nouăsprezece ore de muncă pe zi, cu cinci ore de somn. Cu distracţiile nu pierdea decît serile de miercuri, cînd îl vizitau prietenii şi lega prietenii noi, cînd juca pocher şi făcea farse ori îi iniţia pe cei de faţă în secretele rebusului englezesc, căci îşi umpluse singurul lui geamantan cu rebusuri.

Cînd Bessie a născut, i-a înfăţişat bărbatului încă o fetiţă. Jack nu şi-a pierdut capul, a pierdut însă speranţa că va mai avea vreodată un fiu, căruia să-i lase nu numai numele, dar şi tradiţia literară. A căzut bolnav de supărare ,• dezamăgirea lui a îmbolnăvit-o şi pe Bessie.

După ce s-a chinuit cîteva zile, nemîngîiat, o idee nouă l-a smuls din letargie. Era o povestire cu un cîine, căreia voia să-i dea o întindere cam de patru mii de cuvinte, ca să semene altei povestiri cu un cîine, pe care o scrisese cu un an în urmă. După vreo patru zile de muncă a scris cele patru mii de cuvinte şi a descoperit, spre surpriza lui, că abia începuse, că povestirea cerea o motivare şi o lungime la care nici nu visase. A hotărît s-o intituleze Chemarea străbunilor1 şi s-o lase să crească atît cît o vrea ea,- fiindcă acum ea era stăpînă, iar el servitorul care o scria ; povestirea îi captase întreaga imaginaţie şi i-o înflăcărase. Timp de treizeci de zile furtunoase, pline de trudă, a scris cu creionul lui gros pe hîrtia aspră, corectînd doar ici şi colo cîte un cuvînt, şi a trecut apoi la dactilografiere. Lăsase totul baltă – prieteni, familie, datorii, pruncul nou-născut, şpalturile care veneau zilnic de la Macmillan. Nu mai avea ochi decît pentru cîinele lui, Buck, jumătate Saint Bernard, jumătate ciobănesc scoţian, care trăise ca un boier la o fermă din valea Santa

Clara pînă cînd a fost furat şi trimis pe o corabie în sălbăticia din Klondike.

1 The Call of the Wild, (n.t.)

Apoi, într-o seară de miercuri, prietenii n-au mai fost neglijaţi, ci primiţi cu atenţie şi căldură. întins pe sofaua confortabilă de lîngă foc, îşi privea grav, cu ochii albaştri-cenuşii, musafirii aşezaţi în jur pe scaune sau pe cele cîteva perne răspîndite prin cameră ; trecîndu-şi din cînd în cînd mîna adînc prin păr, le-a citit povestea cîinelui Buck, care a rămas credincios iubirii lui pentru oameni pînă cînd chemarea pădurii şi îndemnul lupilor sălbatici l-au atras în orînduirea vieţii primitive. în noaptea aceea n-au fost jocuri de cărţi, nici hohote de rîs, nici farse. Jack a citit pînă la unu noaptea şi tăcerea s-a pogorît grea în încăpere. Cînd a terminat, vorbăreţii lui prieteni abia au rostit cîteva cuvinte, dar el le-a citit impresiile în strălucirea ochilor. Cei trei ani de cînd scria poveşti despre Alaska şi-au găsit în sfîrşit justificarea ; se exprima acum într-o formă artistică atît de curgătoare şi desăvîrşită, încît ascultătorii au putut să împartă cu el, în acele cîteva ore, extazul pe care-l cunoscuse în timpul creaţiei.

În dimineaţa următoare a pus manuscrisul într-un plic, a mai vîrît înăuntru alt plic marcat pentru retur, a lipit mărcile şi a trimis povestirea la Saturday Evening Post, cea mai populară revistă din lume, care plătea cel mai bine. Nu cunoştea pe nimeni din redacţie ; niciodată nu i s-a primit acolo vreo lucrare şi nu spera să le vîndă povestirea. Dar „maşinăria infernală care îi schimba manuscrisul din-tr-un plic în altul”, împotriva căreia spumegase cu atîta furie acum patru ani, cînd era încă

începător, n-a mai funcţionat. Saturday Evening Post n-a folosit plicul marcat pentru retur. I-a trimis în schimb un plic lung, turtit, în care Jack a găsit o acceptare şi un cec de două mii de dolari.
Două mii de dolari pentru o lună de muncă! Totdeauna a susţinut că literatura serioasă plătea dividende. Totdeauna a susţinut că va scrie în felul lui propriu, că-i va determina pe editori să-i guste scrisul. Două mii de dolari... va plăti cu ei onorariile doctorului care i-a îngrijit fiica cea mică, Bess, onorariile doctorului care le îngrijise pe Flora şi

p& mama lui Johnny Miller, apoi datoriile de sute de dolari la societăţile de asigurare, la magazinul universal, la băcănie, măcelar, farmacist, croitor, dactilografă, librar, îi va ajuta pe prietenii lui care aveau nevoie de bani, va cumpăra biblioteca aceea nouă de sticlă pe care şi-a dorit-o şi cele patruzeci de cărţi pe care voia să le citească. Nu mai simţise atîta bucurie de la apariţia Odiseei nordului. Nu şi-a justificat toate aspiraţiile ? N-a început să împrospăteze romanul american în termen de şaizeci de zile de la eroica hotărîre luată în trenul cu care venea de la New York ? Cînd prietenii care-l ascultaseră citind Chemarea strămoşilor s-au întors şi l-au felicitat, i-au strîns mîna şi l-au bătut pe spate, n-a fost îndreptăţit să trimită după alt galon de vin italian amărui şi să se îmbete cu cele mai frumoase vise de viitor ?
Acum că situaţia i se îmbunătăţise a tocmit o slujitoare care s-o ajute pe Bessie şi a început să primească şi mai multă lume. Nevasta lui îşi recăpăta cu greu forţele. Multe femei atrăgătoare îi veneau acum în casă ; după o muncă atît de încordată şi atît de fructuoasă, Jack a început să se

apropie de ele. Poate că în căsătoria lui n-a existat un impuls sexual destul de puternic ,• apoi cele două sarcini ale lui Bessie, care însumau optsprezece luni, adăugate la cele şase luni de convalescenţă, duraseră la un loc mai mult de jumătate din căsătoria lor de treizeci şi două de luni; el suferise destul de greu totul, căci era un bărbat cu dorinţe vii, obişnuit cu satisfacţii sexuale încă din zilele cînd stătuse cu Mamie pe Razzle-Dazzle. Cele trei zile şi trei nopţi cu femeia din trenul de Chicago nu-i mai ieşeau din minte. A renunţat la obligaţia de abstinenţă, deşi nu trecuseră nici trei ani de cînd scrisese „inima mi-e largă şi voi fi un bărbat mai curat, mai întreg.u
„îmi cunoşti legea mea sexuală, scria el mai tîrziu, ştii că n-am nici o remuşcare cînd apuc pe drumul plăcerilor." A apucat bine pe drumul acela, deşi nu avea o satisfacţie deplină de pe urma actului sexual
237
făptuit în afara căsătoriei; participa la o experienţă pur senzorială, care făcea plăcere ambilor participanţi ; fiind un hedonist, aprecia experienţa ca pe un act de virtuozitate, în proporţie directă cu plăcerea nevătămătoare pe care i-o procura. „Deşi am hoinărit şi am jefuit, n-am luat nimic înfăţişîndu-mă cu mască. Niciodată n-am spus te iubesc pentru cîştigul pe care mi l-ar fi adus cuvintele astea. Am fost deschis, foarte sincer în raporturile mele cu femeile şi niciodată nu le-am cerut mai mult decît le puteam da. Am cumpărat ori am dobîndit prin schimb, dar niciodată n-am minţit ca să obţin mai mult ori ca să obţin ceea ce nu mi se dădea." Şi, încercînd să se justifice : „Bărbatul poate să-şi satisfacă poftele fără să iubească, fiindcă aşa e clădit. Mama natură strigă la el silindu-l să procreeze şi bărbatul

ascultă îndemnul ei, nu fiindcă e păcătos, ci fiindcă e o creaţie a naturii”.
Jack nu menţionase Chemarea străbunilor în lista cărţilor făgăduite lui Macmillan fiindcă nu ştia atunci că avea s-o scrie. în situaţia aceasta i-a trimis manuscrisul lui Brett, care i-a răspuns la 5 martie că nu-i place titlul. „îmi place istorisirea, dar mi-e teamă că e prea apropiată de natură ; e o lucrare prea bună ca să prindă la publicul sentimentalist care îl gustă pe Seton Thompson”. Apoi, Brett îi oferea două mii de dolari ca sumă forfetară – nu ca o cotă din drepturile de autor ce i s-ar fi cuvenit – şi-i propunea amînarea editării cu un an ori doi. „Aş vrea să încerc o nouă formulă cu cartea asta, s-o tipăresc într-o formă tipografică foarte atrăgătoare şi să cheltuiesc o sumă mare de bani ca să-i asigur o circulaţie largă, astfel ca apariţia ei să contribuie şi la vînzarea viitoarelor dumitale cărţi. Dar nu vreau să te conving mai mult decît trebuie. Hotărîrea este cu totul în mîinile dumitale şi dacă nu vrei să primeşti suma oferită, vom publica volumul în condiţiile înţelegerii noastre vechi.”
Cheltuise de mult cele două mii de dolari de la Saturday Evening Post. Cei o sută cincizeci de dolari pe lună de la Macmillan nu-i ajungeau să-şi în-

treţină familia compusă din şase persoane, două slujnice şi mama Jenny pe deasupra. Nici o carte nu-i adusese pînă atunci o mie de dolari, asta îi aducea două mii şi n-avea nici o pricină să creadă că era o excepţie. Chiar dacă îi va aduce două mii de dolari cotă din vînzare, va trebui să aştepte cel puţin doi ani pînă să-i încaseze şi atunci banii vor fi reţinuţi pentru acoperirea avansurilor lunare de cîte o sută cincizeci de dolari. Acum i se ofereau două

mii de dolari în bani gheaţă, plătiţi pe loc, şi banii din mînă erau bani care puteau fi cheltuiţi... mai ales ca să-şi cumpere iahtul Spray, pe care de mult pusese ochii. A acceptat, aşadar, oferta lui Brett şi i-a vîndut drepturile de autor pentru Chemarea strămoşilor.

Spray era un slup cu vele, cu o cabină măricică în care puteau dormi şi găti persoane. L-a cumpărat nu numai fiindcă-i era dor să plece iar pe ape, ci şi fiindcă se gîndea la un roman despre mare şi voia să simtă puntea corăbiei sub el înainte de a se apuca de scris. Se împlineau nouă ani de cînd călătorise cu Sophie Southerland şi echipamentul de marinar prinsese mucegai. „Va fi poate o istorisire literară a întîmplărilor petrecute în cele şapte luni de călătorie cînd am fost marinar. Cu cît mă gîndesc mai mult la întîmplările acelea, cu atît mi se par mai remarcabile." La care Brett i-a răspuns : ,,îmi pun mari speranţe în povestirea dumitale despre mare. Au apărut atît de puţine povestiri marinăreşti şi nici una bună, încît o adevărată povestire marinărească va avea fără nici o îndoială mult succes".

Cuvintele încurajatoare ale lui Brett îi răsunau încă în urechi cînd a încărcat alimente şi aşternut pe slupul Spray şi a plecat pentru o săptămînă. Străbătea apele golfului pe aceleaşi rute cunoscute din vremea cînd era un îndrăzneţ pirat de stridii ori membru al patrulelor de pază a pescuitului. După o săptămînă s-a întors acasă.

Avea încă în nări mirosul sărat al mării şi simţea încă în mîinile bătucite parîma velei cînd s-a aşezat

la masă şi a scris primul capitol din Lup Larsen *. Cînd întreruperile i se păreau prea mari sau cînd prietenii îl vizitau prea des, lua hrană şi pleca pe valuri cu Spray; în

fiecare dimineaţă se aşeza pe bocaporţi şi scria cele o mie cinci sute de cuvinte, lăsînd soarele timpuriu de primăvară să-i încălzească trupul şi să-i înfierbînte mintea. Mai tîrziu ridica pînzele, vîna raţe la gura fluviului Sacramento şi pescuia pentru prinz. Cîteodată, sîmbătă după-amiază şi duminica, lua la bord pe Bessie cu cele două fetiţe, pe Eliza cu fiul ei şi ciţiva prieteni şi navigau.
A fost o epocă de muncă multa şi veselie. Wil-shire's, o revistă socialistă, i-a publicat în serie Oamenii abisului. A ajuns aşa în primele rînduri ale socialiştilor americani. A scris Cum am devenit socialist 2 pentru The Comrade şi o serie de articole critice pentru International Socialist Revue. Pentru Oamenii abisului, Wilshire's i-a plătit foarte puţin, dar el scria totdeauna fără plată pentru publicaţiile socialiste. A pus de asemenea pe hîrtie textul a două conferinţe pentru organizaţia socialistă locală – Lupta de clasă şi Spărgătorii de grevă – care au fost publicate de presa socialistă. Simpatizanţii socialişti au început să-i scrie din toate colţurile ţării ; îşi începeau scrisorile în mod invariabil cu ,,dragă tovarăşe” şi terminau cu ,,al dumitale pentru Revoluţie”. Jack răspundea el însuşi tuturor scrisorilor, începînd cu „dragă tovarăşe” şi terminînd cu ,,al dumitale pentru Revoluţie”.
Crescîndu-i faima, casa din Piedmont a devenit un centru intelectual al regiunii golfului. În fiecare săptămînă nu mai puţin de o sută de oameni îi treceau pragul şi toţi se bucurau de o primire frumoasă. Chiar cu cele două slujitoare şi cu mama Jenny care îngrijea de copii, tot mai rămînea multă treabă de făcut. Bessie nu era mulţumită că primea din ce în ce mai multă lume şi că făcea din ce în ce mai multă treabă ; se povesteşte că într-o seară
1 The Sea Wolf, (n.t.)

* How I Became a Socialist, (n.t.)

de miercuri a pregătit anume mai puţină mîncare decît trebuia pentru mulţimea de oameni veniţi în vizită. Nici nu-i plăcea felul în care femeile se îngrămădeau în jurul lui Jack al ei – un Jack cu zîmbet cald şi luminos, cu rîs molipsitor – nici felul în care i se suiau în cap. A devenit geloasă. Jack dorea ca Bessie să îmbrace lucruri frumoase atunci cînd trebuiau să facă faţă multiplelor îndatoriri oficiale, dar Bessie nu voia. Eliza a colindat cu ea numeroase magazine, sfătuind-o să-şi cumpere îmbrăcăminte elegantă ; Bessie nu-şi dorea însă altceva decît bluze, cămăşi şi pălării marinăreşti, deşi trebuia să se ducă la dineul dat de pretenţiosul Bohemian Club din San Francisco, unde Jack era invitat de onoare. Din cauza asta, Jack se simţea prost ; îi admira corpul şi dorea s-o vadă bine îmbrăcată. Că ea nu se simţea prea sănătoasă şi nu voia cituşi de puţin să iasă din casă – e numai o parte din explicaţie \ cealaltă parte e că Fred Jacobs o admirase probabil în bluze şi cămăşi marinăreşti.
În ciuda acestor mici frecuşuri, o duceau bine împreună. Singurul lucru de care se plîngea el pe faţă era că Bessie nu citea destul ca să poată discuta împreună despre cărţile noi. Bessie răspundea că nimic nu i-ar plăcea mai mult, dar că o scula copilul la şase dimineaţa şi că din clipa aceea pînă la zece noaptea nu mai prididea cu treburile gospodăriei. Jack îi strîngea mîna cu simpatie şi-i dădea dreptate, apoi o asigura că va găsi timp de citit cînd vor mai creşte copiii. Treizeci şi cinci de ani mai tîrziu oamenii spuneau că Jack şi Bessie formau o pereche nepotrivită – Bessie arătînd ca o matroană de virstă mijlocie, iar Jack ca un băiat zburdalnic – totuşi toată

lumea era de acord că se înţelegeau bine. Eliza London Shepard, care pe atunci îi vedea foarte des fiindcă de multe ori şedea la ei, sprijină cu tărie această părere. Aşa cum rezultă din jurnalul pe care-l ţinea pe atunci, singura critică pe care Jack i-o aducea nevestei sale fără să i-o spună era că Bessie avea vederi cam înguste, că „era legată la ochi°. Recunoştea deschis că stabili

tatea ei emoţională era un fapt cunoscut de demult, că el însuşi avea nevoie de aşa ceva şi că tocmai asta îl atrăsese în primul rînd la ea. în martie 1903, Jack îi scria lui Cioudesley Johns : „Cred că poţi să-mi trimiţi acum felicitările, atît de mult amînate, pentru căsătoria mea. Sînt însurat aproape de trei ani, am doi prichindei şi cred că asta nu e puţin lucru. Aşa că dă-i drumul. Sau vino şi vezi-ne, pe noi şi pe copii, ca apoi să ne feliciţi", căci Cioudesley Johns îi spusese lui Jack în ziua căsătoriei : ,,îmi amîn felicitările pînă cînd îţi vei sărbători a zecea aniversare".

Muncea din toate puterile la Lup Larsen şi se bucura de el mai mult chiar decît de Chemarea străbunilor, în ceasurile libere scria povestiri excelente despre Alaska, printre care O mie de duzinix, Vînă-torii de aur din Nord 2 şi multe altele. Pe lîngă slupul Spray şi-a cumpărat şi un cal, fiindcă îi plăcea să-şi ia la plimbare familia şi prietenii cu trăsura prin regiune, să se ducă pe dealuri, să mănînce la iarbă verde, să se joace, să înoate în bazin şi să frigă cotlete la foc de tabără. în aprilie a căzut din trăsură şi şi-a retezat vîrful degetului mare. ,,Parcă mi se bătea inima în vîrful lui", se plîngea el, dar accidentul nu l-a împiedicat să-şi scrie cele o mie de cuvinte pe zi la Lup Larsen. Personajul principal în această scriere era

căpitanul Alex Mc Clean, despre ale cărui isprăvi nemaipomenite auzise în vremea cînd lucrase pe Sophie Southerland. Naviga mai departe cu Spray, ca să se destindă şi ca să fie singur. O dată a fost surprins de furtună, pînzele i s-au sfîşiat şi abia a mai putut să intre în estuar.

În iunie i-au apărut Scrisorile dintre Kemp ton şi Wace fără numele autorilor. Presa le-a primit bine. „Neobişnuite... bine gîndite, sincere... desigur vor fi mult citite... au ceva din spiritul de investigaţie al zilei de azi... hrană bună pentru minte... o filozofie inteligentă, originală.” Argonaut din San Francisco

1 The One Thousand Dozen, (n.t.)

2 Gold Hunters of the North, (n.t.)

a recunoscut pe unul dintre autori după „deducţiile evoluţioniste” şi noutatea s-a răspîndit atît de repede, încît la ediţia a doua Macmilîan a trebuit să-i ceară lui Jack permisiunea de a le tipări numele. Scrisorile dintre Kempton şi Wace s-au vîndut slab \ aveau prea puţină acţiune, conflict prea slab şi reflexiile prea prompte pentru a fi gustate de marele public, dar Jack şi Anna Strunsky, el din Piedmont, ea din New York unde locuia acum, şi-au trimis unul altuia scrisori prin care se felicitau pentru treaba făcută.

În iunie, dorind să stea vara cu copiii la ţară, Bessie a închiriat o cabană construită de doamna Ninetta Eames, ca reşedinţă de vară, la Glen Ellen, în districtul Sonoma, Valea Lunii. Jack voia să se plimbe mai departe cu Spray şi să se concentreze asupra lui Lup Larsen, aşa că a rămas la Piedmont. Într-o noapte, pe la sfîrşitul lunii, cînd străbătea dealurile în trăsură cu George Sterling şi alţi

cîţiva prieteni, trăsura şi-a pierdut direcţia şi a căzut într-o ravină. Jack s-a rănit grav la picior şi Charmian Kittredge a început să vină des să-l îngrijească. La începutul lui iulie, îndată ce a putut să meargă, Jack s-a dus la Glen Ellen să-şi vadă familia. Charmian Kittredge a venit şi ea la Glen Ellen, la mătuşa ei.

Revista Overland Monthly încetîndu-şi apariţia. Roscoe Eames şi Edward Payne au rămas fără slujbă. Edward Payne şi doamna Eames îşi construiseră o cabană măricică, numită Wake Robin, pe malul unui rîu, în faţa căreia Payne, care era un preot renegat, fără amvon, aşezase mese de grădină şi scaune de lemn acolo aveau loc întruniri şi discuţii filozofice. Ca să scoată bani, doamna Eames construise cabane şi montase corturi, pe care le închiria.

Cînd a ajuns Jack la Glen Ellen şi-a găsit familia instalată confortabil într-o cabană cu acoperiş de pînză, construită într-un crîng. Vilegiaturiştii trăiau în comun, fiecare gătea în bucătăria de pe malul rîului şi mînca la una din mesele de grădină. Jack a cheltuit cîţiva dolari ca să zăgăzuiască rîul lim

pede şi rece în dreptul unui mal nisipos – şi acum toată tabăra putea să înoate şi să facă plajă. Aici îşi petrecea Jack după-amiezile, jucîndu-se cu copiii şi învăţîndu-i să înoate. Dimineaţa se ducea într-un loc umbrit şi retras de pe malul rîului, unde îşi scria cele o mie de cuvinte zilnice pe trunchiul unui stejar tăiat. Şi, într-o noapte, către sfîrşitul lui iulie, s-a adunat toată tabăra, chiar şi copiii mici, toţi înfăşuraţi comod în pături, şi l-au ascultat pe Jack citind prima parte din Lup Larsen. Citea rezemat de trunchiul de stejar pe care scrisese ; de o parte şi de alta

îşi aprinsese nişte luminări, iar vilegiaturiştii se răspîndiseră pe pămînt la picioarele lui. Cînd a citit şi ultima pagină, zorile începeau să lumineze cerul deasupra Munţilor Sonoma. Oamenii care mai trăiesc astăzi şi care l-au auzit pe Jack London citind Lup Larsen pe malul rîului din Glen Ellen, spre sfîrşitul lunii iulie în anul 1903, îşi amintesc încă de noaptea aceea ca de una dintre cele mai frumoase şi mişcătoare din viaţa lor.

Apoi, la cîteva ceasuri, a explodat ştirea care a zguduit toată existenţa familiei London. E poate mai bine s-o lăsăm pe Bessie să povestească totul cu propriile ei cuvinte :

„Într-o zi, către sfîrşitul lui iulie, după ce am mîncat, Jack şi cu mine şedeam pe malul rîului şi vorbeam. Voia să plece un timp din Oakland, fiindcă acolo munca lui era prea des întreruptă. îmi spunea că s-a gîndit să cumpere o fermă lîngă Deşertul Sudic Californian şi mă întreba dacă mi-ar plăcea să trăiesc acolo. I-am răspuns afirmativ, dacă fetele vor avea confort modern. (Bessie era mai întîi mamă, apoi soţie.) Jack mi-a făgăduit că vor avea şi am plănuit să plecăm la toamnă.

Pe la ora două mi-am luat copiii şi i-am dus la cabană să-i culc. Miss Kittredge pîndise prin apropiere şi am văzut-o ducîndu-se cu Jack să discute. N-am dat atenţie. I-am culcat pe copii şi am început să string şi să curăţ prin cabană. Miss Kittredge şi Jack au stat în hamac patru ceasuri întregi şi au vorbit.

I

La şase, Jack a intrat în cabană şi mi-a spus :

— Bessie, te părăsesc.

Neînţelegînd ce vrea să spună, l-am întrebat:

— Vrei să spui că te întorci la Piedmont ?
— Nu, mi-a răspuns Jack, te părăsesc.,, mă despart...
Uimită, m-am lăsat pe marginea patului şi am rămas mult timp cu ochii la el înainte de a putea să îndrug :
— Cum, tăticule, ce vrei să spui ?... Abia ne-am înţeles să plecăm în California de Sud...
Jack mi-a repetat cu încăpăţînare că se desparte de mine şi atunci am început să strig :
— Nu înţeleg nimic... ce s-a întîmplat cu tine ? A refuzat să-mi spună mai mult".
Nimeni nu ştia – şi cu atît mai puţin Bessie – ce s-a întîmplat între Charmian şi Jack. Dintre toate femeile de care putea fi geloasă numai de miss Kittredge nu se temea, fiindcă era cu cinci-şase ani mai mare decît Jack, nu era o femeie atrăgătoare, ba dădea şi de vorbit lumii din Piedmont. Stătuse mult timp prin preajma lui Jack, dar Bessie se obişnuise cu ea încă din Piedmont, tot văzînd-o prin casă. În aparenţă, Jack n-o văzuse în tabără mai mult decît pe altele. În plus, îi spusese nevesti-şi o mulţime de lucruri neplăcute despre Charmian ; Bessie n-avea de aceea prea multă grijă din partea ei.
În iunie 1903, cu o lună înainte de despărţire, miss Kittredge îi scria lui Jack :
,,Oh, eşti un om minunat, mai minunat decît toţi ceilalţi. Ţi-am văzut chipul întinerind la atingerea mea. Ce e cu lumea asta, cărui loc îi aparţin eu ? Cred că nici unuia, dacă inima bărbatului nu e nicăieri".
În aceeaşi lună, Jack îi scria :
„Braţele mele te string. Te sărut pe buze, pe buzele tale sincere şi libere pe care le cunosc şi le iubesc. Dacă ai fi fost timidă şi şovăitoare, dacă te-ai fi arătat altfel decît eşti, înfăţişîndu-te cît de

cît prudentă ori mofturoasă, sînt sigur că m-aş fi dezgustat. «Om drag, iubitul meu scump»... stau treaz şi-mi repet vorbele astea iarăşi şi iarăşi”.
La 7 iulie Charmian Kittredge îi scria lui Jack :
„încep să mă tem de un lucru. Cred că niciodată tu şi cu mine nu vom fi în stare să arătăm ceea ce sîntem unul pentru celălalt. Situaţia noastră e ne-maiîntîlnită şi toate posibilităţile omeneşti de exprimare sînt nepotrivite”.
Cîteva zile mai tîrziu bătea la maşina din biroul ei de la San Francisco :
„Eşti poet şi eşti frumos. Crede-mă, dragul meu, oh, dragul meu, că niciodată n-am simţit atîta BUCURIE, atîta BUCURIE adevărată, totală. Să simt că omul care pentru mine este dintre toţi cel mai mare nu m-a găsit absentă”.
În cabana acoperită cu pînză din Glen Ellen, cu cei doi micuţi dormind liniştit, Jack a petrecut probabil cea mai grea şi mai penibilă noapte din toată viaţa lui. Era mai presus de orice un om bun şi milos. Avea o fire simţitoare, ştia ce înseamnă durerea şi nu voia să chinuie pe nimeni. Cea mai mare bucurie a lui era să-i ajute pe oameni, să împartă cu ei tot ce avea. Situaţia în care fusese prins era atît de zguduitoare, încît a trecut peste soţia şi copiii lui la fel cum trecuse peste Flora şi John London cînd era tînăr şi nu-şi putea stăpîni emoţiile. Era o făptură omenească blîndă, un socialist care compătimea întreaga omenire, dorea să dea tot ceea ce avea mai bun în el, fără să se gîndească la răsplată, ci la îmbunătăţirea soartei maselor, totuşi conştiinţa lui socială şi morală a fost îmbrîncită şi dată la o parte de idealul nietzschean, ciudatul, dar ne-despărţitul tovarăş de pat al idealului său socialist, care îi spunea că e un supraom şi că putea să ia din viaţă tot

ceea ce dorea, că n-avea nevoie să se încline în faţa moralei sclavilor sau în faţa sim-ţămintelor masei de sclavi, a cărei membră nenorocită era Bessie.
248
Dimineaţa, Jack s-a întors la Piedmont, şi-a mutat lucrurile din casa pe care o înfăţişase cu atîta mîndrie prietenilor săi şi a închiriat o cameră la familia lui Frank Atherton. După cîteva zile, toate ziarele publicau amănuntele despărţirii pe prima pagină. Fiindcă Jack n-a vrut să vorbească reporterilor, aceştia au căutat pricina despărţirii în Scrisorile dintre Kempton şi Wace, unde Jack scrisese : „Emoţia iubirii nu se întemeiază pe raţiune". Această concepţie, ziceau ei, o rănise pe Bessie atît de adînc încît s-a ajuns la despărţire.
14*
Relaţiile lui Jack cu Charmian au început într-un stadiu foarte înaintat şi au evoluat şi mai mult. La 1 septembrie, ea îi scria : „Eşti într-adevăr al meu şi te ador, orbeşte, nebuneşte, cu pasiune, fără să stau la gînduri, ca o fată îndrăgostită". În ziua următoare continua: ,,Ah, iubitule, ce om eşti tu l Şi te iubesc, îţi iubesc fiecare părticică, aşa cum n-am mai iubit niciodată şi cum n-am să mai iubesc vreodată l" Două zile mai tîrziu : ,,Oh, tu eşti dragul meu iubit, bărbatul meu adevărat, soţul adevărat al inimii mele, şi cît te iubesc T În scrisoarea următoare : ,,Gîndeşte-te la mine cu duioşie, cu dragoste, cu nebunie ; gîndeşte-te la mine ca la prietenul tău scump, scump ca la iubita inimii tale, ca la soţia ta. Eşti toată lumea pentru mine şi voi trăi cu gîndul la chipul tău, la vocea ta, la gura ta, la braţele tale vînjoase şi iubitoare, la tine tot, bărbat scump – pînă ne vom întîlni iar. Oh, Jack, Jack, eşti atît de puternic l"

Ca să nu se lase mai prejos în exprimări literare, Jack răspundea :
„Nu ştii cît de mult însemni pentru mine. După cum zici şi tu, nu se poate spune. Clipa în care te-am întîlnit prima oară şi te-am văzut, şi te-am atins a fost o clipă extraordinară, cutremurătoare. Cînd primesc o scrisoare de la tine, eşti în faţa mea, în carne şi oase, şi mă uit în ochii tăi de aur.

4
Ah, iubito, dragostea mea pentru femeie începe cu tine şi se va sfîrşi cu tine”.
De teama scandalului care putea izbucni dacă s-ar fi aflat pricina despărţirii, iubiţii se întîlneau în taină, o dată sau de două ori pe săptămînă. În cursul zilelor cînd nu erau împreună îşi trimiteau unul altuia un torent de scrisori. Miss Kittredge scria zilnic, de la biroul ei din San Francisco, scrisori de la o mie pînă la cinci mii de cuvinte ; sutele de pagini pe care le-a compus şi bătut la maşină pentru Jack în următorii doi ani echivalează cu şase volume de format mediu. Scrisorile ei erau îndemînatice şi cochete, vibrante şi înflorite, dar sub faţada vorbăriei se putea ghici mîna unei femei inteligente şi abile. Aşa cum a fost prinsă în scrisori, iubirea lor este cea mai mare iubire a tuturor timpurilor. Ea îi spunea că de multă vreme o aştepta un destin extraordinar. ,,Oh, Jack, iubitul meu scump, tu eşti idolul meu, nu ştii cît de mult te iubesc”, şi tot aşa mereu pînă cînd a ajuns şi el să creadă că e iubit ca nimeni altul, de cînd există iubire pe lume, şi îi răspundea convins : ,,Mă îndoiesc că am să te pot vreodată iubi îndeajuns faţă de cît mă iubeşti tu”.

Felul în care îşi însuşea replicile ei, scrisoare după scrisoare, era aproape mecanic. Deoarece el era partenerul literar al legăturii dintre ei, putea să scrie mai puţin galant, mai puţin pasional ?

,,Nu, nu iubito, îi scria el, iubirea noastră nu e pentru mine ceva neînsemnat, înăbuşit. Dacă aş putea să trăiesc pentru tine ori să mor pentru tine, aş dovedi că iubirea noastră înseamnă mai mult decît viaţa ori decît moartea, că eşti pentru mine singura femeie între toate femeile, că foamea ce simt pentru tine este mai mare decît orice altă foame ce am simţit vreodată, că dorinţa mea e mai puternică decît oricare altă dorinţă – chiar decît aceea de a dobîndi faimă sau avere. Toate, toate împreună arată ce mare e iubirea noastră."

Descîntat de cele o mie de cuvinte pe care miss Kittredge i le punea zilnic sub ochi, a început să se

simtă ca o Maria Corelli1 încincită. Mesmerizat de stilul ei literar îi răspundea cu aceeaşi efuziune de înfloriturí, în stilul caracteristic secolului al nouăsprezecelea, împotriva manierismului căruia se revoltase încă de la începutul carierii lui scriitoriceşti ; un stil efervescent şi melodramatic, de care n-are să se mai desprindă niciodată şi care avea să-i dăuneze mult în romane. Jack, care în Scrisorile dintre Kemp-ton şi Wace era adversarul iubirii sentimentale şi poetice, avocatul teoriei că dragostea este doar o impulsie biologică, s-a transformat deodată într-un „om îndrăgostit nebuneşte, gata să moară pentru un sărut". Dacă Anna Strunsky ar fi putut citi peste umărul lui şi ar fi văzut cît de complet se schimbase, nu şi-ar fi stăpînit un zîmbet ironic, mai cu seamă dacă şi-ar fi amintit de concepţia lui de odinioară.

„Fără o literatură erotică bărbatul n-ar putea iubi în felul în care iubeşte”.
La 10 noiembrie 1903, cînd scria din Stockton, era în culmea emoţiei : „Să ştii, iubito, că niciodată n-am înţeles cît de mult mă iubeşti pînă cînd nu mi te-ai dăruit cu totul, pînă cînd n-ai consimţit să fii a mea cu întreaga ta iubire, cu fiecare fibră a corpului tău. Cînd ai pecetluit cu trupul tău ceea ce mi-ai spus cu sufletul, atunci am ştiut ! Am ştiut ! Am ştiut că eşti a mea cu ultima părticică din tine, cu toată făptura ta. Dacă m-ai fi iubit aşa cum mă iubeşti şi ai fi avut reţineri, n-ai fi fost în ochii mei o femeie atît de extraordinară. Dragostea şi cultul meu pentru tine n-ar fi atins înălţimea de acum. Dacă mi-ai reciti scrisorile, sînt sigur că-ţi vei da seama că n-am fost atît de înnebunit decît după ce mi te-ai dăruit cu atîta măreţie. Abia după aceea am devenit sclavul tău, m-am hotărît de bună voie să mor pentru tine şi pentru delicioasa hiperbolă a iubirii pe care mi-o dăruiai. Dar nu e o hiperbolă, scumpo, o hiperbolă a unui sentimentalism ieftin. Cînd spun că sînt scla-
1 Maria Corelli (1864—1924), scriitoare engleză care a abordat subiecte senzaţionale, melodramatice, (n.t.)

vul tău, o spun pe deplin conştient, ceea ce-ţi va dovedi cît de nebun sînt”.
în 1890, cînd avea nouăsprezece ani, Charmian Kittredge era, după cum arată singură, „o fetiţă rumenă în obraji, despre care mulţi spuneau, în general, că e drăguţă, şi care era de obicei voioasă, atunci cînd n-o rodea gelozia”. În 1903, la treizeci şi doi de ani, nu mai zicea nimeni că e drăguţă \ avea buze subţiri, ochi mici, pleoape căzute, dar arbora un aer sfidător, de provocare. În multe privinţe

semăna Fro-nei Welse, pe care o crease Jack ca model al femeii secolului al XX-lea. Moartea părinţilor a silit-o să-şi cîştige singură existenţa într-un timp cînd nu era elegant din partea unei fete să muncească ; a ajuns astfel o secretară pricepută, cîştigînd un salariu mic şi neîndestulător de treizeci de dolari pe lună. Era citită şi nu-şi convenţionalizase gîndirea. în 1900, cînd a întîlnit-o Jack pentru prima dată, începuse să-şi formeze o bibliotecă alcătuită din cele mai moderne şi îndrăzneţe romane pe care biblioteca publică din Oakland le respingea. îndrăgea muzica, ştia să cînte plăcut şi avea forţa şi disciplina să exerseze ca să devină o pianistă bună, deşi muncea şase zile pe săptămînă.

Avea o voce plină, tulburătoare, cu un registru întins şi rîdea mult chiar dacă poanta nu era prea bună ; era o oratoare neobosită şi putea să vorbească neîntrerupt de la patru la şapte ore. Putea să ia parte la o discuţie inteligentă fiindcă avea un bagaj variat de cuvinte şi expresii. Femeie de mare curaj fizic, a fost prima care a călărit bărbăteşte în cîmp deschis în acele timpuri cînd, în general, puţine erau femeile care călăreau, iar cele care îndrăzneau s-o facă foloseau şei laterale, englezeşti, şi nu părăseau potecile îngrădite ale parcului Golden Gate. lubea mult caii. Era ambiţioasă, atît din punct de vedere social cît şi intelectual, muncea din greu ca să se perfecţioneze, economisise bani ca să facă o călătorie în Europa, pictase puţin pe porţelan, se străduia din greu să facă în fiecare an alte progrese.

Totuşi, după cum trăda vorbăria ei fără noimă, pălăriile cu panglici şi farafastîcuri, ca şi purtarea ei excentrică, era o reprezentantă perfectă a femeii secolului al XIX-lea,

antipodul desăvîrşit al Fronei Welse. Cine i-a frunzărit jurnalul intim şi-a dat seama de multe aspecte ale firii ei complexe, dar mai cu seamă de apropierea sentimentală, siropoasă, de romantism ; în mintea ei, orice om întîlnit, chiar întîmplător, devenea pe loc izvorul unor mari fapte romantice. Toţi bărbaţii, credea ea, o priveau admirativ şi pasional ; nici unul nu-şi putea lua ochii de la ea. Fiecare femeie era geloasă pe ea şi ea pe toate femeile. Cînd se găsea în prezenţa bărbaţilor se dramatiza cu vervă, cu gust şi îşi făcea loc conştientă spre centrul atenţiei celor de faţă. Oamenii care o cunoşteau spun că nu respecta proprietatea particulară asupra bărbaţilor. Din pricină că pîndea mereu un soţ, tinerele femei căsătorite sau însoţite o priveau totdeauna bănuitor şi se temeau de ea.
Un şir neîntrerupt de bărbaţi a trecut prin viaţa ei. Ne-am putea întreba de ce o tînără atît de atrăgătoare n-a izbutit să se căsătorească. Miss Kittredge se întreba şi ea. Mătuşa ei, care căuta să afle despre fiecare nou bărbat cu care făcea cunoştinţă dacă avea de gînd să se însoare, se neliniştea că anii treceau, că toate fetele se măritau şi că numai nepoata dădea mereu greş.
După întoarcerea din Europa, miss Kittredge fusese un musafir frecvent în casa familiei London din Piedmont. Cu firea lui vagabondă Jack îi venea în întîmpinare.
,.Admit ceea ce ştii şi tu, ceea ce ai ştiut din primul moment. Cînd am rupt tăcerea, am făcut-o cu intenţia să-mi devii amantă. Erai atît de sinceră, atît de cinstită, atît de puţin înspăimîntată. Dacă o singură dată te-ai fi purtat altfel, la apropiere, la îndemn, la faptă, la vorbă, cred că aş fi încercat să-ţi subjug voinţa, să te supun... îmi amintesc de ziua cînd călăream unul lîngă celălalt printr-

un cîmp retras şi ţi-am sugerat: «în fîn». Te-ai uitat în ochii mei, zîmbind fără ironie, fără să te prefaci jignită,

fără să tresari, fără frică, fără să te arăţi surprinsă j te-ai arătat doar bine dispusă, dulce, sinceră cîn(f m-ai privit adine în ochi şi mi-ai spus cu simplitate * «nu astă-seară».”
La două luni după ce s-a despărţit de Bessie, Jack scria : ,,Mă întreb cîteodată de ce te iubesc – şi mă văd silit să mărturisesc că te iubesc nu numai pentru frumuseţea corpului sau a gîndirii tale, ci pentru spiritualitatea care te străbate, care te face să te îmbraci cum te îmbraci, care te face jucăuşă, care te face senzitivă, care te face mîndră, mîndră de tine însăţi, mîndră de corpul tău ; pentru spiritualitatea care dă mîndrie corpului tău în afara persoanei tale, corpului tău în sine”.
Nu ne îndoim prea mult că s-a apropiat de miss Kittredge în luna iunie, cînd a rămas singur în Piedmont şi că i-a sugerat lui Bessie să se mute în California şi să părăsească golful San Francisco pe care-l iubea atît, numai ca să scape din situaţia în care intrase. I-au trebuit lui miss Kittredge patru ore de discuţii serioase ca să-i schimbe hotărîrea.
„Dacă unul din copiii lui ar fi fost băiat, observă unul din prietenii apropiaţi ai lui Jack, nici o forţă din lume nu l-ar fi îndepărtat de familie.”
Charmian Kittredge era ferm convinsă că el făcuse o căsătorie nepotrivită; credea că reprezintă modelul soţiei de care avea el nevoie, cu care să hoinărească, să plece în aventură şi alături de care să ia avînt, nu una care să fie legată de casă şi de rutină. Instigată de mătuşa Netta, care i-a ocrotit pe amanţi încă de la început, Charmian

apare ca o forţă ce motivează ruptura familiei London, deşi vulnerabilitatea lui Jack iese în evidenţă încă după iubirea intelectuală pe care i-a purtat-o Annei Strunsky şi după iubirea carnală săvîrşită cu femeia din trenul de Chicago. Dacă n-ar fi întîlnit-o pe miss Kittredge, Jack ar fi rămas căsătorit cu Bessie, şi-ar fi păstrat cartierul general acasă, dar ar fi umblat după aventuri. Există însă şi altă posibilitate , dacă miss Kittredge n-ar fi reuşit să-l capteze, ar fi reuşit femeia următoare sau a zecea din cele ce ar fi urmat... Aşa

cum a scris Jack de atîtea ori în nuvelele sale, trăia într-o lume în care cîinele mînca pe cîine, în care lupul mînca pe cel ce rămînea în urmă ; n-o privea pe miss Kittredge că Bessie era prea slabă ca să-şi păstreze bărbatul ; miss Kittredge avea dreptul să lupte pentru ceea ce dorea şi să ia tot ceea ce putea să ia. Dacă Jack rănea trei oameni iubiţi, dintre care doi fuseseră aduşi pe lume chiar de el, ea nu rănea pe nimeni.

Ca să îndepărteze bănuielile lui Bessie, miss Kittredge se ducea deseori la ea acasă şi-o asculta cum îi povestea despre greutăţile ei casnice. La 12 septembrie 1903 îi scria lui Jack :

,,Aseară m-am dus la Bessie. Ea mă îndrăgeşte, mă îndrăgeşte atît că îmi face rău. M-a rugat să înnoptez la ea, ori de cîte ori doresc. A fost atît de dulce şi de primitoare încît mi s-a părut că tot necazul şi lacrimile nu erau decît vis. Cînd mă gîndesc la toate lucrurile astea trebuie să lupt împotriva unui sentiment de RĂUTATE, dar intervine raţiunea şi mă ajută. Ah 111”

Cinci zile mai tîrziu continua :

„Trebuie să renunţ la gîndul că Bessie mă suspectează, deşi n-ar trebui să fiu surprinsă de orice ar face 1 E de nepătruns, şi eu nu-i pot înţelege pe oamenii prefăcuţi”.
Miss Kittredge şi-a jucat rolul cu atîta îndemî-nare încît la 2 octombrie Jack a fost în stare să-i scrie :
„Cu Bessie totul e în ordine, în ceea ce ne priveşte pe tine şi pe mine. Seara trecută mi-a spus că nu ştie ce s-ar fi făcut dacă n-ai fi fost tu. Te-a ridicat deasupra tuturor celorlalţi oameni”.
Deşi pe Bessie o copleşea durerea, era prea mîn-dră ca să lupte ori să facă scene. Era nedumerită de cauzele despărţirii şi se întreba de ce a gonit-o atît de brusc şi fără s-o pregătească omul care-i ceruse cu insistenţă să-l ia de bărbat şi să-l facă tată, care primise ajutorul ei bănesc în primul an al căsătoriei, pe care-l asistase la definitivarea manuscriselor şi

notelor, la adunarea materialului, care trăise bine şi paşnic cu ea trei ani.
În nenorocirea ei şi-a găsit un prieten : Flora London. De trei ani Bessie şi Flora se certau, împiedi-cîndu-l pe Jack să lucreze \ îngrijindu-l pe micuţul Johnny Miller, Flora învăţase însă ce înseamnă să fii mamă şi s-a întors împotriva fiului ei fiindcă şi-a părăsit familia. Amărît de ceea ce numea trădarea mamei sale, în mintea lui Jack a apărut haosul. A căzut în mania persecuţiei, acuza pe fitecine că era împotriva lui, că lumea conspira ca să-l îndepărteze de ,,femeia iubită”. La 22 septembrie îi scria lui miss Kittredge de pe Spray :
,,Nici o lege omenească nu mă poate acuza că am păşit în întuneric. Eşti a mea, a mea, şi lumea n-are dreptul să ne

despartă. Şi totuşi am fost despărţit, despărţit cu mîrşăvie de femeia care mi-e mai scumpă decît viaţa”.
Era atît de ameţit, încît nu putea să lucreze, deşi Chemarea strămbunilor a fost magnific primită de critică, iar presa a scris că apăruse ,,o lucrare de nivel clasic, care îmbogăţea literatura americană”. Şi-a dat seama că dacă voia să termine Lup Larsen trebuia să se scuture de frămîntări şi să plece pe mare. Şi-a armat iahtul şi a trimis bani de drum lui Clou-desley Johns, care trăia în sudul Californiei, departe de necazurile lui. Cei doi bărbaţi s-au îndreptat cu iahtul spre gura fluviului Sacramento ; dimineaţa lucrau la cărţile lor, iar după-amiaza înotau, vînau raţe şi pescuiau. După atîtea complicaţii cu femeile, deşi el singur le crease, compania unui bărbat i se părea mîntuitoare. ,,Cu cît îl văd mai mult pe Clou-desley, cu atît îl îndrăgesc mai mult. Cinstit şi credincios, tînăr şi proaspăt, pricepe disciplina de pe navă şi e bucătar bun, ca să nu mai amintesc ce însoţitor voios şi binevoitor este.”
Cu bărbăţie şi-a scos gîndurile negre din cap şi a început să scrie în fiecare dimineaţă cîte o mie de cuvinte pentru Lup Larsen. Singurul necaz pe care n-a putut să-l dea uitării a fost că la 14 septembrie a rămas fără bani. I-a scris lui miss Kittredge :

,,Bessie ţi-a spus că am rămas cu buzunarele goale. Şi n-a fost departe de adevăr, fiindcă tot ce mă desparte de sărăcie e o singură hîrtie de 100 de dolari ; ba a mai venit pe neaşteptate şi o notă de plată de la doctor de 115 dolari”.

A lăsat deoparte Lup Larsen ca să scrie o schiţă pentru Youth's Companion, consumîndu-şi o lună întreagă în munca asta de umplutură, ca să se mai încropească.
La cîteva zile o dată se ducea într-unui din oraşele mici din apropiere, Stockton, Antioch sau Val-lejo, ca să-şi pună scrisorile la cutie. Într-o zi a primit o scrisoare de la Bessie prin care era înştiinţat că Joan se îmbolnăvise de febră tifoidă. A alergat la patul fiicei lui şi a rămas lîngă ea tot timpul, fiindu-i frică să nu moară. Cînd doctorul i-a spus că starea fetiţei se înrăutăţeşte, Jack a simţit că-şi primeşte plata pentru faptele săvîrşite. S-a legat să se întoarcă acasă şi să uite de marea lui iubire dacă fetiţa se va însănătoşi. Ziarele au scris că soţii London s-au împăcat la patul copilului bolnav. Totuşi, cînd Joan a început să-şi revină, Jack s-a purtat ca omul scăpat dintr-un naufragiu care îngenunchează pe plută şi se roagă : ,,Doamne, dacă faci să-mi iasă în cale o corabie, îţi făgăduiesc să fiu bun tot restul vieţii mele... nu mai îmi pasă, Doamne, văd o pînză". Cînd Joan a fost iar pe picioare, s-a întors şi el pe Spray.
Chiar dacă prezentul era încurcat, trecutul fusese fructuos şi munca bună dădea acum roade. Chemarea strămbunilor a ajuns foarte populară şi din cauza subiectului era cumpărată de oameni de toate clasele şi de toate vîrstele. În noiembrie, cartea era a treia pe lista best-sellerelor, fiind întrecută doar de The Bar Sinister şi The Little Shepherd of Kingdom Come; trecea înaintea unor volume favorite ca Mrs. Wiggs of the Cabbage Patch, Rebecca of Sunnybrook Farm şi Pigs în Clover. În noiembrie a apărut Oamenii abisului şi a fost mult lăudată, criticii apreciind-o ca pe un document sociologic neegalat ; chiar dacă n-ar fi scris altă carte, spuneau ei,

decît Oamenii abisului, Jack London tot ar fi ajuns ilustru în paginile ei
259
zgîlţîia civilizaţia satisfăcută de ea însăşi şi o făcea să se întrebe dacă s-a folosit bine de posibilităţile pe care le-a avut. Toţi se aşteptau ca presa engleză să-l considere un intrus necalificat, dar ea l-a acuzat numai că exagera, că dădea cu barda, admiţînd însă că nimeni nu izbutise ca el să se apropie atît de mult de inima slumsurilor londoneze.
Jack i-a trimis lui Brett prima parte din Lup Larsen. Brett a fost atît de entuziasmat de poveste, încît a trimis-o editorului revistei Century cu o recomandare foarte călduroasă. Cînd a auzit ce a făcut Brett, Jack a rămas uluit, fiindcă ştia că Century era un organ conservator, grav, de familie ; nu-şi închipuia că-i va publica Lup Larsen, care avea un conţinut atît de viguros şi de amar. Editorul lui Century a fost încîntat de valoarea manuscrisului şi s-a oferit să plătească patru mii de dolari pentru a-l publica în foileton, dacă i se permiteau unele corecturi şi dacă în partea a doua, la care Jack încă lucra, se va ţine seama de unele observaţii ale editorului.
Patru mii de dolari ! Numai pentru publicarea în revistă I Atît cît primise în total pentru Chemarea străbunilor. A întins pînzele şi a pornit cu toată viteza prin golf şi estuar către docuri. Cum a ancorat a telegrafiat editorului revistei că-i dădea dreptul să corecteze textul, ,,fiind în acelaşi timp ferm convins că mironosiţele americane nu se voi simţi şocate de partea a doua a cărţii". Tîrgul era încheiat şi Jack s-a aşternut pe lucru cu vigoare înzecită, terminînd volumul după treizeci de zile de muncă înfrigurată. Revista Century i-a făcut o reclamă uriaşă în toate cele patru vînturi, înştiinţînd lumea că domnul Jack

London, autorul popularei cărţi Chemarea străbunilor, va scoate un nou volum – Lup Larsen – ce se va publica în paginile revistei Century.
După cîteva luni va intra în stăpînirea unei sume de patru mii de dolari. Pînă atunci, şi Crăciunul venea doar peste o săptămînă, punga-i era goală. Mai avea la o bancă exact 20,02 dolari şi nu cumpărase încă nici un dar.
260
„Mă întreb dacă Brett îmi va avansa ceva din vînzarea Chemării străbunilor ca să cumpăr daruri de Crăciun. Mi-ar veni foarte bine.”
Chemarea străbunilor s-a vîndut gras, cum zic editorii, dar Brett nu i-a trimis banii. N-a fost zgîrcenie din parte-i, fiindcă o perioadă de cîţiva ani fusese culant cu autorul lui preferat. Brett însă ştia că Jack făcuse o afacere, că dacă îi trimitea bani acum ar fi călcat prevederile contractului şi ar fi stabilit un precedent. Dacă Jack şi-ar fi păstrat drepturile de autor la Chemarea străbunilor, ar fi încasat în următorii cîţiva ani aproape o sută de mii de dolari, presupu-nînd că Brett ar fi investit aceeaşi sumă în reclame. Dar Jack n-a regretat niciodată ce a făcut • Brett cheltuise o avere cu reclama şi Jack cunoştea valoarea publicităţii pentru cariera lui viitoare.
în ziua de Anul nou 1904 nu mai exista îndoială că Rusia va intra în război cu Japonia. Jack nu voia să se întîmple acest lucru j ca socialist era împotriva războiului fiindcă ştia că în război oamenii muncii din toată lumea mor ca să sporească ori ca să apere interesele celor bogaţi. Totuşi, dacă războiul începea, el dorea să fie la faţa locului şi să vadă totul. A studiat tactica militară şi armele de distrugere, dorind să afle în ce măsură putea războiul modern să distrugă civilizaţia. îşi făcuse şi o teorie cu

privire la „pericolul galben” şi voia s-o verifice. Pe lîngă toate, îşi dădea seama că dacă-şi făcea reputaţie de corespondent de război, va putea totdeauna să-şi cîştige existenţa. Apuca iar pe drumul aventurii şi scăpa astfel de complicaţiile matrimoniale şi extramatri-moniale.
Revistele şi ziarele începeau să trimită corespondenţi de război în Japonia. Jack a primit oferte de la cinci societăţi şi a acceptat-o pe aceea care-i dădea bani mai mulţi : a concernului Hearst. În prima săp-tămînă a lui ianuarie s-a dus la birourile lui Examiner şi s-a fotografiat pe acoperişul clădirii. Purta un costum închis, muncitoresc, ghete înalte şi nu-şi tun-sese părul. Arăta de parcă atunci ieşise din tură la spălătoria Belmont. Fotografiile au prins încordarea

şi nelinişstea care l-au frămîntat timp de şase luni, de cînd se despărţise de Bessie, la cabana din Glen Ellen ; aerul copilăresc de pe chip îi dispăruse, arăta zbuciumat şi hărţuit.
I-a cerut lui Macmilîan să trimită lui Bessie cecul lunar, a rugat-o pe Eliza să-i dea lui miss Kittredge orice ar fi avut aceasta nevoie – şi aşa a aflat mai întîi Eliza ceea ce se petrecuse ; apoi l-a însărcinat pe George Sterling să-i revadă Lup Larsen înainte ca Macmilîan să trimită manuscrisul la tipografie. La 7 ianuarie 1904, cu cinci zile înainte de a împlini douăzeci şi opt de ani, a traversat golful cu feribotul şi s-a îmbarcat pe vaporul Siberia cu destinaţia Yokohama.
Pe bordul Siberiei se afla un grup vesel de gazetari, care şi-au luat numele de Vulturii. Se îndreptau spre Honolulu şi în prima zi a călătoriei, în timp ce făcea sărituri de agrement pe punte, Jack a căzut pe un baston şi şi-a

scrîntit glezna stingă. Glezna dreaptă era şubredă de cînd căzuse din expres, în vremea vagabondajului, aşa că acum betegise de-a binelea.
,,Zac pe spate de şaizeci şi cinci de ore. Ieri m-a scos pe punte un corespondent englez.”
N-avea timp să-şi plîngă soarta, fiindcă Vulturii îi umpleau mereu cabina şi-l regalau cu poveşti despre alte războaie şi alte misiuni.
Cînd a ajuns la Yokohama, a băut în fiecare bar în care băuseră umăr la umăr Cei trei băieţi veseli de pe Sophie Southerland, el, băietan de şaptesprezece ani, Victor-cel-Mare şi Axei. Apoi au luat trenul spre Tokio, unde au găsit corespondenţi din toată lumea, aşteptînd aprobarea guvernului japonez ca să plece pe front. Fiindcă războiul nu se declarase încă oficial, japonezii întîrziau să le dea permisiunea, şi-i duceau să le arate peisajele ţării, îi invitau la banchete somptuoase şi la tot soiul de distracţii.
Jack însă nu venise în Japonia ca să benchetu-iască. După două zile de întîlniri politicoase şi de amînări, a luat cîteva interviuri bine alese şi a aflat ceea ce corespondenţii ceilalţi încă nu aflaseră : gu-

vernul japonez nu avea intenţia să le îngăduie gazetarilor să se apropie de linia de foc. Şi-a dat seama că dacă voia să scrie articole despre desfăşurarea luptelor, trebuia să se ducă pe front ca să vadă acolo despre ce era vorba. Fără să sufle o vorbă celorlalţi Vulturi, s-a strecurat în tren şi a plecat spre Kobe ori Nagasaki, unde spera să găsească o corabie care să-l ducă la Chemulpo, în Coreea, de unde forţele japoneze plecau spre front.

După ce a umblat cîteva zile pe coastă, a găsit un vas care pleca la Chemulpo la 1 februarie. Şi-a cumpărat bilet, gîndindu-se cum are să se împace cu militarii în Coreea, de vreme ce gazetarii ceilalţi primeau mese somptuoase la Tokio. Ca să-şi treacă timpul, a pornit pe străzi şi a început să fotografieze pe coolii1 care cărau cărbuni şi baloturi de bumbac. Nu după mult a făcut cunoştinţă cu interiorul celei dintîi închisori militare japoneze din Coreea, ceea ce l-a făcut să tînjească după penitenciarul elegant din Erie , căci japonezii l-au arestat ca spion rus I L-au ţinut opt ore îndărătul gratiilor, în ziua următoare l-au dus într-o închisoare mai mare, i-au luat interogatoriul şi pînă la urmă l-au eliberat... prea tîrziu însă ca să mai prindă vaporul.

Aflînd că soldaţii erau scoşi din case la miezul nopţii, a căutat agitat un alt vas care să-l ducă înapoi la Chemulpo. în sfîrşit, la 8 februarie, a găsit un locşor pe Kieogo Maru, dar guvernul a rechiziţionat vasul chiar înainte de plecare. Supărat că nu va fi pe front ca să asiste la prima bătălie, s-a aruncat în disperare pe un vapor mic care se îndrepta spre Fusan, un port aflat pe ruta spre Chemulpo ; pe vas era atîta zăpăceală că unul din geamantanele lui a căzut peste bord. Era un vas local şi nu găseai pic de mîncare europeană pe punte ; deşi era vreme rea, ninsoarea alternînd cu lapoviţa, a trebuit să doarmă sub cerul liber, fapt care i-a amintit de nopţile cînd dîrdîia pe maidanele din apropierea căilor ferate şi n-avea cu ce să se învelească.

1 Coolie, hamal în limba hindusă, (n.t.)

La Fusan a găsit al doilea vas, dar, cînd a ajuns la Mokpo, guvernul a rechiziţionat vasul iar pasagerii şi bagajele au

ajuns pe ţărm fără multă ceremonie. Graba cu care japonezii trimiteau soldaţi în Coreea l-a convins că războiul era aproape declarat, iar el se afla abia acolo, la multe sute de mile de Chemulpo şi nu găsea nici un vas.
Era plătit să scrie despre război şi va scrie. Dar cum să ajungă unde trebuia ? Intîmplarea lui Marshall Wellman, bunicul din partea mamei, care îşi construise o plută în golful Put-În şi navigase cu ea înapoi la Cleveland, i-a sugerat o idee limpede şi sigură : să închirieze o joncă indigenă, să străbată cu ea Marea Galbenă şi apoi să navigheze pe lîngă coasta coreeană pînă la Chemulpo !
Termometrul arăta patrusprezece grade sub zero, dar el apucase şi şaizeci, altădată, la Klondike. Vîntul urla peste Marea Galbenă, dar nu urla mai tare decît pe lacul Linderman. Îi trebuia mult curaj, chiar nebunesc, ca să încerce traversarea, totuşi nu mai mult decît i-a trebuit băiatului de treisprezece ani care a navigat într-o barcă găurită pe apele golfului San Francisco, sub biciuirea vîntului de sud-vest. Faptul că traversarea era tot atît de grea şi de periculoasă ca aceea a Atlanticului în vremea vikingilor n-o făcea decît şi mai atrăgătoare. A căutat o joncă potrivită pentru mare, a angajat trei coreeni cutezători care să-l ajute şi a ridicat pînzele pentru Chemulpo.
„Aventura cea mai sălbatică şi mai splendidă pe care am trăit-o I Dacă m-ai fi putut vedea atunci, căpitan de joncă japoneză, cu un echipaj de trei oameni care habar n-aveau de limba engleză ! Am ajuns noaptea la Kun-San, după ce s-a rupt catargul şi a crăpat cîrma. Ploaia ne uda leoarcă şi vîntul era tăios ca un cuţit. Trebuia să vezi cum am primit adăpost într-o casă cu cinci fete japoneze, care m-au ajutat să mă dezbrac, să fac baie şi să mă culc,

însoţind ajutorul cu observaţii admirative privitoare la frumuseţea pielii mele albe.”
15 – Jack London
225
Următoarele şase zile şi nopţi le-a petrecut din nou în ger, în bărcuţa zguduită de furtuna sălbatică, riscînd să se scufunde din clipă în clipă. Se încălzea la o sobiţă cu cărbuni şi fumul ei îl otrăvea mai tare decît hrana rece a băştinaşilor din care trebuia să trăiască. Amîndouă gleznele fiindu-i şubrede, reuşea cu greu să stăpînească jonca. Un fotograf englez, care sosise la Chemulpo cu ultimul vas de pasageri, povesteşte cum arăta Jack cînd a ajuns acolo.
„Cînd London a ajuns la Chemulpo, nu l-am recunoscut. Era o epavă ; urechile, mîinile şi picioarele îi degeraseră. Mi-a spus că nu-i pasă în ce stare se află o dată ce se ducea pe front. Ţin să arăt că Jack London este omul cel mai dîrz pe care l-am întîlnit vreodată. Este tot atît de curajos ca oricare din personajele sale.”
Apoi, Jack a cumpărat mai mulţi cai, a învăţat să călărească, a tocmit servitori şi un mapu, adică grăj-dar, şi a pornit spre nord, prin Coreea, în direcţia trupelor ruseşti. Drumurile erau cînd noroioase, cînd îngheţate ; în fiecare zi, la căderea nopţii, se sileau să ajungă în cel mai apropiat sat înaintea soldaţilor japonezi, ca să găsească un loc de dormit.
După cîteva săptămîni de marş forţat, în cursul cărora au îndurat greutăţi de neînchipuit, au pus piciorul în Ping-Yang, cel mai nordic punct care putea fi atins de un corespondent de război. Acolo a fost ţinut la închisoare o săptămînă, din cauza unei plîngeri făcute guvernului

japonez de ceilalţi corespondenţi care benchetuiau încă la Tokio şi cărora
ziarele din patrie le telegrafiau întrebîndu-i de ce Jack London putea să trimită scrisori din Coreea şi ei nu. Apoi a fost adus la Seul, la două sute de mile în spatele frontului, unde în urma unui ordin din Tokio a fost aruncat într-o închisoare militară fiindcă n-avea permis de a însoţi trupele.
Guvernul japonez a hotărît atunci să facă un gest prietenesc faţă de celelalte naţiuni.
„Paisprezece din noi, corespondenţii care am refuzat să rămînem la Tokio, am primit aprobarea să

mergem cu trupele, dar făceam parcă o călătorie de plăcere fiindcă aveam ghizi, nişte ofiţeri care în acelaşi timp ne şi supravegheau. Am văzut ceea ce ni s-a îngăduit să vedem, căci prima grijă a ofiţerilor însărcinaţi cu supravegherea noastră a fost să nu ne lase să vedem ceva. De pe zidurile din Wiju am văzut o parte din bătălia de la Yalu, dar cînd o companie japoneză a fost nimicită ni s-a ordonat să ne întoarcem în tabără.”
La venirea primăverii, corespondenţilor li s-a îngăduit să treacă fluviul Yalu ; ostaşii au ridicat fiecăruia cîte un mic cort magnific într-un crîng lîngă un templu. Jack înota, juca bridge şi alte jocuri, dar nu se putea deplasa decît pe o rază de o milă jumătate... în vreme ce japonezii bombardau tranşeele ruseşti.
E greu să faci treabă de corespondent cînd eşti prizonier la patruzeci de mile în spatele liniei de acţiune, totuşi el a făcut cît a putut. A ştiut să aprecieze armata japoneză : „soldatul japonez şi echipamentul lui atrag admiraţia tuturor”. A analizat tactica militară şi manevrele ambelor

armate. Lecţiile de fotografie luate cu Bessie i-au folosit, fiindcă a putut înregistra pe peliculă armata în marş, soldaţi săpînd tranşee, ridicînd corturi, transportînd răniţi ; au fost primele fotografii de război care au ajuns în America. A trimis nouăsprezece scrisori şi sute de fotografii, dar a trebuit să aştepte pînă s-a întors la San Francisco ca să afle dacă Examiner le-a primit. „Sînt dezgustat, striga el. Niciodată n-am să mă mai duc la un război între orientali. Jignirile şi amînările sînt prea mari şi multe. Niciodată n-au fost trataţi aşa corespondenţii de război.”

În iunie se pregătea să plece acasă, fiindcă îşi dădea seama că pierde vremea. „Sînt foarte supărat că poziţia mea faţă de armata japoneză e atît de şubredă şi că n-am posibilitatea să lucrez cum trebuie. Singura compensaţie pentru atîtea luni de necazuri este că înţeleg mai bine geografia şi caracterul asiaticilor.”

O ameninţare a Curţii Marţiale i-a grăbit plecarea. Într-o zi, cînd mapu s-a dus la cartierul general al armatei să ceară nutreţ pentru caii stăpînului său, i s-a reţinut o parte din cantitatea ce i se cuvenea de către un coreean pe care Jack de mult îl suspecta că-l dijmuieşte. Cînd Jack l-a acuzat pe coreean că-l fură, omul a scos cuţitul. Jack l-a doborît la pămînt cu un pumn. A fost chemat la raport în faţa generalului Fuji, care l-a ameninţat cu o pedeapsă exemplară. Cînd ştirea că Jack London este în pericol de a fi executat a ajuns la Richard Harding Davis, instalat splendid la Tokio, acesta a telegrafiat preşedintelui Roosevelt, care a protestat pe lîngă guvernul japonez. Generalului Fuji i s-a dat ordin să-l elibereze. Jack şi-a luat

catrafusele şi s-a întors la Tokio, unde i-a găsit pe corespondenţii părăsiţi cu patru luni în urmă aşteptînd încă permisiunea oficială de a călători cu armatele. Davis l-a însoţit pînă la Yokohama, ca să-l vadă plecat, şi i-a jurat că îndată ce va auzi un foc de puşcă se va întoarce acasă ; că acum, după ce a aşteptat atîtea luni, nu putea să plece pînă nu aude unul.

„Numai dacă voi fi trimis corespondent de război pe lîngă o armată de oameni albi, am să mă pot răscumpăra", şi-a spus Jack în sine. Nu făcuse treabă proastă ; expediase mai multe scrisori decît oricare alt corespondent, scrisese mai multe articole, însoţite de fotografii de război j au fost mulţumiţi de el. Cel mai important aspect al călătoriei lui în Orient a fost că ziarul i-a publicat articolele sub titluri mari. în urma succesului Chemării strămbunilor şi după reclamele spectaculoase cu care Century anunţase apariţia lui Lup Larsen, numele lui Jack London a devenit mai cunoscut decît al oricărui alt scriitor american.

Cînd vaporul a ancorat în portul San Francisco, se aştepta să fie primit de miss Kittredge, să-i simtă braţele în jurul gîtului. Primirea i-a făcut-o însă un portărel care i-a înmînat o copie de pe acţiunea de divorţ intentată de Bessie. Bessie mai pusese şi poprire pe veniturile lui de corespondent de război la

ziarul Examiner. Lovitura l-a zguduit, dar a rămas surprins şi îndurerat cînd a citit în acţiune că Bessie o acuza pe Anna Strunsky de neînţelegerile ei conjugale.

Chiar el o îndemnase pe Bessie să introducă acţiunea, dar ca s-o facă pe Anna părtaşă la scandal, pe Anna cu care nu se mai văzuse de doi ani... era prea mult. Cînd i s-a mai şters ceaţa de pe ochi, a citit cu uşurare că Bessie n-

o acuza pe Anna de adulter ; o acuza numai că participase la redactarea Scrisorilor dintre Kempton şi Wace, ceea ce, după părerea ei, a fost pricina răcirii şi indiferenţei lui Jack.
Pe chei nu era nici urmă de miss Kittredge. Cînd Eliza, care venise să-l întîmpine, i-a dat corespondenţa, a găsit o scrisoare din Newton, Iowa, prin care Charmian îl înştiinţa că se afla acolo la o mătuşă.
,,Mi-e teamă că vei fi dezamăgit, scria ea, că nu mă aflu în California. Groaza de scandal, de ceea ce vor crede ai mei, mă îmbolnăveşte ori de cîte ori mă gîndesc la ceea ce s-ar putea întîmpla în lunile următoare. Nu-ţi scriu cu răceală, scumpule. Niciodată de cînd ne iubim n-am fos mai nebună după tine ca acum, dar sînt nevoită, de dragul celor din jur, ca şi de dragul meu, să-mi păstrez mintea limpede."
Jack a fost jignit, s-a înfuriat, s-a simţit dezgustat. Cînd a sosit la Piedmont, a salutat-o pe Bessie şi şi-a strîns fetiţele în braţe. Un gînd i-a trecut prin minte : ,,Dacă am avut atîta curaj să navighez pe Marea Galbenă pe o furtună sub zero grade, într-o joncă nepuntată, de ce nu am acum curajul să mă împac cu nevasta mea şi să. fac faţă obligaţiilor conjugale chiar dacă iubesc altă femeie ?"
În dimineaţa următoare s-a răspîndit pe continent ştirea că nevasta lui Jack London divorţează din cauza Annei Strunsky. Ziarele din San Francisco publicau articolul sub titluri mari ; din clipa aceea Jack avea să descopere pe prima pagină a ziarelor pînă şi cele mai mărunte şi intime aspecte ale vieţii lui. încolţit de reporteri,)e-a strigat : „Singurul lucru care mă supără este că s-a pomenit numele lui miss Strunsky, fiindcă ea e foarte sensibilă". La rîndul ei, miss Strunsky a spus reporterilor : ,,Sînt

uluită. În ultimii doi ani am fost plecată în Europa şi la New-York şi l-am văzut pe mister London doar de două ori. Ultima dată cînd am vizitat familia London a fost acum doi ani şi în vremea aceea nici nu se pomenea de neînţelegerile lor". întrebată în 1937 de ce a menţionat numele Annei Strunsky, Bessie a spus că-i pare rău de greşeala făcută. ,,Ştiam că Jack nu m-ar fi părăsit niciodată dacă n-ar fi existat altă femeie şi nu-mi puteam închipui cine era femeia asta, dacă nu Anna Strunsky."
Jack a convins-o repede pe Bessie că Anna Strunsky n-avea nici o legătură cu despărţirea lor \ odată convinsă, ea a scos-o pe Anna din cauză. I-a mai atras atenţia că dacă urma sfatul avocatului şi menţinea poprirea pe veniturile lui, avocatul va lua cea mai mare parte din bani şi vor rămîne bani puţini pentru copii. Asigurînd-o că-i va construi la Piedmont o casă unde să aibă un adăpost sigur pentru copii, Bessie a renunţat la poprire şi a schimbat motivul acţiunii în părăsire de domiciliu. Jack i-a scris lui miss Kittredge : „Mi-a trebuit toată puterea de stăpînire ca să nu mă întorc înapoi, de dragul copiilor. Am fost foarte zguduit în ultimele 48 de ore, atît de zguduit încît mi s-a părut mai uşor să mă sacrific pentru micuţi".
I-a spus apoi lui Bessie că cealaltă femeie era Charmian Kittredge. Bessie a primit ştirea fără să scoată un cuvînt. Doar la sfîrşit a spus că nu vrea s-o mai vadă niciodată pe miss Kittredge.
În iulie, Jack s-a dus la Glen Ellen, a închiriat o cabană de la Ninetta Eames şi a aşteptat-o acolo pe miss Kittredge. Motivînd că nu poate veni deoarece n-are bani de drum, Jack i-a trimis un cec de optzeci de dolari. Apoi, Charmian i-a scris din nou că-i era teamă să vină ca să nu iasă scandal. Pînă la urmă, Jack a izbucnit. „Sînt grozav de

dezgustat. Unul din noi nu joacă cinstit. Am vorbit cu Netta şi Edward şi amîndoi au fost de părere că nu ne aşteaptă nimic
271
rău din partea lui Bessie. Am semnat un cec pe care Edward ţi l-a expediat prin poştă...” după care urmau zece pagini tumultuoase în care arăta „cît de dezgustat era” de Ninetta Eames şi de Edward Payne ; era însă numai începutul unui lung lanţ de necazuri cărora trebuia să le plătească tribut.
Singura plăcere pe care a avut-o în săptămînile acelea calde de vară au fost plimbările cu Spray. Băieţii de pe mal îl cunoşteau şi-i strigau : „Hei, Jack, ce mai e cu Coreea ?”
Cînd a venit şi Manyoungi, credinciosul băiat coreean care l-a servit atît de bine şi căruia îi trimisese bani de drum, Jack a închiriat un apartament spaţios la colţul dintre strada a şaisprezecea şi Broadway, unde a instalat-o pe Flora ca pe doamna lui de companie. Fericită că trăia din nou împreună cu fiul ei, Flora a uitat că s-a certat cu Jack cînd a părăsit-o pe Bessie şi s-a pregătit să devină o gazdă încîntă-toare, ajutată fiind de Manyoungi, care ţinea curat şi gătea pentru ,,tînărul stăpîn”.
Jack a intrat acum într-una din cele mai nefericite şi neproductive perioade ale vieţii sale. Era nefericit că-şi pierduse copiii ; era nefericit că le jignise pe Bessie şi pe Anna ; era nefericit că Charmian nu era alături de el ; era nefericit că şi-a pierdut timpul şi sănătatea în Coreea şi că n-a făcut acolo nici b treabă ; era nefericit fiindcă-i secase imaginaţia, fiindcă nu-i mai venea nici o idee mare, fiindcă nu mai simţea forţa interioară ca să conceapă şi să execute proiecte mari. În disperarea lui, i-a scris Annei

Strunsky : „Trec prin viaţă rănind pe toţi cei ce mă cunosc. M-am şi schimbat. Cînd te-am întîlnit întîia oară eram materialist, dar aveam graţia salvatoare a entuziasmului. Entuziasmul ăsta e lucrul pe care l-am pierdut”.
Credin[a oamenilor i, al patrulea volum de schiţe, a fost tipărit de Macmillan în aprilie şi s-a vîndut atît de repede încît a trebuit să mai fie tipărit o
1 The Faith of Men. (n.t.)

dată în iunie, apoi din nou în august, dar nici succesul ăsta nu l-a încălzit. A fost de acord cu criticul de la The Nation, căruia îi părea rău că un om de talia lui îşi pierde timpul cu Nordul îngheţat. I se vlăguise şi trupul, şi mintea. S-a îmbolnăvit de gripă ; cînd s-a însănătoşit, a căpătat o mîncărime nervoasă a pielii, care-l scotea din fire. Nu mai putea să muncească, pierdea din greutate, slăbea, se şubrezea, devenise iritabil. Din cauza chinului fizic şi a depresiunii nervoase trăia ca un schimnic.
În august a cumpărat în Piedmont un loc de casă cu o mie şase sute de dolari, a chemat un inginer căruia Bessie i-a spus ce fel de casă dorea şi a dat drumul la lucrări. Cînd s-a întors din Coreea, avea la bancă patru mii de dolari, încasaţi de la Century şi Examiner; întreaga sumă, împreună cu banii luaţi pe ipotecă, au intrat în clădire, şi a rămas iar cu buzunarele goale. Hotărît să nu se lase înfrînt de melancolie, s-a pus pe lucru. A citit cărţile pe care le scăpase cît timp a fost în Coreea ; a scris articole pentru ziare şi reviste, a început o schiţă intitulată Jocull, a ţinut conferinţe pentru toate organizaţiile socialiste din împrejurimi ; a vorbit liber la cluburi şi prin biserici, cu scopul de a cuceri noi adepţi pentru socialism şi a grăbi astfel revoluţia. A început prima piesă Dispreţul

femeilor2, cu subiect luat dintr-una din poveştile lui despre Alaska ; a citit în public din Oamenii abisului şi din Lupta de clasă.
Indispoziţia i-a dispărut şi a început din nou să-şi primească prietenii în serile de miercuri, să se ducă în grup la ştrandul din Piedmont, să ia parte la picnicuri, pe dealuri. Muncea pe brînci şi se distra din toate puterile ca să nu bage de seamă cît de rău se simţea. Totuşi nu se lăsa înşelat în privinţa calităţii muncii sale. „Tot lucrez la Jocul. Cred că este un dezastru, dar munca îmi face bine. Pentru Dispreţul femeilor nu depun mult efort, n-aş îndrăzni să depun mult efort."
1 The Game, (n.t.)
8 The Scorn of Women, (n.t.)

Singura forţa care-l susţinea era Brett de ia Macmilîan. În baza succesului de librările cu Lup Larsen, care la începutul lui octombrie atinsese douăzeci de mii de exemplare vîndute, Brett i-a mărit alocaţia lunară la două sute cincizeci de dolari. Il asigura că scrisese într-adevăr o carte mare şi, în sfîrşit, la începutul lui noiembrie i-a transmis ştirea extraordinară că Lup Larsen, a zecea publicaţie a lui Jack în mai puţin de patru ani, trecuse de patruzeci de mii de exemplare. În decembrie i-a trimis autorului un cec de trei mii de dolari, cu care Jack şi-a făcut socoteala să scape de sarcina asigurărilor, a ipotecii şi a datoriilor.
Lup Larsen apăruse pe piaţă ca un fulger, devenise peste noapte cartea la modă şi ajunsese pe buzele tuturor, fie pentru a fi lăudată, fie pentru a fi înjurată. Mulţi cititori se simţeau insultaţi de atitudinea autorului j alţii îi luau cu vitejie apărarea. O parte din presă scria că volumul are un

conţinut brutal şi revoltător, dar cei mai mulţi erau de acord că apăruse o carte rară, autentică şi genială... care îmbunătăţea literatura modernă de imaginaţie". Cartea era o piatră de hotar în literatura americană nu numai din cauza vigoarei şi realismului ei, a bogăţiei de personaje şi situaţii necunoscute pînă atunci în literatura americană, dar şi din cauză că ridica la o notă înaltă tonul romanului modern. Unde întîlniseră pînă atunci americanii o suspensie atît de emoţionantă, o amprentă a morţii atît de autentică şi de zguduitoare ca în conflictul dintre spiritualism şi materialism desfăşurat pe bordul vasului Ghost între Lup Larsen şi Peter van Weyden ? Unde mai fuseseră ei confruntaţi pînă atunci cu probleme de filozofie matură, pe care le-au găsit aţîţătoare şi demne de discutat ? Jack sezisase revoluţia ştiinţifică a secolului al XIX-lea, o dramatizase, o popularizase, o descrisese în cuvinte emoţionante şi pe înţelesul marei mase a poporului care nu mai auzise pînă atunci de evoluţie, de biologie, de materialism ştiinţific. Darwin, Spencer, Nietzsche făceau parte din carte, ca nişte

pioiagonişti nevăzuţi, brainatizi'nd învăţăturile iubiţilor lui maeştri, el a transformat războiul ideilor înlr-o competiţie tot atît de atrăgătoare ca şi competiţia zidarilor irlandezi din viitorul lui roman Valea Lunii K

Spre sfîrşitul cărţii, Jack a introdus singurul lui personaj feminin, care a slăbit calitatea textului, constituind totuşi o pildă aproape neîntrecută pînă azi a artei romancierului. Cînd critica literară a declarat că femeia era neverosimilă, Jack a exclamat: „Am iubit o femeie şi am zugrăvit-o în carte, şi criticii îmi spun că femeia pe care o iubesc nu e verosimilă !" El în-a zugrăvit-o (numai pe miss Kit-

tredge .în carte, dar şi felul ei isterico^poetic de a scrie, pe care şi-l însuşise răspunzîndu-i la scrisori. Fiecare amănunt privitor la femeia asta, la iubirea dintre ea şi Peter van Weyden transformă volumul Lup Larsen în cel mai trist exemplu de rococo al veacului al XIX-lea \ în toate celelalte privinţe volumul prevesteşte cele mai bune lucrări ale veacului al XX-lea.

La cîteva săptămîni după apariţie, Lup Larsen a întrecut cărţile siropoase şi prăfuite ca The Masque-raders a lui K. C. Thurston, Prodigal Son a lui Hall Caine, Whosoever Shall Offend a lui Marion Crawford şi Beverly of Graustark de George Barr McCut-cheon. Trei săptămîni mai tîrziu se afla în capul listei de cărţi cu cel mai mare succes de librărie, la mare distanţă de celelalte. Secolul al XX-lea se eliberase, în sfîrşit, de cătuşele lăsate de predecesorul lui. Lup Larsen se citeşte şi astăzi cu tot atîta emoţie şi este tot atît de plină de învăţăminte ca în noiembrie 1904. Este foarte puţin demodată. Mulţi critici o consideră drept lucrarea cea mai expresivă a lui Jack London ; cititorii care o iau din nou în mînă se simt zguduiţi de conţinutul ei.

întoarsă din Iowa, miss Kittredge s-a întîlnit de cîteva ori cu Jack, în Oakland şi la San Francisco ; au fost întîlniri încîntătoare, dar grăbite, apoi ea a

1 The Valley of the Moon, (n.t.)

plecat la Glen Ellen, la Ninetta Eames. Au urmat şi acolo cîteva întîlniri pasionate şi Jack i-a trimis cîteva scrisori idilice, dar de data asta numai în-tîmplătoare. Nu mai era îndrăgostit orbeşte, nu mai murea după o sărutare. Fantezia lui pornise din nou în călătorie. Miss Kittredge scrie : ,,Ştiu că gîndu-rile şi preocupările tale te îndreaptă de cîteva săptămâni spre altă femeie. La urma urmelor nu

eşti decît un băieţaş, omule drag, şi asta se vede cît de colo. În seara cînd ai ţinut conferinţa despre Spărgătorii de grevă m-ai pus pe gînduri. Te-am văzut căutînd-o printre asistenţi în timp ce vorbeai. Te-am văzut făcîndu-i semn ; am văzut cum se răsucea, cum se umfla în pene, cum se agita aferată ; te-am văzut cum te-ai apropiat de ea şi am priceput că seara aţi rămas împreună. Nu-i vorba de necredinţa ta, tu nu ai genul ăsta de integritate – foarte puţini bărbaţi îl au – şi am întrezărit de mult probabilitatea că ai să mă înşeli. într-un fel am acceptat situaţia. În ultimul timp ai fost foarte fericit şi ştiu că nu eu sînt răspunzătoare de voioşia ta. Altcineva e, bineînţeles, şi aşa...”

Anul 1905 a fost unul din anii de seamă ai lui Jack; presa era aţîţată de tot ceea ce făcea. La început, anul s-a anunţat liniştit ; a făcut o călătorie la Los Angeles, unde fusese invitat să ţină o conferinţă pentru socialiştii de acolo. Julian Hawthorne a scris despre el în ziarul Examiner din Los Angeles : „E plăcut să-l analizezi pe domnul London. E simplu şi neprefăcut ca un urs grizzly ; mintea, de o neobişnuită limpezime şi putere de pătrundere, are temei în firea lui sinceră ; om cu inimă largă, e plin de sănătate şi generozitate, părerile-i sînt originale, independente, curajoase”. Abia înapoiat la Oakland, a primit o invitaţie de la preşedintele liberal al Universităţii din California să vorbească studenţilor ; pentru omul care îşi părăsise studiile universitare cu şapte ani în urmă, ca să muncească într-o spălătorie cu aburi, era o cinste. În faţa tinerilor. Jack a ţinut una din cele mai înflăcărate cuvîntări ale

sale şi le-3 spus că cea mai roare revoluţie pe care

o cunoaşte lumea se desfăşoară chiar în faţa lor, că dacă nu se trezesc şi nu veghează ea îi va lua prin surprindere, în timpul somnului. După conferinţă, plîngîndu-se unui profesor de engleză că studenţilor li se dă să studieze doar literatură slabă, a primit următorul răspuns : „Nu e chiar aşa, domnule London. În lista nouă de referinţe s-a inclus şi un capitol din Chemarea străbunilor.” Ceilalţi profesori au rîs, Jack s-a înroşit, a mormăit că e canonizat şi s-a evaporat. În ziua următoare, preşedintele universităţii a fost acuzat că a permis lui Jack London să predice revoluţia. Preşedintele a răspuns calm : „L-am invitat pe om, nu subiectul. London şi-a cîştigat dreptul să apară în faţa noastră”.

La Stockton, Jack a primit pentru întîia oară invitaţia să vorbească la un club al oamenilor de afaceri. A intrat astfel în prima încurcătură din anul acela, făcînd un act de îndrăzneală, nebunie şi curaj comparabil doar cu traversarea Mării Galbene pe furtună sau cu mutarea în slumsurile Londrei, ca să scrie Oamenii abisului. Relatarea ziarelor din Stockton, deşi influenţată, este totuşi vie : „A vorbit oamenilor de afaceri ca unor şcolari neastîmpăraţi; a cerut fiecăruia să spună ce ştie despre socialism ; i-a informat că au citit puţin şi că au văzut şi mai puţin ; bătea cu pumnul în masă şi scotea pe nas nori de fum atît de groşi că auditoriul, afumat şi înspăimîntat, a rămas mut şi stînjenit”.

N-au rămas însă mult timp muţi ; la sfîrşitul conferinţei Jack a spus, spre groaza oamenilor de afaceri din Stockton, că socialiştii din Rusia care participaseră la răscoala din 1905 şi omorîseră mai multe personalităţi ţariste erau fraţii lui I Auditorii au sărit în picioare şi au început să urle la el. În dimineaţa următoare, ziarele din

toată ţara tipăreau cu litere mari : „JACK LONDON AFIRMA CĂ ASASINII RUŞI SINT FRAŢII LUI”. S-a dezlănţuit uraganul, s-au cerut retractări, editorialele tunau şi fulgerau împotriva lui. Unul din ziare urla: „Este un anarhist roşu, aţîţător la răscoală, trebuie arestat şi acuzat de. trădare”, Jack a rămas pe poziţie. Re

voluţionarii ruşi erau fraţii lui şi nimeni n-a mai putut să-l determine să-i repudieze. .
Societatea încercase pînă atunci să-l idolatrizeze, să-l proclame unul din geniile Californiei. „Socialismul e ideea lui fixă. Cam extremist, dar atît de tînăr şi de original ! Teoriile lui socialiste sînt doar capricii, are să treacă peste ele.” Acum porţile se închideau în faţa lui cu atîta străşnicie de parcă era tot vagabond al căilor ferate. Nu-l mai invita nimeni la ceea ce numea el „ceaiuri trandafirii”, nici la dineurile de gală, unde-şi purta prin marea de plastroane cămaşa lui albă, nescrobită şi cravata lungă ; societatea a tras pînă la urmă concluzia că vorbea serios cînd spunea la mesele înconjurate de invitaţi de lux că erau cu toţii o clasă de ciuperci parazitare.
Scandalul nu fusese încă uitat şi Jack a ţinut încă o conferinţă. A amintit atunci că William Lloyd Garrison, cînd condamnase sclavia în 1856, spusese : „La dracu' cu constituţia” şi că generalul Sherman Bell spusese la fel, mai tîrziu, cînd a potolit nişte grevişti. În dimineaţa următoare era din nou omul zilei, căci sute de ziare, din California pînă la New York, strigau : „JACK LONDON ZICE : LA DRACU' CU CONSTITUŢIA”. A făcut cît a putut ca să le explice că nu el era autorul frazei, dar ziarele sînt rareori interesate să dezmintă o ştire senzaţională.

Presa liberă îngăduie bigoţilor să facă ţăndări pe om, dar îngăduie şi oamenilor cu cap să-şi arate părerea. A citit astfel în ziarul radical Bulletin din San Francisco următoarele : „Sinceritatea caldă şi ura faţă de ceea ce e rău sînt cele două idei care înflăcărează inima revoluţionară a tînărului Jack London; ele sînt în spiritul curentului care a dus la azvîrlirea peste bord a ceaiului în golful Boston K Ele sînt în spiritul năzuinţelor care pînă la urmă vor aduce Republicii noastre tot ce e mai bun, fiindcă

1 La 16 decembrie 1773, adunarea cetăţenească din Boston a cerut interzicerea importului de produse engleze în colonia lor. Deghizaţi în Indieni, cetăţenii s-au dus în port şi au aruncat în ocean mai multe baloturi cu ceai adus din Anglia, (n.t.)

sînt în contradicţie cu spiritul respectului slugarnic faţă de ceea ce e stabilit, căci slugărnicia e alcătuită din josnicie şi egoism”.

Cîteva zile mai tîrziu a fost invitat să vorbească la clubul gimnaziului din Oakland. Cînd a aflat, directorul a interzis să se folosească localul şcolii în acest scop. încă o dată ziarele au vînturat povestea ; fiecare bărbat şi fiecare femeie comenta. Ziarul Post din San Francisco observa caustic : „Socialismul poate să conţină toate relele de care e acuzat, dar cel mai bun mijloc de a-l propaga este interzicerea propagării lui”.

Jack se bucura de publicitatea largă pe care o dobîndise socialismul datorită eforturilor lui. Apoi era şi reclama care i se făcea şi care altfel l-ar fi costat mii de dolari. Chemarea străbunilor, Lup Larsen, Oamenii abisului se cereau din ce în ce mai mult, se citeau şi se discutau din

ce în ce mai mult. Poate că unii oameni nu agreau ideile lui despre democraţia economică ; puteau să combată modul în care el revoluţionase literatura americană , dar nu se mai putea contesta faptul că în America, în fruntea scriitorilor tineri, se afla el. Şi duşmanii îl ajutaseră să ajungă aici !

În mijlocul uraganului ţîşnit din manifestările lui socialiste, Macmilîan i-a tipărit Lupta dintre clase. Cartea a fost primită cu atîta interes, încît a fost retipărită în iunie, octombrie şi noiembrie. Ea cuprindea o culegere de articole revoluţionare şi a avut un succes uluitor în ţara care nega cu vehemenţă că ar exista luptă de clasă între hotarele ei şi în care socialismul era ridiculizat, dispreţuit şi acuzat că e un monstru cu cap de hidră care îşi mănîncă propriii lui pui. Jack predică în deşert, totuşi din ce în ce mai mulţi oameni veneau să-l asculte, mai ales tînăra generaţie, care tocmai se elibera din cătuşele mentalităţii înguste a pionierilor şi care tocmai începuse să calculeze costul în vieţi omeneşti al industrializării pe scară largă. Pentru această generaţie, Jack London era un nume mare ; ea citea cu religiozitate cărţile lui. În America se mai în

tîlnesc încă oameni oare povestesc cu mîndrie că sînt socialişti datorită lui Jack London. Faptul că socialismul lor şovăie cîteodată nu este poate din greşeala lui Jack London.

În martie a acceptat din nou să candideze pe lista socialistă pentru postul de primar în Oakland. A primit 981 de voturi, de patru ori mai mult decît în 1901. În aprilie s-a dus cu Manyoungi la Glen Ellen, unde i-a plătit Ninettei Eames şase dolari pe săptămînă pentru o cabană

la Wake Robin. Doamna Eames a răspîndit zvonul că ,,Jack venise acolo din cauza tulburărilor din Oakland". Fermierii încrezători din vecinătate nu bănuiau nimic.
În Sonoma, primăvara e încîntătoare. Şi-a re-cîştigat buna dispoziţie şi deplina putere de muncă ; a uitat melancolia care-l copleşise în timpul iernii. The Black Cat îi acceptase o povestire şi din cecul de trei sute de dolari a plătit două sute cincizeci pe un cal de călărie cu care neobosita miss Kittredge străbătea drumul de la Berkeley la Glen Ellen, o distanţă de treizeci de mile. Călăreau împreună prin crîngurile de pini şi de brazi de la poalele munţilor Sonoma, pe poteci străjuite de flori colorate. Aerul era limpede, parfumat, îmbătător şi, cînd răsărea luna plină, valea se umplea de o ceaţă albă, argintie. ,,Acum ştiu de ce indienii o numesc Valea Lunii", comenta Jack.
Forţa lui creatoare înflorind iarăşi, a scris Coif. Alb l, urmare la Chemarea strămbunilor. Colt Alb este povestea unui cîine venit din sălbăticie printre oameni. Deşi lucrarea nu atingea nivelul Chemării strămbunilor, este totuşi o povestire frumoasă despre cîini, de un înalt nivel literar. În fiecare săptămînă trimitea un articol de critică pentru Hearst, subliniind lupta dintre uniunile sindicale şi patroni, ca de pildă în Delegatul călător; alteori se ridica împotriva exploatării din ateliere ca în Ziua lungă, în care descria privaţiunile unei muncitoare din New-York.
1 White Fang, (n.t.)

Pe atunci, Upton Sinclair şi J. G. Phelps-Stokes au înfiinţat în Est Societatea academică socialistă l. La prima întrunire a comitetului executiv, Jack a fost ales preşedinte. Cînd Macmillan i-a publicat Jocul, criticii i-au condamnat lucrarea ca fiind trivială şi neverosimilă ; el le-

a trimis atunci extrase din ziare ca să le arate că un boxer poate să se izbească violent la baza craniului cînd cade la pă-mînt după o lovitură puternică.
Cînd au început căldurile verii, a cheltuit din nou cîţiva dolari ca să zăgăzuiască apele rîului. Vecinii se adunau acolo şi înotau. Dimineaţa lucra, după-amiaza înota şi se distra... dar îi lipseau cele două fetiţe. într-o după-amiază, cînd străbătea munţii călare, respirînd aerul parfumat al văilor, a ajuns la Hill Ranch, o fermă de o sută treizeci de acri care se întindea la poalele munţilor Sonoma. ,,Pe întinsul ei cresc sequoia, unii din ei de zece mii de ani. Mai sînt sute de brazi, stejari pentru argăsit şi stejari pentru cărbuni şi mii de flori felurite. Sînt chei adînci, cursuri de apă, izvoare. O sută treizeci de acri de pămînt frumos şi primitiv, cum nu mai poate fi altul în America."
S-a îndrăgostit de teren şi s-a hotărît să-l cumpere, idee pe care miss Kittredge a sprijinit-o cu căldură ; numai dacă-l scotea din oraş şi-i tăia legătura cu alte femei, numai aşa putea să înlăture primejdia de a-l pierde ; şi doar cu cîteva luni în urmă a fost cît pe ce să-l piardă. Jack a pornit
ralaro cnro catul Hlnn Pllc*n nn^Q aflaco r»a Înmii;»
WUAUAV. Opl U O (.1 LUI V J IV.U HiTI) HVrl fflj UHUU I_l.m_l.JV_ V-»-»-
cel ce vindea terenul. La ora cinci după-amiază intra în casa lui Hill, întărîtat ca un şcolar, gata să negocieze.
— Am auzit că i-ai fixat lui Chauvet preţul terenului la şapte mii de dolari, i-a spus el lui Hill.
— Da, i-a răspuns Hill, ăsta-i preţul pe care-l cer de zece ani.
— Il cumpăr ! a strigat Jack.

1 The Intercollegiate Socialist Society, (n.t.) 240
— Nu chiar aşa repede, l-a domolit Hill, mai bine du-te acasă şi gîndeşte-te cîteva zile.
După plecarea lui Jack, Hill i-a spus soţiei sale că-i ceruse lui Chauvet şapte mii de dolari fiindcă acesta dorea să achiziţioneze şi dreptul asupra apelor, dar dacă Jack dorea să facă acolo fermă, el nu-i va cere mai mult de cinci mii de dolari. În ziua următoare, Jack s-a întors şi mai aţîţat; nu putuse dormi toată noaptea tot făurind planuri pentru frumoasa lui fermă.
— Să-ţi spun de preţ, a început Hill.
Jack a sărit de pe scaun, roşu la faţă şi i-a strigat plin de mînie :
— Nu poţi să-mi faci una ca asta I Nu dau nimic mai mult ! Nu urca preţul. Toată lumea vrea să mă tragă pe sfoară. Ai fost de acord cu şapte mii şi ăsta-i preţul pe care am să-l plătesc.
Neputînd să-i stăvilească şuvoiul vorbelor, Hill a aşteptat pînă a tăcut, apoi i-a spus liniştit :
— Bine, domnule London, ia-l la preţul pe care-l vrei.
Cîţiva ani mai tîrziu, cînd Jack şi Hill au ajuns prieteni buni, Hill i-a povestit cum i-a luat două mii de dolari mai mult. Jack a rîs din toată inima, spunînd că întîmplarea asta o să-l înveţe să-şi stă-pînească pornirile.
În noaptea aceea a croit planuri cu miss Kittredge. Pe pămîntul fermei era un grajd dărăpănat care, dacă va fi reparat, putea să adăpostească un om de serviciu şi caii. La toamnă, în timp ce Jack va călători prin ţară ţinînd conferinţe, omul de serviciu va desţeleni cîţiva acri, va semăna iarbă şi porumb, va construi coteţe pentru porci şi păsări şi va pune ordine peste tot, ca ferma să fie gata

în ziua cînd se va pronunţa despărţirea de Bessie. Atunci se vor putea căsători şi ei.
Jack i-a scris lui Brett cerîndu-i şapte mii de dolari ca să cumpere ferma. Brett i-a răspuns :
„Mă îndoiesc că un om care are de jucat un rol pe lumea asta face bine că se leagă la cap fără să-l doară, cumpărînd un bun imobil, oricît ar fi el de
1G
241
frumos -şi de productiv, ori în ce parte a ţării s-ar afla”.
La rîndul lui, Jack i-a scris :
„Am avut grijă să cumpăr un teren din care nu se poate scoate nici un profit. Nu vreau să am bătaie de cap cu profitul şi cu pierderea. În douăzeci de ani, terenul va face o sută douăzeci de mii de dolari. Vreau să las ancora în loc sigur şi prielnic, să am o bază serioasă”.
Resemnat, Brett i-a trimis şapte mii de dolari din drepturile de autor pentru Lup Larsen, şi Jack, radiind de bucurie, a devenit stăpîn la Hill Ranch. A angajat apoi un administrator, a cumpărat mai mulţi cai, un mînz, o vacă, un viţel, un plug, o roabă, o căruţă, o cabrioletă, hamuri, pui, curcani şi porci.
După ce a terminat nebunia cheltuielilor, a văzut că a rămas fără nici un ban. De la Macmiîlan nu mai avea de primit ceva prea curînd.
„Toate cumpărăturile astea m-au luat pe nepregătite şi m-au lăsat lefter. Aştept să primesc – şi tremur la acest gînd – o scrisoare de la Bessie prin care îmi va cere cîteva sute de dolari ca să-şi cumpere un cal şi o trăsură. Am stors cît am putut de la Macmilîan ca să plătesc ferma şi nu mi-a mai rămas nici cu ce să construiesc un hambar, cu atît

mai puţin o casă. Trebuie să scriu cîteva schiţe ca să încasez ceva la repezeală.”
La 4 octombrie depăşise atît de mult creditul la Macmilîan, încît contabilitatea i-a cerut să plătească dobînzi pentru noile avansuri. Situaţia depozitului său la bancă arăta la credit 207,87 de dolari, în timp ce la cheltuieli imediat necesare figurau 75 de dolari lui Bessie, 55 de dolari mamei lui, 57,60 de dolari pentru unelte de fermă, 24 de dolari chiria la Glen Ellen, 50 de dolari bonuri la magazine.
„Trebuie să plătesc biletele de drum pentru mine şi Manyoungi pînă la Chicago. Charmian va veni în douăzeci şi patru de ore şi trebuie să-i dau şi ei de cheltuială. Mama vrea să-i măresc alocaţia lunară. La fel şi Bessie. Tocmai am plătit nota la spital pentru mama lui Johny Miller, o sută de dolari. Am

promis 30 de dolari pentru tipărirea unui apel în numele lui Joe King, un nenorocit condamnat la 50 de ani închisoare. Am o notă de 45 de dolari pentru o presă de fîn şi în noiembrie trebuie să plătesc între 700 şi 800 de dolari asigurarea. După cum vezi, navighez nu numai împotriva vîntului, dar am intrat în punct mort şi pînzele îmi flutură.”
În cursul vieţii lui a cîştigat cu scrisul mai bine de un milion de dolari, dar aproape niciodată n-a avut în mînă banii pe care i-a cîştigat, deoarece întîi făcea cheltuieli şi apoi se frămînta cum să-şi acopere datoriile. Cum zicea Emil Jensen în Klondike, niciodată nu se gîndea la cheltuială. Dacă nu şi-ar fi risipit banii înainte de a-i cîştiga, nu numai că n-ar fi avut datorii, dar nici necazuri.

„Obiceiului ăsta de a-mi risipi banii, ah, Doamne, mereu am să-i cad victimă !”
În octombrie a început turneul de conferinţe. 11 însoţea Manyoungi. Miss Kittredge s-a întors la mătuşa ei din Newton, Iowa, ca să fie mai aproape de el. Se făcuse multă publicitate pentru acest turneu care trecea prin cîteva oraşe mari din centrul şi estul Statelor Unite, căci Jack ajunsese repede una din cele mai romantice figuri ale epocii. Prin el răsunau vocea socialismului, vocea evoluţiei ştiinţifice, vocea realismului nou şi viguros din literatura americană, dar în acelaşi timp el reprezenta curajul şi tinereţea din lumea întreagă. La cluburile de femei membrele aşteptau cu plăcere să-i vadă chipul viril, felul bărbătesc de a scoate fum pe nări, zîmbetul luminos şi rîsul molipsitor, să-l audă vorbind sincer şi pasionat despre problemele de reformă socială. Cîştiga cîteva sute de dolari pe zi, găsea companie plăcută şi inteligentă în fiecare oraş, era tratat cu prietenie de ziare. .
„Jack London e o personalitate care te atrage ca un magnet. Dacă ar fi posibil să fie răsfăţat, atunci ar fi răsfăţat de regimentele de adoratoare care îl asaltează. E supus aceloraşi încercări ca un idol de cinema. Totuşi e lipsit de vanitate.”
16*
243
Apoi, la 18 noiembrie, într-o sîmbătă, a primit în Chicago o telegramă prin care era înştiinţat că sentinţa de divorţ fusese semnată. I-a telegrafiat lui miss Kittredge să vină neîntîrziat din Newton şi să se căsătorească. Ea a ajuns la Chicago duminică după-masă, la ora cinci, dar Jack n-avea autorizaţia de căsătorie. Biroul stării civile era bineînţeles închis. A închiriat o trăsură şi a pornit în goana

cailor pe străzile din Chicago ca să găsească şi să ceară ajutor de la prieteni influenţi. Primele două vizite au fost infructuoase, dar la a treia a ridicat de la masă un prieten care cunoştea pe ofiţerul stării civile. După o cursă destul de lungă au ajuns acasă la ofiţer acesta le-a spus că ar fi fericit să-l ajute pe domnul London, dar la urma urmelor de ce se grăbeşte aşa ? De ce nu aşteaptă pînă dimineaţa, cînd se va deschide biroul de căsătorii şi cînd va putea aranja totul în linişte ? Jack însă n-a vrut să aştepte, a folosit toată puterea lui de convingere ca să-l determine pe ofiţer să meargă cu ei în trăsură în partea sudică a oraşului, unde locuia şeful biroului de căsătorii. Omul s-a sculat din pat şi, deşi era nedumerit, în faţa hotărîrii ferme a lui Jack s-a îmbrăcat şi a plecat cu grupul la primărie, a deschis biroul şi le-a dat autorizaţia de căsătorie. Apoi, după mai multe căutări zadarnice, au găsit un judecător de pace care l-a însurat pe Jack cu Charmian Kittredge chiar în casa lui, în bibliotecă.

în dimineaţa următoare, 20 noiembrie 1905, presa de pe tot întinsul ţării se arăta contrariată că cei doi se căsătoriseră, după cum scriau ziarele, într-o „grabă atît de indecentă". Pînă atunci, lumea crezuse că despărţirea de Bessie fusese pricinuită de nepotriviri intime, care făceau divorţul necesar. Cu graba lui teribilă de a se recăsători, Jack a arătat că şi-a distrus căminul de dragul altei femei... lucru care îmbrăca toată povestea într-o lumină urîtă.

Din prietenoasă cum fusese pînă sîmbătă, luni presa era împotriva lui, arătînd nu numai mînia şi indignarea publicului, dar şi ridicolul problemei. Joi dimineaţa naţiunea era informată că „MARIAJUL

LUI JACK LONDON E NUL” fiindcă noua lege a divorţurilor din Illinois prevedea că o căsătorie nu poate fi valabilă decît dacă se oficiază la un an după semnarea sentinţei de divorţ. încolţit de reporteri, lui Jack i s-a părut din nou că e persecutat şi a strigat cu înflăcărare :
„Dacă e nevoie, am să mă căsătoresc în fiecare stat al Uniunii fără să stau prea mult pe gînduri l”
Multe anecdote spirituale au circulat pe seama domnului London, pe care-l apucase graba căsătoriei.
Dacă ar fi aşteptat cîteva luni de circumstanţă, pînă s-ar fi întors în California, ar fi evitat întregul scandal. Căsătoria lui ar fi fost anunţată printr-o notiţă scurtă şi ar fi trecut neobservată. Aşa, a fost atacat din toate părţile. A fost blestemat din amvoane; în oraşele Pittsburg şi Derby cărţile lui au fost scoase din bibliotecile publice şi s-a sugerat ca acest exemplu să fie urmat şi de alte oraşe ; s-au trimis telegrame colective cluburilor de femei ce-rîndu-li-se să-i suspende conferinţele ; multe ziare arătau cît de ciudat este că un om care nu poate să-şi pună ordine în treburile lui de familie se ridică vrînd să înveţe pe ceilalţi ce să facă. S-au scris articole în care se puneau întrebări cu privire la misterul şi graba celei de-a doua căsătorii. Miss Kittredge a fost acuzată că i-a stricat casa lui Bessie.
Din cauza purtării şefului lor, socialiştii din America au avut mult de suferit. Presa capitalistă se folosea de armele ce i se puneau la îndemînă.
„Iată socialismul vostru! îşi lasă nevasta şi copiii... statorniceşte imoralitatea... are să aducă haosul... socialismul înseamnă anarhie, distrugerea civilizaţiei noastre.”
Protestele tovarăşilor lui nu foloseau la nimic :

„Nu. puneţi purtarea greşită a lui London pe seama socialismului! Socialismul dezaprobă cu tărie astfel de lucruri”.
Şeful lor violase codul bunelor purtări şi Cauza avea de suferit. Acuzat de tovarăşi că purtarea lui întîrzie revoluţia socialistă americană cu cel puţin cinci ani, el a răspuns zîmbind :
289
„Din contra, cred că am grăbit revoluţia cu cel puţin cinci minute”.
De fapt, ce a motivat pripeala teatrală de a-şi celebra căsătoria ? Ce l-a îndemnat să se fudulească în faţa publicului cu o nouă căsătorie ? În parte a fost un gest romantic, pe placul lui miss Kittredge. În parte a fost grabă şi o nechibzuinţă impetuoasă, fapta unui bărbat care nu se opreşte ca să întrebe ce zice lumea. În parte a fost bravadă, fapta unui irlandez cu obrazul gros, căruia nu-i pasă de ce gîndesc alţii. În sfîrşit, prin faptul că şi-a luat repede altă femeie, i s-a mai uşurat conştiinţa, mult încărcată de răul făcut lui Bessie, şi prin ea tuturor nevestelor.
Atacurile împotriva lui prin presă şi de la amvon au durat cîteva săptămîni. Seriozitatea muncii sale a fost compromisă în ochii multor cititori, în schimb publicitatea ce i s-a făcut i-a adus un public mai numeros. A rămas în sarcina sensibilului club de femei Averill să-i dea lovitura cea mare şi să pună capăt discuţiilor. La o întrunire, femeile au votat două rezoluţii : una prin care cereau aprobarea manualelor gratuite în şcolile de stat, alta prin care cereau interzicerea în universităţi a fotbalului şi a lui Jack London.
8

În ianuarie 1906, Jack London a ajuns cu turneul de conferinţe la New York, unde s-a întîlnit cu doctorul Alexander Irvine, un irlandez idealist şi chipeş, pastorul bisericii Pilgrim din New Haven şi şeful organizaţiei socialiste din acelaşi oraş. Doctorul Irvine sosise la New York ca să-l convingă pe Jack să vină la Universitatea Yale şi să ţină acolo o conferinţă. Jack a primit cu dragă inimă, fiindcă prilejul de a lansa idei socialiste printre cei trei mii -de studenţi de la Yale nu trebuia scăpat. Doctorul Irvine s-a întors cu trenul următor la New Haven şi a propus Clubului de discuţii din Yale să sprijine conferinţa lui Jack. Membrii au acceptat să-l prezinte pe London în seara următoare, dar au pus condiţia ca el să nu vorbească despre chestiuni politice radicale.

Plin de bucurie, doctorul Irvine s-a dus în aceeaşi noapte la un pictor socialist, pe nume Delfant; acesta i-a pictat zece afişe care-l reprezentau pe Jack îmbrăcat în sveterul lui cu guler înalt; dedesubt o masă de flăcări roşii şi titlul conferinţei: REVOLUŢIA. Puţin înainte de ivirea zorilor, Delfant şi doctorul Irvine au agăţat afişele de copacii din jurul sălii de conferinţe. Cînd studenţii din Yale au văzut dimineaţa afişele colorate, au rămas uimiţi. Unul din profesori l-a convocat îndată pe preşedin

lele clubului şi i-a pus în vedere că întrunirea trebuia revocată. Nu se va predica revoluţia în Universitatea Yale I decretase profesorul. Conducerea clubului era gata să dea ascultare, cînd doctorul Irvine i-a îndemnat pe studenţi să se ducă la profesorii mai tineri şi să-i atragă de partea lor. Profesorul William Lyon Phelps, cu care discutase preşedintele clubului, a fost împotriva revocării, ară-tîndu-le celorlalţi profesori că Yale nu e mănăstire.

Dojana a fost adresată cu atîta îndemînare şi blîndeţe încît cei ce se împotriveau au fost reduşi la tăcere. La ora opt seara, trei mii de studenţi şi trei sute de profesori, deci aproape toată universitatea, s-au îngrămădit în sala de conferinţe, la Woolsey Hali. Cînd a păşit pe podium, Jack a fost primit cu căldură şi ascultat cu atenţie tot timpul cît a vorbit despre cele şapte milioane de oameni de pe glob care ,,luptă din toate puterile lor pentru cucerirea bogăţiilor lumii şi pentru răsturnarea societăţii existente. Oamenii aceştia – spunea London – se numesc între ei tovarăşi şi stau umăr la umăr sub stindardul revoluţiei. Ei alcătuiesc o forţă umană impresionantă, o putere neobişnuită".

După ce a făcut timp de un ceas disecţia sistemului capitalist folosind un scalpel economic, a încheiat : „Capitaliştii n-au ştiut să guverneze şi dreptul de guvernare trebuie luat din mîinile lor. Şapte milioane de oameni din rîndurile clasei muncitoare sînt gata să-i aducă lîngă ei pe toţi ceilalţi muncitori şi să înlăture vechiul sistem de guvernă-mînt. Revoluţia e aici, acum. S-o oprească cine poate !"

În ciuda faptului că ,,i-a scos din toate săritele", cum s-a exprimat doctorul Irvine, şi că nici douăzeci de studenţi din sală n-au fost de acord cu vreuna din tezele lui, la sfîrşit a fost ovaţionat. Universitatea Yale a refuzat cu eleganţă să ia chirie pentru sală şi întreaga sumă realizată din vînzarea biletelor a intrat în visteria organizaţiei socialiste locale din New Haven.

După conferinţă, Jack, doctorul Irvine şi un grup de vreo doisprezece din cei mai buni vorbitori ai universităţii s-au dus la restaurantul Old Mory's să bea bere şi să discute în

voie. Jack îi înfrunta pe toţi ; în cuvinte înflăcărate, Jack a încercat să le arate că proprietatea privată se bazează fie pe exploatare, fie pe jaf; şi-a susţinut teoriile pînă la capăt, deşi n-a găsit adepţi. Cînd a ajuns acasă la doctorul Irvine, pe la patru dimineaţa, a găsit un grup de muncitori care-l aşteptau ca să-i mulţumească pentru conferinţă. În dimineaţa următoare, la ora opt, a sunat clopoţelul de la uşă ; era un reporter cu vederi de stînga de la News din Yale oare voia să-i ia un interviu lui Jack London, fiindcă, susţinea el, aşa i s-ar fi mărit şansele de a colabora la ziar. Numele reporterului era Sinclair Lewis.
La 19 ianuarie, Jack se afla din nou la New York, după un turneu de conferinţe care durase două săptămîni ; de data asta vorbea la prima întrunire a Societăţii socialiste universitare, al cărei preşedinte era. Subiectul : Criza ce vine. Se spune că numărul oamenilor care au umplut sala din Grand Central Palace varia între patru şi zece mii ; au luat parte toţi socialiştii de pe coasta Atlanticului care au avut bani să vină pînă la New York. În ciuda denumirii societăţii, în sală se aflau doar puţini studenţi, dar muncitori erau cu miile. Jack venea de la o conferinţă pe care o ţinuse în Florida şi trenul lui întîrziase. Upton Sinclair, căruia îi apăruse în acea perioadă o carte despre abatoarele din Chicago intitulată Jungla, şi care era forţa organizatoare şi creierul Societăţii socialiste universitare, a vorbit publicului din sală arătînd că puteau ajuta cu toţii la instaurarea unei democraţii economice în America. La ora 10 a apărut Jack îmbrăcat într-un costum negru de şeviot, cu o cămaşă de flanelă albă şi cu cravată albă ; în picioare avea pantofi de piele şi părul îi flutura în vînt. Muncitorii s-au ridicat în picioare şi i-au făcut cea mai bună primire

din viata lui. Dacă Eugene V. Debs 1 era vechiul lor lider. Jack London era tînărul lor conducător şi profet. Upton Sinclair spune că auditoriul a ovaţionat şi a agitat steguleţe roşii timp de cinci minute pînă cînd Jack a reuşit să se facă auzit. Cînd a prezis prăbuşirea societăţii capitaliste în anul 2 000, mulţimea delira de bucurie, deşi nici unul dintre cei prezenţi nu avea să fie martor la marea zi a judecăţii.

A rămas la New York o săptămînă. New Yorkul a avut totdeauna un efect straniu asupra lui •, îl excita fiziceşte şi-l deprima psihic. I-a spus doctorului Irvine că ori de cîte ori venea la New York simţea dorinţa să-şi taie gîtul. A doua zi după conferinţa de la Societatea socialistă universitară s-a întîlnit cu Upton Sinclair, au luat masa împreună şi au discutat despre planurile societăţii. Sinclair, care era un pro-hibiţionist înfocat, povesteşte că Jack băuse înainte de a veni, că avea ochii tulburi şi că a băut în continuare tot timpul mesei.

La 3 februarie avea de ţinut o conferinţă la St. Paul, dar s-a îmbolnăvit : i s-a acoperit gura cu bube. A revocat celelalte conferinţe şi s-a întors la Glen Ellen, unde a închiriat o parte din Wake Robin de la Ninetta Eames şi Edward Payne, cei doi proprietari. Aici a pus la cale o aventură pe lîngă care vor păli toate celelalte aventuri ale vieţii lui furtunoase.

înainte cu o vară, cînd şedea la soare pe plaja ştrandului de la Glen Ellen, citise unui grup de vile-giaturişti cîteva pagini din cartea căpitanului Ioshua Slocum, Singur în jurul lumii. Nava căpitanului Slo-cum avusese treizeci şi şapte de picioare lungime. Jack a afirmat în glumă că nu s-ar teme să facă şi el înconjurul lumii într-o ambarcaţiune

mică, să zicem de patruzeci de picioare. Acum, întors la Wake Robin, sătul de lume, de oraşe, de adulări, mîhnit de faptul că fusese atacat din multe părţi şi din multe pricini, de faptul că lumea din Glen Ellen îl privea cu duşmănie fiindcă se căsătorise a doua oară atît

1 Eugene Victor Debs (1855—1926), fochist de locomotivă, de cinci ori candidatul partidului socialist din S.U.A. la preşedinţia Statelor Unite, înainte de primul război mondial, (n.t.)

de repede şi în împrejurările ştiute, a început să vorbească iar de voiajul în jurul lumii. Plănuise de mult o expediţie în Pacificul de Sud ; de fapt, acesta era unul din marile vise ale vieţii lui, însufleţit de povestirile lui Stevenson şi Melville. Charmian, al cărui ţel în viaţă era aventura, l-a încurajat. La fel au făcut Ninetta Eames şi Edward Payne, care sperau să-l vadă pe Roscoe Eames căpitan al corăbiei.

„Am de clădit o casă la fermă, de plantat o grădină şi o vie, de ridicat garduri şi o mulţime de alte lucruri. Ne gîndeam să începem treaba în patru sau cinci ani, dar dorul de aventură a pus stăpînire pe noi. De ce să nu pornim acum ? Să lăsăm grădina, via, gardurile să crească în lipsa noastră ! La urma urmelor, n-o să mai fim niciodată tineri.”

• Cum a fost totdeauna impetuos, iute la faptă, nepăsător la cost, s-a hotărît să plece în jurul globului cu o navă mică.

Zece zile după ce a sosit la Wake Robin a scris celor şase directori de reviste mari din Răsărit, în-demnîndu-i să-i susţină călătoria cu mari sume de bani.

,,Vasul va avea patruzeci şi cinci de picioare lungime. Voi pleca în octombrie. Primul port de oprire va fi Hawai, de unde mă voi îndrepta spre Pacificul de Sud: Samoa, Noua Zeelandă, Australia, Noua Guinee, Filipine şi Japonia. Apoi Coreea şi China, din nou în jos, spre India, Marea Roşie, Mediterana, Marea Neagră şi Baltica, voi străbate Atlanticul pînă la New York, apoi voi ocoli Capul Horn şi voi ajunge la San Francisco. Nu mă îndoiesc că voi ajunge iarna la Sf. Petersburg şi, dacă voi avea noroc, voi naviga în sus pe Dunăre din Marea Neagră pînă la Viena. Voi naviga în sus pe Nil şi pe Sena ; n-am nici un motiv să nu mă opresc la Paris şi să nu ancorez lîngă cartierul latin cu prova spre Notre Dame şi cu pupa spre Morgă. Nu mă voi grăbi cîtuşi de puţin. Am calculat că voiajul îmi va lua cel puţin şapte ani."

Deşi în golful San Francisco se puteau găsi la preţuri rezonabile multe ambarcaţiuni apte să înfrunte marea. Jack n-a vrut să cumpere vreuna. El

nu va naviga cu vasul altuia, ci numai cu al său. La San Francisco erau mulţi ingineri navali, dar el nu voia să navigheze decît într-o navă concepută de el. Existau constructori navali cu şantiere pe ţărmul golfului, dar el dorea să-şi construiască singur ambarcaţiunea.

S-a hotărît să proiecteze un vas fără asemănare, căci toate proiectele vieţii lui au fost fără asemănare, şi s-a fixat la forma de ketch, un compromis între iolă şi scuner, conceput să întrunească virtuţile ambelor sisteme ; admitea însă cu sinceritate că nu văzuse niciodată un ketch, că toată povestea era doar o teorie în capul lui. S-a adîncit în studii amănunţite de construcţii navale, punîndu-şi probleme ca : ce motor ar fi mai bun, în doi,

trei sau patru timpi ? Ce aprindere să aleagă ? Care erau cele mai bune cabestane ? Care erau cele mai bune parîme pentru ridicat velatura ? Cum avea o minte sprintenă şi pătrunzătoare, în cîteva săptămîni a învăţat o mulţime de lucruri despre construcţia modernă de nave.
Roscoe Eames navigase în trecut pe nave mari în jurul golfului San Francisco. Cunoscîndu-i experienţa, Jack l-a angajat cu şaizeci de dolari pe lună ca să ducă planurile la San Francisco şi să supravegheze construcţia ketchului Snark, idee care a plăcut tuturor celor interesaţi şi i-a dat prilej arţăgosului Roscoe să cîştige primul lui salariu din ultimii ani. Jack s-a hotărît să-şi boteze nava Snark, după numele unui animal imaginar din The Hunting of the Snark K Revista Cosmopolitan sugerase să-l boteze după numele ei. Jack a răspuns că acceptă dacă revista va plăti costul navei. În schimbul banilor, el îşi va boteza ketchul Revista Cosmopolitan şi va colecta subscripţii pentru revistă în tot cursul călătoriei. Şi-a făcut socoteala că Snark va costa şapte mii de dolari şi, calculînd aşa, i-a spus lui Roscoe : „Nu face economie la bani. Bagă în Snark tot ce e mai bun. Nu te gîndi la ornamente ; bordajul de lemn e
1 Vînarea animalului Snark, poezie de J-ewis Carroll (107G). (n.t.)
suficient. Bagă banii în tehnică. Snark să fie zdravăn şi etanş. Pentru atingerea acestui scop să nu-ţi pese cît va costa. Eu voi scrie, voi cîştiga şi voi plăti totul”.
După ce l-a trimis pe Roscoe cu planurile şi cu un carnet de cecuri în alb la San Francisco, Jack a început alt proiect serios. De patru luni nu scrisese nimic deosebit. Printre numeroasele cărţi pe care le comandase în Anglia după cataloage a fost şi Istoria lui Ab de Stanley Waterloo, una

din primele încercări de a literaturiza viaţa din vremea cînd omul era mai degrabă animal decît om. Zece ani studiase şi muncise Waterloo ca să-şi scrie cartea. A dat la iveală o lucrare de erudiţie, dar nesatisfăcătoare. Jack a prins prilejul : ştia acum în ce fel să dea viaţă teoriei evoluţioniste a lui Darwin ! În după-amiaza aceea şi-a trasat planul, şi l-a axat puternic pe cartea lui Waterloo şi, în dimineaţa următoare, a început să scrie Înainte de Adam l, Folosind un procedeu simplu, a închipuit un băiat din zilele noastre care visează noaptea că e un copil primitiv ; arăta astfel cu iscusinţă contrastele dintre cele două epoci. Povestirea este scrisă cu atîta căldură şi respectă atît de mult adevărul, încît cititorul crede că aşa a trăit omul cînd s-a desprins de maimuţă. „Va fi cea mai primitivă povestire care s-a scris vreodată", spune Jack cu bucurie.

Concepută în zilele întunecate cînd religia combătea teoria evoluţionistă, socotind-o născocire diabolică a sufletelor nelegiuite, cînd metodele de cercetare ştiinţifică nu sfărîmaseră încă zidul de piatră al dogmelor religioase, Înainte de Adam a fost o încercare curajoasă de a populariza operele lui Darwin şi Wallace, de a-i face pe oameni să înţeleagă trecutul. Fiind un iscusit povestitor, cartea despre începuturile omenirii a fost tot atît de interesantă ca povestirile despre Alaska. Deşi Înainte de Adam nu ţine de literatura cea mai bună, din pricina grabei în care

1 Before Adam, (n.t.)

a fost scrisă, ea se citeşte totuşi cu plăcere şi interes, mai ales de tinerii care încep să-şi ascută mintea. ..

Roscoe a cumpărat cele necesare, a tocmit muncitori, a închiriat un compartiment în şantierul naval şi l-a înştiinţat pe Jack că în dimineaţa de 18 aprilie 1906 va fixa chila lui Snark. În ajunul zilei de 18, Jack a discutat ceasuri în şir despre călătorie, amintindu-şi că ,,pe cînd eram copil am citit o carte de Melville, intitulată Typee, şi îndelung am visat cu ochii deschişi pe paginile ei. Am luat atunci ho-tărîrea nestrămutată ca, orice s-o întîmpla, cînd voi dobîndi putere şi maturitate să călătoresc şi eu spre Typee".

În dimineaţa următoare s-a trezit înainte de ivirea zorilor ; totul în jurul lui se cutremura. I s-a părut că visase valea din Typee şi că se zvîrcolise în somn. Cînd s-a luminat, a pus şaua pe Washoe Ban, s-a îndreptat spre culmile Muntelui Sonoma şi a văzut de acolo că ardea San Francisco. S-a întors în fuga calului la Wake Robin, a luat trenul de Oakland, apoi feribotul spre San Francisco, a făcut fotografii şi a trimis telegrafic un reportaj revistei Colier's.

Printre multe pagube mari provocate de cutremur şi incendiu se număra şi o pagubă mică : lui Snark nu i s-a putut fixa chila. Proviziile cumpărate arse-seră ; nu se mai găseau muncitori ; uzinele metalurgice se năruiseră ; echipamentul comandat la New York nu putea fi adus în oraş. Cîteva săptămîni nu s-a mai putut face nimic pentru Snark. Jack l-a lăsat pe Roscoe să pună lucrurile la punct cît mai curînd cu putinţă, apoi s-a întors la Glen Ellen şi a scris unele din cele mai bune povestiri despre Klondike : Dragoste de viaţă l, Calea omului alb 2, Povestea lui Keesh 3, Neaşteptatul4, Negore şi Fricosul5. Era mereu frămîntat că Snark va costa mai mult de şapte mii de dolari, cît crezuse iniţial.

1 Love of Life. (n.t.)
„ The White Man's Way. (n.t.)
8 The Story of Keesh. (n.t.)
4 The Unespected. (n.t.)
* The Coward, (n.t.)

În iunie s-a fixat în sfîrşit chila lui Snark. Tot atunci Jack a găsit subiectul unui roman despre viaţa de privaţiuni a oamenilor, la care se gîndise mult înainte.
„Am început un roman socialist ! Il voi numi Călciiul de fier K Cum ţi se pare titlul ? Bietul capitalist pasager ! Cară-se, cînd proletariatul o să deretice într-o zi prin casă."
Din nou dă dovadă de o mare putere de imaginaţie, aceeaşi care l-a ajutat cu două luni în urmă să descopere mecanismul de a strămuta o povestire cu cîteva zeci de mii de ani în urmă. De această dată subiectul din Călciiul de fier ne poartă cu şapte sute de ani înainte : găsirea unui manuscris a lui Ernest Everhard, care fusese ascuns puţin după ce oligarhia scăldase în sînge a doua revoluţie a popoarelor. Anatole France, care îl numea pe Jack ,,Karl Marx al Americii", scria în introducerea la Calci iul de fier : ,,Jack London are talentul particular de a vedea ceea ce e ascuns oamenilor obişnuiţi şi posedă un simţ special, care îi dă putinţa să anticipeze". Simţul special îl moştenise de la profesorul Chaney, a cărui mare plăcere era să prezică viitorul. În Călciiul de fier, Jack dovedeşte rolul ideilor înaintate şi influenţa lor. După cum în Lup Larsen şi Înainte de Adam şi-a plătit datoria faţă de maeştrii săi Spencer, Darwin şi Huxley, acum şi-a plătit datoria maestrului său Karl Marx, popularizîndu-i învăţămintele, transpunînd în literatură socialismul şi revoluţia, redîndu-i ideile pe

înţelesul maselor. Lui Karl Marx i-ar fi plăcut fără îndoială Călciiul de fier.
Scriindu-şi cartea, Jack a studiat cu seriozitate textele şi notele adunate de-a lungul multor ani, sco-ţînd din ele material factic suficient ca să compună o caustică acuzaţie la adresa capitalismului. În America, problemele de economie politică erau considerate aride, obscure şi plictisitoare, iar discuţiile despre motivele care au dus la instaurarea proprietăţii private ori despre repartiţia bogăţiilor erau socotite
1 The Iron Heel, (n.t.)

probleme tabu, ca şi discuţiile despre evolutionism. Bancherii şi industriaşii guvernau în baza unui drept care înainte de republică se numea dreptul divin al regilor , muncitorilor li se cerea să fie recunoscători patronilor care, în înţelepciunea şi bunătatea lor, le dădeau de lucru şi de mîncare. Cînd a ţinut o conferinţă la Chicago, Jack a arătat că cele două culte pretins liberale din oraş au refuzat să-şi trimită reprezentanţi care să vorbească la funeraliile fostului guvernator John P. Altgeld fiindcă acesta graţiase cîţiva oameni condamnaţi după dezordinele din Hay-marketi. El a arătat de asemeni că oamenii bisericii erau nişte slugi mari în pîntece ca şi cei ce predau aşa-numita înaltă educaţie din facultăţi, fiindcă şi unii şi alţii predicau numai ceea ce le îngăduiau stă-pînii lor avuţi.
A documentat şi a scris toate acestea într-una din cele mai cutremurătoare şi mai frumoase cărţi publicate vreodată. Călcliul de fier nu este poate contribuţia lui cea mai de seamă la propăşirea literaturii, dar este fără nici o îndoială contribuţia lui cea mai de seamă la revoluţia

economică. În această carte prezice nu numai ivirea mişcării fasciste, dar arată în amănunt metodele prin care fascismul va anihila opoziţia şi va înlătura cultura existentă. Călcliul de fier se citeşte ca şi cînd ar fi fost scris ieri... sau acum zece ani. În toată literatura contemporană nu există capitol mai emoţionant decît acela în care Ernest Everhard înfruntă Clubul Filomaţilor (a se nota asemănarea dintre numele acestui club şi al celui înjghebat de Chaney, al filomateicilor), ai cărui membri alcătuiau oligarhia cea mai avută de pe coasta Pacificului. De asemenea, nu există paragraf mai semnificativ decît răspunsul pe care conducătorul oligarhiei i-l dă lui Everhard, care demascase jaful şi cheltuielile de prisos din sistemul capitalist

1 Haymarket este o piaţă din Chicago în care a avut loc în anul 1886 o grevă urmată de tulburări. Cîţiva fruntaşi ai clasei muncitoare americane au fost atunci judecaţi în pripă şi condamnaţi la moarte fără ca vina lor să fi fost bine stabilită, (n.t.)

şi prezisese preluarea industriilor de către muncitori.

,rCînd veţi întinde mîinile voastre lăudăroase şi puternice după palatele şi confortul nostru, vă vom arăta noi ce înseamnă puterea. în exploziile bombelor şi ale şrapnelelor, în păcănitul mitralierelor ne vom formula noi răspunsul. Vom strivi sub călcîie revoluţia voastră şi vom călca peste feţele voastre. Lumea e a noastră, noi sîntem stăpînii ei, a noastră va rămîne. Munca s-a tăvălit în praf de cînd există istoria şi acolo va rămîne cît timp eu şi ai mei avem puterea în mîini."

în bibliografia extensivă a scrierilor despre comunism, Buharin trece o singură carte americană : Călcliul de fier.

Dacă o socotim aventură a minţii şi o comparăm cu plănuita lui aventură de şapte ani, cu o navă de patruzeci şi cinci de picioare în jurul lumii, Călcliul de fier reduce voiajul lui Snark la o traversare cu feribotul peste golful San Francisco. A scris cartea fiind convins că prin apariţia ei îşi va face duşmani mulţi şi puternici, că apariţia ei va dăuna carierei sale, va estompa succesul cărţilor lui trecute şi ar putea ucide posibilitatea de a publica altele noi. A scris-o ştiind bine că Macmillan va putea fi silit s-o refuze, că nici o revistă nu va accepta s-o publice în serie, că nu va găsi nici un mijloc de a cîştiga bani ca să-şi plătească mîncarea în lunile cît a lucrat la ea.
Poziţia lui apare mai curajoasă dacă ne gîndim la contul din bancă afectat construcţiei lui Snark. Dînd urmare propriului său ordin anterior : ,,Să nu-ţi pese cît va costa, numai să-l faci zdravăn şi etanş", a comandat lemnul cel mai scump pentru punte la Puget Sound ; acest lemn se încheia atît de bine că nu permitea apei să intre pe la încheieturi ; a cerut să i se construiască în interior patru compartimente etanşe, astfel încît chiar dacă Snark va fi găurit, apa să intre doar într-unui din compartimente \ a cerut să i se trimită de la New York un motor scump de 70 de cai putere ; a cumpărat o macara puternică şi a făcut o instalaţie specială pentru ca motorul să

transmită forţa macaralei şi să tragă ancora. Şi-a construit o baie de vis, sistematic împărţită, cu diverse mecanisme, pompe, robinete şi orificii. A cumpărat o bărcuţă cu vîsle, apoi o şalupă cu motor. Şi-a făcut pe Snark o probă care a costat o mică avere, dar pe care nici un val nu putea s-o spargă, cea mai frumoasă probă care

a existat vreodată pe vreun vas. Reporterii trimişi să-i ia interviuri au scris că ori de cîte ori venea vorba despre călătorie, Jack se transforma într-un băieţaş căruia i se dădea o jucărie nouă cu care se juca frumos şi în diferite chipuri.

Pe la mijlocul verii a constatat că investise în Snark zece mii de dolari şi că nu-l terminase nici pe jumătate. Cei zece mii de dolari reprezentau toţi banii încasaţi pînă atunci : drepturile de autor şi avansurile de la Macmilîan şi de la editorii englezi, cele patru sute de dolari de la Mc Clure care-i acceptase Dragoste de viaţă, banii primiţi pe diferite alte schiţe scrise după ce terminase Înainte de Adam. Pe lîngă că-şi construia vasul, mai avea de întreţinut pe Flora, pe Johnny Miller şi pe mama Jenny în casa pe care o cumpărase pentru Flora, pe Bessie şi pe cele două fetiţe în casa pe care o construise pentru Bessie, pe Charmian şi pe Roscoe Eames şi – în parte – pe Ninetta Eames şi pe Edward Payne în Wake Robin ; mai avea un supraveghetor şi un administrator la Hill Ranch care plantau, defrişau şi cumpărau unelte şi materiale.

Editorii cărora le scrisese cu emoţie în februarie, cerîndu-le avansuri pentru articolele despre călătorie, nu i-au dat nici un răspuns. Felul în care izbutea să procure bani pentru întreţinerea celor paisprezece rude, întreţinuţi şi muncitori, pe lîngă salariile plătite lucrătorilor de pe Snark, devenise cunoscut sub formula „Miracolul lunar London”. Bunul simţ îi cerea să abandoneze construcţia lui Snark cel puţin pentru o perioadă, fiindcă nu mai putea onora facturile. Ori, dacă dorea să bage bani mai departe în Snark, trebuia să renunţe la Călciiul de fier. Dar nu era el omul compromisurilor. A continuat să scrie dimineaţa cele o mie de cuvinte pentru Călciiul de

iier, iar după-amiază schiţe, articoie, eseuri şi oric^ aducea bani, ca să acopere sutele şi sutele de dolari pe care-i înghiţea Snark. Revista Cosmopolitan i-a acceptat o serie de articole despre vagabonzii de pe căile ferate şi i-a trimis o mie de dolari pentru un articol despre Snark înainte de plecarea în voiaj. Se părea că cei de la revista Cosmopolitan nutreau îndoieli serioase că o navă de patruzeci şi cinci de picioare va ajunge vreodată în alt port.

La 1 octombrie, data la care plănuia să plece, băgase cincisprezece mii de dolari în Snark şi vasul era terminat doar pe jumătate. Cheltuise cu materialele două mii de dolari de la revista Everybody's, încasaţi după publicarea în serie a romanului Înainte de Adam, două mii de dolari de la Cosmopolitan, două mii de dolari de la Woman's Home Companion care acceptase să-i avanseze bani pentru articolele despre viaţa indigenilor ; în sfîrşit, încă cel puţin două mii de dolari pentru culegerea de povestiri despre Alaska. Voind să continue construirea vasului, şi-a dat seama că trebuia să ipotecheze casa cumpărată pentru Flora. Şi-a mai dat seama apoi că se înşelase în privinţa lui Roscoe Eames, că omul era certăreţ şi că nu ştia să dirijeze munca la vas ; n-avea spor, şi muncitorii trebuiau să facă treaba de două ori ; era atît de guraliv şi de zăpăcit, că plătea de trei ori preţul pentru un mecanism \ cumpăra materiale pe care n-avea cum să le folosească şi semna cecuri pentru echipamente pe care nimeni nu se obosea să i le livreze. Cum nu ceda în faţa nici unui compromis cu privire la sine însuşi, neprecupeţind nici un efort cînd trebuia să stăpînească vreun subiect sau vreun domeniu de cunoaştere, Jack îşi

închipuia că oamenii pe care-i angaja erau aidoma lui şi-i accepta aşa cum se înfăţişau ei.
Ca să complice lucrurile, Cosmopolitan a publicat anunţuri de o pagină în care arăta că îl trimitea pe Jack London cu Snark în jurul lumii ca să scrie articole pentru revistă.
17*
259
..Pretutindeni mi-au ridicat preţurile, şi buzunarele mi s-au golit de bani cînd s-a aflat că nu cheltuiam banii mei proprii, ci banii unei reviste bogate."
Pe lîngă reclama falsă care îi dăuna de două ori fiindcă prezenta călătoria sub altă lumină, făcînd din Jack mai mult un angajat decît un aventurier, Cosmopolitan i-a mutilat şi articolul despre Snark. Jack nu se simţea niciodată mai în largul lui decît atunci cînd scria scrisori mînioase oamenilor care-l trăgeau pe sfoară.
„Mă trataţi în chip dezgustător. E prima ceartă pe care o am cu o revistă. Sper că şi ultima, dar cît va ţine, va zbîrnîi. Ori colaborăm, ori nu. Sincer, mi-ar place să se sfîrşească toată povestea asta. Dacă nu puteţi găsi o modalitate de a mă trata cinstit şi cu bună credinţă, atunci să vă fie de cap. Nu vreau nici să cer, nici să mi se ceară iertare. Vreţi să ştiţi cînd vă voi trimite articolul următor. Intîi însă aş vrea să lămuresc cîteva lucruri, altfel nu veţi afla niciodată cînd vi-l voi trimite. Mai degrabă va veni ziua judecăţii de apoi decît articolul. Eu muncesc şi scriu ; nu puteţi să-mi tăiaţi o parte din munca mea şi să mi-o mutilaţi. Cine dracu' sînteţi voi de vă închipuiţi că puteţi să mă corectaţi ? Credeţi poate că eu îmi pun inima pe hîrtie şi că mi-o storc în cuvinte ca să mi-o măcelăriţi şi să mi-o potriviţi după gustul vostru gazetăresc ? Refuz categoric să colaborez cu vreunul din redacţia voastră !"

Ceea ce îl supăra mai mult decît cheltuielile de prisos erau întîrzierile. I se făgăduise că Snark va fi gata la 1 noiembrie, apoi la 15 noiembrie, apoi la 1 decembrie. Disperat, s-a mutat în Oakland, l-a trimis pe Roscoe acasă să înveţe navigaţia şi s-a apucat să supravegheze el însuşi construcţia vasului. A angajat paisprezece oameni, le-a plătit salarii grase şi le-a promis un premiu de un dolar pe zi dacă munceau repede. Ca să poată face aşa, a ipotecat Hill Ranch. La 15 decembrie, deşi cheltuia nebuneşte, a văzut că Snark era tot atît de departe de a fi gata ca la 1 octombrie ; încă o dată a fost nevoit să amîne data plecării.

306

Ziarele au început să publice poezii satirice despre tărăgănatul domn London ; Woman's Home Companion, şifonată fiindcă revista Cosmopolitan i-a luat-o înainte publicînd un articol despre Snark, şi-a exprimat dezaprobarea că nu pleacă şi i-a cerut un articol despre indigeni, deşi Jack se afla încă în San Francisco j prietenii făceau cu el prinsoare asupra datei plecării.

în ziua de Anul nou 1907, administratorul de la Hill Ranch a plătit primele pariuri şi suma lor s-a adăugat celor douăzeci de mii de dolari investiţi în Snark.

,,Apoi pariurile au început să fie din zi în zi mai multe şi mai ridicate. Prietenii mă asaltau ca o ceată de harpii, pariind cu mine ori de cîte ori anunţam altă dată a plecării. Eram nesăbuit şi încăpăţînat. Pariam mereu şi plăteam mereu."

Ziarele şi revistele au făcut atîta publicitate în jurul plecării, încît Jack a început să primească mii de scrisori din toate colţurile ţării prin care expeditorii îi cereau să-i ia cu el. Nouăzeci la sută doreau să lucreze în orice fel de

condiţii, nouăzeci şi nouă la sută doreau să lucreze fără nici o plată.
„Medici, veterinari, dentişti nenumăraţi se ofereau să mă însoţească fără plată ; apoi reporteri, valeţi, bucătari-şefi, graficieni, secretari, ingineri, mecanici, electricieni, căpitani navali în retragere, profesori, studenţi, fermieri, gospodine, marinari.”
Unuia singur n-a putut Jack să-i reziste, unui băiat din Topeka, statul Kansas, pe nume Martin Johnson, care i-a trimis o scrisoare de şapte pagini. Jack i-a telegrafiat : ,,Ştii să găteşti ?” şi Martin Johnson i-a răspuns tot telegrafic : ,,Pune-mă la încercare” şi apoi s-a angajat repede la bucătăria unui restaurant grecesc din Topeka. În ianuarie, viitorul explorator african se afla în Oakland, gata să se îmbarce pe Snark, dar Snark nu era gata. Fiindcă Jack plătea salariu tuturor celor ce lucrau pentru el, salariul lui Martin Johnson s-a adăugat astfel celorlalte cheltuieli,

îşi dădea seama cît de nepriceput era Roscoe, totuşi nu l-a concediat, nici nu a angajat pentru comanda vasului pe vreunul din căpitanii de marină cunoscuţi şi disponibili, cu toate că oricine ar fi venit cu el în schimbul sutei de dolari pe care avea să i-o plătească lunar lui Roscoe după plecare. Nici n-a acceptat vreuna din ofertele marinarilor învăţaţi cu marea care se rugau să-i ia cu el, cu sau fără plată. A luat în schimb, ca mecanic şi marinar, un student de la Universitatea Stanford, pe nume Herbert Stolz, un tînăr autoritar şi bine clădit. Astfel, echipajul se compunea din : Jack, Charmian, Roscoe Eames, Martin Johnson, Herbert Stolz şi un băiat de serviciu japonez. Nici

unul din ei, afară de Jack, nu ştia să întindă o velă sau să tragă ancora.
Terminînd Călciiul de fier, a citit primele două capitole la Clubul Ruskin. Un ziar din Oakland comenta că el îşi verifica totdeauna ideile socialiste în Oakland : dacă prindeau acolo, vor prinde oriunde. Apoi a trimis manuscrisul lui Brett, care a prezis că ziarele au să-l ignoreze ori au să se năpustească la autor şi la editor ; a mai spus însă că romanul era de bună calitate şi a acceptat să-l publice oricare vor fi consecinţele. O hotărîre vitejească. Singura lui cerere a fost ca Jack să şteargă o notă de subsol care, după cum zicea Brett, i-ar fi aruncat pe amîndoi în puşcărie pentru delictul de sfidare la adresa Curţii de justiţie. Jack a răspuns :
„Dacă mă vor găsi vinovat de sfidare la adresa Curţii, voi sta cu plăcere şase luni la închisoare ; voi scrie acolo două cărţi şi voi citi la nesfîrşit”.
Avea dreptate să tînjească după linişte şi pace. căci Snark îl vîrîse rău la belea. În februarie 1907, la un an după ce trimisese editorilor scrisorile acelea entuziaste, Snark se afla încă în şantier şi se strica mai repede decît se construia. Vasul devenise o farsă, „păsărică” lui London. Ziarele rîdeau pe faţă. Nimeni nu-l mai lua în serios, nici măcar cei ce lucraseră la el.

„fiătrîni lupi de mare şi marinari hîrşiţi veniseră pe bordul lui Snark cu duiumul şi plecaseră clătinînd din cap şi prevestind nenorociri de toate soiurile.”
Marinarii spuneau că Snark nu fusese bine proiectat, că velele erau greşit dispuse, că se va scufunda. S-au făcut pariuri că Snark nu va ajunge niciodată în Hawai. Manyoungi, băiatul coreean care-şi slujise ,,stăpînul” trei

ani, era atît de sigur că n-o să ajungă niciodată în Hawai încît l-a silit pe Jack să-l concedieze. Zi şi noapte vasul era înconjurat de o ceată de spectatori curioşi şi batjocoritori.
Dîndu-şi seama că „lucrurile se întorseseră împotriva lui", că niciodată n-o să ajungă să-şi termine vasul în San Francisco, Jack a hotărît să-l ducă la Honolulu aşa cum era şi să-l termine acolo. Nici nu luase bine hotărîrea, că Snark a început să ia apă şi a fost nevoie de cîteva zile pînă să-l repare. Cînd, în fine, a fost readus pe linia de plutire, a intrat între două şlepuri, care l-au strivit cu temeinicie. Muncitorii l-au reparat şi l-au lansat din nou pe apă, dar Snark a intrat cu pupa în nămol. De două ori pe zi, timp de o săptămînă, la flux, două remorchere cu aburi au tras din greu să-l scoată din nămol. Cînd Jack a încercat să dea o mînă de ajutor folosind macaraua, piesele intermediare turnate în mod special s-au deplasat de la locurile lor, pinioanele au căzut şi macaraua a fost scoasă pentru totdeauna din funcţiune. În disperare, a dat drumul motorului de 70 de cai putere, dar din cauza trepidaţiilor, postamentul de fontă, adus tocmai de la New York, s-a deplasat, iar legăturile în care era montat s-au rupt ; apoi a ieşit din funcţie şi motorul.
Pînă acum, Jack băgase douăzeci şi cinci de mii de dolari în vasul care nu plutea. Prietenii mai apropiaţi l-au sfătuit să se oprească, să lase vasul mai bine aşa cum era şi să renunţe la călătorie. L-au asigurat că dacă va pleca pe mare, în cazul cînd Snark va pluti vreodată, însemna să meargă neîndoielnic la sinucidere! Jack a strigat :
„Nu mă las", şi zile în şir a tunat şi fulgerat împotriva celor ce n-au ştiut să-i construiască vasul,

împotriva celor ce i-au trimis materiale nepotrivite, împotriva negustorilor care-l înşelaseră la socoteli, împotriva ziarelor care-l luau în rîs. Dacă s-ar fi retras acum, ar fi rămas de rîsul ţării întregi şi n-ar mai fi putut trăi de ruşine. Era om de cuvînt. Va naviga pînă în Hawai, chiar dacă asta va fi ultima lui ispravă. Mai bine să moară ca un erou în apele Pacificului decît să fie ridiculizat de cei care-l trăgeau pe sfoară, de ziarele care publicau satire la adresa lui, de mulţimea spectatorilor care-l batjocoreau şi-l făceau nebun, de cei ce pariaseră douăzeci contra unu că nu va ajunge niciodată la Honolulu.

„Am transpirat bine pînă l-am scos pe Snark din şantier şi l-am ancorat la cheiul oraşului Oakland. Am adus cu camionul de acasă proviziile, cărţile, aşternutul şi bagajele personalului. Pe bord, totul era talmeş-balmeş, lemne şi cărbuni, apă şi bidoane de apă, zarzavaturile, alimentele, uleiul, barca de salvare şi şalupa, prietenii noştri şi cei ce spuneau că sînt prietenii prietenilor noştri, ca să nu mai amintesc de prietenii prietenilor membrilor de echipaj. Erau apoi reporterii, şi fotografii, şi străinii, şi excentricii şi, în sfîrşit, peste tot şi peste toate, norul de praf carbonifer venit de pe chei.”

În fine, munca îndelungată şi istovitoare ajunsese la capăt. Trebuiau să plece într-o sîmbătă, la 20 aprilie 1907. În ziua aceea, de dimineaţă, Jack a venit pe bord cu un carnet de cecuri în mînă, cu un stilou, o sugativă şi cu două mii de dolari în numerar, cît adunase ca avansuri de la Macmillan şi de la reviste ; pregătit astfel, aştepta să vină reprezentanţii celor o sută cincisprezece firme care-l făcuseră să întîrzie atît. În locul acestora a venit un portărel şi a ţintuit pe catargul lui Snark o notificare că vasul era sechestrat de un om numit Sellers pentru o

sumă de 232 de dolari datoraţi de Jack. Snark era acum prizonier şi nu mai putea pleca. Jack a colindat în goană tot oraşul căutîndu-şi nebuneşte creditorul, pe primar, pe şerif, pe oricine ar fi putut lămuri lucrurile. Totul a fost însă în zadar, fiindcă toţi erau plecaţi în weekend.

311

Luni dimineaţa se afla din nou pe puntea lui Snark, împărţind bancnote, aur şi cecuri creditorilor ; era atit de supărat încît nu putea să descifreze notele de plată, nu ştia dacă mai are bani sau dacă nu plătise cumva de două ori aceeaşi notă. Cînd a făcut socoteala definitivă, a constatat că Snark îl costase treizeci de mii de dolari, deşi motorul de 70 de cai putere zăcea în cală ca balast, barca de salvare lua apă, şalupa nu mergea, vopseaua i se coşcovise.

Jefuit, ridiculizat, arătat cu degetul, considerat idiot romantic de nevindecat, Jack a înălţat un sveter de sport în vîrful catargului şi a ridicat ancora cu mîna. Apoi Snark a pornit pe estuar cu un căpitan care nu ştia să navigheze, cu un mecanic care nu ştia mecanică, cu un bucătar care nu ştia să gătească. A traversat golful şi a ieşit prin strîmtoarea Golden Gate în Oceanul Pacific.

Necazurile lui se datorau atît faptului că n-avea simţ practic, cît şi cupidităţii oamenilor. Cînd a verificat bîrnele de la probă, care îl costaseră şapte dolari fiecare fiindcă i s-a spus că erau de stejar, a constatat că erau din pin şi că nu făceau mai mult de doi dolari şi jumătate bucata. Lemnul special pentru punte cumpărat de la Puget Sound se muiase şi prin punte pătrundea apa aşa de tare, încît cabina de culcare se inundase, sculele din camera maşinii ruginiseră şi alimentele se stricaseră. Bordurile luau şi ele apă, fundul la fel, iar prin cele patru compartimente

etanşe apa trecea în voie şi ajungea în compartimentul unde era depozitată benzina. Manşoanele metalice i se rupeau în mînă, mai ales cele care serveau la fixarea parîmelor. După douăzeci de ore, întreaga instalaţie din ,,baia de vis" era scoasă din funcţie. Cînd a intrat în compartimentul cu provizii, a văzut că portocalele ajunseseră pe bord gata degerate, că merele şi varza, aduse pe bord de fiecare dată cînd îşi programase plecarea, se stricaseră şi că trebuiau aruncate în mare, că petrolul lampant cursese peste morcovi, că sfecla era numai aţe, că

surcelele nu luau foc ; cărbunii căzuseră peste cartofi şi se scăldau acum laolaltă în apă sărată.

N-au trecut nici cîteva zile de cînd se aflau în larg şi Jack şi-a dat seama că Roscoe Eames nu învăţase nimic despre navigaţie în lunile cînd îl plătise ca să înveţe, nici măcar să ţină direcţia, şi că Snark, care lua apă ca un ciur, se rătăcise undeva prin Pacific. A scos atunci cărţile de navigaţie şi le-a studiat, a scos apoi hărţile şi s-a uitat la soare.

„Navigaţia după soare, lună şi stele este azi un joc de copil, mulţumită astronomilor şi matematicienilor. Am stat o după-amiază întreagă în cocpit, ţi-nînd cîrma cu o mînă şi cartea de logaritmi cu cealaltă, în două după-amieze, cîte două ore în fiecare, am studiat teoria generală a navigaţiei şi felul cum se află meridianul locului. Am luat în mînă sextantul, am potrivit indexul de eroare şi am privit soarele prin el. Să fiu mîndru ? Am înfăptuit miracole. Am ascultat glasul stelelor şi ele mi-au spus în ce loc de pe mare mă aflu."

I-a prins apoi vremea rea. Martin Johnson şi To-chigi, băiatul de serviciu, se întinseseră în hamacuri, fiindcă-i apucase răul de mare. Deşi avea alte îndatoriri. Jack a stat în bucătărie, în apă pînă la genunchi, încercînd zadarnic să gătească ceva cald. Charmian făcea cu regularitate de cart la timonă, de multe ori asigura două carturi la rînd, păstrînd direcţia prin apele zbuciumate ; între timp, cinci bărbaţi dormeau în siguranţă sub punte. Roscoe, care adusese pe bord conserve dietetice speciale, în valoare de sute de dolari, pe socoteala lui Jack, şedea în cabina lui şi mînca. Dacă Jack îl întreba de ce nu iese afară şi nu curăţă puntea cu peria, Roscoe îi răspundea că nu putea să muncească, fiind constipat.

În mijlocul murdăriei şi dezordinii, pîndit de primejdii, cu literalmente toţi însoţitorii bolnavi. Jack a început să scrie Martin Eden, poate cel mai bun roman pa care l-a scris în viaţa lui, unul din cele mai mari romano americane. Manuscrisul original, în cnnuMlci, conţine puţine ştersături, arătînd extraordinara putoro do organizare şi de concentrare pe care a desfăşurat-o în cursul muncii. După o săptămînă a ieşit soarele, Martin Johnson şi Tochigi au coborît clătinîndu-se din hamacuri şi Herbert Stolz a făcut tot ce a putut ca să păstreze vasul în vînt, deşi n-avea căpitan care să-l dirijeze. În fiecare dimineaţă, Jack îşi scria cele o mie de cuvinte, înjghe-bînd un roman autobiografic în care povestea cum s-a zbătut ca să înveţe carte, ca să se transforme în decurs de trei ani din marinar necioplit în om cultivat, în autor de succes. Personajele importante sînt: el însuşi, Mabel Applegarth şi familia ei. iar poetul Brissenden este George Sterling. Ruth Morse, cum a numit-o Jack pe eroină, este convingătoare fiindcă e luată din viaţă, singura femeie

creată de el care nu aparţine clasei muncitoare şi care e verosimilă. Cald, crud şi vital, Martin Eden uimeşte cu adevărul profeţiilor sale. Poetul Brissenden îl previne pe Martin Eden că trebuie să se alăture socialiştilor, căci altfel, cînd va cunoaşte succesul, nimic nu-l va mai lega de viaţă. Martin se dezice de socialism şi apoi, supra-saturat de succes, se îneacă.

Cînd doi ani mai tîrziu a apărut cartea, clubul de femei din San Jose a invitat-o pe Mira Mc Clay, care se ocupa cu recenzarea cărţilor, să vorbească membrelor sale despre Martin Eden. În cursul recenziei, Mira Mc Clay a înfăţişat-o pe eroină ca pe o femeie laşă, slabă, care i-a distrus viaţa lui Martin Eden şi pe a ei de asemenea. Mira Mc Clay n-avea cum să ştie că femeia eterică, palidă, cu aer de fată bătrînă, care şedea în primul rînd şi o privea cu moartea în ochi era Mabel Applegarth.

După douăzeci şi şapte de zile de navigaţie au zărit pămîntul. În tot cursul călătoriei, magnifica probă a lui Snark, în care Jack băgase atîţia bani şi o construise cu atîta dragoste, s-a dovedit nu numai nefolositoare, dar şi primejdioasă, fiindcă nu se înălţa peste valurile furioase. Jack era nemulţumit de felul cum navigase. După hărţile lui, cea mai apropiată insulă trebuia să fie la o sută de mile distanţă. În curînd şi-a dat seama însă că pămîntul din zare era

vîrful Haleakala *, care se înălţa la zece mii de picioare deasupra apei, poalele lui fiind deci la vreo sută de mile. Ca întotdeauna s-a simţit mai mîndru de isprăvile lui practice decît de cele intelectuale, şi niciodată nu s-a mai bucurat aşa din ziua cînd a ţinut timona pe Sophie Southerland în taifunul de lîngă coastele Japoniei.

În primele ceasuri ale dimineţii următoare au dublat capul Diamond şi au văzut oraşul Honolulu. O şalupă a Yacht-Clubului din Hawai a venit în întîm-pinarea lui Snark, aducînd ziare din Statele Unite care arătau că Snark se scufundase. Preşedintele clubului le-a urat bun venit în Hawai, i-a condus la Pearl Harbour şi i-a invitat la el acasă ; acolo au făcut o baie caldă şi au băut coctailuri de poi2. Un prieten numit Tom Hoborn le-a pus la dispoziţie o vilă pe insula Hilo. În fiecare dimineaţă, Jack se scula în ciripitul păsărilor mynah 3. Făcea cîţiva paşi şi intra într-o lagună de culoarea smaragdului, unde se scălda ; apoi îşi lua gustarea de dimineaţă la umbra copacilor ; pe masă, Tochigi răspîndise hibiscus roşu şi piper sticlos de coral. După ce mînca, se îmbrăca într-un chimono albastru, se aşeza la un birou improvizat, instalat pe o pajişte şi începea să lucreze. A scris acolo De neînchipuit şi monstruos 4, în care arăta ce greutăţi a întîmpinat cu construirea şi lansarea lui Snark; în Aventura5 povestea despre miile de scrisori primite de la oamenii care doreau să-l însoţească în aventură ; în Cum am găsit drumul 0 istorisea în ce fel s-a rătăcit Snark pe mare, fiindcă Roscoe Eames nu ştia să conducă nava şi cum

1 Munte vulcanic din Hawai, înalt de 3470 m. Are cel mai mare crater stins din lume. (n.t.)

8 Poi este un aliment tipic hawaian, făcut din pastă fermentată de rădăcină de taro. Taro este o plantă tropicală asemănătoare cu cartoful, (n.t.)

1 Păsări tropicale din răsăritul Asiei, asemănătoare cu grau-vUl. Unele pot fi învăţate să vorbească, (n.t.)

4 The Inconceivable and Monstruous. (n.t.)

1 The Adventure, (n.t.)

• Finding one's Way About, (n.t.)

2b8
d învăţat slfigUf să navigheze. Avea nevoie disperata de bani, articolele erau amuzante şi revistele le-au acceptat. A scris şi o schiţă : Cum se face focull, o tragedie din Alaska.
Snark era ancorat în Pearl Harbour şi primele douăsprezece zile Jack nu s-a dus în port. În a trei* sprezecea, cînd s-a suit pe punte, a constatat că plan-seul n-a fost udat cu furtunul nici măcar o dată şi că s-a scorojit sub soarele tropical. I-a concediat imediat pe Roscoe Eames şi pe Herbert Stolz şi i-a trimis înapoi în California. Ziarele au informat publicul american că pe Snark au fost certuri şi neînţelegeri. Fiindcă nu voia s-o jignească pe Ninetta Eames acu-zîndu-l pe Roscoe, n-a făcut nici o încercare să se apere. Apoi i-a trimis bani de drum lui Eugen Fene-lon, un prieten al lui George Sterling, chemîndu-l să vină pe Snark ca mecanic. Fenelon, care, după cum comentau ziarele, ,,îşi însuşise cunoştinţele navale călătorind pe uscat cu un circ, făcînd pe atletul şi studiind teologia", a sosit în Hawai, a pierdut cîteva luni încercînd să repare vasul şi apoi s-a întors la Cârmei, lăsînd vasul Snark într-o stare mai proastă ca niciodată.
Hawai era ,,o ţară blîndă, dar şi hawaienii erau oameni blînzi". Editorii publicaţiilor Star şi Pacific Commercial Traveler au dat o masă în cinstea lui Jack şi a însoţitorilor săi. Au fost de asemenea invitaţi la recepţia prinţului Kalamanaole şi a maiestăţii sale Liliuokalani. Peste tot erau bine primiţi şi li se arătau frumuseţile insulei. În fiecare zi se petrecea o nouă şi interesantă aventură; pescuia la lumina torţelor cu prinţul Kalamanaole ; lua parte la sărbătoarea luaus, o sărbătoare indigenă a văicărelilor, se scălda la lumina argintie şi caldă a lunii ;

locuia la ferma Haleakala de pe insula Maui. Administratorul, Louis von Tempsky, l-a luat să-i arate cum se păzeau vitele, cum se năşteau mînjii şi cum se făcea îmbou-rarea ; au mers cu caii în munţi, la opt mii de picioare înălţime, prin pericole şi frumuseţi de neînchi-
1 To Built a Fire. (n.t.)

puit, peste poduri suspendate, făcute din cînepă, care treceau peste prăpăstii înfiorătoare, s-au urcat pînă la craterul Haleakala, de pe vîrful căruia se vedeau toate insulele arhipelagului şi, sub ei, marea. După excursie a scris articolul Casa soarelui K
A petrecut o săptămînă pe insula Molokai, unde trăiau leproşii. El şi Charmian au trăit printre leproşi ca printre oameni sănătoşi, stînd alături de ei la clubul de tir, în cabinele de ochit, trăgînd cu puşti calde încă de atingerea mîinilor lor, sau călărind aceiaşi cai călăriţi de ei. Leproşii l-au rugat să scrie un articol în care să arate adevărul despre insula Molokai, ca lumea să afle că trăiau bine şi fericiţi acolo. în articolul Leproşii din Molokai, pe care l-a scris îndată ce s-a întors la Hilo, Jack şi-a îndeplinit făgă-duiala, zugrăvind frumos, cu tragism şi blîndeţe, zilele petrecute pe insulă.
Alexander Hume Ford, o autoritate în materie de schi pe apă, l-a învăţat să schieze pe valuri ; deşi l-a ars soarele atît de rău că a suferit două săptămîni pînă să i se vindece pielea, a scris un articol intitulat Un sport regal2, prin care a popularizat acest sport în America. Îi plăcea viaţa uşoară şi frumoasă de pe insulă şi a lucrat cu spor la Martin Eden şi la celelalte scrieri.
Cînd seria de articole despre vagabonzi apărute în Cosmopolitan a fost gata de a fi publicată în volum, Brett

i-a scris, întrebîndu-l dacă mai ţine să publice Hoinarii8, fiindcă el, Brett, era sigur că apariţia cărţii avea să-l strice cu publicul. Jack i-a răspuns:

„În Hoinarii, ca de altfel în toată opera mea, am fost sincer. Cu firea mea am dat la iveală o operă de pe urma căreia au luat naştere antagonisme, atacuri, condamnări. Dar am ieşit din toate cu faţa curată. Totdeauna am arătat că principala virtute literară este sinceritatea. Dacă m-am înşelat în ere-

1 The House of the Sun. (n.t.) 1 A Royal Sport, (n.t.) 1 The Road, (n.t.)

dinţa mea, dacă lumea mă condamnă pentru asta, am să-i spun : rămas bun, lume trufaşă, am să mă retrag la fermă să cultiv cartofi şi să cresc pui, ca să-mi fie burta plină. Refuz să primesc sfaturi prudente".

A existat totuşi un sfat prudent pe care l-a primit şi care i-a salvat viaţa. Pe la mijlocul lui octombrie a ridicat pînzele şi a plecat din Hilo spre Insulele Marchize, avînd pe bord un căpitan brevetat şi un marinar olandez. Căpitanul Warren fusese acuzat de omor, trimis la penitenciarul din Oregon şi eliberat de acolo pe cuvînt de onoare ; Herman comandase odinioară ketchul de pescuit al tatălui său în apele olandeze. Dacă Jack ar fi avut prevederea să angajeze marinari încercaţi în timp ce se construia vasul, ori înainte de a fi navigat în Hawai, ar fi economisit douăzeci de mii de dolari şi ar fi scăpat de multe necazuri. Singurul om din echipaj care s-a dovedit aventurier de preţ a fost chipeşul Martin Johnson ; el s-a transformat din bucătar în mecanic şi nu s-a mai dezlipit de Snark. În cursul celor doi ani de aventură pe mări, Charmian şi-a dovedit şi ea valoarea. Era o femeie hotărîtă, curajoasă, care nu se

ferea de greutăţi, tare ca un bărbat cînd înfrunta pericolele. S-a arătat dîrză şi voioasă cînd a petrecut o săptămînă printre leproşii din Molokai, cînd a păşit printre vînătorii de capete din insula Salomon, cînd a trecut călare pe podurile de cînepă ori prin canioa-nele tropicale, cînd a traversat o zonă a Pacificului prin care nu mai trecuse vreo navă cu pînze. La necazuri era calmă, la bucurii veselă. Dacă Jack şi-a dorit o femeie care să hoinărească umăr la umăr cu el, atunci în Charmian a găsit ceea ce dorea...

La cîteva zile după plecarea din Hilo, Jack a deschis cartea pilot a Pacificului de Sud şi a citit acolo că, de cînd se ştie, nici o navă cu pînze n-a traversat oceanul de la Hawai la Marchize şi că, datorită curenţilor ecuatoriali şi alizeelor de sud-est, era imposibil de ajuns cu un vas cu pînze în Marchize.

„Imposibilul nu-l va împiedica pe Snark", a comentat Jack şi a navigat vesel mai departe, ajungînd

în Marchize şi scăpînd de la moarte numai fiindcă ursita a stabilit că omul numit Jack London nu va muri pînă nu va scrie un anumit număr de cărţi.

Au scăpat de alizee, dar i-a cuprins descurajarea, fiindcă Snark a rămas zile întregi nemişcat, din lipsă de vînt. Au fost goniţi de furtună, de ploi şi de valuri, de uragane care puteau să le rupă nava ca pe un băţ de chibrit. Timp de şaizeci de zile n-au văzut pînză sau fum pe vapor ; jumătate din apa de băut s-a vărsat şi numai o ploaie providenţială i-a scăpat de la moartea prin însetare. Pentru Jack, chemarea morţii era emoţia cea mai mare j trăia în extaz, ca un copil. A condus vasul prin ape neexplorate, a pescuit delfini, rechini şi broaşte ţestoase

marine ; se întindea pe tambuchi cu sarea mării pe el, se lăsa legănat de valurile oceanului şi scria în fiecare zi o mie de cuvinte la Martin Eden. A scris şi articole senzaţionale, ca : Traversarea Pacificului. În zilele calde şedea pe punte şi citea lui Charmian, căpitanului Warren, lui Martin Johnson, lui Hermann, lui Nakata, japonezul vesel care-l înlocuise pe To-chigi, şi lui Wada, bucătarul, pagini din cărţile lui Stevenson despre Marchize şi Tahiti, din Taifun şi Tinerefe ale lui Conrad şi din Haina albă, Typee şi Moby Dick ale lui Melville. A uitat repede trecutul tulbure al lui Snark îndată ce vasul şi-a împlinit fă-găduiala făcută de Jack băieţelului romantic de trei-sprezece ani, căruia nu-i scăpase nici una din cărţile de călătorii pe care miss Coolbrith i le găsea în biblioteca publică din Oakland.

După două luni de navigaţie a ajuns la Nukahiva, în Marchize.

,,Alizeul bătea din nord-vest şi noi mergeam strună spre sud-vest. După zece zile, în dimineaţa de 6 decembrie, la ora 5, am văzut uscatul exact acolo unde mă aşteptam să-l văd, drept în faţa noastră. Am lăsat sub vînt Uahuka, am ocolit capul sudic al insulei Nukahiva şi noaptea, pe vînt puternic, într-un întuneric de smoală, am aruncat ancora în micul golf Taiohae. Ancora s-a rostogolit plescăind în

apă, caprele sălbatice de pe culmi behăiau şi aerul era greu de parfumul florilor.”

În Nukahiva a avut plăcerea şi mulţumirea să închirieze cabana în care Robert Louis Stevenson îşi petrecuse multe după-amieze cînd a stat şi el în Marchize. În dimineaţa următoare, îndată ce au putut încăleca, tot

echipajul a pornit spre magnifica vale Hapaa, descrisă de Melville în Typee ca fiind locuită de un trib de oameni tari şi războinici, care trăiau în mijlocul unei grădini tropicale fertile. Visurile din tinereţe au suferit o deziluzie amară ; între timp, valea Hapaa se sălbăticise şi se depopulase ; cei cîţiva marchizani care scăpaseră de ravagiile bolilor aduse de „inevitabilul om alb” mureau de tuberculoză galopantă. A scris un articol înduioşător despre felul cum se stinge rasa asta de oameni viteji, pe care i-a numit, în amintirea lui Melville, Typee.

„Toată forţa şi frumuseţea lor au pierit ; valea Typee adăposteşte acum cîteva duzini de creaturi prăpădite, bolnave de lepră, elefantiazis şi tuberculoză. Viata putrezeşte în cea mai minunată grădină a ei.”

După ce a petrecut acolo douăsprezece zile încîn-tătoare, vînînd capre sălbatice şi luînd parte la sărbătorile băştinaşilor, la mesele şi la dansurile lor, a ridicat ancora şi a pornit printre insulele Paumotu spre Tahiti, unde îl aştepta poşta. Aici a aflat că Snark fusese din nou dat ca pierdut, după ce marinarii din San Francisco îşi amintiseră de profeţiile lor că vasul era prost încheiat şi armat. Multe ziare publicau articole prin care îşi arătau regretul sincei că scriitorul, atît de tînăr şi de talentat, murise ; altele îl bănuiau că se dădea pierdut ca să-şi facă reclamă, iar un editorial îl acuza că-şi angajase un agent de publicitate foarte inteligent, care îi făcea astfel o reclamă valorînd de trei ori costul vasului.

Plecase de acasă numai de opt luni, dar şi-a dat seama, citind scrisorile adunate în cutie, că în lipsa stăpînului afacerile se încurcă totdeauna. Banca din Oakland, convinsă că Jack se afla pe fundul Oceanului Pacific, îi luase dreptul de a răscumpăra ipo-

teca pe casa Florei. Cîteva cecuri pe care le semnase în Hilo, totalizînd opt sute de dolari, fuseseră refuzate de altă bancă din Oakland, cu menţiunea : ,,fără destulă acoperire” de aici, scandal în presă.
Cînd Jack a plecat din Glen Ellen, i-a dat Ni-nettei Eames procură generală şi a împuternicit-o să-i rezolve toate afacerile. Ninetta îşi fixase atunci un salariu de zece dolari pe lună, dar acum şi-l ridicase la douăzeci ; mai primea cei patruzeci de dolari pe lună drept chirie pentru camerele din Wake Robin neocupate de Jack. Cercetînd notele de plată, Jack a aflat că se cheltuise o mie de dolari pentru construirea unei anexe la grajdul din Hill Ranch, ca locuinţă pentru administrator şi nevasta lui ; o mie patru sute de dolari în decembrie pentru a îngriji de Flora, Johnny Miller, mama Jenny, Bessie şi de cele două fetiţe ; ca să plătească salarii, să cumpere provizii şi unelte de fermă ; ca să plătească asigurările şi să întreţină Wake Robin. Altă notă de plată, totalizînd o mie de dolari, era o listă pe trei pagini cu echipament pentru Snark, în care trecuse de toate, ca de pildă o mie de galoni de benzină, o sută de cutii de ţigări speciale egiptene care-i plăceau lui Jack, douăsprezece cutii de zahăr candel şi altele. Toate cheltuielile astea extraordinare se adăugau celor o mie de dolari pe lună cît îl costa echiparea şi întreţinerea lui Snark! Deşi în decembrie Macmilîan vărsase în contul lui 5 500 de dolari ca drepturi de autor ; deşi Reynolde, agentul lui provizoriu din New York, vînduse la Century schiţa Cum se face focul pentru trei sute cincizeci de dolari ; deşi Ninetta Eames vînduse la Woman's Home Companion Leproşii din Molokai, iar la Harper's Weekly Cum am găsit drumul şi

De neconceput şi monstruos, deşi îi veniseră banii de la revistele şi de la editorii englezi, de la agenţii scandinavi, germani, francezi şi italieni, totuşi în prima săptămînă a anului 1908 avea exact şaizeci şi şase de dolari în cont şi nici o perspectivă de a-i înmulţi.
Cînd pusese piciorul în Honolulu, cu un an în urmă, la 28 mai, primul lucru pe care-l rostise a fost ;
323
„Sînt pe geantă şi va trebui probabil să stau aici pînă voi face rost de ceva bani". A scris atunci cîteva articole de călătorie şi reportaje despre Hawai care-i aduseseră fiecare între trei sute şi cinci sute de dolari. Nu trecuseră decît patru ani şi jumătate de la succesul Chemării străbunilor ; cîştigase destul ca să poată cheltui patruzeci de mii de dolari cu Snark, unsprezece mii cu Hill Ranch, zece mii de dolari cu locuinţa lui Bessie, opt mii cu a Florei şi treizeci şi cinci de mii ca să-şi întreţină anturajul mereu mai numeros. Cheltuia acum trei mii de dolari pe lună ca să navigheze, şi iată-l ţintuit în Tahiti cu şaizeci şi şase de dolari pe lume I
Vaporul Mariposa era programat să plece din Tahiti spre San Francisco. Jack a hotărît să plece cu el, să ajungă acasă şi să-şi pună la punct afacerile. Cum a izbutit să adune bani de bilete pentru el şi Charmian rămîne un mister. A lăsat vasul pe seama căpitanului Warren şi a echipajului şi s-a întors în California. Rudele neliniştite, care trăgeau nădejde să primească o scrisoare cu Mariposa prin care să afle că era în viaţă, au rămas uimite cînd l-au văzut în carne şi oase. Ziarele i-au salutat întoarcerea cu literele cele mai groase. Un reporter scria : „Zîmbe-tul lui London e incomparabil. E inimos, cald şi larg şi îţi creşte inima privindu-i-1". Mulţi l-au acuzat că

renunţă la călătorie. Cînd i-a anunţat pe toţi că după o săptămînă se va întoarce în Tahiti cu Mariposa, prietenii care-l primiseră fără zîmbet pe buze au încercat să-l convingă să rămînă, arătîndu-i că dovedise ce poate şi nu mai avea rost să plece de acasă. Aceşti prieteni nu credeau, de bună seamă, ceea ce Jack spusese reporterilor, că zilele petrecute pe bordul lui Snark au fost zilele cele mai fericite din viaţa sa.

A telegrafiat imediat lui Macmilîan, cerîndu-i un avans pentru romanul Martin Eden, aproape terminat. Cu banii primiţi a ridicat ipoteca de pe casa Florei şi a plătit dobînzile pentru Hill Ranch. S-a înţeles -cu Harper's Weekly să publice o serie de articole despre Snark; cu banii încasaţi şi-a plătit

datoriile ceie mai urgente şi i-a dat Horei Cecul obişnuit de 52 de dolari pe februarie, lui Bessie cecul de 75 de dolari, mamei Jenny 15 dolari.

Cînd s-a uitat pe ultima pagină a revistei Woman's Home Companion, a înţeles de ce a trebuit să plătească preţuri duble în Hawai şi la Papeete : Companion, cu care încheiase un nou contract după ce reziliase contractul cu revista Cosmopolitan (fiindcă acesta din urmă difuzase ştirea că ea îl trimitea în jurul lumii), găsise cu cale să-i facă aceeaşi reclamă falsă.

În anul 1907 publicase patru cărţi, bătînd astfel recordul din 1902. Avea numai treizeci şi unu de ani şi publicase douăzeci de volume, fiind tot atît de risipitor cu bogăţiile minţii pe cît era cu banii cîştigaţi.

Înainte de Adam, transpunere literară a teoriei evoluţioniste şi a vieţii primitive, era citită cu plăcere de

americani. Hoinarii, deşi nu fusese bine primită, trecea acum drept una din cărţile cele mai izbutite' privitoare la viaţa vagabonzilor. Dragoste de viaţă cuprindea unele din cele mai bune povestiri ale sale despre Alaska. Ieşită din nevoia de bani, pe care trebuia să-i investească în Snark, calităţile acestei cărţi dovedesc că unii oameni care scriu de dragul literaturii, fără să se gîndească la bani, pot da la iveală fleacuri, în timp ce alţii, care scriu pentru bani, pot da la iveală adevărată literatură. Factorul determinant este talentul şi nu recompensa talentului. Jack iubea adevărul, avea îndemînarea să gîndească aşa cum trebuie, îşi însuşise o cultură temeinică, avea o adîncă înţelegere a oamenilor şi curajul să scrie ceea ce simţea şi gîndea. Pe lîngă o minte bogată şi întreagă, el mai avea darul înnăscut de povestitor, căruia îi dădea formă printr-o muncă neobosită şi inteligentă. Faptul că avea nevoie de bani nu-i micşorase, nu-i şubrezise puterea creatoare ; îşi fundamentase cariera pe credinţa că munca bună trebuie să fie plătită bine.

Prezicerile lui Brett în privinţa Călcîiului de fier s-au dovedit întemeiate ; majoritatea ziarelor n-au

anunţat apariţia cărţii ; puţinele care au anunţat-o, scriau : „Mina justiţiei va cădea greu pe umărul lui”. Ignorată, recenzată nefavorabil, cartea n-a fost recunoscută şi n-a fost cumpărată decît de puţinii marxişti americani. Zece ani mai tîrziu ea va trece drept una din marile cărţi clasice ale revoluţiei mondiale şi va face din London un adevărat zeu pentru poporul rus.

Presa capitalistă a fost aspră cu Călcliul de iier, dar presa socialistă şi mai aspră. Cu un an în urmă aceeaşi presă îl mustra fiindcă pleca pe un iaht luxos, în timp ce acasă

mai erau atîtea de făcut. A fost acuzat că trădează Cauza, că derutează oamenii, pre-dicînd măcelul, că înstrăinează pe membrii paşnici ai partidului care voiau ca socialismul să propăşească treptat-treptat, cu ajutorul educaţiei, legislaţiei şi votului universal, nu prin baricade. Deşi presa capitalistă şi cea socialistă se uniseră şi-l înfăţişau ca pe o ameninţare publică, în aprilie, trei luni mai tîrziu, socialiştii îi puneau candidatura la preşedinţia Statelor Unite.

S-a ţinut de cuvînt şi a plecat cu Charmian pe Mariposa ca să-şi continue călătoria de şapte ani în jurul lumii. La 9 aprilie a părăsit Tahiti şi s-a îndreptat cu Snark spre Bora Bora, perla Polineziei. în Bora Bora s-a împrietenit cu pescuitorii băştinaşi de perle ; în Raiatea a trăit printre indigeni şi a primit atîtea daruri şi alimente cum n-a primit în nici o ţară mai civilizată ; în Pago Pago a stat de vorbă cu un rege localnic. Pe cînd naviga spre Suva, în arhipelagul Fidji, Snark a fost prins de furtună şi cîteva zile a rătăcit pe ape, fiindcă i se stricase cronometrai. Au ajuns în Suva, capitala insulelor Fidji, în iunie. Acolo, căpitanul Warren, pe care-l apucase melancolia în cursul lunii mai şi îşi pierduse de două ori minţile, s-a dus pe ţărm, lăsînd vasul plin de avarii, şi nu s-a mai întors. Jack i-a trimis bagajele pe uscat şi din clipa aceea şi-a comandat singur nava, fără să dea vreodată greş. A poposit în insulele Sa-

lomon şi a trăit pe plantaţiile de copra i, „într-un loc atît de sălbatic cum altul nu poate exista pe pămînt”. În Malaita, unde vînătorii de capete au luat viaţa multor oameni albi, s-a întîlnit cu prieteni care l-au luat la vînătoare de sclavi pentru plantaţii. Au pornit cu vasul

Minota prin rîurile pădurilor virgine. Canibalii, care îi pîndeau în bărci, i-au atacat, voind să jefuiască vasul şi să facă totodată kai-kai2 cu echipajul alb. Cînd vasul s-a ciocnit de o stîncă, băştinaşii au început să urle şi i-au atacat trăgînd în ei cu puşti Sniders şi cu săgeţi otrăvite.
„Cînd Minota a apărut pe acolo, nu se vedea nici un canoe j apoi canoele au început să apară din toate colţurile, ca vulturii. Echipajul, cu puştile gata de tras, ţinea la distanţă băştinaşii, ameninţîndu-i că-i împuşcă dacă se apropie la mai puţin de o sută de picioare. Au rămas la distanţă, tuciurii şi ameninţători, ţinîndu-şi bărcile pe linia prescrisă.” A fost o aventură pe măsura băiatului care navigase cu Razzle-Dazzle fără să-l bage în stînci ; care oprise de patru ori expresul Overland, care trecuse teafăr prin cataractele White Horse şi străbătuse Marea Galbenă într-o joncă japoneză. „Acum trăiesc şi eu”, a strigat el.
A luat multe note, a făcut fotografii, a strîns de pe fiecare insulă canoe, padele, scoici, sculpturi în lemn, suliţe, tigve, ceaune, rogojini, lucruri de îmbrăcăminte, pietre preţioase, corali şi podoabe indigene cu care şi-a alcătuit în Glen Ellen un muzeu complet al Pacificului de Sud. Şi oriunde a pus piciorul, în Fidji, în Marchize, în Samoa, oriunde a putut să strîngă la un loc zece oameni albi, a vorbit despre Revoluţie !
Cum străbăteau regiuni contaminate de lepră, elefantiazis, malarie, rîie, gari-gari (o groaznică erupţie pe piele), plăgi Salomon, tremurături, ulceraţii ale pielii şi sute de alte boli tropicale, Snark s-a transformat în vas-spital. Ori de cîte ori vreun membru al echipajului se lovea şi se tăia la picior în timp

1 Copra este miezul nucii de cocos, (n.t.) * Kai, în maori, a mînca. (n.t.)

ce trăgea la ţărm sau cînd trecea prin junglă, în jurul tăieturii apărea pc dată o eczemă care se întindea pe tot corpul, cu ulceraţii care ajungeau pînă la mărimea unui dolar de argint. În insulele Salomon, tot echipajul s-a îmbolnăvit de malarie \ deseori sufereau de malarie cîte cinci odată şi numai al şaselea era în stare să conducă vasul pe vreme bună sau rea. Jack a avut atîtea atacuri de malarie, încît luni întregi a trebuit să stea la pat, îndopîndu-se cu pilule de chinină. în drum spre Fidji l-au înţepat ţînţarii şi corpul i s-a acoperit de eczemă. Chinurile îl bucurau fiindcă datorită lor i se părea că e un explorator care trece prin greutăţi romantice, că e întrepidul om alb care cucereşte lumea. îi plăcea să se intituleze medic amator ; scotea dinţi, trata eczema lui Charmian şi a lui Martin Johnson cu sublimat corosiv, îl punea pe Wada să înghită chinină, deşi omul, cu fatalismul lui oriental, se pregătea să moară fiindcă se îmbolnăvise de febră recurentă.

Cînd malaria nu-l trîntea la pat, îşi respecta cu stricteţe obiceiul de a scrie în fiecare dimineaţă cîte o mie de cuvinte. Charmian, credincioasă în aceeaşi măsură datoriilor ei, îi bătea manuscrisele la maşină şi răspundea, după dictare, voluminoasei lui corespondenţe. Romanul pe care l-a scris în Pacificul de Sud, Aventura, la care a lucrat din greu luni de zile, a fost conceput la o plantaţie de cocotieri pe care a vizitat-o în insulele Salomon. Cînd criticii îi imputau felul în care înfăţişa viaţa în sălbăticie, el se apăra arătînd că zugrăvea numai ceea ce văzuse cu propriii lui ochi. Reproducerea fotografică a realităţii nu înseamnă totuşi literatură convingătoare. Aventura este o lucrare interesantă, dar alţi douăzeci de contemporani de-

ai lui ar fi putut scrie una tot aşa de bună. A fost publicată în foileton de Popular Magazine, ai cărui cititori aveau un nivel literar destul de scăzut. Cînd a apărut în volum, a murit repede.

Articolele lui de călătorie, culese mai tîrziu în volumul Voiajul lui Snarkl, sînt scrise colorat, în-

1 The Cruise of Snark. (n.t.)

tr-Xin stil ziaristic indrâznei, cald şi prietenos, potrivit firii sale. Cît a stat pe bordul lui Snark şi în anii următori a scris treizeci de schite inspirate de Pacificul sudic | unele din ele, ca de pildă Casa lui Ma-puhi \ Pâgînul2, Koolan, Leprosul3, Chun ah Chun, Yah, Yah, Yah, sînt povestiri frumoase, care sînt citite cu plăcere. Povestirile despre „Inevitabilul om alb" care-i îmblînzeşte pe negri şi cultivă întreaga lume sînt atrăgătoare şi exotice, dar au prea puţin caracter de universalitate. Rareori poate cititorul să se identifice cu personajul principal, să trăiască, să lupte şi să moară cu el, aşa cum face cînd citeşte povestirile despre Alaska, sau cele cu protagonişti americani. Aventurile lui din Pacificul de Sud nu interesează pe nimeni, decît pe el însuşi. Tovarăşii lui socialişti îl criticau fiindcă plecase cînd acasă mai erau atîtea de făcut. Aveau dreptate într-un sens mai adînc : cele mai simple scrieri ale lui Jack despre poporul său, despre obiceiurile şi luptele acestuia însemnau literatură adevărată, împrospătau amintirea, lărgeau concepţiile şi întăreau credinţa în dragostea pentru pagina tipărită.

Călătoria lui Snark i-a dat de mai multe ori prilejul să treacă prin felurite aventuri, dar nu s-a dovedit fructuoasă ca investiţie în material literar j de fapt, pe Jack nu-l interesa acest aspect al problemei, îi plăcea să proclame :

„Am dorit întotdeauna să slăvesc viaţa care palpită în mine, dar s-o slăvesc în afară şi pe deasupra artei”.
Pe lîngă faptul că nu se abătea de la disciplina muncii lui, se lupta din toate puterile să ţină ordine în afaceri. Dorind să-şi construiască lîngă Wake Robin o casă pentru oaspeţi care să fie gata la înapoierea sa, i-a scris doamnei Eames o scrisoare pe nouă pagini, cu nenumărate instrucţiuni în privinţa unor amănunte tehnice ale construcţiei. Se găsea la mii de mile departe de casă, în insulele Salomon, şi se gîndea în ce fel se va mişca uşa în canat şi care
1 The House of Mapuhl. (n.t.) 8 The Heathen, (n.t.) 1 The Leper, (n.t.)

Va fi locul căzii de baie faţa de toaletă. Trimitea scrisori frumoase, clare, logice, oamenilor lui de afaceri, dar cu cît instrucţiunile erau mai numeroase, cu atît afacerile i se încurcau mai mult j nu pricepuse că un om care cîştigă între douăzeci şi treizeci de mii de dolari anual se află în fruntea unei afaceri mari şi trebuie să rămînă aproape de sursa de cîştig. Agentul lui din New York voia să vîndă o schiţă unei reviste engleze, în vreme ce Ninetta Eames era pe cale să vîndă aceeaşi schiţă unei reviste americane ; după ce Jack cheltuia banii trimişi de revista americană, revista cerea cu supărare restituirea sumei fiindcă intra în conflict cu revista engleză. Editorii americani şi englezi se certau între ei asupra dreptului de a-i distribui cărţile în colonii ; ca rezultat publicarea era tărăgănată. Editorii, care i-ar fi publicat povestiri sau articole dacă s-ar fi înţeles cu el în privinţa unor chestiuni de amănunt, îi înapoiau manuscrisele pentru că negocierile cu insulele Salomon cereau prea mult timp. Valoarea lucrărilor lui crescuse, primea de la reviste de

talia lui Cosmopolitan sau Colier's între cinci şi şase sute de dolari pentru un manuscris ; cînd editorii au încetat cumpărarea, Ninetba Eames a început să-i negocieze povestirile şi articolele de parcă acestea ar fi fost peşte, întrebînd : ,,Cît oferiţi pe această povestire de Jack London ?", acceptînd orice sumă. Editorii şi-au dat seama că lucrările lui London erau puse pe piaţă în panică ; s-au abţinut, piaţa a devenit suprasaturată de manuscrisele lui şi veniturile i-au încetat brusc.

Sutele de pagini frenetice scrise la maşină de Ninetta Eames şi trimise lui Jack în cursul acestei perioade alcătuiesc un document uluitor. Felul în care îşi exprima sentimentele şi limbajul folosit semănau ca două surori cu sutele de pagini bătute la maşină şi trimise lui Jack, cu cinci ani mai înainte, de nepoata ei. Cuvinte înflorite şi exagerate, amestecate cu dulcegării şi declaraţii de iubire nepieritoare, de sacrificiu şi de credinţă, ascundeau sub fiecare rînd gheara de oţel. Ninetta Eames construise o anexă la casa ei din Wake Robin ; cînd Jack s-a în

tors la Glen Ellen, ea i-a cerut chirie pentru camerele construite cu banii lui. Şi-a mărit încă o dată salariul, de data asta la treizeci de dolari pe lună, stabi-lindu-şi majorarea şi pe trecut, întrebîndu-l apoi pe Jack dacă primea să-i plătească un salariu demn. Plictisit de atacurile ei, Jack îi răspundea :

„Unul din lucrurile cu care mă mîndresc de cînd am început să cîştig este că toţi cei ce au făcut ceva pentru mine au fost întotdeauna bine plătiţi".

După ce luni întregi s-a plîns de sărăcia ei, de greutăţile pe care le îndură, de imposibilitatea în care se află de a-i restitui banii împrumutaţi la Wake Robin, înainte ca el să

plece cu Snark, a primit de la Jack următoarea împuternicire :
„Sumele pe care le am în depozit la Banca din Oakland nu-mi aduc dobînzi \ ia din ele cît îţi trebuie”.
Examinarea carnetelor de cecuri arată azi că Ninetta Eames l-a ascultat cuvînt cu cuvînt: s-a înfruptat din banii aceia pentru toate nevoile, pentru vilegiatură, medic şi farmacist, pentru îmbrăcăminte, mobilă şi reparaţii la Wake Robin ; cu cecurile pe care le-a semnat în favoarea băcanului ar fi putut hrăni o mare instituţie publică.
Toate acestea se petreceau fără ştirea lui Jack, dar cu aprobarea lui expresă. De asemenea nu ştia că i se subtilizau douăzeci şi cinci de cenţi de fiecare dolar cheltuit la Hill Ranch. Ceruse să i se construiască un zid temeinic, din piatră, la grajdul nou, dar după vreo cîţiva ani, cînd un cutremur a zguduit toată aşezarea Glen Ellen, zidurile au crăpat şi s-a văzut nu numai că aveau goluri, dar că zidarii îşi puseseră în goluri cutiile de conserve şi resturile de la mese. Instalaţia de baie pentru casa administratorului, pe care a plătit-o ca nouă, s-a dovedit a fi de ocazie. Cel mai neplăcut lucru pentru Jack s-a întîmplat cînd doamna Eames a încetat să-i mai trimită conturi lunare cu socoteli. Într-o scrisoare dramatică pe care i-a trimis-o din Penduffryn, în care încearcă să pună ordine într-o serie de afaceri complicate, se plînge că deşi în anul 1908 a primit de la

ea scrisori în fiecare lună, ea nu i-a trimis conturile decît pe februarie şi mai.
Apoi, în plin haos, Ninetta Eames a încheiat o afacere straşnică şi Jack i-a iertat totul. A vîndut revistei Pacific Monthly dreptul de a publica Martin Eden în foileton

pentru suma princiară de şapte mii de dolari, cu care s-au acoperit toate datoriile, reve-nindu-i şi lui cîteva mii de dolari.

Hill Ranch se învecina în valea Sonoma cu via Kohler, o proprietate de opt sute de acri, şi cu La-motte Ranch, care se întindea pe o sută zece acri. De cîteva luni, Ninetta Eames îi tot amintea că proprietatea Kohler era de vînzare, că se cerea pe ea treizeci de mii de dolari, curată afacere, şi-l informase în repetate rînduri că Lamotte Ranch putea fi cumpărată cu zece mii de dolari. Pentru el n-avea nici un sens să cumpere vreuna din aceste ferme ; stăpînea o moşie frumuşică, de o sută treizeci de acri, pe pămîntul căreia nu petrecuse nici măcar o noapte ; din călătoria de şapte ani pe care intenţiona s-o facă în jurul lumii nu făcuse decît o mică parte, doi ani ; iar cei şapte mii de dolari pe care i-a încasat pentru Martin Eden abia îl scăpaseră de faliment. Dar îşi amintea cu plăcere de măgurile şi pădurile aflate pe Lamotte Ranch, de ceasurile fericite pe care le petrecea călărind prin cheile şi pe potecile acestei ferme, printre butuci de vie şi flori. Cu poşta următoare i-a dat dezlegare doamnei Eames să-i cumpere Lamotte Ranch. Ea a pus pe masă vînzăto-rului trei mii de dolari şi a semnat o ipotecă pentru restul sumei. Jack naviga în timpul acela cu ketchul printre insulele Salomon, îndreptîndu-se către Japonia, India şi Canalul Suez, fără să aibă siguranţa că în ziua următoare i se va vinde vreo povestire ori că-şi va putea achita cheltuielile din luna trecută ; era totuşi proprietarul unui teren de două sute patruzeci de acri la poalele munţilor celei mai frumoase regiuni californiene.

La 18 septembrie 1908 i-a pierit gustul de a mai face pe medicul amator \ mîinile au început să i se umfle din cauza hidropiziei \ rm, şi 1$ mai putea în
28a
chide decît cu eforturi dureroase. Apoi pielea a început să i se jupoaie, mai întîi un rînd, apoi încă unul, pînă i s-au dus vreo cinci-şase rînduri. Nimeni nu putea să pună diagnosticul ciudatei boli pe care o contractase. Simţea un chin nervos în tot corpul ; la intervale dese, puterile îl părăseau cu desăvîrşire ; nu se mai putea sui pe punte de frică să nu fie silit să se apuce cu mîinile de ceva. Tulburările nervoase au început apoi să-i afecteze şi mintea ; suferea din nou de mania persecuţiei : se urzea o conspiraţie împotriva lui, oamenii încercau să-l împiedice să-şi termine călătoria în jurul lumii.
Pînă atunci nici primejdiile, nici greutăţile nu-l putuseră opri ; cheltuielile mari şi batjocura nu făcuseră decît să-i întărească hotărîrea. Boala însă l-a doborît. Nemaiputînd munci, s-a înţeles cu un căpitan în retragere să aibă grijă de Snark, apoi s-a îmbarcat cu Charmian, Martin Johnson şi Nakata pe vaporul Nakomba şi s-a îndreptat spre Sydney.
Cu o noapte înainte de îmbarcare s-a dus singur pe bordul lui Snark. Luna plină lumina puntea micului vas care fusese construit în întregime cu mintea şi mîinile lui. Îi îndrăgise fiecare colţişor, chiar părţile slabe ori greşit întocmite, fiindcă totul era conceput de el. Preţuia fiecare dolar pe care-l investise în vas, fiecare picătură de energie pe care o chel-tuise ca să-l construiască, fiecare insultă şi batjocură pe care o suferise din cauza lui. Uneori, vasul nu răspundea la comenzi, se rătăcea pe mare, alteori era slab şi neputincios în faţa furtunilor, dar

totdeauna l-a servit bine, i-a fost credincios, de bine de rău l-a purtat mii de mile pe întinsul oceanului, i-a prilejuit clipe de fericire, aventuri eroice, i-a înfăţişat scene palpitante şi exotice, cu care mintea lui se va hrăni în zilele pustii şi întunecoase care se apropiau. Amîndoi înfruntaseră moartea fără să se clintească, străbătuseră mări furioase, fuseseră bătuţi de vînturi şi ploi, aşteptaseră liniştiţi să treacă greul ,• fuseseră fericiţi împreună şi se bucuraseră de soarele puternic şi luminos, de aerul sărat al mării. Snark îi fusese bun prieten ; a.cum(la des

parţire, mina lui trecea în lungul parimeior $i caizilor, ştergînd şi cite o lacrimă sentimentală, dar cinstită, aşa cum fac toţi prietenii adevăraţi cînd se despart.

După douăsprezece zile îngrozitoare petrecute pe mare a ajuns la Sydney, s-a internat într-un spital şi a rămas acolo cinci săptămîni. Boala i-a pus la grea încercare pe specialiştii australieni, fiind necunoscută în toată istoria medicinii.

„Sînt neputincios ca un copil. Din cînd în cînd mîinile mi se umflă, ajung de două ori mai mari decît de obicei şi şapte rînduri de piei moarte mi se jupoaie deodată. În curs de douăzeci şi patru de ore unghiile de la picioare mi se fac tot atît de groase pe cît sînt de lungi.”

Văzînd că starea nu i se îmbunătăţeşte în spital, Jack şi-a petrecut următoarele cinci luni prin hotelurile şi apartamentele din Sydney, sperînd să găsească vreun tratament care să-l înzdrăvenească şi să-i dea putinţa să se întoarcă pe Snark. Nu putea să scrie şi suferea mult că nu putea nici să citească. Singurul articol pe care l-a scris a fost despre meciul dintre Burns şi Johnson în Australia.

Zîmbetul despre care un reporter scrisese în urmă cu un an că „nu i se şterge de pe buze” pierise acum cu totul. Se schimbase într-un om bolnav, descurajat şi răvăşit.
Pe la începutul lui martie 1909 şi-a dat seama că dacă nu se întoarce acasă, în California, avea să-şi lase oasele la tropice, la fel cum i s-ar fi în-tîmplat dacă băştinaşii din Noile Hebride i-ar fi tăiat capul şi ar fi făcut kai-kai cu el. L-a trimis pe Martin Johnson cu un marinar în insulele Salomon ca să-l aducă pe Snark la Sydney.
,,Mi-am lăsat vasul pe seama unui căpitan beţiv şi cînd l-am adus la Sydney pe bordul lui mai rămăsese foarte puţin echipament. Mă întreb şi acum ce a putut să se întîmple cu puştile mele automate, cu proviziile, cu puşca de vînătoare, cu cele două aparate de fotografiat, cu cei trei mii de franci francezi.”

Şi-a luat lucrurile personale de pe Snark, apoi l-a pus la licitaţie şi a obţinut pe el trei mii de dolari. Noul proprietar l-a trimis în insulele Salomon la recrutare de sclavi – un sfîrşit ironic pentru un vas construit de un conducător socialist.
La 23 iulie 1909 a ajuns la San Francisco, după o pribegie de mai bine de doi ani. Pe chei a spus gazetarilor : ,,Sînt peste măsură de obosit, am venit acasă fiindcă vreau să mă odihnesc bine”. Era copleşit de datorii, cu sănătatea şubredă ; ziarele din întreaga ţară erau fie duşmănoase, fie nepăsătoare ; în ultimul an directorii revistelor văzuseră atît de puţin material scris de el, încît bănuiau că a ajuns la capătul puterilor ; chiar şi publicul părea plictisit de ultimele lui lucrări care ilustrau acuzaţia că Jack London începe un roman cu trei personaje şi-l sfîr-şeşte omorînd patru din ele. Navigînd anevoie, vasul lui

se ciocnise la tropice de o stîncă de coral şi rămăsese acolo, pradă valurilor distrugătoare.

9

După ce s-a întors de la Sydney sănătatea lui Jack s-a îmbunătăţit. Făcuse multe escale pe drum, ocolind America pe la sud şi trecînd prin Panama ; odată ajuns acasă, climatul temperat californian l-a înzdrăvenit repede. Cînd i-a căzut în mînă o carte intitulată Influentele soarelui tropical asupra oamenilor albi, din care a aflat că boala sa nemaiîntîl-nită nu era altceva decît efectul razelor ultraviolete ale soarelui tropical pe pielea lui sensibilă, s-a însănătoşit şi psihologic. În august se scălda în rîul pe care-l zăgăzuise din nou şi călărea cu Washoe Ban peste dealuri şi prin Lamotte Ranch, respirînd parfumul sănătos de izmă, de pini şi de pămînt nataL

Construcţia casei de oaspeţi, despre care îi scrisese Ninetter Eames încă din insulele Salomon, nici nu începuse măcar, aşa că s-a mutat iar la Wake Robin, într-o anexă clădită în timpul absenţei sale. Nefiind omul care să ţină minte necazurile trecute, a descărcat-o în mod onorabil pe Ninetta Eames de gestiune, i-a cumpărat posesiunea Fish Ranch în suprafaţă de şaptezeci de acri, ca vaca ei să aibă unde paşte, iar după ce a divorţat de Roscoe Eames şi s-a căsătorit cu Edward Payne i-a făcut un dar de cinci sute de dolari pe lîngă trusoul de nuntă.

Avînd pe isteţul Nakata, care îi gătea şi-l îngrijea, şi pe Charmian care-i păzea singurătatea, s-a

aşternut în mod temeinic pe muncă, voind să se refacă băneşte. Prima lui mişcare a fost să-şi recupereze manuscrisele risipite pe piaţa literară ; apoi şi-a înştiinţat

editorii că se află acasă, că avea material nou, foarte bun şi că de acum înainte lucrările lui nu vor mai avea încurcături. Timp de trei luni n-a apărut prin reviste nici un rînd semnat London. De la apariţia Odiseei nordului lipsea pentru prima oară din lumea publicaţiilor americane. În cursul acestor luni a muncit eroic, cite nouăsprezece ore zilnic, şapte zile pe săptămînă, adică în acelaşi ritm pe care şi-l impusese cînd era începător. Ştia că e mai greu să devii favorit a doua oară decît prima. Editorii şi criticii afirmau că ajunsese la capătul puterilor, că era un om sfîrşit, că publicul se plictisise de el ; dar el ştia că avea de înfăţişat încă multe şi mişcătoare povestiri.

Cînd a apărut Martin Eden, care ar fi meritat cea mai frumoasă primire, presa l-a ignorat ori l-a înjurat, şi Brett n-a găsit în recenzii nici un singur cuvînt de laudă pe care să-l poată folosi în reclame. Jack s-a plîns că nu e înţeles de critici, că recenzenţii îl acuză că renunţase la socialism şi că prezenta individualismul în culori atrăgătoare, deşi în carte condamna filozofia nietzscheană a supraomului. Pe pagina albă a exemplarului trimis lui Upton Sinclair a scris :

„Una din ideile care m-au călăuzit cînd am scris Martin Eden a fost să atac individualismul. Cred că am scris prost, fiindcă nici un recenzent n-a observat asta”.

Nu scrisese prost ; din contră, zugrăvise viaţa cu atîta căldură, încît teoriile lui filozofice căzuseră pe planul al doilea. Dacă ar fi ştiut că Martin Eden va inspira o întreagă generaţie de autori americani, dacă ar fi ştiut că treizeci de ani mai tîrziu Martin Eden va fi socotit de miile de iubitori ai romanului ca cel mai mare roman american, nu s-ar fi supărat atît de primirea făcută volumului,

despre care totdeauna a spus că era cea mai bună carte a lui.
339
Cu cît era mai înglodat în datorii, cu atît muncea mai crîncen j cu cît era mai atacat, cu atît mai în-dîrjit îşi ataca adversarii. A început să lucreze la un roman de concepţie îndrăzneaţă Burning Daylight, a cărei acţiune se petrece la Klondike şi San Francisco ; a scris patru din cele mai bune povestiri despre Pacificul sudic ; a scris Samuel şi Fermierul de la (armul măriil, două mişcătoare povestiri în dialect despre viata pe coasta Irlandei. Mînia era unul din stimulentele lui cele mai potenţiale, tuna şi fulgera împotriva criticilor care îl socotiseră sfîrşit. După ce-i apăruseră douăzeci de volume, extazul creator pălise, fiind înlocuit de nevoia de bani, care-l ajuta să se ţină de programul de lucru impus. În următorii şapte ani, nevoia asta a rămas atît de constantă, încît era bănuit că făcea datorii numai ca să aibă pentru ce să muncească.
,,Aştern cîte o mie de cuvinte pe zi şi nu m-aş opri decît în ziua judecăţii de apoi."
Lucra atît de bine şi de frumos, încît în noiembrie publicaţia Saturday Evening Post i-a acceptat cu şapte sute cincizeci de dolari cea mai bună povestire scrisă pentru concurs, O bucată de carne2 ; a vîndut totodată revistei douăsprezece povestiri pe care urma să le scrie în anul următor. Terminînd romanul Burning Daylight, a primit ca ziarul new-yorkez Herald să i-l publice în foileton pentru opt mii de dolari. Şi-a asigurat dreptul de retipărire la oricîte şi oricare alte ziare. Herald a publicat articole strălucite, de laudă despre Jack London şi despre Burning Daylight. Articolele au fost reproduse de sute de ziare care au cumpărat dreptul de a publica romanul în foileton.

Publicitatea favorabilă de acum l-a mîngîiat de batjocura şi jignirile pe care le îndurase.
Burning Daylight se rînduieşte alături de Chemarea strămbunilor, Lup Larsen, Călciiul de fier, Rătăcitor printre stele, Martin Eden, John Barleycorn,
1 The Sea Farmer, (n.t.)
2 A Piece of Steak, (n.t.)

Valea Lunii, printre cele mai de seamă romane americane. Prima parte, în care Jack expune istoria Alaskăi înainte de goana după aur din Klondike şi zugrăveşte avîntul cu care Burning Daylight a dus poşta din Circle City la Dyea, alcătuiesc descrierile cele mai mişcătoare inspirate de Nordul îngheţat ; ultima parte, în care înfăţişează frumuseţile naturii la Glen Ellen, ni-l dezvăluie ca pe un iubitor credincios al naturii, căruia natura îi descoperă, la rîndul ei, frumuseţi şi încîntări ; dar marea realizare din Burning Daylight, care trebuie să fie un roman de acţiune şi de aventuri, este felul în care socialismul se împleteşte cu naraţiunea, căpătînd rol integrant în desfăşurarea faptelor, astfel că cititorul îl asimilează fără să observe, ca pe un episod firesc al operei. Burning Daylight, un pirat blond, bestial şi liber, meditează aşa cînd îi jefuieşte pe piraţii finanţelor din San Francisco :
„Munca, munca legitimă este izvorul tuturor bogăţiilor. Fie că e vorba de un sac de cartofi, de un pian mare ori de un autocar pentru şapte pasageri, totul e chestiune de muncă. Abia atunci apare jaful, cînd se pune problema distribuirii lucrurilor create prin muncă. Sute de mii de oameni se frămîntă cum să se interpună între muncitori şi lucrurile pe care le produc aceştia. Mijlocitorii sînt

afaceriştii. Numărul loviturilor pe care le dau ei nu este reglementat de nici o lege, numai de rapacitatea lor, o chestiune de «cît suportă comerţul»„.
Eretic pentru America adormită din 1910, romanul este o scriere autentic proletară, fiindcă sentimentele nu sînt impuse de povestire, ci apar ca observaţii şi concluzii necesare pe care Daylight le trage din stările de fapt locale ; ele devin în acelaşi timp literatură şi artă proletară. Cînd a apărut Călcliul de fier, Jack a fost acuzat că distruge un bun romancier ca să se transforme într-un propagandist mediocru ; el a replicat însă că poate îngemăna atît de bine propaganda cu arta încît cititorul nu-şi dă seama unde e hotarul dintre ele. În Burning Daylight a ştiut să rezolve cu succes una din cele mai grele

sarcini de scriitor. Milioanele de oameni care au urmărit cu emoţie isprăvile lui Burning Daylight i-au refăcut întreaga faimă atît printre burghezi, cît şi printre socialişti. Văzîndu-şi confirmată credinţa că nu şi-a pierdut puterile de muncă şi dorind să salute cu douăzeci şi unu de salve ştirea că Charmian a rămas însărcinată, Jack a început să pregătească realizarea altui mare vis. A pus temelia casei în care se gîndea să-şi trăiască restul vieţii. Locul ales pentru construcţie era minunat, într-un canion de pe Hill Ranch, între pădurea de sequoia, vie, livada de pruni şi crîngul de manzanite. Va avea acum destul spaţiu pentru biblioteca de patru mii de volume, pentru piramidele de cutii mari, albe, de carton în care îşi rînduise rapoartele către guvern, broşurile socialiste, tăieturile din ziare, însemnările dialectale, de numiri şi de obiceiuri, poeziile cusute între coperţi roşii. Va avea spaţiu şi pentru toate

coşuleţele de sîrmă, încărcate cu scrisori personale şi de afaceri, pentru cele treizeci de cutii negre, înguste, în care-şi ţinea amintirile din vremea vagabondajului şi din Alaska, din călătoriile în Coreea şi în Pacificul de Sud, în care-şi păstra textele sutelor de glume, de cuvinte potrivite şi de păcălitori, pistoalele cu apă, monedele cu două feţe la fel, pachetele cu ciudate cărţi de joc. Va avea acum posibilitatea să-şi adăpostească oaspeţii în mod confortabil, să le pună la dispoziţie camere cu instalaţii moderne de electricitate şi de apă curgătoare.
Va construi o sală mare de joc în subsolul răcoros, în care să aibă acces numai bărbaţii şi unde să se poată discuta chestiuni politice, să se povestească, să se joace biliard şi pocher, popice sau oricare alt joc zgomotos. Va avea şi o sală frumoasă de muzică, în care Charmian şi numeroşii ei prieteni melomani să cînte pe gustul lor ; apoi o sufragerie mare, unde cincizeci de persoane să mănînce bine şi să vorbească pe îndelete, un dormitor căptuşit cu lemn roşu preţios, numai pentru el, în care să fie loc şi pentru o noptieră, ingenios concepută, unde
19*
291
Nakata să-i pună bunătăţile pregătite pentru stăpîn la vreme de culcare şi pe care să fie loc destul ca să nu verse băuturi peste cărţi. în sfîrşit va avea şi o cameră potrivită de lucru, unde să instaleze un dictafon şi biroul secretarei lui particulare.
Deseori spunea că-şi clădeşte ,,casa memorială”. Indienii din Alaska îl numiseră ,,lup” pe cuceritorul alb şi acest cuvînt i-a rămas înfipt în minte, căci se gîndea tot timpul că el era lupul cuceritor. A folosit cuvîntul şi în titlurile unor lucrări, ca Pui de lup sau Lup Larsen. Scrisorile pe

care i le trimitea lui George Sterling le semna Lup. Acum clădea Vizuina lupului pentru marele şef alb. Dorea din toate puterile să aibă un fiu de la Charmian, cu care să înceapă şirul dinastic al purtătorilor numelui London şi care vor locui întotdeauna în Vizuina lupului.

S-a hotărît să-şi dureze cel mai frumos şi mai original cămin din America ; ca să-şi atingă scopul era gata să cheltuiască orice sumă de bani. Clădirea va fi construită din pietrele uriaşe, roşii, care se găseau în număr mare în Valea Lunii. Arborii de sequoia, bătrîni de zece mii de ani, vor fi doborîţi şi transformaţi în lemn de construcţie. A chemat arhitecţi din San Francisco şi a petrecut cu ei multe ceasuri fericite, studiind planuri, trasînd locul camerelor, alegînd o arhitectură exterioară potrivită cu munţii înconjurători. A găsit la Santa Rosa un zidar în piatră, un italian cu numele de Forni, şi l-a tocmit să-i ridice o clădire care să reziste secolelor. Fiecare bucăţică de piatră avea să fie spălată cu apă şi frecată cu peria de oţel avea să folosească mai mult ciment şi mai puţin var, ca zidurile să rămînă veşnic în picioare. Un muncitor nu făcea altceva decît să ude tot timpul pereţii pentru ca cimentul să nu facă repede priză şi să se fărîmiţeze. Între etaje vor fi două pardoseli, în unele locuri chiar trei. Pereţii interiori vor fi căptuşiţi cu lemn tare. Grinzile exterioare aveau să fie încastrate în pilaştri interiori, pentru mai multă siguranţă; va folosi arama pentru jgheaburi şi burlane.

Ca individualist crîncen, voia să-şi construiască cel mai mare castel din Statele Unite. Ca socialist voia să dea de lucru muncitorilor şi să consacre oaspeţilor mai mult de jumătate din cele douăzeci şi trei de camere. Ca să

grăbească terminarea construcţiei, i-a dat lui Forni treizeci de oameni.
în primăvara anului 1910 a făcut un gest foarte înţelept, invitînd-o pe Eliza London Shepard să locuiască la el şi să îngrijească de fermă. Doamna Shepard avea acum patruzeci şi trei de ani şi se despărţise de septuagenarul ei bărbat. De cînd părăsise ferma lui John London din Livermore îndurase multe greutăţi şi necazuri şi se transformase într-o femeie înţeleaptă. Era încă arătoasă, manierată, cinstită, capabilă, sîrguincioasă ; învăţase dreptul ca să devină avocată şi să-l ajute pe bărbatul ei la biroul de patente al acestuia. Nu era frivolă, nici afectată, nici pretenţioasă şi toţi care o cunoşteau o iubeau. Rămăsese credincioasă lui Jack şi-l iubea de atîţia ani cu devotament, ca pe fiul ei, Irving,
După ce a adus-o pe Eliza la el, prima lui mişcare a fost să-şi complice existenţa cumpărînd via Kohler, despre care Ninetta Eames îi scrisese de atîtea ori cînd se afla pe Snark ; era un pămînt de opt sute de acri, vecin cu fermele Hill, Lamotte şi Fish. Via Kohler costa treizeci de mii de dolari, şi el n-avea decît foarte puţini bani disponibili, fiindcă Vizuina lupului, a cărei construcţie începuse, era proiectată să coste tot treizeci de mii de dolari. Ce l-a îndemnat să cumpere încă opt sute de acri de pămînt, cînd n-avea bani să-i plătească şi cînd avea destul pămînt bun, pe care să-l cultive, să-l înfrumuseţeze şi pe care să trăiască ? Treizeci de mii de dolari era însă o sumă mică pentru un pămînt atît de bun, care avea să unească celelalte două ferme ale lui şi să-l facă rege peste toate aceste posesiuni.
Niciodată n-a explicat de ce îi plăcea ceva.

„Glasul filozofiei grăieşte o lună ca să spună individului ce trebuie să facă, dar individul spune într-o clipă «îmi place» şi filozofia amuţeşte. Acest «îmi

place» îl face pe beţiv să bea şi pe martir să poarte cămaşa suferinţei ; pe unul să caute faima, pe altul aurul, pe altul iubirea, pe altul religia.”
Lui îi plăcea via Kohler, aşa că a cumpărat-o.
În iunie 1910 trimitea din nou scrisori disperate în Răsărit, cerînd bani.
,,Am mare nevoie de bani ; trebuie să scot zece mii de dolari ca să cumpăr nişte pămînt. încrezîn-du-mă în alţii, am amînat plata la 26 iunie, dar dacă nu plătesc atunci, voi pierde nu numai pămîntul, dar şi arvuna dată.”
Charmian a plecat la Oakland, să nască acolo. Jack a pus nişte oameni să facă o pistă nouă de călărie care va înconjura Vizuina lupului. Era surpriza pe care voia s-o facă nevesti-şi la întoarcere, cînd va veni la fermă cu băiatul. Era absolut convins că de astă dată va fi un băiat. Petrecea multe ceasuri plăcute visînd la clipa cea mare cînd băiatul se va sui pe cal şi va călări alături de el prin cele o mie o sută de acri cît va avea domeniul său.
La 19 iunie, Charmian a dat naştere unei fete. Copila n-a trăit decît trei zile. De înmormîntare s-a îngrijit Eliza. îndurerat, nemîngîiat, Jack a intrat cu un teanc de ziare sub braţ într-o circiumă pe care o ştia din vremea cînd era marinar, la colţul străzii a şaptea cu strada Webster. Muldowney, proprietarul cîrciumii, l-a acuzat că vrea să lipească circulare pe pereţi şi a sărit la bătaie cu patru din salariaţii lui. După ce a încasat straşnic, Jack a reuşit să scape. A cerut arestarea lui Muldowney, dar judecătorul i-a respins acţiunea, spunînd că era vorba de o ceartă între

beţivi, în care justiţia n-are a se amesteca. Reporterii de fapte diverse au răspîndit în toate ziarele întîmplarea cu „cearta dintre beţivi”, invectivîndu-l de două ori, fiindcă s-a îmbătat cînd nevastă-sa era încă la spital şi apoi cînd copilul tocmai îi murise. Nişte binevoitori i-au scris înştiinţîndu-l că nu avusese cîştig de cauză fiindcă judecătorul era asociatul cîrciumarului. Atunci, Jack i-a trimis judecătorului o scrisoare furioasă şi ziarelor copii după scrisoare ; în ea arăta cum s-au petrecut lucrurile şi încheia cu

următoarele : „Într-o zi am să te prind eu într-un fel şi am să te fac să simţi ce înseamnă sabia dreptăţii”. Apoi a publicat un anunţ în ziarele care au vrut să i-l primească, cerînd informaţii privitoare la activitatea politică, socială şi juridică a judecătorului care stăpînea terenul ocupat de Muldowney. Acuzaţia falsă că se vîrîse într-o ceartă de beţivi era o treabă urîtă, dar, cînd scrisoarea lui către judecător a apărut în ziare, oamenii au dat din cap amuzaţi. Singura lui răzbunare a fost tipic scriitoricească: a scris o povestire intitulată Beneficiul Îndoielii în care l-a biciuit pe judecător. Apoi a vîndut povestirea ziarului Post cu şapte sute cincizeci de dolari.

După cîteva zile a plecat la Reno, cu un ochi umflat şi vînăt ; a stat acolo zece zile şi a scris un reportaj pentru ziarul New York Herald despre meciul dintre Johnson şi Jeffries. Cele zece zile petrecute în tabăra sportivă împreună cu ceilalţi corespondenţi, dintre care pe mulţi îi cunoştea din alte tabere, i-au mai uşurat durerea că-şi pierduse copilul. Ştia acum că va muri fără să poată avea un fiu, convingere care l-a făcut să se simtă uscat şi sterp, deşi a publicat douăzeci şi patru de cărţi.

întors la Oakland şi-a cheltuit banii abia cîştigaţi cumpărînd vasul Roamer, a patra ambarcaţiune a lui. îndată ce Charmian s-a făcut bine, au plecat împreună pe mare, muncind, navigînd şi prinzînd peşte pentru masă. Cînd s-a întors la Glen Ellen, vecinii l-au invitat să ţină o conferinţă la Chauvet Hali, gîndind că le va povesti despre Pacificul de Sud. Cum a refuzat să vorbească de pe podium, preşedintele clubului s-a dus la băcănia de alături şi s-a întors cu o cutie de ambalat săpunuri. Jack s-a urcat pe ea ca să-l vadă auditoriul. Dar fermierii din Glen Ellen n-au auzit un cuvînt despre aventurile din Tahiti, Fidji ori Samoa, fiindcă o oră întreagă a încercat să le dovedească adevărul teoriei lui Eugene V. Debs, că ,,în ceea ce priveşte lupta de clasă nu există capitalist bun, nici muncitor rău. Toţi capita

1 The Benefit of the Doubt, (n.t.)

liştii sînt duşmanii voştri, toţi muncitorii sînt prietenii voştri”.

O dată cu lunile de vară i-a trecut şi durerea că şi-a pierdut copilul. Plăcerea lui cea mai mare era acum să-şi cheme cîinele iubit, Lup Sur, şi să călărească pe Washoe Ban peste cîmpuri spre Vizuina lupului, unde înregistra progresul construcţiei şi vorbea cu Forni şi cu muncitorii. Observa cu mulţumire că muncitorii îi iubeau casa tot atît cît o iubea şi el, că-l înţelegeau şi-l ajutau să creeze o mare operă de artă. Muncitorii trăiau în corturi, lîngă fermă ; după ce terminau munca, se urcau pe cea mai înaltă măgură, luînd cu ei o damigeana de vin şi un acordeon ; privind stelele calde, apropiate, cîntau cîntece sentimentale, italieneşti. în serile senine, Jack venea deseori să cînte cu ei, să bea un pahar din vinul lor roşu,

amărui şi să discute despre mersul construcţiei. Forni spunea :
,,Jack a fost cel mai straşnic om pe care l-am întîlnit. Era bun cu toată lumea şi nici unul din noi nu l-a întîlnit fără să primească din parte-i un zîm-bet. Era un democrat cumsecade şi nobil, un om care iubea familia şi munca. În cei patru ani cît am lucrat pentru el nu l-am auzit o dată să spună că lucrăm prost sau prea încet."
Cînd muncitorii se pregăteau să se culce, le strîn-gea tuturor mîna, le ura noapte bună şi apoi pleca însoţit de Lup Sur prin livada de pruni, trăgînd adînc în piept mireasma de prune, de frunze şi de pămînt reavăn, gras.
Lui Charmian îi rămăsese credincios. Au plecat amîndoi, însoţiţi de Nakata, într-o trăsură cu patru cai focoşi prin regiunile sălbatice ale Californiei de Nord, Oregon şi Washington. Ea era gata de orice aventură, călărea, înota şi naviga alături de el, îi cînta la pian şi din gură, îi bătea la maşină manuscrisele şi răspundea la scrisori după dictare. Cu Bessie a rămas în relaţii de prietenie ; se ducea de cîteva ori pe lună în casa din Piedmont ca să-şi vadă copiii, să se joace cu ei, să-i ia la teatru sau la circ. Bessie le-a spus reporterilor : „Domnul London face

tot ce poate pentru fetele lui. Le iubeşte şi le arată multă căldură. Cînd e în Oakland, vine deseori să le vadă şi îşi petrece cîteva ore jucîndu-se şi vorbind cu ele. Fetele îşi iubesc tatăl, căci n-au nici un motiv să nutrească alte sentimente. Nu-i port nici urmă de ranchiună. Făcînd pentru copii ceea ce face, el face şi pentru mine mai mult decît îşi închipuie".
Totdeauna a avut Bessie Maddern ceva tragic şi nobil în caracterul ei.

Cu vîrsta. Flora devenea din ce în ce mai instabilă, mult mai mult decît fusese cu John London în primele zile ale convieţuirii lor. Deşi Jack îi cumpărase clădirea în care locuia, deşi i-o adusese pe mama Jenny ca s-o îngrijească, deşi îi trimitea în fiecare lună un cec de cincizeci şi cinci de dolari, ea se ducea pe la vecini şi le spunea că Jack London n-o mai întreţine, că avea nevoie de bani ca să trăiască şi-i întreba dacă vor cumpăra pîinea de casă pe care ea va începe în curînd s-o facă. Profund mîhniţi de chipul urît în care fiul bogat şi ilustru se purta cu mama lui bătrînă, vecinii îi făgăduiau să-i cumpere zilnic cîte o pîine de casă. Atunci, Flora şi-a instalat un cuptor şi a început să coacă pîine. Intîmplarea a trecut repede din gură în gură. Toţi locuitorii Oaklandului erau îngroziţi. Ajungînd la capătul răbdării. Jack i-a scris cea mai duioasă şi mai patetică scrisoare din viaţa lui:

„Dragă mamă,

Aş vrea să-ţi dau cîteva cifre în privinţa afacerii tale cu pîinea. în luna cea mai prielnică ai rămas cu şapte dolari şi jumătate. Ai plătit cuptorul cu douăzeci şi şase de dolari. Dacă timp de trei luni vei pune deoparte cîştigul de şapte dolari şi jumătate ca să plăteşti cuptorul, înseamnă că ai muncit trei luni degeaba. Va trebui să angajezi pe cineva, care să facă treaba în locul dumitale. Are să te coste cel puţin şapte dolari şi jumătate, cît cîştigi vînzînd pîine...”

îşi cunoştea mama prea bine, aşa că n-a apelat la bunele ei sentimente şi n-a rugat-o să nu-l facă de rîs în Oakland ; s-a adresat simţului ei comercial şi a convins-o.

Scrisoarea şi-a făcut efectul, Flora s-a lăsat de copt pîine. Avînd nevoie totuşi să-şi cheltuiască energia

suplimentară, şi-a deschis un chioşc de ziare pe Broadway. El i-a descoperit la timp activitatea şi i-a pus capăt. Apoi au început să vină negustori la fermă cu note de plată pentru diferite obiecte pe care Flora le cumpărase fără să aibă nevoie de ele. Printre ele era una de şase sute de dolari, costul unor diamante. Jack a fost totdeauna bun cu ea. De cîte ori îi apărea cîte o carte i-o trimitea cu dedicaţie şi niciodată nu i-a dat a înţelege cît îl deranja cu excentricităţile ei. Dar totdeauna s-a temut de planurile pe care le punea ea la cale din dosul ochelarilor cu rame de oţel. Într-un timp i-a trecut prin minte cu groază că mama lui nu fusese niciodată tea-fără la minte. Totuşi, Johnny Miller îşi aduce aminte de Flora ca de femeia cea mai cumsecade pe care a cunoscut-o, bună, iubitoare, prietenoasă, mamă grijulie. Cine a luat lecţii de pian cu ea pe vremea aceea şi-o aminteşte ca pe o bătrînică blîndă şi duioasă.

În zilele acelea, Post i-^a plătit şapte sute cincizeci de dolari pentru fiecare schiţă trimisă, Collier's i-a oferit o mie, Herald şapte sute cincizeci pentru o povestire de Crăciun. A semnat un contract cu Cosmopolitan pentru o serie de schiţe privitoare la un personaj denumit Smoke Bellew; primea şapte sute cincizeci de dolari de fiecare. Macmillan i-a editat Chip pierdut1 – o culegere de schiţe – Revoluţia – o culegere de articole – şi Burning Daylight. Chip pierdut a fost primit de presă cu multă căldură, fiindcă volumul era alcătuit din povestiri umoristice din Alaska, foarte izbutite, ca : Încredere2, Chip

pierdut, Locul acela1, Moartea lui Marcus O'Brien2, Revărsare de aur 3 şi Cum se lace iocul. Nu mai atinsese un nivel atît de ridicat de măiestrie de la apariţia

volumelor Pui de lup şi Zeul strămbunilor săi. Revoluţia, o culegere de articole eterogene şi neegale, a fost primită cu indiferenţă, dar Burning Daylight s-a bucurat de primirea frumoasă pe care i-au prezis-o toţi.
Combinînd forţa creatoare, puterea acţiunii, concentrarea şi talentul, a înfăptuit ceea ce numai giganţii pot înfăptui : în mai puţin de un an a sărit din abisul înspăimîntător al morţii şi distrugerii pe culmile cele mai înalte ale succesului. În iunie 1911, supărat că trăieşte în condiţii de improvizaţie la Wake Robin şi cum la Vizuina lupului mai avea de lucrat încă cel puţin doi ani, a luat o iniţiativă de pe urma căreia s-a bucurat de cei mai fericiţi şi îmbelşugaţi ani ai vieţii lui ; a cumpărat zece acri de pămînt aflaţi în mijlocul viei Kohler, unde se aflau o povarnă părăsită, un conac dărăpănat şi cîteva grajduri. A tocmit zidari şi dulgheri, a adăugat la vechea clădire o sufragerie încăpătoare, cu un cămin uriaş şi o verandă largă pentru siestă, a lărgit bucătăria şi a reparat dormitoarele şi foişorul. În-tr-unul din dormitoare şi-a amenajat camera de lucru, căptuşind pereţii cu rafturi pentru cărţi, hîrtii şi cutii. Foişorul, mic şi bine adăpostit, dădea spre grădina cu plante tropicale din faţa casei, veranda avea vedere spre curtea mare din dos şi spre hambar. A transformat hambarul în casă de oaspeţi, cu nouă camere confortabile. Nakata a devenit administrator, avînd în subordine încă doi japonezi care găteau şi ţineau curat în casă.
Conacul a fost de la început un succes ; se locuia în el fără etichetă şi oamenii se puteau distra în voie. Cînd locuia la Wake Robin, umpluse cabanele, corturile, toate cotloanele cu prieteni şi cunoscuţi

apropiaţi : George Sterling, Cloudesley Johns, James Hoper, prieteni socialişti şi anarhişti, gazetari, marinari, vagabonzi şi tovarăşi de tot felul ; îi ţinea pe toţi la un loc, nu-i despărţea pe categorii.
Acum, că avea confort, a început să invite lume şi mai multă. Seratele de miercuri, cînd casa lui Jack era deschisă tuturor, aveau loc în fiecare seară. Aproape toţi oamenii lumii artistice, profesionale sau intelectuale care veneau în Vest petreceau cîteva zile în Ferma frumuseţii, cum îi plăcea lui s-o numească. În fiecare din zecile de mii de scrisori pe care le expedia de la fermă – şi o bună parte din ele erau destinate unor oameni cu care se certase, care-l atacau sau care-l insultau – punea la sfîrşit o invitaţie :
„Zăvorul la Ferma frumuseţii este pus pe dinafară şi înăuntru sînt totdeauna pregătite cearşafuri şi în-velitori pentru prieteni. Vino să ne faci o vizită. Vei rămîne la noi cît timp îţi va plăcea”.
Veneau atît de mulţi, încît a trebuit să tipărească afişe care arătau cum se ajunge la Glen Ellen, pornind din San Francisco sau din Oackland. Rareori se strîngeau mai puţin de zece oaspeţi la masa de seară ; deseori erau chiar mai mult de douăzeci.
La o serată a venit Hyharr Dyall, fondatorul mişcării dyalliste din India, îndreptată împotriva englezilor, apoi un romancier american, un profesor de matematică de la Universitatea din Stanford, un fermier vecin, un inginer, Luther Burbank, marinar venit de curînd de la Penang, prinţesa Ulla Jumphrey, actriţă care făcuse parte din haremul sultanului, trei vagabonzi şi un nebun care voia să construiască o casă de la San Francisco la New York. De pe orice drum al vieţii ar fi venit, musafirii rămîneau

uluiţi cînd se uitau unii la alţii. Cîţiva din cei mai strălucitţi prieteni ai lui, şomeri care trăiau la fermă de luni întregi, miroseau atît de urît a nespălare, încît le-a construit o casă specială, în adîncul pădurii. Totuşi mîncau toţi la aceeaşi masă mare din sufragerie. Scriitori, artişti, oameni politici, filozofi şi politicieni europeni, clerici, ocnaşi, magnaţi ai finan

ţelor, ingineri, gospodine şi alte mii de oameni i-au fost oaspeţi în următorii cinci ani. Plictisit de călătorii, chema acum lumea să vină la el. Nici un tren nu oprea la Glen Ellen fără ca cineva să coboare şi să ia trăsura care aştepta şi-l ducea pe drumeagul şerpuitor şi cotit la fermă.

Se bucura şi se mîndrea că era gazda, patriarhul binevoitor, boierul care-şi lăsa prietenii şi asociaţii să se bucure de ce era al lui, să mănînce la masa lui, să-i călărească bidiviii prin munţii lui, să doarmă în paturile lui. Dar mai mult decît orice îi plăcea să-i ispitească pe oameni şi să le afle „viersul”, să tragă cheag din alcătuirea lor temperamentală, din ştiinţa lor, din defectele lor, din farmecul conversaţiei şi al poveştilor. Ceea ce-i uimea şi-i încînta pe vizitatori, după cum au mărturisit sute din ei, era claritatea minţii lui, iuţeala şi promptitudinea gîndirii, adîn-cimea cunoştinţelor, dar, mai mult decît orice, înde-mînarea cu care extrăgea şi apoi absorbea noţiunile ştiinţifice pe care i le înfăţişau specialişti renumiţi în lumea întreagă, veniţi la masa lui. Oricît de măruntă era informaţia pe care un invitat o aducea cu el, Jack o afla înainte ca omul să părăsească ferma. Totdeauna vorbea despre subiectul preferat de interlocutorul său, punîndu-i întrebări iscusite, vorbind cu

căldură, schimbînd impresii, îndreptîndu-şi părerile proprii, informaţiile, conceptele, metodele de a gîndi, de multe ori întrecînd pe interlocutor chiar în domeniul specialităţii lui. Îi plăcea să stîrnească discuţii în contradictoriu. Una din exclamaţiile lui favorite era : am să adopt punctul de vedere opus I
Avea curiozitatea profundă, intelectuală a adevăratului savant ; avea una din cele mai bogate colecţii de cărţi, broşuri, dări de seamă, reviste şi articole cu subiect socialist din America ; pereţii camerei lui de lucru erau acoperiţi pînă la tavan cu volumele pe care le comanda neîncetat la New York şi în Anglia.
„Eu, unul, nu voi avea niciodată prea multe cărţi, nici cărţile pe care le voi avea nu vor cuprinde prea multe subiecte. Nu voi putea niciodată să le citesc

pe toate, dar mă bucur că le am la dispoziţie fiindcă nu ştiu pe ce insulă voi acosta navigînd în lumea ştiinţei.”
Consecvenţa cu care cele mai luminate creiere atestă că Jack London avea mintea cea mai bine înzestrată pe care au întîlnit-o vreodată este tributul plătit băiatului care a trebuit să muncească la treisprezece ani într-o fabrică de conserve fiindcă nu putea urma o şcoală superioară.
Alexander Irvine spune că Jack vorbea molcom, că avea vocea blîndă, şoptitoare, a unei femei aşezate. Era curtenitor chiar în faţa bigotismului, ignoranţei şi prostiei cu care de bună seamă că avea de-a face o dată ce invita oameni atît de variaţi. Bărbaţi şi femei ale căror gînduri filozofice le dispreţuia, pe care îi socotea duşmani ai civilizaţiei, veneau la ferma lui, dormeau în paturile lui, călăreau caii lui, mîncau la masa lui ; oricît de mult au stat la el, niciodată n-au bănuit că nu se bucură de

consideraţia lui. Creaturi umane provenite din orice fel de şcoală, standard de viaţă sau grup social, indiferent de trecutul lor, veneau în casa lui... ţeseau cu bogăţia personalităţii lor personaje pe care el le punea apoi în cărţi.
Lua de la musafiri tot ce puteau ei să-i dea, ştiinţă şi ignoranţă, forţă de caracter şi slăbiciune, viciu şi nebunie. Niciodată nu încerca să-l înfunde pe interlocutor ; îl interesa disputa de cuvinte, nu victoria.
Oricine l-a cunoscut vorbeşte de forţa personalităţii lui dinamice. Janet Winship, fiica prietenilor lui din Napa, spune că dacă Jack London intra într-o cameră unde oamenii şedeau prăbuşiţi pe scaune, tăcuţi, adormiţi, nepăsători, un curent electric trecea prin ei şi pe loc reveneau la viaţă, nu numai cu trupul, dar şi cu spiritul. Vitalitatea lui puternică era numai o parte a fenomenului ; avea o putere atît de caldă, vibrantă şi strălucitoare de a fi vioi, că transmitea fiecărui om pe care-l întîlnea bucurie şi bună dispoziţie. Irvine întruneşte opiniile multora din prietenii lui Jack cînd spune :
,,Jack London era un munte de viaţă”.

înainte ca Jack să se retragă în dormitor – de obicei pe la unsprezece noaptea – Nakata îi punea pe noptieră un caiet, creioane, şpalturi, cărţile şi broşurile pe care le citea, manuscrise primite de la aspiranţii la titlul de autor pentru a le corecta şi critica, alimente uşoare din care să mai guste ca să învingă somnul, o cutie de ţigări şi o cană cu băutură rece, din care sorbea ca să-şi umezească gura uscată din pricina fumatului neîncetat. Lampa ardea mereu în tăcerea grea şi omul acela singur, întins pe pat, studia, lua note, fuma, sorbea din băutura răcoritoare, citea cu atenţie cuvintele tipărite, cuvinte înţelepte sau

false, cuvinte privind dreptăţile sau nedreptăţile pe care omul le făcea omului... pînă cînd oboseala se aduna ca firele de praf sub pleoapele-i aprinse. Se străduia neîncetat să-şi însuşească noi cunoştinţe, nu numai pentru că îi plăcea să ştie, ci de teamă că ar putea să piardă din vedere vreun lucru nou şi important petrecut în lume. O carte în două volume s-a aflat totdeauna pe masa lui de noapte şi n-a dispărut decît după ce a murit; se intitula Epoca vikingilor1 şi era scrisă de Paul du Chaillu, autorul Călătoriilor africane, prima carte de aventuri care i-a căzut în mînă la ferma din Liver-more cînd avea opt ani.

În jurul orei unu din noapte punea semn la carte cu un chibrit, apoi aşeza limba cadranului de carton prins afară, pe uşă, care-i arăta lui Nakata la ce oră să-l trezească. Rareori îşi îngăduia mai mult de cinci ore de somn ; ora cea mai înaintată pe care a fixat-o pe cadran a fost şase dimineaţa. De obicei Nakata îl scula pe la cinci, aducîndu-i cafea. Rămînea în pat şi revizuia manuscrisele din ziua trecută, bătute la maşină de Charmian, citea variatele rapoarte guvernamentale şi studii tehnice pe care le comandase, corecta şpalturile venite de la tipografie, îşi nota ce avea de făcut în ziua aceea şi idei pentru povestiri viitoare. La ora opt se aşeza la masa de lucru şi în

cepea să scrie cele o mie de cuvinte zilnice, uitîn-du-se din cînd în cînd la poezia ţintuită pe perete :

Acum Încep să lucrez,
Rog pe Domnul să nu dau înapoi.
Dacă voi muri Înainte de căderea nopţii,
Rog pe Domnul ca munca mea să fi fost bună.

îşi termina norma de o mie de cuvinte pe la unsprezece şi se cufunda apoi în rezolvarea multiplelor lui afaceri şi scrisori. Calculase că primea acum cam zece mii de scrisori pe an şi celor mai multe le răspundea pe larg şi curtenitor. Erau zile cînd citea şi dicta răspunsuri la vreo sută de scrisori.

Toţi invitaţii ştiau că dimineţile erau rezervate muncii şi că trebuiau să păstreze linişte. La ora unu încheia ziua de muncă de opt ore şi se ducea în veranda din spate, nepieptănat, cu cămaşa deschisă la gît, cu o apărătoare verde de soare legată pe frunte, cu o ţigară în colţul gurii şi cu un teanc de hîrtii în mînă. Striga, zîmbind prietenos : „Ura, lume !", şi încăperea se umplea de el, de căldură magnetică, de voie bună, curată, copilărească, de vioiciune contagioasă şi de bunătate. Sosirea lui marca începutul distracţiilor zilei.

Masa dura cîteva ore cînd conversaţia era interesantă şi glumele amuzante ; apoi se aduceau caii înşeuaţi în curtea dinspre hambar. Incălecau cu toţii, iar el îi călăuzea spre culmile Munţilor Sonoma şi spre crestele de unde se vedea golful San Francisco. Dacă era soare, galopau spre lacul de irigare, pe care şi-l formase clădind un dig de piatră de-a curmezişul unei bălţi alimentate de cîteva izvoare. Acolo era un adăpost făcut din trunchiuri de curînd tăiate, în care se schimbau, îşi puneau costumele de baie, înotau, se plimbau cu canoele de război aduse din Pacificul de Sud, se încălzeau la soare ; S£ jucau de-a broasca şi de-a cavalerii, se luptau ca indienii, boxau, îi răsturnau în lac pe cei care se plimbau în bărci îmbrăcaţi de oraş. în amurg îşi conducea prietenii, prin pădurea de sequoia, pe cărarea spre Vi-

zuina lupului; ajunşi acolo, descălecau şi le arăta ce frumoasă va fi într-o zi Vizuina ; le arăta cu mîn-drie zidul de piatră, le explica de ce nu va mai avea nevoie să se asigure împotriva incendiului, fiindcă va folosi în construcţie azbest şi vopsea antiincen-diară şi-şi va acoperi casa cu ţigle.
Se înapoiau la fermă, se îmbrăcau, făceau cunoştinţă cu noii sosiţi, cinau pe săturate şi discutau politică şi filozofie. Relaxarea lui favorită erau cărţile de joc şi începeau să joace pe mize de douăzeci şi cinci de cenţi. Inventase tot soiul de farse. Cînd îl vizitau anarhişti ca Emma Goldman, Jack îi aşeza lîngă farfurie o carte intitulată Gălăgie multă, cu titlul tipărit în relief pe copertă. Cînd anarhista deschidea cartea, aceasta îi exploda în mînă. Se folosea totdeauna de teama şi de consternarea lor ca să le arate că nu vor răsturna niciodată lumea prin forţă, chiar dacă vor avea prilejul. Paharul de apă cu gaură sub buză era rezervat ultimilor musafiri, care erau atît de emoţionaţi că luau cina cu marele Jack London încît abia mai respirau, necum să mănînce.
Finn Frolich, un sculptor şi marinar norvegian dăruit cu cel mai cutremurător hohot de rîs, povesteşte :
„Cînd veneam acolo, îi găseam jucîndu-se ca nişte copii, trăgîndu-se unii pe alţii pe sfoară şi pă-călindu-se în toate chipurile. Cînd gluma era îndreptată împotriva lui Jack, el rîdea mai mult decît oricare din noi”.
Le plăcea mai ales să aşeze un om lîngă uşa sufrageriei ca să-i măsoare înălţimea ; izbeau apoi în uşă, din cealaltă parte, la înălţimea capului, cu un ciocan. Gluma care stîrnea cele mai multe rîsete se adresa celor emotivi: făceau găuri în pardoseala camerei de oaspeţi şi treceau

prin ele funii legate de picioarele patului. După ce musafirul adormea, glumeţii trăgeau de funii şi zguduiau patul. Musafirul, în cămaşă de noapte, dădea buzna în curte strigînd : „Cutremur, cutremur !”
20 359
Unul din jocuri era să-l aşeze pe noul-venit la pămînt, să-i depărteze picioarele şi să dea drumul apei printre ele victima avea sarcina să facă dig din pămînt ca apa să nu se scurgă \ cînd se strîngea apă destulă şi cînd omul muncea din greu ca să înalţe digul, îl apucau de picioare şi-l trăgeau în noroiul făcut de el însuşi.
„Jack era ca un copil mare, spunea Carrie Burlin-game, o vecină din Sonoma. îşi punea tot sufletul în ceea ce făcea. Chiar cînd se odihnea sau glumea, o făcea din toate puterile.”
Mergea atît de departe cu gluma şi rîsul, încît într-o noapte, cînd musafirii nu l-au crezut că a mîncat peşte crud în insulele Salomon, el s-a oferit să mănînce un peştişor viu din acvariul aşezat în mijlocul mesei dacă va trage cartea cea mai mică din pachet. Ceilalţi au aprobat şi au tăiat cărţile. Dar cartea cea mai mică i-a revenit unui invitat logodit. Omul a băgat mîna în acvariu, a apucat peştişorul de coadă, l-a scos afară şi l-a înghiţit. Au iz-bucnit rîsete şi aplauze, iar logodnica lui a strigat că n-o să-l mai sărute niciodată.
Jack îşi iubea ferma mai mult pentru glumele pe care le făcea acolo cu invitaţii. Musafirul cel mai constant era George Sterling, un om cu trăsături aspre de indian şi cu fruntea atît de teşită că i se înclina spre spate chiar de la sprîncene ; îşi ascundea cu grijă defectul pieptănîndu-se într-un anumit fel f un om extraordinar de urît, dar foarte sensibil şi cu un puternic simţ al durerilor vieţii. Multe din

poeziile lui erau strălucite, multe bombastice, încărcate cu citate biblice şi cuvinte pompoase. Deşi nevasta lui, Carrie, era o femeie frumoasă şi mîndră, din spiţa lui Bessie Maddern, deşi era atît de milos că nu îngăduia nimănui să strivească vreun păianjen prins în casă, nu-i păsa cîtuşi de puţin că-şi jigneşte nevasta ori de cîte ori imaginaţia lui era captată de altă femeie. Spre deosebire de Jack, Sterling era susţinut de un unchi bogat, astfel încît nu cunoştea decît prea puţin baza proletară a vieţii ; era un Don

Juan plin de succes şi mare băutor, o pildă perfectă a poetului boem pe cale de dispariţie.

Circula povestea că ori de cite ori George Sterling pierdea o miză la jocul de cărţi, trăgea o duşcă din băutura lui Jack ca să-şi acopere paguba \ şi ori de cite ori pierdea Jack scria un cuvînt ca să cîştige douăzeci şi cinci de centi. În sufragerie se găsea un bufet,cu o colecţie de băuturi şi musafirii erau invitaţi să se servească din ele oricînd voiau, dar cîte-odată treceau săptămîni întregi fără ca Jack să se alăture lor nici măcar la aperitive. Cînd a fost la Tokio şi la Reno, cînd a călătorit cu Snark, a băut în rînd cu ceilalţi, dar la fermă n-a băut decît ocazional, în clipele de destindere.

Pe vremea aceea Glen Ellen era un sat vesel ; strada lui principală era căptuşită de cîrciumi. Cînd voia să scape de familie, de obligaţii, de muncă şi de nelipsiţii lui prieteni, înhăma la trăsură patru cai, le punea clopoţei la gît şi gonea ca un nebun pe drumeagul şerpuitor şi murdar care ducea în sat. Cînd locuitorii din Glen Ellen auzeau clopoţeii, se deşteptau din amorţire. Unul striga : ,,Vine Jack London de pe deal”, şi într-o clipă ştirea străbătea tot

satul, oamenii ieşeau pe străzi rînjind şi proprietarii cîrciumilor scoteau cu însufleţire alte sticle şi pahare. Cînd trăsura intra pe strada principală, fiecare striga : ,,Ura, Jack", iar cînd Jack vedea vreun cunoscut, striga „Ura, Bill" şi-şi flutura prin aer pălăria, îşi priponea caii de un stîlp şi intra în prima circiumă, unde, ca pe vremea cînd era marinar, ,,chema la bar pe toţi cei de faţă". Nimeni altul n-avea voie să arate culoarea banilor. Oamenii îi spuneau bancuri, rîdeau de glumele lui, îşi dădeau părerea despre ultimele lui publicaţii, îi istoriseau glume recente, mai ales glume cu evrei, care lui îi plăceau mai mult decît toate. După cîteva pahare trecea în circiuma vecină, unde „clientela" lui particulară îl aştepta ca să-l bată pe umăr şi să-i strîngă mîna. Mai deşerta cîteva pahare şi rîsetele bărbăteşti se auzeau mai tare, iar prietenia se lega mai strîns. În sat erau poate vreo douăsprezece cîrciumi. Pînă

la căderea nopţii le vizita pe -toate, înghiţea un litru de whisky, se bătea pe umăr, vorbea şi glumea cu o sută de oameni. Apoi se întorcea la trăsură, dezlega caii şi, în timp ce Glen Ellen striga în cor „La revedere, Jack, mai vino să ne vezi", îşi mîna caii înapoi pe drumeagul cotit şi murdar dintre vii, grădini şi dealuri. Oamenii din Glen Ellen povestesc că zilele cele mai luminoase ale anului erau zilele cînd auzeau clopoţeii şi-l vedeau pe Jack London venind j purta o pălărie cu boruri mari, o cămaşă albă, cu cravata desfăcută, îşi gonea cei patru cai focoşi cu un zîmbet fericit pe buze şi avea un salut prietenesc pentru fiecare.

O dată pe săptămînă, după-amiaza, îşi înhăma doi din cei mai sprinteni cai şi pleca în goana mare pe drumul de şaisprezece mile spre Santa Rosa, capitala districtului şi centrul de desfacere al hameiului, strugurilor şi vinului din regiune. Era un oraş de băutori vajnici, dar atît de reacţionar că locuitorii lui îşi închipuiau nu numai că Jack greşea crezînd în socialism, ci că era nebun. Trecea pe strada principală, clopoţeii sunau, oprea în faţa agenţiei lui Ira Pyle şi striga : „Hei, Puh-hyle ! Haide !" Cei doi oameni se duceau împreună la barul hotelului Overton, unde Jack îşi alegea staţia terminus în ultima nişă a salonului, se aşeza cu spatele la ceilalţi şi comanda un litru de whisky. Bea whiskyul dintr-un pocal de 350 gr ; totdeauna îi turna primele două pahare lui Pyle, după care Pyle putea să bea cît de mult sau cît de puţin avea chef.

Prezentat cîndva ca partener de băutură al lui Jack London, Pyle a exclamat:

„Niciodată n-am să-mi arog acest titlu ! Nimeni nu poate să se intituleze aşa. Jack făcea parte dintr-o categorie aparte. Era într-adevăr grozav. Optzeci şi cinci la sută din conversaţia lui era despre socialism. Venea la Santa Rosa fiindcă aici găsea cele mai bune argumente pentru teoriile sale. Oamenii nu-l iubeau fiindcă spunea pe faţă judecătorilor, agenţilor Camerei de comerţ şi oamenilor de afaceri cît de corupt era sistemul capitalist. De mulţi ani venea la Santa

Rosa şi niciodată n-am auzit pe cineva să fie de acord cu el. Cînd îl întrebam ce arbitru ar putea conduce noul stat socialist, el rămînea un pic pe gînduri, clătina din cap, lua o înghiţitură şi începea să spună cît de ieftine vor fi

lucrurile pentru consumator cînd ele se vor fabrica pentru folosul nostru, nu pentru profitul altora”.
Dacă nu-l găsea pe Pyle, se ducea la barul Overton, se uita scurt în juru-i, se aşeza într-un ungher, bea un pahar sau două, apoi făcea semn cuiva să vină şi să vorbească. începea cu : „Spuneai ieri că socialismul distruge iniţiativa particulară. M-am gîn-dit la problema asta şi mi-a venit o idee...” Prietenii care beau cu el îşi aduc aminte că vorbea despre sărăcie ca principala cauză a crimei, despre război, biologie, organizarea muncii, psihanaliza lui Freud, corupţia juridică, literatură, călătorii şi utopia viitorului. La ora şase, după ce usca pe dinăuntru o sticlă de whisky, pleca acasă. N-a avut niciodată necazuri cu caii, dar cînd era băut îi plăcea să gonească. Billy Hill, barman la Overton, apoi la Fetters şi la Boyes Springs, spunea :
„Jack sugea lichid mai mult decît oricare alt om, dar niciodată n-o lua razna. Se ţinea totdeauna drept, îşi păstra demnitatea. Cînd se căra dintr-un loc, se căra ca un gentleman. Dacă îşi făcea plinul, atunci isprăvea cu pileala. Niciodată nu l-am văzut mahmur sau căutînd rîcă ; rămînea vesel şi bine dispus ; avea totdeauna argumente dacă se găsea cineva care să-i argumenteze într-adevăr, era însă mai ager decît toţi şi totdeauna avea ultimul cuvînt”.
Pyle spune că niciodată nu l-a văzut pe Jack beat. Avea o capacitate colosală, specific irlandeză, de a sorbi whiskyul. Băutura îi gonea oboseala şi tensiunea nervoasă, îi dezlega limba, îi aţîţa gîndirea, îl făcea să-şi ia vacanţă, să schimbe aerul, să se odihnească.
La băutură i-a venit ideea să scrie o carte care-i va aduce mai multă glorie şi mai multă infamie decît oricare alta.

John Barleycorn e un roman autobiografic, în care spune adevărul despre băutură, dar

numai pînă la un anumit punct. Ca în cele mai multe romane autobiografice, „singura lipsă în John Barleycorn este că în-am scris tot adevărul. N-am îndrăznit să scriu tot adevărul”. A omis de pildă faptul că în anumite epoci din viaţă îl apuca depresiunea morală ; în aceste perioade, situaţia lui de copil nelegitim, pe care o uita sau care îl lăsa nepăsător cînd era sănătos, îi otrăvea mintea şi gîndurile, îl făcea melancolic ; şi atunci bea ca să ardă buruiana asta mai amară decît toate. Căuta pe cît putea să-şi ascundă crizele. Crizele veneau rar, de cinci-şase ori pe an, şi-l transformau într-un psihopat ca mai toţi artiştii creatori, dar cînd veneau, i se făcea greaţă de scris, de socialism, de fermă, de prieteni, de filozofări şi începea să laude cu aprindere dreptul omului de a se sinucide. În perioadele astea, sarcinile pe care le avea i se păreau prea grele pentru umerii lui şi se jura că nu le mai poate face faţă ; se apuca atunci să bea zdravăn, devenea gălăgios, nesimţitor, antipatic, căuta rîcă. Dar crizele treceau, deseori, după o zi.

Valoarea literară a romanului John Barleycorn nu e condiţionată de sinceritatea cu care îşi descrie viaţa. John Barleycorn se citeşte uşor, are un subiect proaspăt, simplu şi emoţionant şi rămîne o lucrare clasică despre băutură. Dacă ar conţine numai idei fanteziste, tot ar fi convingător. Publicat mai întîi de ziarul Saturday Evening Post şi apoi sub formă de carte, a fost citit de milioane de oameni. Clericii îl foloseau ca pe o lecţie morală îndreptată împotriva alcoolului ; uniunile antialcoolice, organizaţiile pro-hibiţioniste, ligile împotriva cîrciumilor

recomandau cartea, retipăreau pasagii .în broşuri pe care le răs-pîndeau cu sutele de mii. Educatorii, politicienii, gazetarii de la ziare şi reviste, conferenţiarii, organizaţiile care nu s-ar fi unit între ele pentru nimic în lume îşi dădeau acum mîna ca să apere interesele fabricanţilor de alcool ameninţate de John Barleycorn. S-a turnat un film despre carte şi distileriile au oferit sume uriaşe ca filmul să fie interzis. Se făcuse atîta zarvă, că sute de mii de oameni, care nu mai

deschiseseră o carte de cînd terminaseră liceul, cumpărau acum lacomi John Barleycorn. Deşi arătase în carte cum triumfase asupra alcoolului, publicul, care înţelege atît de puţin din ceea ce citeşte, l-a calificat beţiv notoriu.

John Barleycorn, din pricina ideilor noi şi puternice pe care le cuprindea, a fost unul din factorii de seamă care au contribuit la instaurarea prohibiţiei1 în Statele Unite în 1919. Omul care de cele mai multe ori a băut numai ca să uite durerea naşterii lui nelegitime, care căuta veselie, avînt şi prietenie la băutură, care n-a avut nici cea mai slabă intenţie să facă din alcool o armă în mîna reformatorilor pe urma cărora în Statele Unite s-au ivit ororile erei prohibiţioniste, trăia acum una din cele mai mari ironii ale unei vieţi împănate de ironii.

Anotimpurile treceau ; supraveghea aratul şi semănatul pămîntului primăvara, privea cum înverzeau frunzele şi se îngălbeneau vara, cum rugineau toamna, cum ploua iarna. Se mîndrea cu lucrările lui, cu ţarina proaspătă, fertilă, cu prietenii fără număr. Toate îi mergeau strună, ,,zîmbetul care nu se şterge niciodată” nu lipsea de pe faţa lui frumoasă de irlandez. Finn Frolich spune : „Niciodată n-am văzut un om cu atîta forţă magnetică.

Dacă un predicator ar arăta aceeaşi dragoste în predicile lui, toată lumea ar deveni religioasă. Cînd vorbea, era minunat: avea ochi mari, o gură senzitivă şi foarte expresivă, prin care vorbele ieşeau ca un torent. Avea ceva în el, creierul lui lucra cu şaizeci de mile pe minut, nu puteai să ţii pasul cu el. Ori despre ce ar fi vorbit, buzele îi fremătau, umorul se ivea nestăvilit şi trebuia să rîzi pînă leşinai".

Era un om fericit, toţi îl iubeau, munca lui pro-păşea cu paşi gigantici.

366

Cînd a cumpărat Hill Ranch, i-a scris lui Cloudes-ley Johns : ,,N-am să fac fermă. Am să desţelenesc numai atîta pămînt cît îmi va trebui ca să fac fîn" Şi-a dat seama însă că ferma îl atrăgea din ce în ce mai mult, că fiecare mişcare aducea după sine alte noi operaţiuni. S-a abonat la ziare şi reviste agricole, a cerut informaţii şi sfaturi de la catedra de agricultură a Universităţii din California şi de la Ministerul Agriculturii. Cu trecerea lunilor a înţeles că agricultura şi ferma erau lucruri interesante, că îl fascinau. Obosit de aventurile în străinătate, a început aventurile acasă ; ferma a devenit preocuparea lui favo-rită. Consacrîndu-se noii activităţi cu obişnuitul lui zel, nu după mult a dobîndit atîtea cunoştinţe încît a devenit un fel de autoritate în agricultură.

Cu cît cerceta mai mult, cu atît îşi dădea seama că în statul California agricultura se făcea în mod greşit, că se risipeau bogăţii, că sistemul agricol era o fracţiune din sistemul economic, că era înjghebat la întîmplare, că avea nevoie să fie reconstruit pe baze ştiinţifice. Avea pămînt, avea bani, avea cunoştinţe şi era om hotărît ; a decis să facă totul ca să salveze agricultura californiană.

Cu încetul, pe măsură ce continua să studieze şi să adîncească subiectul, în mintea lui s-a format imaginea tipului de fermă pe care tatăl său vitreg, John London, dorea să o aibă în Alameda şi apoi în Livermore. Această fermă-model pe care o va amenaja cu trecerea anilor, va arăta drumul spre un sistem superior de a practica agricultura în ţară şi-i va învăţa pe fermieri cum să obţină produse de calitate superioară din pă-mîntul şi de la animalele lor.

Şi-a dat seama că fermele Kohler şi Lamotte erau secătuite fiindcă foştii proprietari lucraseră pămîntul timp de patruzeci de ani fără să-l îngraşe, fără să-l lase pîrloagă, A observat că vitele din partea locului degenerează ; se foloseau pentru prăsilă tauri piperniciţi, iar caii, porcii şi caprele erau de rasă inferioară. Dealurile fertile ale Californiei căzuseră în paragină ; „trebuie să învăţăm metodele ştiinţifice prin care să transformăm rîpele în terenuri productive”.

S-a gîndit să îngraşe pămîntul şi să îmbunătăţească rasa animalelor, să renunţe la metodele neproductive folosite pînă atunci de fermieri, să caute să obţină numai produse de cea mai bună calitate, ca să salveze astfel situaţia proastă în care se afla agricultura. Pentru atingerea acestui ţel, el şi Eliza şi-au pus la contribuţie energia, resursele-şi posibilităţile. Jack făcea planurile împreună cu Eliza, care apoi dădea ordine şi supraveghea munca.

„În clipa de faţă sînt posesorul unui număr de şase ferme falimentare, unite în proprietatea mea. Cele şase ferme falimentare reprezintă cel puţin optsprezece falimente j cu alte cuvinte, cel puţin optsprezece fermieri de şcoală veche şi-au pierdut banii, şi-au distrus nervii şi au rămas

fără pământ. întrebarea pe care mi-o pun este : dacă voi face uz de judecată şi de toate cercetările din urmă privitoare]a agricultură, voi izbuti eu acolo unde optsprezece au dat greş ? îmi voi pune în joc averea, cărţile, bărbăţia, pe mine însumi şi tot ce am ca s-o scot la capăt.”

Trei ani a arat fără să semene, ca pământul să se îngraşe, apoi, pe pământul desţelenit, a semănat fasole şi mazăre canadiană. În faţa conacului se aflau nişte dealuri rîpoase, necultivate ; a pus oameni să cureţe rîpele şi să le teraseze, aşa cum a văzut că terasau coreenii. A pus douăzeci şi doi de oameni să muncească în vie, ca să cureţe şi să taie butucii. I-a spus Elizei că strugurii vor acoperi cheltuielile făcute cu ei, apoi a încălecat pe Washoe Ban şi s-a dus la Glen Ellen să voteze pentru prohibiţie, fiindcă, după părerea lui, cîrciumile nu făceau decît să dăuneze familiilor de muncitori. Convins că în cîţiva ani prohibiţia se va aplica pe scară naţională şi aflînd apoi că pământul viei era prea secătuit ca să dea recoltă bună, a pus oamenii să scoată butucii de pe toată suprafaţa de şapte sute de acri, apoi a îngrăşat pământul şi a plantat eucalipţi, fiindcă din cercetările lui şi-a format convingerea că eucaliptul, care produce nuca circaziană, va fi foarte căutat ca lemn de ornament în construcţii. În primul an a săd it zece mii de

copaci, în anul al doilea încă douăzeci de mii. Arborii costaseră, la plantare, 46 862 de dolari.

„I-am plantat şi după douăzeci de ani vor valora o avere fără ca eu să fac ceva.”

îşi închipuia că făcuse o investiţie sigură, ca şi cum ar fi pus banii la bancă, în plus mai avea şi treizeci la sută dobînzi.
În altă parte a pus sfeclă, morcovi, ovăz, grîu, orz, iarbă şi alfalfa l, căci Eliza urmase nişte cursuri prin corespondenţă la Universitatea din California, cu privire la cultura acestor plante. Făcea tot ce era nevoie ca ferma lui să fie o fermă-model. Cînd Luther Burbank a adus cactuşi fără spini de la grădina lui experimentală din Santa Rosa, Jack, care era gata să încerce totul, a plantat un cîmp întreg cu ei, ca să aibă nutreţ.
Şi-a cumpărat pentru herghelie un armăsar de rasă, premiat la o expoziţie, plătindu-l cu două mii cinci sute de dolari, apoi a cumpărat patru iepe de rasă, cu şapte sute de dolari fiecare. Era convins că muncile cîmpului se vor face din nou cu cai grei de povară, aşa că a cumpărat toate iepele cărăuşilor din San Francisco, deşi multe erau rănite la picioare din cauza pietrelor de pavaj. Cînd a avut nevoie de cai de tracţiune ca să-şi defrişeze şi să-şi are pămîn-tul, n-a găsit animalele pe care le căuta şi s-a dus după ele în sudul Californiei. Cînd nu găsea soiurile de vaci şi de juninci dorite, publica anunţuri în ziarele agricole, se ducea la tîrgurile din Sacramento şi cumpăra numai animale premiate la expoziţii. A achiziţionat un taur cu coarnele scurte, plătindu-l opt sute de dolari, şi opt viţele bune, cu trei sute cincizeci de dolari bucata. S-a dus la tîrg şi a cumpărat cei mai buni porci de rasă şi o turmă de optzeci şi cinci de capre de Angora2. După ce şi-a crescut animalele timp de cîţiva ani în mod ştiinţific, a început să vîndă din ele fermierilor vecini, la preţuri scăzute,

ca să îmbunătăţească şi ei rasa turmelor. S-a gîndit apoi să selecţioneze boii şi porcii după cum John London selecţiona zarzavaturile, vînzînd la hotelurile din San Francisco numai legume de prima calitate. A clădit grajduri noi pentru animalele care i se înmulţeau mereu, a făcut ţarcuri, a cumpărat un atelier întreg de fierărie din Glen Ellen şi l-a instalat la fermă. A clădit barăci şi cabane ca să-şi adăpostească echipele din ce în ce mai numeroase de muncitori şi familiile acestora.
A scris articole despre agricultura modernă, a început un roman : Înapoi la munca pămintului, a trimis şi primit numeroase scrisori de la societăţile agricole şi de la fermele experimentale, a dat interviuri reporterilor curioşi să afle cîte ceva despre noua lui activitate. Odată se afla la Los Angeles, unde venise după vite , locuia la vechiul lui prieten, sculptorul Felix Piano \ a spus atunci ziariştilor :
„Am început să studiez problema de ce pămîntul nostru din California e secătuit după patruzeci-cinci-zeci de ani de cultură, în vreme ce pămîntul din China, cultivat de mii de ani, e încă fertil. Am luat măsura să nu mai scot nimic din fermă. Am început să cultiv plante de nutreţ ca să hrănesc cu ele animalele. Am achiziţionat cea dintîi maşină de împrăştiat îngrăşăminte care s-a văzut prin partea locului. Am pus oameni să cureţe pămîntul de buruieni şi să-l desţelenească. Situaţia disperată a ţării noastre ne arată că în ultimii zece ani numărul gurilor ce trebuiesc hrănite a crescut cu şaisprezece milioane. În aceşti zece ani numărul porcilor, oilor, vacilor de lapte şi boilor s-a micşorat din cauză că marile ferme s-au fărîmiţat şi s-au transformat în ferme mici. Fermierul care

are vite bune, care îşi îngrijeşte şi îşi îngraşă pămîntul, are succesul asigurat”.
Cultivînd cei o mie o sută de acri de pămînt, dădea de lucru oamenilor, le dădea posibilitatea să-şi asigure existenţa. I-a spus Elizei să nu refuze nici un om care ar căuta de lucru, ci să-l angajeze măcar pentru trei-patru zile, pe bani şi mîncare. Dacă nu era nimic de lucru, să găsească de lucru, să-l pună

să defrişeze pripoarele, să facă garduri pe cîmp. Lui Forni, care conducea construcţia Vizuinei lupului, îi spunea:
„Forni, nu lăsa pe nimeni să plece pînă nu munceşte trei-patru zile, şi dacă e muncitor bun păstrea-ză-1”. Deţinuţii din închisorile Folsom şi San Quentin, care puteau obţine eliberarea condiţionată dacă găseau de lucru, îi scriau să-i angajeze. El înştiinţa întotdeauna pe directorul închisorilor că va da de lucru acestor oameni ; nu-i refuza decît cînd n-avea nici un pat liber sau cînd toate colţişoarele barăcilor erau ocupate. Un deţinut pe care-l refuzase i-a scris din nou :
,,Să nu vă fie frică dacă mă lăsaţi să muncesc lîngă casă. N-am să fur nimic, eu sînt ucigaş”.
Aproape tot timpul avea cel puţin zece deţinuţi care munceau şi trăiau la fermă.
Ferma a atins apogeul activităţii în 1913, cînd statele lui de plată totalizau suma de trei mii de dolari pe lună. Avea cincizeci şi trei de oameni la fermă şi treizeci şi cinci la Vizuina lupului; asigura deci existenţa unui număr de aproape o sută de oameni, cu familiile lor, cu alte cuvinte unui număr de vreo cinci sute de suflete. în ziua de plată se ducea cu Washoe Ban pe cîmpii şi pe dealuri şi plătea oamenii, scoţînd bani din săculeţi legaţi în jurul mijlocului,

aceeaşi săculeţi pe care i-a avut la Klondike. Faptul că dădea de lucru oamenilor îi făcea o mare şi nesfîrşită plăcere, o plăcere tot atît de mare ca aceea pe care i-o dădeau noile experienţe la fermă sau gîndul că el era salvatorul agriculturii Californiei.
Fermierii din vecinătate îl luau în rîs cînd ara prea adînc sau cînd folosea ceea ce numeau ei ,,cele opt ore de muncă socialistă" la fermă. Aşa cum fusese luat în rîs cînd şi-a construit ketchul Snark, aşa era luat în rîs acum fiindcă îşi înjgheba o fermă-model. De aceea se plîngea uneori :
,,Caut un mijloc cinstit şi mulţumitor să cîştig şi să cheltuiesc banii şi toţi îmi sar în cap. Dacă

m-aş duce să joc la curse sau dacă aş dirija coruri de fete, comentariile ar fi mai îngăduitoare".
Celor care îl ţineau de rău că risipea sume atît de mari pentru experienţe le răspundea :
„îmi cîştig banii cinstit, şi nu din truda muncitorilor. Vreau să cheltuiesc ca să dau altora de lucru, ca să îmbunătăţesc sistemul agricol aplicat azi în California ; cine zice că n-am dreptul să-mi cheltuiesc banii cum îmi place, pentru bucuria mea ?"
Şi se bucura într-adevăr. Pe fiecare oaspe nou îl călăuzea mîndru la grajdul vacilor de lapte şi-i arăta recordul atins de fiecare vacă, apoi la cîmpurile de grîu şi de alfalfa, îi arăta rasele îmbunătăţite de vaci, porci şi capre. Se bucura straşnic cînd unul din animalele lui era premiat la vreo expoziţie. Cînd pleca pe mare cu -Roomer sau cînd călătorea în trăsura cu patru cai împreună cu Charmian şi Na-kata, îi scria mereu Elizei, dîndu-i sfaturi şi instrucţiuni

; la rîndul ei, Eliza îi scria despre fiecare întîmplare petrecută la fermă.
Din scrisorile lui Jack :
,,Vezi dacă porcii sînt bine hrăniţi. Cum merge udatul cîmpului de orez ? Nu uita să pui armăsarul la treabă. Ai avut grijă să fereşti motorul şi furtunul lui de căldura soarelui ? Sînt nemîngîiat că porcii au fost loviţi de pestă. Să repari temelia la grajdul cu douăzeci de loji. E timpul să te uiţi dacă se lucrează cu toţi caii şi dacă mînjii sînt hrăniţi după ce se întorc de la păscut. La ridicarea zidului de piatră din jurul grădinii vezi ca oamenii să bage în lucru numai pietre mari, ca să iasă un zid frumos".
Tot ce avea el trebuia să fie ,,cel mai mare" şi „cel mai bun" : Vizuina lupului, zidul de piatră, grîul şi alfalfa, caii de rasă, vacile, porcii şi caprele. Complexul lui de om viguros, de învingător îl făcea să simtă că trebuia să fie rege printre oameni (ultimul va fi primul, bastardul va fi riege) ; acelaşi complex de om viguros, mesianic îi poruncise să salveze literele americane şi economia americană, iar acum agricultura americană de la distrugere şi corupţie.

Cîştiga şaptezeci şi cinci de mii de dolari pe an din scris şi cheltuia o sută de mii. îşi ipotecase toate proprietăţile, pînă şi pe cele viitoare. La întîi ale fiecărei luni, el şi Eliza se aşezau la masă în colţul sufrageriei, îşi băgau capul în conturi şi se chinuiau să descopere cum să împartă banii ca să facă faţă tuturor obligaţiilor. într-un timp ajunsese atît de strîmtorat că Eliza a trebuit să-şi ipotecheze casa din Oakland pentru cinci sute de dolari ca să cumpere nutreţ la vite. Scrisorile pe care le trimitea în Est conţineau cereri continue de bani.

„Vă rog trimiteţi-mi 2 000 de dolari pe care mi-i datoraţi pentru schiţe, căci construiesc primul siloz de piatră din California...”
„Trebuie să-mi trimiteţi 5 000 de dolari pentru publicarea cărţii, căci clădesc un grajd nou pentru vacile de lapte...”
„Am nevoie de 1 200 de dolari ca să cumpăr un malaxor...”
„Trebuie să-mi trimiţi imediat 1 500 de dolari, căci am de făcut un dig, ca să-mi apăr pământul de inundaţii...”
„Dacă vreţi să contractaţi dinainte seria de schiţe, îmi veţi da putinţa să cumpăr ferma Freund, vecină cu mine, care are patru sute de acri şi se vinde la preţul rezonabil de 4 500 de dolari...”
Le făcea editorilor lui din Est o frumoasă educaţie agricolă bazată pe principii ştiinţifice şi ei se vedeau cîteodată nevoiţi să-i scrie exasperaţi :
„Domnule London, n-avem ce face dacă dumneavoastră vreţi să vă cumpăraţi o nouă turmă de porci...” sau
„Nu avem convingerea că defrişarea pământului dumneavoastră cade în sarcina noastră...”
Unul din ei a avut îndrăzneala să-i scrie :
„E foarte bine dacă un scriitor are fermă, cu condiţia să nu se ocupe de ea...”
Aveau loc amînări, jigniri, certuri, schimburi de telegrame, dar pînă la urmă căpăta bani nu numai ca să-şi clădească un siloz de piatră, ci chiar două ; mai mult, ca să-şi construiască grajdul pentru vacile

de lapte, să cumpere malaxorul, să ridice digul de irigare, să cumpere ferma Freund, care îi întregea suprafaţa proprietăţilor la o mie cinci sute de acri; să pună un acoperiş de ţiglă de două mii cinci sute de dolari la

Vizuina lupului care, după trei ani de la începerea construcţiei, ajunsese să-l coste şaptezeci de mii de dolari şi nu era decît în mică parte gata.
Oricît de repede veneau banii, ei se duceau tot atît de repede, alunecînd printre degetele Elizei, de multe ori împotriva dorinţei ei. Bani mulţi însemna pentru Jack că putea să angajeze oameni mulţi, să defrişeze teren mai mult, să facă irigări şi drenaje noi. Niciodată în perioada asta n-a avut datorii mai mici de douăzeci şi cinci de mii de dolari; de multe ori însă, chiar şi cincizeci de mii.
Pe lîngă muncitori, de existenţa cărora se simţea acum răspunzător, mai era ceata crescîndă a rudelor, a rudelor rudelor, a prietenilor, a prietenilor prietenilor, a musafirilor, a operelor de binefacere, a sicofanţilor şi paraziţilor de toate categoriile. Pentru el, mărinimia era un lucru firesc, ca respiraţia. Toţi vagabonzii din America ştiau că vechiul lor tovarăş, acum ilustru, avea totdeauna un loc liber la masă, un pahar plin şi un pat primitor ; de aceea, Ferma frumuseţii era trecută în itinerarul celor mai mulţi vagabonzi. Jim Tully, care ca şi Jack dobîndise faimă de romancier după ce fusese vagabond pe căile ferate, povesteşte că într-o noapte, la Los Angeles, un pierde-vară i-a cerşit lui Jack preţul unui pat şi Jack i-a pus în mînă o monedă de aur de cinci dolari. Johny Heinhold povesteşte că după ce se plimba prin circiuma La ultima şansă, sorbind cîte o înghiţitură dintr-o sticlă de whisky, pleca lăsînd la bar o monedă de aur de cinci dolari zicînd : ,,Johnny, spune băieţilor că Jack London a fost pe aici şi că pot să bea în contul lui”.
Deţinuţii îi trimiteau căpestre împletite de mînă. N-avea ce face cu ele, dar le expedia douăzeci de dolari pentru

fiecare, fiindcă nu era în stare sâ refuze un om care încerca să cîştige cîţiva dolari.
376
Aproape toţi prietenii îi cereau bani cu împrumut, nu o dată, ci mereu. Niciodată nu i s-a restituit vreun dolar. Primea prin poştă mii de cereri de bani şi multora le răspundea. Scriitori străini necunoscuţi îi cereau să-i susţină pînă terminau un roman, şi el le trimitea lunar cecuri. Cînd ziarele socialiste şi muncitoreşti erau în criză financiară, stare de lucruri aproape permanentă, le trimitea fonduri de subscripţie în numele tuturor prietenilor săi, articole şi schiţe gratuite ; cînd activiştii socialişti sau ai organizaţiilor muncitoreşti erau arestaţi, le trimitea bani pentru avocat. Cînd grevele erau în pericol de a eşua, din cauza lipsei de fonduri, el dădea bani pentru alimente. Cînd a auzit că o femeie din Australia şi-a pierdut amîndoi fiii în războiul mondial, a început să-i trimită, fără să i se ceară, cincisprezece dolari pe lună, şi i-a trimis cît timp a trăit. Cînd o bătrînă din Munţii New York-ului i-a scris în cuvinte înduioşătoare spunîndu-i cît e de săracă, el l-a implorat pe Brett să trimită bani femeii şi să-i reţină lui din încasările viitoare. Cînd la San Francisco s-a înfiinţat o şcoală de operă, el şi-a luat angajamentul să contribuie lunar cu o sumă fixă. Cînd un tovarăş socialist din Oregon, pe care nu-l cunoştea, i-a scris că-şi va aduce nevasta însărcinată şi cei patru copii la fermă şi că-i va lăsa acolo pînă se va întoarce din Arizona, unde se ducea să se vindece de tuberculoză, Jack i-a tele-grafiat că n-are nici o baracă şi nici un pat liber în care să-i primească. Familia însă plecase din Oregon şi cînd a ajuns la fermă Jack n-a pomenit nimic de telegramă ; le-a găsit o cameră, i-a

hrănit şi i-a îngrijit, a ajutat-o pe femeie să-şi nască cel de al cincilea copil şi i-a dus pe toţi înapoi, în Oregon, după şase luni, cînd bărbatul s-a întors din Arizona.
Tovarăşii socialişti îi scriau cu miile, întrebîn-du-l dacă au posibilitatea să vină şi să trăiască la ferma lui.
,,Dă-mi numai un acru şi cîţiva pui şi ai să vezi ce o să iasă.”
377
„N-ai putea să te lipseşti de o vacă şi de cîţiva acri ? E tot ce şi-ar dori familia mea.”
Îi spunea Elizei să nu mai angajeze oameni, dar cînd venea la fermă un muncitor cu familia fiindcă auzise că acolo oamenii puteau găsi oricînd de lucru, Jack îl angaja chiar el. Eliza, care ţinea socotelile, spunea că jumătate din banii pe care îi cîştiga intrau în buzunarele altora. Dacă ar fi adunat sumele plătite muncitorilor care lucrau fără să fie nevoie, totalul ar fi atins o treime din întregul lui venit. Oricine izbutea să-l înduioşeze dacă îi spunea o poveste verosimilă, dar jumătate din sumele ce le împărţea le dădea fără să i se ceară. O singură dată a refuzat să ajute pe cineva. Nevasta lui Bob Fitzsimmons, boxerul profesionist, i-a telegrafiat că avea nevoie imediat de o sută de dolari, dar nu explica de ce avea nevoie de ei. El tocmai îşi bătea capul cum să găsească trei mii de dolari cu care să plătească asigurarea şi dobînzile ipotecilor, aşa că a refuzat-o. După două zile a citit în ziare că doamna Fitzsimmons a fost operată într-o clinică fără plată din provincie. Nu şi-a iertat niciodată greşeala asta ; după aceea, cînd i se cereau bani şi nu avea, se ducea şi se împrumuta.
Pentru el cheltuia puţin, mînca şi se îmbrăca simplu. Pentru prieteni cheltuia o avere şi rareori accepta să fie

invitat de ei. Cînd se ducea să cineze în altă parte mînca înainte de a pleca de acasă o jumătate de livră de friptură, fiindcă nu-i plăcea cum găteau alţii. Era atît de scrupulos în probleme de bani, încît nu îngăduia nici unui musafir să dea chitanţă altui musafir la masa lui de joc. Lua chitanţa, plătea el datoria şi apoi punea hîrtia într-o tabacheră. Cînd Frolich trecea într-o zi prin faţa camerei de lucru a lui Jack, a văzut o ploaie de hîrtii albe zburînd pe fereastră. Culegînd cîteva, a înţeles că Jack aruncase încă o tabacheră de chitanţe.

Viaţa lui a fost viaţa caracteristică a nativului din California, tipul acela neobişnuit, de pămîntean generos, care nu se întîlneşte nicăieri în altă parte. Megaloman modest, ca cei mai mulţi californieni, era

de fapt un om simplu, care nu se lăuda în faţa prietenilor şi a asociaţilor cu succesele şi realizările lui ; faţă de el însuşi era aspru, neşovăitor, pozitiv. Pe marginea sutelor de schiţe, articole şi romane pe care plănuia să le scrie în viitor se pot citi următoarele însemnări : O schiţă mare, Roman impresionant, Grozavă idee, Material de lucru extraordinar, Poveste straşnică. Ca cei mai mulţi californieni, era robust, inimos, cu dorinţi fizice puternice. Adora frumuseţea, forţa, inteligenţa şi plăcerile trupului, care la rîndul lor îl îndemnau să admire artele şi roadele culturii. Se juca şi se distra ca un copil. Mai presus de orice îi plăcea să rîdă nu reţinut şi delicat, ci în hohote. Ca mai toţi californienii, nu era formalist, ura pe cei cu ifose, nu-i plăceau ideile conformiste şi prejudecăţile, nu suporta cătuşele tra* diţiilor, ţinea să fie un mare iconoclast. Aidoma caselor clădite de predecesorii lui

spanioli în California, căminul lui era un sanctuar deschis tuturor trecătorilor, nobili sau umili ; nimeni n-a plecat de la el fără să stea măcar o dată la masă, să bea şi să doarmă o noapte. Era omul cel mai fericit cînd douăzeci de oaspeţi se hrăneau cu mîncarea sa. Ca şi predecesorii lui spanioli, voia să aibă spaţiu mult în jur, nu-i plăcea să fie stînjenit, voia să fie stă-pînul unui domeniu atît de întins, încît să-i trebuiască zile ca să-l străbată.
Ca şi căutătorii de aur care întemeiaseră California, dispreţuia banul, fiindcă îl cîştiga atît de uşor şi în cantităţi atît de mari ; căuta să arate lumii cît de puţin era sclavul banului. îşi împărţea cu mărinimie bogăţiile pămîntului, ale minţii, ale pungii, prietenia. Ca şi mulţi californieni, dorea să facă totul cît mai bine ; să muncească, să se distreze, să rîdă, să iubească, să se odihnească, să cucerească, să creeze. Era independent, nesupus, uşor de tras pe sfoară ; capricios, schimbător, adesea grosolan, încăpăţînat, furtunos, sadic. Ca cei mai mulţi californieni, dispreţuia laşitatea fizică şi morală, era un om de mare curaj. ,,Avea un curaj de urs, zicea Ira Pyle ; mergea înainte fără să ţină seamă de nimeni

şi de nimic.” Ca cei mai mulţi calitornieni, se credea un pionier, un deschizător de drumuri, un creator de civilizaţie nouă, mai bună. Cum totul în jurul lui era viguros, întins, bogat avea o încredere neţărmurită în el însuşi şi credea că ceea ce răsare din pămîntul californian e mai bun decît orice pe lume.
Trăind într-o ţară atît de mănoasă, cu un pămînt care dădea roade aproape spontan, el însuşi era spontan, adopta repede idei noi, se entuziasma repede, iubea repede, se mînia repede. Adora frumuseţea şi natura

fiindcă era înconjurat de frumuseţe şi natură. Nelinişţit, imprudent, impetuos, semeţ şi exagerat, iubea primitivismul şi emoţiile ; dar, trăind într-o lume romantică şi opulentă, violenţa lui aprinsă era îmblînzită de o sensibilitate aproape feminină în faţa frumuseţii şi a durerii. Amăgitor şi totuşi cinstit, adesea gălăgios şi crud, credea că fiecare e cinstit pînă cînd i se dovedea altfel. Prin urmare era naiv şi deseori s-a lăsat păcălit. Forţa şi curajul lui erau ale ursului grizzly de pe steagul statului californian. Constant credinţelor şi prieteniei, generos şi deschis, crîncen doar cu sărăcia şi nedreptatea, era un adevărat păgîn şi adora panteistic un dumnezeu al frumuseţii naturale şi al forţelor care îl înconjurau. Optimist iremediabil, credea în progresul omenirii şi dorea să-şi închine viaţa instaurării unei civilizaţii inteligente în lume.

În primăvara anului 1913, Jack era scriitorul cel mai bine plătit, cel mai cunoscut şi cel mai popular din lume, ocupînd poziţia pe care o avusese Kipling la începutul secolului. Schiţele şi romanele lui erau traduse în rusă, franceză, germană, suedeză, norvegiană, daneză, olandeză, spaniolă, italiană, ebraică. Fotografia îi apărea atît de des, încît chipul lui tineresc, plăcut şi deschis ajunsese cunoscut şi iubit de milioane de oameni.

Poveşti şi anecdote despre el s-au răspîndit în toată lumea. Fiecare cuvînt rostit, fiecare mişcare

erau redate în ziare ? cînd nu tăcea nimic, reporterii inventau.

„îmi amintesc că într-o singură zi s-au expediat trei telegrame despre mine. în prima se spunea că m-am

certat cu nevastă-mea în Portland, Oregon, că ea şi-a făcut bagajul şi a plecat cu vaporul spre San Francisco, la mama ei. În a doua se arăta că un milionar m-a bătut într-un cabaret. A treia minciună era că într-o staţiune de munte din statul Washington am cîştigat o prinsoare de 100 de dolari prinzînd o varietate inexistentă de păstrăvi. Adevărul este că în ziua aceea nevastă-mea şi cu mine eram într-o rezervaţie forestieră din sud-vestul statului Oregon, departe de căi ferate, de şosele, de sîrme telegrafice şi telefonice."

Deşi n-a răspuns niciodată şi nici nu s-a apărat de elucrubaţiile gazetarilor, s-a simţit adesea jignit şi nemulţumit.

„Ştii ce se-ntîmplă ? Dacă o studentă se plimbă pe dealurile mai retrase, dincolo de Berkeley şi e atacată de un vagabond, ziarele scriu că vagabondul trebuie să fi fost Jack London."

Niciodată n-a fost invitat la Clubul presei din San Francisco, dar cînd membrii lui au hotărît să clădească o sală nouă i-au cerut să contribuie cu două mii de dolari \ a fost singura dată cînd a refuzat pe cineva cu plăcere.

Mai dăunătoare decît zvonurile false şi de obicei calomnioase erau articolele şi pamfletele care circulau sub numele lui* O foaie tipărită, intitulată Idealul militar, i-a căşunat cele mai multe necazuri.

„Tinere, cel mai josnic ţel al vieţii tale e să fii bun militar. Un «bun militar» nu încearcă niciodată să facă deosebire între bine şi rău. Dacă i se dă ordin să tragă în concetăţenii săi, în prietenii săi, în vecinii săi, el ascultă fără şovăire. Dacă i se dă ordin să tragă în mulţimea de pe stradă, cînd cei sărmani cer pîine, el ascultă şi vede părul cărunt al vîrstnicilor mînjit de sînge, vede femei

murind, dar nu simte nici o remuşcare, nici o milă. Un «bun
382
militar» este ca o maşină ae ucis, oarbă, fără inimă, fără suflet.”
Articolul era ticluit în chip inteligent, căci poartă amprentele lui Jack atît în stil, cît şi în concepţie. Ofiţerii armatei Statelor Unite s-au ridicat furioşi împotriva insultei adresată soldaţilor. S-au trimis proteste la Congres. Ministerul Poştelor a hotărît să-i intenteze acţiune 'penală fiindcă îşi răspîndea manifestele prin poştă. Dezminţirea vehementă a lui Jack precum că nu el este autorul pamfletului a oprit urmărirea, dar atacurile împotriva lui pe tema „mistificării militare” l-au urmărit pînă la moarte.
Dublurile au început să se ivească în toată America ; oamenii purtau pălării de fermier, cravată şi haină din pînză de sac ca şi el ; bineînţeles, ziarele aveau ce broda. Dublurile ţineau conferinţe în numele lui, vindeau manuscrise ca fiind scrise de el, conduceau forţele revoluţionare împotriva lui Diaz în Mexic, semnau cu numele lui cecuri fără acoperire şi, în sfîrşit, făceau dragoste cu femeile ca primitivul, focosul Jack London. îi veneau mereu scrisori de la oameni care-l întîlniseră în locuri unde nu fusese niciodată. întîmplările astea îl amuzau pînă cînd o dublură a apărut în San Francisco şi a făcut dragoste cu o femeie numită Babe. Babe i-a trimis la Glen Ellen o carte poştală în care-i scria : „Nu mă mai iubeşti ?” şi semna „iubita inimii tale”.
Din cauza condiţiilor în care s-a născut, diferiţi străini îl numeau fiu, frate, unchi sau văr. O familie din Oswego, New York, a răspîndit zvonul că Jack London este de fapt

Harry Sands, care a fugit de acasă la vîrsta de paisprezece ani. Ziarele au publicat una lîngă alta fotografia lui Harry Sands şi a lui Jack London şi publicul cititor era invitat să găsească asemănarea.
Pe lîngă recenzii bune şi articole favorabile apăreau şi multe atacuri împotriva lui. Printre altele era acuzat că falsifică viaţa din Alaska şi că nu ştie despre ce scrie. Fred Thompson, cu care Jack plecase pe Yukon în sus şi care a rămas douăzeci de ani în Alaska, a spulberat toate acuzaţiile, arătînd

că pionierii din Alaska aşteptau cu nerăbdare scrierile lui Jack despre Klondike, fiindcă erau cele mai autentice povestiri despre regiunea aceea.
A fost de atîtea ori acuzat de plagiat, încît aproape mereu a avut procese de acest gen. încă din 1902 s-a spus că a plagiat o schiţă a lui Frank Norris. Cînd s-a aflat că şi un al treilea a publicat o schiţă cu acelaşi subiect, s-a făcut o anchetă şi s-a văzut că cei trei scriitori au fost inspiraţi de aceeaşi întîmplare petrecută în Seattle. Stanley Waterloo, autorul Istoriei lui Ab din care Jack se inspirase cînd a scris înainte de Adam, a provocat un scandal internaţional după apariţia cărţii. Jack a răspuns că-şi recunoaşte datoria faţă de Waterloo, dar a arătat că omul primitiv ţine de domeniul public. Frank Harris, scriitor obscur şi publicist, scrisese un articol din care s-a inspirat Jack pentru o cuvîntare inserată în Călciiul de fier şi pusă în gura episcopului Londrei ; acum, Frank Harris îşi făcea reclamă publicînd articolul lui alături de textul lui Jack, arătînd că Jack este hoţ literar. Ca să potolească tărăboiul, Jack a răspuns : ,,Sînt un naiv, nu un plagiator. Am crezut că Harris citează dintr-un document istoric”.

Ca să ţină pas cu cheltuielile lui personale şi cu cele de la fermă şi de la Vizuina lupului, trebuia să dea la iveală un şir nesfîrşit de povestiri de pe urma cărora să încaseze mereu. Dacă ar fi îndrăznit să se oprească şi să mai răsufle, întregul eşafodaj de obligaţii şi datorii s-ar fi dat peste cap. Cel mai bine mergeau povestirile despre Alaska ; le trimitea editorilor mormăind : „Tot încerc să mă liberez de Klondike”. Mintea îi era sprintenă, bogată, viguroasă şi, deşi se căznea să scrie pentru vînzare, multe povestiri despre Alaska sînt foarte bune, ca şi cele despre Pacificul de Sud ; astfel sînt : Săminfa lui Mc Coy1 şi Inevitabilul om alb2 din volumul Povestiri

1 The Seed of McCoy, (n.t.)

despre Pacificul c/c Sud \ Casa mindriei – şi Şeriful din Konadin volumul Casa mindriei. Seria Smoke Bellew a fost însă fabricată numai pentru bani. Povestirile pe care le punea pe hîrtie se zbăteau în mintea lui pînă le găsea formă de expresie ; nevoia de bani era numai imboldul care-l împingea să lucreze. Seria Smoke Bellew a fost, afară de articolele de început, prima lui muncă de mîntuială, fără nici o valoare literară ; i-a adus doar ciment, lemn şi aramă pentru casă. În schimbul acestor materiale a dat însă alt material, mai solid şi mai cinstit.

,,Nu-mi place că trebuie să scriu seria de treisprezece schiţe Smoke Bellew, dar n-am neglijat munca bună din cauza lor.”

De la un timp s-a plictisit de genul schiţei, şi schiţele au început să fie mai slabe ; găsea că ele îi restrîng posibilităţile. Dorea să scrie numai romane. Cele două romane create în această perioadă, John Barleycorn şi Valea Lunii, pot sta alături de cele mai bune romane ale

Americii. Afară de partea a treia, care se ocupă de probleme agricole şi care trebuia publicată în volum separat, Valea Lunii adăposteşte cele mai alese gînduri şi reflecţii ale minţii lui Jack London. Portretele spălătoresei Saxon şi ale cărăuşului Billy sînt redate cu convingere. Descrierea petrecerii organizate de sindicatul zidarilor în parcul Weasel, unde Jack mătura, cînd era copil, duşumelele cîrciumii, este o culegere clasică de folclor americano-irlandez. Drama şi tragedia grevei feroviarilor din Oakland a rămas şi după douăzeci şi cinci de ani un model de literatură a grevelor în Statele Unite.

Uneori îşi bătea capul să găsească intrigi potrivite pentru reviste. Odată a primit o scrisoare de la Sinclair Lewis, tînărul care i-a luat un interviu pentru Yale News şi care se străduia acum să ajungă scriitor. Lewis îi trimitea cîteva propuneri de conflicte care, sugera el, îi puteau fi lui Jack

de folos şi... îi cerea şapte dolari şi jumătate pe bucată. După ce le-a citit, a ales Grădina ieroarei1 şi încă unul, trimiţîndu-i lui Lewis un cec de cincisprezece dolari. Lewis i-a răspuns imediat, mulţu-mindu-i şi înştiinţîndu-l că cei cincisprezece dolari erau acum o parte din pardesiul pe care şi l-a cumpărat ca să se apere de vîntul rece new-yorkez.

Mai tîrziu, cînd lucra la The Volta Review a Asociaţiei americane pentru promovarea vorbirii în rîn-durile muţilor, Lewis i-a trimis încă douăzeci şi trei de subiecte, însoţite de ,,o adevărată factură de mărfuri livrate la preţurile din lista anexată" şi semna „Sinclair Lewis, altfel zis Hal, alias Red" 2. în scrisoare îşi exprima speranţa că Jack îi va cumpăra o bună parte din subiecte, ajutîndu-l în acest mod să devină un scriitor independent. Jack i-a

cumpărat ideea pentru Casa iluziilor cu doi dolari şi jumătate, preţul din listă, apoi Tatăl risipitor, Vina lui John Avery, Explicaţii, Recomandări, Bărbatul galant şi Femeia care a dat suflet bărbatului cu cinci dolari de fiecare ; apoi Boxerul în frac şi Închisoarea bunului simţ cu cîte şapte dolari şi jumătate J în sfîrşit Domnul Cincinatus cu zece dolari, trimiţîndu-i lui Lewis un cec de cincizeci şi doi de dolari şi cincizeci de cenţi. Oricum şi-o fi folosit banii, Lewis i-a scris cu mîndrie lui Jack că ţine sus steagul roşu, socialist. Din ideile cumpărate, Jack s-a inspirat scriind Cind lumea era tinără 3, pe care a publicat-o în Post, şi romanul scurt Un monstru fără pereche4, publicat în foileton de Popular Magazine. Cînd i-a scris lui Lewis că pentru prima dată în viaţa lui se simţea sătul de povestiri şi că nu ştie ce ar putea face cu Biroul crimelor primit de la Lewis, acesta, gîdilat în mîndria lui profesională, i-a trimis lui Jack, fără să-i mai ceară nimic în plus, o scrisoare amănunţită în care îi înfăţişa cum s-ar putea desfăşura conflictul.

1 The Garden of Terror, (n.t.)

îşi arăta mărinimia mai aies faţă de tinerii scriitori care veneau pe capul lui cu miile, manuscrisele lor întunecîndu-i cerul ca norii de lăcuste. Nu şi-a încheiat o zi din viaţă fără să fi primit un manuscris de la vreun autor plin de speranţe, care-i cerea să i-l critice, să i-l corecteze şi să i-l plaseze. Citea manuscrisele cu cea mai mare grijă, fie că erau poezii de o pagină sau romane şi tratate de opt sute de pagini ; trimitea apoi autorilor scrisori lungi de critică şi le expunea tehnica literară pe care şi-o însuşise în cursul atîtor ani. Acestor străini le-a dat tot ce avea mai bun în el, fără să facă economie de

timp ori de energie. Cînd credea că manuscrisul e bun, căuta să-l vîndă unei reviste ori unui editor ; cînd credea că e rău, îi scria autorului de ce credea aşa. Deseori, critica lui cinstită i-a adus reproşuri violente \ convingerea că-şi făcea nume rău nu-l împiedica să arate expeditorilor de ce nu scriau bine şi cum puteau să se corecteze. Un autor, pe care-l criticase fără ocolişuri şi-i înapoiase manuscrisul, i-a scris din nou, ponegrindu-l. Jack şi-a pierdut cea mai mare parte a nopţii răspunzînd acestui autor în cuvinte frumoase şi îngăduitoare, trimiţîndu-i o scrisoare de şapte pagini, cît o schiţă care i-ar fi adus cinci sute de dolari, în care-l învăţa cum să primească observaţiile critice astfel ca să-şi poată îmbunătăţi munca.

Singurii scriitori pe care se supăra erau aceia care-i cereau ajutor ca să ajungă repede celebri. Acestora, Jack le spunea :

• „Omul care vrea să atingă măiestria şi crede că are nevoie de cineva care să-l tragă de urechi este un om a cărui artă nu poate fi decît mediocră. Dacă vrei într-adevăr să faci treabă bună, atunci trebuie să te tragi singur de urechi. Pune umărul ! împinge I Ajută-te singur I Nu guiţa I Nu-mi spune mie sau altuia ce treabă grozavă crezi că faci, sau că, după părerea dumitale, scrisul dumitale este tot atît de bun ca al oricăruia. Fă-ţi treaba atît de bine, încît să n-ai timp s-o compari cu mediocritatea altuia”.

În arhiva lui sînt scrisori de la aproape toţi scriitorii de succes din acel limp, care-i împărtăşeau nevoile, necazurile şi temerile lor. Tuturor le arăta simpatie şi dragoste, îi încuraja şi le aprecia munca, îndemnîndu-i să

creadă în ei înşişi, în literatură, în lumea pe care încercau s-o înţeleagă. Cînd vreo editură intra în posesia unei cărţi cu subiect socialist, îi trimitea lui un exemplar ; el o citea cu atenţie şi telegrafia un răspuns elogios, necesar pentru lansarea ei.

în afacerile cu editorii şi redactorii era, de asemenea, mărinimos şi cinstit. Totdeauna i-a plăcut să aranjeze lucrurile cu generozitate şi se simţea mîhnit cînd omul de afaceri îşi mînca de sub unghie. Era potolit, curtenitor, om de înţeles – pînă cînd băga de seamă că e tras pe sfoară, ori că i se denaturează lucrarea. Atunci se arunca asupra adversarului cu ferocitatea unui urs turbat.

Incepînd din 1910, anul apariţiei lui Burning Daylight, trimisese companiei Macmilîan : o piesă intitulată Hofial, o culegere de articole despre Pacificul , de Sud intitulată Croaziera lui Snark2 şi patru volume de schiţe, din care nici unul n-a avut succes de librărie. Atunci, Brett l-a înştiinţat că piaţa pentru culegeri de schiţe era acaparată de revistele care apăreau cu zecile şi care publicau schiţe bine imitate după cele care l-au făcut pe Jack celebru ; că nu mai putea să facă faţă neîntreruptelor lui cereri de avansuri, rareori mai mici de cinci mii de dolari. După o colaborare fructuoasă care durase zece ani, a hotărît să se despartă de Brett şi Macmilîan în 1912. A semnat apoi un contract cu Century Company, care i-a publicat povestirile Smoke Bellew, Născut noaptea3 şi Un monstru iară pereche, dar care a refuzat să-l finanţeze timp de trei luni cu o mie de dolari pe lună pînă cînd va termina John Barleycorn.

Neînţelegîndu-sc cu compania şi sperînd sa aibă cu noul volum primul lui mare succes din ultimii trei ani, le-a

trimis nenumărate telegrame încercînd să rezilieze contractul şi să se întoarcă la Macmillan.
„Toţi editorii sînt de părere că-l puteţi transfera pe John Barleycorn. Singurul lucru care vă împiedică e că vă gîndiţi la un cîştig gras. V-aţi vinde pe dumneavoastră singuri împreună cu bunul nume al companiei pentru un pumn de arginţi. Vă rog să luaţi notă că nu mă dau banii afară din casă şi că milioane de oameni care-l citesc azi pe Barleycorn vor citi mîine despre dumneavoastră. Ecoul acestei afaceri va colinda lumea multă vreme şi cînd veţi fi în groapă vă va ajunge şi acolo. Aştept să-mi răspundeţi că sînteţi oameni, nu maşini de fabricat bani... Am trecut prin situaţii despre care nici nu visaţi că există; am o răbdare de care nu sînteţi capabili. Simt un dispreţ nemărginit pentru bogăţiile personale şi pentru avantajele financiare personale, dar noţiunile astea trec peste puterea dumneavoastră de înţelegere. În orice clipă sînt gata să mă uit în oglindă şi să fiu mai satisfăcut de mine însumi decît aţi fi voi dacă v-aţi privi în oglindă... îmi ridic ochii şi mă uit la raftul pe care stau cele treizeci şi patru de cărţi pe care le-am scris şi publicat. Printre cele treizeci şi patru de cărţi, un singur volum e sărăcăcios, Un monstru iară pereche, tipărit de cu-rînd de dumneavoastră. Iată cum un editor format 2X4 încearcă să publice lucrarea unui autor format 8 X 10... Tot mai aştept răspunsul la telegrama mea din 10 mai 1913. De atunci au trecut multe zile în care aţi luat o masă bună duminica, v-aţi văzut nevasta şi copiii, aţi fost binevoitor şi uman. Hai, fiţi binevoitor şi uman cu mine şi daţi-mi drumul. Ştiţi că singura lucrare pe care o pot preda unui alt editor este Barleycorn. Renunţaţi la un profit de cîţiva

dolari şi lăsaţi-mă să plec de la dumneavoastră, nu chiar dezbrăcat.”
Cum Century Company nu-i răspundea, a trimis o ultimă telegramă :
OUI
„Înţeleg că oamenii pot fi cîteodată furioşi, dai' să fii bicisnic e ceva atît de primitiv, atît de asemănător unei mîrţoage stupide şi proţăpite, încît nu-mi intră în cap cum pot adopta o astfel de atitudine oameni care se pretind moderni şi civilizaţi”.
Cînd pînă la urmă Century Company a refuzat să rezilieze contractul cu John Barleycorn, le-a scris :
„Am fost biciuit de prea multe ori în viaţă ca să-mi mai fie ciudă că sînt iar biciuit”, şi a colaborat cu ei în continuare. După ce a apărut însă John Barleycorn, s-a întors la Macmillan şi nu l-a mai părăsit. A recunoscut faţă de Brett ce naiv a fost închipuindu-şi că i-ar fi putut convinge pe cei de la Century să-i rezilieze contractul.
în timpul verii anului 1913 ei şi Charmian au petrecut cîteva săptămîni fericite la familia Sterling, în Cârmei j au înotat în lac şi au făcut plajă, au prins moluşte şi le-au fript la foc de vreascuri pe ţărm, compunînd mii de versuri în continuare la poezia umoristică prin care Sterling – ca o ironie a soartei – e mai cunoscut.
Oh, multora le plac potîrnichile pe pline Inchipuindu-şi că sint grozave, Dar eu mă mulţumesc să rămin dator cu chiria Şi să trăiesc din moîusce.
întors la Ferma frumuseţii, a continuat să scrie la romanul Revolta de pe Elsinore 1 pe care Cosmopolitan i l-a publicat în foileton sub titlul de Gangsterii mărilor. Jumătate din carte e bună, mai ales partea în care e înfăţişată acţiunea, datorită conţinutului ei marinăresc,

pentru care Jack a fost numit Conradul american2 ; cealaltă jumătate, în care personajul principal vorbeşte despre acţiune, este slabă şi dăunează atît de mult cărţii, încît Revolta de pe Elsinore a murit de o moarte meritată.
1 The Mutiny on the Elsinore. (n.t.)
391
După-amiaza călărea pesta cimpiiie îui ierhld, Dronzîndu-se la soare şi încheindu-şi ziua în lacul de la Boyes Springs, unde înota cu prietenii. La înapoiere se oprea pe la toate cîrciumile, lua cîte un păhărel, mai asculta o snoavă, mai rîdea. Cînd amurgea, călărea la Vizuina lupului şi vorbea cu Forni şi cu muncitorii. în august 1913 investise în casă optzeci de mii de dolari şi casa era aproape gata. Ziarele îl acuzau fără milă că e un socialist apostat care îşi clădeşte castel ; socialiştii erau mînioşi, se simţeau trădaţi. Pyle povesteşte că Jack ,,o scălda" cînd i se imputa magnificenţa casei pe care o clădea. Reporterilor le spunea că oricît de mare va fi Vizuina el nu putea.fi considerat capitalist fiindcă o clădea cu bani cîştigaţi din munca lui ; celor care-i spuneau că Vizuina e un castel, le răspundea că pietrele roşii şi arborii sequoia erau de pe proprietatea lui şi numai printr-o întîmplare fericită, care nu l-a costat nimic în plus, Vizuina seamănă cu palatele lui Cesar şi Justinian. Cînd Harrison Fisher i-a spus că are cea mai frumoasă casă din America, a înţeles că n-a cheltuit degeaba atîţia bani şi atîta muncă.
în sfîrşit, la 18 august, a venit şi ziua încheierii socotelilor. Electricienii trăseseră sîrmele, dulgherii şi instalatorii îşi terminaseră treburile, oamenii lui Forni strîngeau cîrpele muiate în terebentină cu care frecaseră lemnăria. în dimineaţa următoare, Jack şi Charmian urmau să se mute în casa nouă. Noaptea, Forni a lucrat cu Jack la fermă pînă

la unsprezece şi s-a dus să se culce în baraca lui, nu departe de Vizuină. Pe la două dimineaţa l-a trezit un fermier care a dat buzna în baracă strigînd : ,,Forni, arde ! Arde Vizuina lupului!” Cînd Forni a ajuns în canion, Vizuina era o mare de flăcări.
Apoi a venit şi Jack, alergînd, cu părul vîlvoi. S-a oprit brusc pe movila unde a cîntat alături de muncitori şi a băut din vinul lor. în faţa lui era un infern, toată casa ardea. Era prin mijlocul lui august şi prin împrejurimi nu se afla picătură de apă. A rămas în picioare, cu lacrimile curgînd pe
*

obraji, uitindu-se cum pierea unul dintre cele mai mari visuri ale vieţii lui.
Ardea fiecare bucăţică de lemn ; ardeau pînă şi pervazurile ferestrelor, cu o flacără albastră, nefirească. Dincolo de arborii giganţi care înconjurau casa era o stivă de lemn lucrat pentru verandă. Arborii care înconjurau casa nu luaseră ioc, dar stiva din spatele lor pîrîia. Mulţi au fost învinuiţi că au pus focul, o mare parte prin scrisori anonime trimise lui Jack. Shepard, divorţat de Eliza, se certase cu Jack chiar în ziua aceea ; a fost învinuit. Un muncitor pe care Jack l-a dat afară din fermă fiindcă şi-a bătut nevasta, fiind văzut prin apropiere, a fost şi el învinuit. A fost acuzat şi un con-tramaistru certăreţ. A fost acuzat şi Forni, au fost acuzaţi şi socialiştii geloşi, au fost acuzaţi unii vagabonzi nemulţumiţi. Forni credea că focul s-a pornit de la sine, de la cîrpeîe muiate în terebentină cu care s-a frecat lemnăria. Dar aşa nu se explică de ce ardea toată casa deodată. Dacă focul ar fi izbucnit într-o cameră, el n-ar fi putut trece prin zidurile de piatră.

Camerele ar fi putut lua foc toate o dată numai de la sîrmele electrice, <&»acă s-ar fi dat drumul la curent... dar nici o sîrmă nu ducea la stiva de lemne de afară, din spatele arborilor care înconjurau casa...
Jack era convins că focul fusese pus dacă nu de mîna unui om, atunci de mîna soartei, care nu voia ca el să se bucure de roadele muncii lui.
În timpul acelei nopţi lungi, amare n-a vorbit decît de două ori. Cînd flăcările au atins apogeul, a murmurat :
„Mai bine să fiu omul căruia îi arde casa, decît omul care a pus focul”.
În zori, cînd nu mai rămăseseră în picioare decît zidurile goale de piatră, i-a spus lui Forni:
,,Forni, mîine începem să reclădim”.
Niciodată n-a reclădit Vizuina lupului. În noaptea aceea a ars şi ceva din inima lui şi frînt a rămas pentru totdeauna.
10
Do patru zile zăcea în patul din verandă ; în răstimpuri îşi arunca privirile în grădina tropicală. Toate bolile care-l loviseră începînd din primele zile ale vagabondajului pe căile ferate, la Klondike, în Coreea şi în insulele Salomon, s-au unit acum ca să-l doboare. Se zvîrcolea dezgustat şi convins că focul la Vizuina lupului a fost pus de cineva cu care fusese prieten. Nu pierderea casei îl chinuia, ci pierderea dragostei faţă de oameni şi a credinţei în ei. Ochii lui s-au deschis deodată asupra unor lucruri pe care nu le văzuse înainte sau, dacă le văzuse, trecuse peste ele fără să le dea importanţă. Incendierea Vizuinei apărea ca un simbol al felului în care se va distruge tot ce a încercat să facă pentru socialism şi pentru literatură. În patru zile a îmbătrînit cu zece ani.

Prima lui mişcare după ce s-a dat jos din pat a fost să încalece pe Washoe Ban şi să se ducă la Vizuina, A privit cu deznădejde scheletul de pietre roşii care se înălţa mort spre cerul albastru din Sonoma şi i-a dat un nume : Ruinele. Deşi s-ar fi putut declara în stare de faliment, şi-a plătit creditorii pînă la ultimul cent. Şaptezeci de mii de dolari se risipeau în vînt ; tot aşa îşi risipise timpul şi energia cînd scrisese povestirile Smoke Bellew... ceea ce îl făcea să se întrebe din nou dacă nu avea de tras vreo învăţătură, de undeva, din cenuşă. Avea
394
datorii de o sută de mii de dolari. Nu greutatea datoriei îl copleşea, ci gîndul la romanele pe care va trebui să le scrie ca să cîştige atîţia bani.
Le-a spus din nou lui Forni şi Elizei că va reclădi Vizuina lupului. L-a pus pe Forni să cureţe ruinele de dărîmături şi pe Eliza să taie cîţiva sequoia. Dar în adîncul sufletului său era descurajat... Dacă Vizuina va arde din nou ?I Cosmopolitan i-a trimis cu eleganţă cei două mii de dolari pe lună înainte de termen. Cu banii primiţi a clădit o anexă la camera lui de lucru pe atunci mult prea încărcată ; şi-a aşezat pupitrul, coşuleţele de sîrmă pentru hîrtii şi scrisori, cutiile cu note şi însemnări, tot materialul de scris sub un stejar răcoros şi acolo a lucrat în ultimii trei ani de viaţă.
A intrat din nou în vechea rutină ; toate erau ca odinioară şi totuşi apăreau altfel. Cînd trecea pe cîmp nu mai închidea ochii dacă vedea că muncitorii îşi pierdeau vremea şi că nu făceau mai nimic pentru salariul ce-l încasau. Informîndu-se cu discreţie, a aflat că oamenii socoteau ferma un amuzament al bogatului ei stăpîn şi că n-o luau în serios ; tot aşa cum nici constructorii navali

nu-l luaseră în serios cînd l-a construit pe Snark cu* mulţi ani în urmă. Nimănui nu-i păsa de calitatea muncii pe care o presta ; cînd a descălecat de pe Washoe Ban în faţa atelierului de fierărie şi a controlat potcoavele făurite de fierar, a văzut că omul pilise o jumătate de inch din copită ca să potrivească potcoava. Căutînd în registrele fermei a văzut că sumele cheltuite erau prea mari ; s-a dus atunci în oraş şi a vorbit cu negustorii. Oamenii i-au spus că administratorul cerea şperţ douăzeci la sută din preţ la orice marfă cumpărată şi că n-aveau altceva de făcut decît să adauge şperţul la socoteli.

În 1900 îi scrisese Annei Strunsky :

„Nu cred că e un motiv întemeiat ca să nu-mi iubesc prietenii fiindcă îi condamn pentru scăderile lor”.

Era din fire iubitor, tolerant, mărinimos ; acum îi venea greu să mai fie aşa. I-a cerut prietenului său

395

Ernest, din Oakland, să-i cumpere cîţiva cai de povară. Ernest i-a cerut un comision, a adăugat o listă de cheltuieli şi i-a trimis apoi două gloabe bolnave şi doi cai sub greutatea cerută. Cînd i-a scris lui Ernest că nu era mulţumit de animale, Ernest i-a răspuns supărat, insultîndu-l. Jack i-a replicat :

,,Behăi că te simţi jignit, dar ce să fac eu ? Am îndrăznit să-ţi spun că doi cai, în loc să cîntărească o mie cinci sute de livre, cît ziceai tu, cîntăresc numai o mie trei sute cincizeci j că ceilalţi doi sînt bolnavi şi nu sînt buni nici de hrană la păsări ; tu sări în aer şi te superi că te-am făcut pungaş. Mi-ai aruncat banii pe gîrlă şi acum îmi spui să vin şi să-i iau înapoi. Ţie-ţi pare rău I Dar mie de cîte sute de dolari crezi că-mi pare rău ? Am pierdut singurii bani

de cai pe care-i aveam disponibili şi n-am cu ce să lucrez ferma”.
»
În 1904, cînd prietenul său, ziaristul Noel, n-avea de lucru, Jack i-a dat încuviinţarea să-i dramatizeze Lup Larsen şi să ia două treimi din drepturile de autor pentru dramatizare. Noel însă a vîndut dreptul de dramatizare şi a încasat trei mii cinci sute de dolari, preţul vînzării. Inţelegîndu-se cu Hobart Bosworth să facă un film cu subiectul cărţii, Jack a fost nevoit să ceară la editori trei mii cinci sute de dolari ca să-şi răscumpere dreptul lui. Acum, Noel îi cerea iar să investească bani în compania Millergraph, care încerca să organizeze un nou sistem de litografiere. Hotărît să nu se lase influenţat de scepticismul care se trezea în el, i-a scris lui Brett să-i trimită lui Noel o mie de dolari. Cum compania Millergraph avea nevoie de şi mai mulţi bani, el a ipotecat din nou casa Florei pentru patru mii de dolari şi i-a scris lui Noel :
„Joc cu cărţile pe masă şi mă încred în prieteni”. Dar pachetul de acţiuni pe care spera să-l primească a fost furat şi compania a dat faliment.
Charmian i-a spus că are nevoie imediat de trei sute de dolari ; el a scris sutelor de bărbaţi şi femei cărora le împrumutase mai mult de cincizeci de

mii de dolari, cerîndu-le să-i trimită cît de puţin. A primit numai cincizeci de dolari. La început s-a întrebat dacă nu cumva prietenii îşi rîd de el. Trecea drept o căzătură, un irlandez sălbatic, care-şi risipea banii ca un marinar beat ? Pînă atunci traficul se mişcase într-o singură direcţie ; el dădea şi dădea, ceilalţi luau şi luau. Vechile lui crize

depresive se iviseră din alcătuirea firii lui, dar trecuseră, fiind prin natura lor ciclice. Acum, gindurile i se întunecau şi el însuşi se amăra ca apa de ceai lăsată prea mult în ceainic.
De cîţiva ani o tot ruga pe Bessie să aducă fetiţele la Glen Ellen, în timpul vacanţei de vară, ca să prindă şi ele dragoste de fermă. Numai o dată a primit Bessie invitaţia. A venit la fermă pentru un picnic cu Joan şi Bess şi cu un grup de prieteni. Abia s-a servit masa că Charmian, îmbrăcată într-o cămaşă roşie, cu o capelă roşie în cap, a trecut în galopul calului, înălţînd un nor de praf care s-a lăsat uşor peste mîncăruri.
Jack i-a făgăduit lui Bessie s-o ferească de Charmian şi să-i construiască la fermă o vilă numai pentru ea. Bessie l-a refuzat. I-a răspuns că a doua doamnă London nu era chiar un exemplu de moralitate pentru fetele ei.
A încercat fără succes să se apropie prieteneşte de Joan, care avea acum treisprezece ani. Credea că fata era destul de mare ca să fie prietena şi în-soţitoarea lui. La 24 august, patru zile după ce arsese Vizuina lupului, a rugat-o să-şi aducă aminte de tatăl ei, care o hrănea, o îmbrăca şi o adăpostea, care o iubea de cînd începuse să respire. Apoi a întrebat-o :
„Ce simţi tu pentru mine ? Ce sînt eu să dau atîta şi să nu primesc nimic ? Ţi-am trimis scrisori şi telegrame, şi n-am primit un cuvînt de la tine. Nu mă preţuieşti nici ca pe un bon de masă ? Nu mă iubeşti cîtuşi de puţin ? Ce însemn eu pentru tine ? Sînt bolnav – tu taci. Casa mi-e distrusă – tu n-ai un cuvînt de spus. Lumea nu e a celor care tac, care prin tăcerea lor mint şi fură şi-şi bat joc

de dragoste şi fac din tatăl lor un bon de masă. Nu crezi că a venit timpul sa om veşti din partea ta? Sau doreşti să nu mai vreau să aud ceva despre tine ?”
Ceea ce l-a rănit mai mult a fost constatarea crudă că Charmian, la vîrsta de patruzeci şi trei de ani, era încă un copil, că avea preocupări puerile. Vecinii povestesc că ,,ea vorbea la nesfîrşit despre lucruri copilăreşti ori lipsite de importanţă, despre bijuterii, despre îmbrăcămintea ei antică, despre pălărioare. Voia să fie veşnic feminină, să facă mereu uz de şiretlicuri şi de farmecul femeiesc”.
Jack suferea mult văzînd că musafirii încercau să-şi ascundă stînjenirea cînd ea îşi lua aere de fecioară şi cînd se arăta sfioasă, tînără şi frumoasă, cînd apărea îmbrăcată în costume roşii, ciudate, acoperite de bijuterii, cu volănaşe la pălărioară ca îri secolul trecut. Sora ei vitregă povesteşte că Charmian, cînd era mică, avea obiceiul să-şi scoată capul de după un colţ, să se strîmbe sau să zică ceva provocator, apoi să fugă, aşteptînd să fie urmărită. Continua şi acum să se poarte astfel. Într-o seară, cînd Jack şedea cu Eliza la masa din sufragerie, bătîndu-şi capul cum să iasă la liman cu datoriile, Charmian a dat buzna înăuntru, drapată într-o bucată de catifea necroită, şi a strigat, plim-bîndu-se ţanţoşă : ,,Uite, dragă, ce costum splendid o să-mi fac I Am cumpărat două suluri”.
Cînd a plecat, în urma ei s-a lăsat tăcere grea, apăsătoare, apoi Jack s-a întors spre Eliza şi i-a spus :
,,E copilul nostru mic. Să avem grijă de ea”.
Dacă ar fi pornit din nou într-o călătorie prin Oceanul Pacific ori cu trăsura cu patru cai, ori în orice altă aventură, Charmian ar fi fost tovarăşul ideal. Acum însă trăia acasă, era obosit şi nemulţumit, voia să aibă alături

o femeie matură, pe care ,,să se poată bizui” în lumea de oameni maturi ce-l înconjura. Dorea o nevastă cu care să împartă patul, pe care s-o atingă cu mîna cînd se deştepta neliniştit, în puterea nopţii.
Deşi trăia printre prieteni şi rude, deşi avea nenumăraţi admiratori, se simţea grozav de singur. Suferea cum numai un om care începuse de jos lupta, ca el, poate să sufere – şi suferea pentru carnea şi sîngele lui, pentru fiul de al cărui umăr puternic şi credincios să se sprijine la anii bătrîneţii, care să-i ducă mai departe numele şi tradiţia.
Deşi îi arsese Vizuina şi recolta, în cursul secetei din vară, anul 1913 s-a dovedit cel mai prosper ; în 1913 a atins apogeul carierei sale. Revistele i-au publicat patru romane în foileton ; printre ele era şi Plaga roşie 1, o poveste despre reîntoarcerea omenirii la starea de primitivitate în urma unei molime care a distrus civilizaţia. în volum i-au apărut : Născut noaptea, o culegere de povestiri mişcătoare, printre care : Mexicanul, Să omori un om, Cînd lumea era la început, apoi, Un monstru fără pereche, roman premiat, inspirat după un subiect trimis de Sinclair Lewis ; apoi, la şaizeci de zile unul după altul, celo două mari romane John Berleycorn şi Valea Lunii. După acest record de creaţie, lumea literară nu-l mai vedea ca om, ci ca forţă a naturii.
Soarta, care uneori îi dădea lovituri zguduitoare, ţinea acum cu el. Spre sfîrşitul anului, terminînd Revolta de pe Elsinore şi avînd nevoie de o idee care să-l învioreze, s-a întîmplat că un prieten, Ed. Morrell, a scăpat de la San Quentin. După ce petrecuse cinci ani singur într-o celulă, Moirell a fost scos şi numit supraveghetor de închisoare. De mulţi ani încerca Jack să obţină graţierea lui ; cînd a

reuşit, i-a telegrafiat : „Felicitări şi fii binevenit acasă”. Cei doi bărbaţi s-au întîlnit în restaurantul Saddle Rock din Oakland, unde au întărit prietenia începută prin corespondenţă, căci de multe ori se împrietenise Jack aşa. Morrell şi-a petrecut mult timp la Ferma frumuseţii, hrănind curiozitatea lui Jack în materie de criminologie şi penologie, subiecte despre care profesorul Chaney scrisese cu iscusinţă înainte chiar de naşterea lui Jack.

400

Nu după mult a început al optulea şi ultimul roman mare al său, Rătăcitor printre stele1, cu puternic conţinut emoţional cînd descrie suferinţele oamenilor închişi în celule, duios cînd zugrăveşte prietenia dintre deţinuţii aceleiaşi celule neaerisite, îndrăzneţ în imagini cînd înfăţişează aventurile lor trecute, proiectate pe fundalul timpului. Rătăcitor printre stele este o măreaţă realizare literară datorită desăvîrşirii în care apar chemarea morţii, elementul de suspensie, lirismul muzical al scrierii, profunda simpatie umană.

Munca îi folosea ca un medicament, scrisul îi aducea atîta satisfacţie, încît lăsa departe în urmă suferinţele fizice şi mentale. Ca în primele zile petrecute la Piedmont, citea cu plăcere invitaţilor fiecare capitol nou pe care-l termina. Unui băiat care dorea să fie încurajat îi scria :

„Am cunoscut necazurile plictiselii atît la şai-sprezece, cît şi la douăzeci de ani ; la fel m-am simţit sătul şi blazat şi peste măsură de plictisit la douăzeci şi cinci şi treizeci de ani. Dar uite că tot trăiesc, mă îngraş şi rîd straşnic în orele mele de răgaz”. Morrell povesteşte despre această perioadă : „Orice spunea şi făcea, te captiva cu bunătatea lui. Putea să-ţi spună vorbele cele mai aspre sau supărătoare, putea să te jignească în

adîncul sentimentelor şi totuşi să te simţi bine... fiindcă îţi dădeai seama că vorbele lui nu pornesc din răutate. A fost unul din oamenii de caracter ai timpului său".
Fiind om cu o îndelungată şi strălucită carieră, trebuia să-şi consacre o bună parte din timp acţiunilor pentru susţinerea şi apărarea intereselor sale proprii. I-a dat lui Hobart Bosworth, actorul, dreptul de a-i ecraniza romanele, în schimbul unei părţi din profit. Abia a început Bosworth să lucreze, că alte companii cinematografice i-au furat povestirile şi au turnat filme după ele. Două versiuni după Lup Larsen se jucau în două teatre aflate peste drum unul de celălalt. Dreptul de autor nu era pe atunci reglementat ; mai mult, existau decizii care stabileau că o revistă, dacă a cumpărat de la autor dreptul de a pu-
1 The Star Rover, (n.t.)

blica în serie vreo lucrare, dobîndea automat toate drepturile asupra materialului. Aşa a aliat Jack că toate romanele care-i apăruseră în reviste aparţineau mai degrabă acestora decît lui şi că societăţile cinematografice cumpăraseră aceste drepturi de la reviste pe sume de nimic.
S-a alăturat atunci lui Arthur Train şi a intrat ca membru în Liga autorilor, de curînd întemeiată, care lupta pentru revizuirea legislaţiei publicitare ; liga cerea ca autorul care vinde un text unei reviste să-şi păstreze dreptul asupra lui. Şi-a consumat energie şi posibilităţi în acest război juridic, care a durat cîţiva ani ; a călătorit la New York şi la Hollywood, a angajat avocaţi, a pledat procese, a trimis sute de scrisori pasionate şi telegrame. Dacă această bătălie lungă şi complicată a purtat-o în contul

operelor literare pe care ar fi putut să le creeze, a ajutat în acelaşi timp viitoarele generaţii de scriitori americani să se bucure în întregime de munca lor.
În mai 1914, puţin timp după ce isprăvise Rătăcitor printre stele, guvernul Statelor Unite a intervenit în revoluţia din Mexic, trimiţînd vase şi trupe care să ocupe Vera Cruz. Din ziua cînd fusese împiedicat să scrie despre războiul ruso-japonez, în 1904, Jack a căutat mereu prilejul să se răzbune. Cum revista Collier's îi oferea o mie o sută de dolari pe săptămînă şi cheltuielile de întreţinere, a plecat la Galveston în douăzeci şi patru de ore şi de acolo s-a îmbarcat pentru Vera Cruz.
Dar nici acum n-a izbutit să scrie despre război... de data asta fiindcă nu exista război. Neavînd intenţia să cucerească Mexicul şi să înfiinţeze un protectorat, Statele Unite s-au mulţumit să facă o demonstraţie militară la Vera Cruz. încă o dată a trimis articole tari : Războiul, joc singeros 1 şi Armata mexicană 2 / a descris cum armata Statelor Unite curăţa murdăria de la Vera Cruz, cum atacau revoluţionarii societăţile petroliere străine la Tampico. Timp de

aproape două luni de zile a trimis ştiri, dar nu s-a putut întoarce din Mexic cu altceva decît cu o dezin-terie gravă, cu amintirea zilei cînd i-a curăţat la zaruri pe ceilalţi corespondenţi de presă şi pe ambasadorii Franţei şi Spaniei şi cu material pentru o serie de schiţe despre Mexic, ţară care i-a plăcut mult. Cînd directorul revistei Cosmopolitan şi-a exprimat interesul, i-a prezentat subiectele schiţelor şi s-a pus pe treabă.
S-a întors la Glen Ellen stors de vlagă şi palid, bolnav încă de dezinterie. A căutat să-şi recîştige puterile plecînd cu

Roamer într-o croazieră de cîteva săptămîni prin golful San Francisco. Se înzdrăvenea încet, cu greutate. Cînd directorul revistei Cosmopolitan şi-a schimbat părerea despre proiectata serie de schiţe, stabilind că publicul american se plictisise de Mexic, Jack a lăsat baltă lucrul şi n-a mai scris un cuvinţel. în vremea cînd îi plăcea să se războiască şi-ar fi scris povestirile despre Mexic şi i-ar fi convins pe directori să le accepte. Dacă schiţele plănuite vor fi fost de aceeaşi valoare cu singura terminata, intitulată Mexicanul, atunci s-a lipsit pe sine şi a lipsit lumea de un volum superb.

Boala îl ataca mereu mai crîncen. Tot mai des îl apucau crizele pe care Cloudesley Johns le numea „perioadele de depresiune mintală, cînd splendida lui dorinţă de viaţă aproape îl părăsea". Ciclul începea să se accelereze. Îi venea din ce în ce mai greu să-şi scrie cele o mie de cuvinte zilnice... Totuşi, în toamna lui 1914, şi-a informat editorii că a început un nou roman care avea să fie cel mai mare şi mai puternic din cîte a scris pînă atunci, ,,de un gen cum n-a mai cunoscut toată istoria literară a lumii. Un trio tare într-o situaţie tare. Cînd mă gîndesc la el, sînt dispus să cred că înglobează munca întregii mele vieţi de scriitor. Va fi deosebit de proaspăt şi cu totul altfel decît orice am dat pînă acum".

Pornind la drum cu atîta convingere şi entuziasm —■ deşi în oboseala şi disperarea lui poate că încercase doar să-şi stimuleze propriul interes, ca şi pe cel al editorilor – a început să scrie romanul

Doamna mică din casa marc *, Era un roman agricol, avind la bază ideile lui despre ferma-model şi despre regenerarea agriculturii californiene •, intriga se des-

făşura în interiorul unui triunghi amoros, descris cu toate înfloriturile sentimentale şi hiperbolice ale secolului al nouăsprezecelea ; cartea este atît de artificială, silită şi exagerată, încît cititorul rămîne uimii şi nu înţelege cum au putut să iasă din capul lui Jack London gînduri atît de false.

Numai cu cîteva luni înainte predase Rătăcitor printre stele şi schiţe de primul rang, ca În salonul celor cărora le curg bale 2, a cărei acţiune se petrece într-un azil de nebuni vecin cu Hill Ranch, şi La sud de barieră3, o povestire proletară, viguroasă şi convingătoare.

încrederea în sine nu-i pierise, puterea de concentrare şi disciplina nu-l lăsaseră, zelul creator nu-l părăsise, dar locomotiva cu aburi care fusese creierul lui Jack London începea să se învechească, să se strice, după ce dăduse la iveală patruzeci şi una de cărţi în paisprezece ani.

A încercat din nou să cîştige dragostea lui Joan, deşi cu un an mai înainte fata îl jignise adînc. Joan, acum elevă de liceu, i-a trimis o piesă scrisă de ea, care i-a plăcut atît de mult de parcă o scrisese el însuşi.

„îmi place grozav şi abia îmi vine să cred că sînt tatăl unei fetiţe atît de mari, care a putut scrie o astfel de piesă."

Timp de cîteva luni după aceea pomenea cu mîn-drie în toate scrisorile de afaceri şi particulare că e tatăl unei fete care tocmai a intrat la liceu.

Şi-a făcut apoi o socoteală şi s-a dus la Piedmont, unde şi-a înfăţişat planurile lui Bessie. Dacă ea va da voie fetiţelor să-l viziteze la fermă, să se deprindă iar cu tatăl lor, să îndrăgească ferma şi să călărească alături de el pe întinsul ei, îşi va schimba testamen-

1 The Little Lady of the Big House, (n.t.) 1 Told în the Drooling Ward, (n.t.l

tul prin care lăsa totul lui Charmian şi le va face pe cele două fetiţe legatare universale. îi va construi lui Bessie o casă într-un colţ ferit al fermei, unde să stea cu fetele. Să fie sigură că Charmian nu o va deranja... Va face tot ce-i va cere ea, tot, numai să-l lase să-şi ia fetiţele înapoi. Dar Bessie nu s-a lăsat convinsă.

Cîteva zile după aceea i-a scris direct Joanei.

,,Să ştii, Joan, că la vîrsta ta, propunerea ce-ţi fac e foarte importantă şi s-ar putea ca, luînd o hotărîre în privinţa ei, să comiţi o greşeală şi să hotărăşti să rămîi un om mărunt, într-o lume măruntă. Vei greşi dacă vei asculta de mama ta, care e un om mărunt, aşezat într-un loc mic şi într-o mică parte a lumii şi care, din gelozia ei femeiască faţă de o altă femeie, îţi sacrifică viitorul. Îţi ofer lucrurile mari ale lumii, lucrurile mari pentru care trăiesc oamenii mari, pe care toţi doresc să le cunoască, la care se gîndesc toţi şi pe care toţi ar vrea să le făp-tuiască."

I-a mai trimis şi alte scrisori, dar mult timp Joan n-a răspuns nimic. Pînă la urmă, la insistenţele lui, i-a răspuns în cîteva cuvinte, spunîndu-i că e foarte mulţumită acolo unde stă, că nu doreşte nici o schimbare, că va rămîne totdeauna alături de Bessie, că era indignată de părerile lui în privinţa mamei ei pe care o iubea şi lîngă care se simţea bine. Il mai ruga să accepte ca asta să fie ultima din scrisorile groaznice pe care o silea să le scrie – o scrisoare prin care îşi lua de fapt adio.

Cînd Charmian a încercat să-l despartă de „vagabonzii filozofi" cărora el le dădea mereu adăpost la fermă, i-a răspuns cu sete :

„îmi face mai multă plăcere să stau un ceas de vorbă cu Strawn-Hamilton decît cu toţi italienii pu-turoşi pe care i-

am avut aici. Strawn-Hamilton îşi plăteşte mîncarea. Pe Dumnezeul meu, italienii niciodată n-au făcut-o. Şi te rog nu uita că ferma este problema mea. Toţi cei care au muncit aici m-au făcut să pierd de o mie de ori mai mult decît am pierdut dînd vagabonzilor să mănînce de cîteva ori şi să doarmă. Le-am dat din inimă cîteva mărunţişuri,

fără maro preţ. Şi inima îmi bate acum pentru putini oameni. Să termin şi cu ăştia ?”

Charmian devenise posomorită şi prost dispusă, intervenea în administraţia fermei, îi spunea ce copaci să taie şi ce copaci să lase, stingherea desfăşurarea muncilor plîngîndu-se că din pricina insomniei rămîne toată noaptea trează şi că muncitorii care încep munca la şapte n-ar trebui să se apropie de casă pînă la nouă, ca să n-o scoale. Cînd el i-a spus că sînt o mulţime de treburi de făcut, şi-a strîns aşternutul şi s-a dus să se culce în hambar. învins, le-a spus muncitorilor să nu se apropie de casă chiar dacă vor trebui să stea cu mîinile în sîn... Dar într-o dimineaţă a trecut pe cîmp la ora cinci şi a găsit-o în fîn cu un invitat tînăr, aşteptînd răsăritul soarelui.

Criticile pe care i le aducea lui Bessie London erau că nu se îmbrăca bine, că nu era gazdă bună şi că era geloasă. Printr-un joc al soartei a găsit aceleaşi defecte şi la Charmian, care nu încerca nici măcar să fie gazdă, ori să îngrijească de casă ; servitorii japonezi făceau totul, şi ea nu era decît un musafir în plus. Oaspeţii erau conduşi la camerele lor fie de Jack, fie de Nakata ; o invitată povesteşte cît de stînjenit se simţea Jack fiindcă Charmian nu se deranja pentru noii-sosiţi, că trebuia el să le arate femeilor pînă şi locul toaletei. Bessie n-a dat atenţie femeilor pînă cînd acestea nu i-au sărit în cîrcă, dar

Charmian era geloasă pe orice femeie. Rareori avea voie Jack să plece undeva fără ea ; cînd erau în vizită, Charmian îi făcea o figură pe care ceilalţi o numeau „retezatul unghiilor”. Dacă Jack vorbea cu o femeie chiar numai despre viitoarele alegeri, ea intervenea în cel mult două minute şi le întrerupea convorbirea cu un monolog interminabil.

O dată, secretarul lui, Jack Byrne, i-a trimis o telegramă la Los Angeles, prin care-l informa printre altele că o femeie, pe care Jack o cunoştea de mulţi ani şi cu a cărei familie era în bune relaţii, dorea să-l vadă. Charmian i-a spus lui Byrne să şteargă partea asta din telegramă fiindcă are să-i scrie ea lui Jack şi are să-l înştiinţeze. Dar nu l-a înştiinţat.

Chiar dacă ar fi muncit ea însăşi pe brînci, nu i-ar fi dat voie să-şi ia ca secretară o femeie.

,,N-am să las pe nici una să-mi intre în casă, zicea ea, nu-mi iau mîna de pe el.”

Numai cînd mama lui Johnny Miller a murit şi cînd cel de-al doilea bărbat al ei, Jack Byrne, a rămas fără slujbă, i-a îngăduit lui Jack să-şi ia un secretar de care avea atîta nevoie.

O dată a primit din New York o telegramă : „Jack îşi petrece toată vremea cu o femeie care stă la hotelul Van Cortlandt, pe strada 48. O amică”. Se simţea nefericit şi neliniştit, de aceea avea legături cu alte femei. Cu ani în urmă îi scrisese : ,,Să-ţi povestesc o mică întîmplare ca să vezi cu cîtă uşurinţă dau drumul patimei din mine”. Şi totuşi promiscuitatea în care trăia părea să rezulte mai degrabă din slăbirea legăturii conjugale decît din natura firii lui. Lui Bessie i-a păstrat credinţă pînă cînd căsătoria

lor s-a destrămat trupeşte. Lui Charmian i-a păstrat credinţă nouă ani, pînă cînd căsătoria lor s-a destrămat spiritualiceşte.
Băuse şi pînă atunci din cînd în cînd, ca să-şi în-frîngă depresiunile ciclice, dar băuse mai mult de dragul prietenilor, al destinderii. Acum a început să bea vîrtos nu de dragul distracţiilor, ci ca să-şi uşureze chinul. Pînă atunci nu băuse la fermă, acum bea şi acolo. îşi înhăma caii şi se ducea la Santa Rosa, nu numai o după-amiază, ci de trei-patru ori pe săptămînă. Ira Pyle povesteşte că nu mai discuta de dragul discuţiei se mînia, bătea cu pumnul în bar, îşi arăta dezgustul pentru oamenii închinaţi interesului, nu logicei. Afară de beţiile crîncene pe care le făcuse ca pirat de stridii, altele nu i se mai cunosc pînă la epoca aceea ; avusese puterea să ia paharul sau să-l lase neatins ; cu un an în urmă, ocolind pe la Capul Horn cu vaporul, la întoarcerea dintr-o că-lătorie în Est, a luat pe bord la Baltimore o mie de cărţi şi de broşuri pe care dorea să le citească şi patruzeci de sticle cu whisky.

„Cînd voi debarca la Seattle, ori voi fi citit toate cele o mie de cărţi, ori voi fi băut cele patruzeci de sticle de whisky.”
Cînd a coborît de pe vapor răsfoise toate cărţile, iar whiskyul rămăsese neatins.
Acum lucrurile se schimbaseră •, îi trebuia rachiu ca să-şi omoare timpul, ca să-i treacă de urît. Boala îl făcea să bea, băutura îl îmbolnăvea. Oboseala psihică şi depresiunea îl împingeau spre băutură, băutura îl obosea şi-l deprima. Nu se mai simţea bine, nu mai era tînăr, nu mai era nici proaspăt, nici fericit, nu mai putea nici să muncească din răsputeri, nici să se împotrivească sticlei

zilnice de whisky, înainte, lumea îl vedea bînd, acum îl vedea băut.
Prietenii şi asociaţii în afaceri îl dezamăgeau din ce în ce mai mult. Doi prieteni, care-i gustaseră mustul, i-au propus să se asocieze şi să i-l vîndă pe piaţă. Ei puneau banii, Jack numele şi marfa. Nu după mult au ajuns la judecată, căci ei pretindeau treizeci şi una de mii de dolari. După ce a plătit trei mii cinci sute de dolari ca să-şi recapete dreptul la Lup Larsen, după ce a dat companiilor cinematografice schiţele cele mai bune, a fost informat de producători că nu avea nimic de încasat. A cumpărat jumătate dintr-o mină de aur din Arizona, dar niciodată n-a izbutit să afle unde era situată. A mai cumpărat un pachet de acţiuni ale companiei Oakland Fidelity and Mortgage pentru care s-a judecat doi ani. Ajunsese să-l supere orice „zburătoare, o ţandăra căzută pe masă, un bilet de loterie”.
Cea mai amară lovitură i-a dat-o Ninetta şi Edward Payne, la întreţinerea cărora încă mai contribuia. Cei doi au stîrnit vecinii să semneze o petiţie prin care îi cereau să nu se mai folosească de apa unui al doilea lac de acumulare pe care şi-l construise pe pămîntul lui, spre deal, ca să se apere de pieile infernale ; vecinii susţineau că ia apa rîului care curgea pe lîngă casele lor. Dar vecinii care se temeau într-adevăr că vor rămîne fără apă erau puţini şi atunci Ninetta şi Edward Payne au mers siu

guri mai departe şi i-au intentat acţiune judecătorească.
A aflat că unii din prietenii pe care îi împrumuta mereu cu bani spuneau despre el că dădea banii prea uşor şi că ar fi nişte proşti dacă nu l-ar ajuta să şi-i cheltuiască. Chiar George Sterling, pe care îl ajuta fiindcă ştia că era la

pămînt şi căruia tocmai îi trimisese o sută de dolari pentru un subiect nesolicitat, îl critica fiindcă ,,îi scrisese lui Hearst pentru bani", înainte cîştiga mai uşor şi se bucura mai mult de cîştig. Acceptase avariţia, trîndăvia şi ipocrizia altora cu resemnarea omului care cunoaşte cea mai urîtă faţă a vieţii, dar o trece cu vederea. Fiind din ce în ce mai bolnav şi mai neputincios, se gîndea cu amărăciune la generozitatea de care făcuse atîta risipă cînd îşi bătea capul cum să-i ajute pe cei care abuzau de el.

în februarie 1915, spre sfîrşitul unui anotimp mo-horît şi rece, a plecat în Hawai cu Charmian, ca să scape de iarnă. Acolo, la lumina fierbinte a soarelui, înotînd şi călărind în fiecare zi, s-a înzdrăvenit şi a început un nou roman, Jerry din insule; punea în el ultimele resturi ale spiritului său de altădată.

,,Vă asigur că Jerry este un roman nou, cu totul diferit de tot ce s-a scris pînă acum în acest domeniu, nu numai în ceea ce priveşte povestirile despre cîini, dar în general faţă de întreaga literatură. Va fi un subiect proaspăt, vioi, nou, despre psihologia cîinilor, care va încălzi inimile iubitorilor de cîini şi minţile psihologilor."

Jerry din insule este o povestire plăcută despre aventurile unui cîine în Noile Hebride. Şedea îmbrăcat într-un chimono larg, la masa de lucru de pe veranda care dădea spre laguna cu palmieri, dar mintea lui călătorea în trecut, spre Alaska cea acoperită de zăpezi, spre Buck din Chemarea strămoşilor, cîinele care l-a trimis în goană spre faimă. Îi plăcea să se gîndească la cîini şi să scrie despre ei, căci erau animale credincioase.

Pînă în vară terminase Jerry din insule şi s-a întors la Glen Ellen. S-a dus la Crîngul boemilor, care

ţinea de Clubul boemilor, şi s-a întîlnit cu mulţi prieteni artişti, a vorbit pentru socialism şi împotriva defetismului, a înotat în rîu şi a băut crîncen. Apoi a venit cu Sterling, Martinez şi alţi cîţiva înapoi la fermă şi a continuat beţia. Uremia i se transformase în boală acută, dar nu voia să renunţe la băutură, nici să se trateze. Lucra numai la scenariul unui film : Inimile celor trei, pentru al cărui conţinut lipsit de sens Cosmopolitan îi oferise douăzeci şi cinci de mii de dolari. Fericit că avea prilejul să scape de gîn-durile serioase, îşi scria cele o mie de cuvinte zilnice într-o oră şi jumătate.

Tot îi mai plăcea să rîdă, însă veselia lui sporadică era silită. Finn Frolich spune : „Nu mai făcea lucrurile cu bucuria obişnuită, nu se mai lua la luptă, nu se mai hîrjonea, nu se mai ducea călare în munţi. Strălucirea din ochi îi pierise”.

Nu mai discuta ca să afle lucruri noi, nu mai schimba cuvinte de spirit. Cerea să i se dea dreptate, căuta rîcă. George Sterling l-a avertizat pe Upton Sinclair să nu vină la Ferma frumuseţii fiindcă Jack se schimbase.

Nu mai avea răgaz pentru altceva şi nu mai găsea plăcere decît în lucrul la fermă. Deşi mulţi din cei ce lucrau pentru el îl dezgustau, nu şi-a pierdut niciodată încrederea în pămînt.

„Sînt un fermier din soiul celor care, după ce consultă sute de cărţi ca să afle o valoare economică, se întorc la pămînt, fiindcă pămîntul e sursa şi temeiul tuturor valorilor economice.”

îşi desţelenea mai departe cîmpurile, semăna alte cereale, îşi dezvolta sistemul de irigaţie, clădea noi grajduri pentru animale. Îi scria următoarele lui Joe King,

pentru a cărui eliberare plătise cu şase ani în urmă şi pe care încerca să-l scoată de la San Quentin :
„Am ridicat o construcţie pentru porci în faţa căreia orice american interesat în creşterea porcilor s-ar opri ca s-o admire. Nu s-a mai clădit ceva asemănător pînă acum. Mă costă trei mii de dolari, dar va ieftini cu douăsprezece la sută munca. Nu-mi aduc

la fermă decît. porci de rasă. Mă gîndesc să-mi construiesc un abator şi un depozit frigorific".
Nu exagera în privinţa Palatului porcilor, cum fusese botezată noua construcţie. Avea compartimente separate pentru fiecare familie de porci, atît la interior cît şi la exterior ; fiecare compartiment avea două robinete pentru apă curgătoare. Forni îl construise în formă de cerc perfect ; la mijloc era o casă de piatră în care se depozita nutreţul. A plănuit cu Forni să facă şi un grajd de vite, tot circular şi tot de piatră. I-a scris directorului revistei Cosmopolitan :
„Te rog nu uita că ferma mi-e scumpă ca lumina ochilor. Muncesc pentru roadele pe care le voi avea şi în cîteva zile roadele astea îşi vor găsi locul în registre".
în mintea lui lua fiinţă o idee nouă, extinderea fermei-model. Va înjgheba o comunitate rurală aleasă. Va concedia muncitorii necorespunzători şi va rămîne doar cu cei integri, care iubesc pămîntul. Va construi cîte o vilă pentru fiecare ; va deschide un magazin universal pentru ei, în care mărfurile se vor vinde la preţul de cost ; va înfiinţa o şcoală pentru copiii muncitorilor. Numărul de familii pe care le va include în comunitatea model va depinde numai de capacitatea de producţie a pămîntului.

„Cea mai scumpă speranţă a vieţii mele este ca în următorii şase-şapte ani să fiu în stare s-o scot la capăt cu ferma.”
Nu urmărea să cîştige, nici să-şi acopere cheltuielile de un sfert de milion de dolari, dorea numai s-o scoată la capăt, să înjghebeze o adevărată comunitate de muncitori, apropiaţi prin dragostea lor de pămînt.
Nenorocirea i-a zdrobit planurile chiar de la început. Deşi ceruse sfat de la secţia agricolă a Universităţii din California cu privire la crescătoria de porci, toţi porcii s-au îmbolnăvit de pneumonie fiindcă dormeau pe pardoseala de piatră. I-a murit întreaga turmă. Taurul cu coarne scurte, premiat la expoziţie, stîlpul de susţinere al turmei, a alunecat

în grajd, a înfipt un corn în pămînt, a căzut peste el şi şi-a rupt gîtul. Turma caprelor de Angora a pierit răpusă de boală. Armăsarul de rasă, care cîştigase mai multe premii şi pe care-l iubea ca pe un om, a fost găsit mort pe cîmp. S-a dovedit că greşise alcă-tuindu-şi o herghelie de cai de rasă, fiindcă din cauza părului de pe picioare nu puteau fi ţinuţi curaţi şi gata de muncă în cursul lunilor de iarnă. Caii grei de povară s-au dovedit de asemenea nefolositori ; a trebuit să schimbe carele cu căruţe uşoare, care să poată fi trase de cai mai uşori şi de tractoare. Cei o sută patruzeci de mii de eucalipţi care trebuiau să crească singuri şi să-i aducă o avere după douăzeci de ani n-au fost buni decît pentru foc, fiindcă fructele lor nu se mai cereau pe piaţă.
Era zdrobit, ştia că era zdrobit, dar nu voia s-o re-cunoască. Dacă cineva ar fi venit şi i-ar fi spus : ,,Jack, ferma e falimentară, dacă te gîndeşti un pic la tine

trebuie s-o părăseşti”, ar fi urlat, aşa cum a urlat cînd l-au îndemnat să renunţe la Snark : „Nu pot să renunţ !” Avînd nevoie de bani ca să-şi ţie ferma pe picioare, şi-a mărit numărul de cuvinte zilnice. Scrisul, care pînă atunci fusese pentru el ca sîngele în vine şi ca aerul în plămîni, era acum otravă.

„Singura pricină pentru care scriu este că trebuie. Dacă n-ar trebui, n-aş scrie nici un rînd.”

Dar nu era singurul pe care scrisul îl plictisea. Critica şi publicul erau de asemenea plictisiţi, năuciţi de pletoră. Cînd a terminat Inimile celor trei, a scris :

„Lucrarea asta e o celebrare. Prin apariţia ei îmi serbez a patruzecea aniversare a naşterii, a cinci-zecea carte, al şaisprezecelea an de cînd scriu”.

Cîteva zile mai tîrziu mormăia :

„De mult timp n-am mai avut un succes mare de librărie. Sînt cărţile celorlalţi autori mai bune decît ale mele ? S-a plictisit publicul de mine ?”

Valea Lunii a fost ultima lui carte primită favorabil. Deşi Puterea celui puternic1 conţine cele mai bune povestiri proletare ale sale şi reprezintă cea mai izbutită sinteză a variatelor lui scrieri, volumul a trecut ca oricare altă colecţie de povestiri. Unui recenzent, prieten îndepărtat, îi scria : ,,Eşti singurul om din Statele Unite care ai scos un strigăt pentru Rătăcitor printre stele. Ceilalţi recenzenţi au spus că volumul are acelaşi conţinut sîngeros cu care s-au obişnuit, aceleaşi subiecte primitive pentru masculi^ bune doar pentru degeneraţi. Dacă povestirile mele sînt sălbatice, atunci şi viaţa e sălbatică. Eu cred că viaţa e viguroasă, nu sălbatică, şi încerc să-mi scriu povestirile într-un stil viguros, în măsura în care viaţa e viguroasă...”

Avea un contract pe cinci ani cu Cosmopolitan pentru două romane pe an, dar gigantul era acum atît de vlăguit, că secretarul lui, Byrne, scria precum urmează unui om care dorea să colaboreze cu Jack la o idee nouă : ,,Felul muncii pe care trebuie s-o facă este indicat de editori – şi e legat de ei'prin-tr-un contract pe mai mulţi ani”.
La vîrsta de douăzeci şi patru de ani a înviorat lumea revistelor, şi-a impus legile lui. Acum răspundea astfel unui aspirant la titlul de autor : „Dacă yjei să scrii pentru reviste, atunci trebuie să scrii ceea ce vor ele. Au un joc al lor şi dacă vrei să scrii trebuie să joci aşa cum vor ele”.
Nu mai avea tăria să lupte. Unei profesoare de liceu dintr-un mic oraş californian, care-i ceruse ajutor împotriva politicienilor corupţi, îi răspundea t ,,Au trecut mulţi ani de cînd am sărit la luptă ca să îndrept legile politice, ca toţi bărbaţii şi toate femeile să aibă parte dreaptă în politică. Mă simt ca un fel de veteran cînd îmi aduc aminte de anii aceia lungi de lupte. Nu sînt chiar un veteran învins, dar nici nu mă aştept ca mîine dimineaţă să fărîm poziţiile inamicului. Sînt veteranul care nu speră nici să vadă sfîrşitul războiului, nici nu prevede data sfîrşitului”.

Altui prieten, care-i cerea să se alăture unui atac colectiv împotriva religiei, îi scria că „lupta împotriva religiei pare demodată şi măruntă, o luptă uitată de toţi, căci se poartă într-un colt tainic al lumii. Cred că te războieşti cu un duşman înfrînt gata, din punct de vedere intelectual”.
Măriei Austin, care i se plîngea că cele mai bune scrieri ale ei n-au fost înţelese, îi răspundea obosit :

„Cele mai mari eforturi pe care le-am făcut cu inima şi cu mintea n-au avut trecere mai la nimeni în lumea celor ce citesc şi nu mă mai frămînt cu problema asta. Merg înainte mulţumit că sînt admirat pentru brutalitatea mea sîngeroasă şi pentru un număr de alte cîteva mărunţişuri care nu reprezintă adevărata mea operă. Cei ce stau singuri trebuie să stea singuri. După cît îmi amintesc, profeţii tuturor timpurilor au fost singuri ; oamenii i-au înconjurat numai cînd i-au bătut cu pietre ori i-au ars pe rug".

Se retrăgea în camera lui de lucru ca un urs grizzly în vizuină, ca să-şi lingă rănile. Cînd primea vreo scrisoare de la admiratorii lui, acum jigniţi, supăraţi ori dezamăgiţi de Doamna mică din casa mare —• căci aruncaseră în foc cîteva exemplare ale cărţii cerîndu-i să revină pe pămînt – le răspundea răstit, mînios şi înţepat : „Vă spun în faţă că sînt al dracului de mîndru de Doamna mică".

Nimeni nu ştia, afară de Eliza, cît îl chinuia teama că-şi pierde minţile. Creierul lui era prea obosit de muncă, de creaţie, şi totuşi trebuia să scrie în fiecare zi. Se temea că-i plesneşte capul de atîta solicitare – şi teama i se mărea la gîndul că nici mamă-sa nu era sănătoasă la minte. Mereu o ruga pe Eliza : „Dacă înnebunesc, făgăduieşte-mi că nu mă duci la azil. Făgăduieşte-mi !" Dar nici Eliza nu izbutea să-i risipească temerile. De fiecare dată trebuia să-l asigure că n-avea să-l interneze la azil, că va avea grijă de el.

Nu mai nutrea decît o singură speranţă: că va găsi o femeie matură, o femeie adevărată care să-l iubească şi pe care s-o poată iubi, care să-i dăruiască un fiu. Ştia că de la Charmian nu va avea nici-

odată copilul pe care şi-l dorea cu atîta foc. Era aşa de supărat că va muri fără să aibă un băiat, el care crease atîtea fiinţe omeneşti pe hîrtie, încît îşi jurase că „va avea un fiu fără să-i pese cum îl va avea. Va căuta o femeie care să-i dea un băiat şi o va aduce la fermă". A găsit fără îndoială femeia pe care o căuta, care l-a iubit şi pe care a iubit-o. Dar niciodată nu şi-a dus planul pînă la capăt. Nu putea s-o jignească pe Charmian. Era bun cu ea, aşa cum eşti bun cu un copil, cînd îi dăruia vreo carte o însoţea de o dedicaţie frumoasă... fiindcă trăise ani împreună cu ea şi-i era recunoscător.

Charmian era prost dispusă ; ştia că nu-i mai era credincios, că era în mare primejdie să-l piardă. Zvonuri de divorţ circulau în Oakland. Suferea neîncetat de insomnie şi spunea tuturor celor de la fermă că abia după moartea lui Jack vă putea dormi şi ea o noapte.

El îşi dădea seama de dilemă. Chinuit de atîtea necazuri, bea fără încetare. Scrisul lui devenise un palid reflex al unui organism odinioară dinamic. în 1915, afară de Doamna mică din casa mare, n-a publicat decît o singură schiţă, pe care a scris-o cu un an în urmă. La 1 decembrie 1914 scria :

„Ieri am terminat ultimul meu roman, Doamna mică din casa mare ; mîine încep următorul, pe care mă gîndesc să-l intitulez : Cutia fără capac.

Cartea n-a fost însă scrisă niciodată, iar schiţa Biroul crimelor a rămas neterminată.

în ianuarie 1916, sperînd că soarele o să-l vindece iar de boală, a plecat cu Charmian în Hawai. La începutul carierei strigase din toate puterile : „Socialismul e lucrul cel mai de seamă din lume". Cu o lună înainte îşi începea scrisorile cu „Dragă tovarăşe" şi le încheia cu „al dumitale

pentru Revoluţie”. Nu de mult scrisese o prefaţă la antologia lui Upton Sinclair : Strigăt după dreptate î1 un act de acuzare împotriva „nedreptăţilor, cruzimii şi suferinţelor” care există în lume. Trădarea prietenilor şi nepăsarea unor

1 The Cry for Justice, (n.t.)

muncitori nu i-a zdruncinat credinţa în statul socialist. Mai mult ca niciodată credea în filozofia economică şi în logica umanitară a socialismului. Dar era mîhnit că omenirea întîrzia atît să-şi sfărîme cătuşele. Şedea în salon şi scria : „Am renunţat la partidul socialist pentru că-i lipseşte puterea de şoc şi de luptă, pentru că nu desfăşoară mai mult posibilităţile luptei de clasă. Am fost la început membru al vechiului partid socialist al muncii, revoluţionar şi luptător. Sînt hîrşit în lupta de clasă – şi cred că prin luptă, prin dîrzenie, prin atitudine fermă în faţa duşmanului, clasa muncitoare se va emancipa singură. Cum istoria socialismului din Statele Unite a fost plină în ultimii ani de acţiuni împăciuitoriste, simt că mintea mea nu mai admite să-mi păstrez calitatea de membru. De aici, renunţarea mea”.

Făcuse mult pentru Cauză, şi Cauza făcuse mult pentru el. Nu avea importanţă că s-a retras ca să se orienteze mai mult spre stînga ; prin retragerea sa, după cincisprezece ani de activitate intensă, a dat partidului o lovitură serioasă şi lui însuşi o lovitură de moarte. În Martin Eden Brissenden îl prevenea pe Martin că ar face mai bine să se lege de socialişti, căci altfel, cînd va veni ziua izbînzii, nu va mai avea de ce să trăiască. În decembrie 1912 răspundea astfel unui admirator :

„Aşa cum am scris în John Barleycorn, Martin Eden sînt eu. Martin Eden moare fiindcă e individualist, eu trăiesc fiindcă sînt socialist şi am o conştiinţă socialistă”.
De data asta, Hawai nu i-a vindecat nici mintea, nici trupul. A scris Michael, fratele lui Jerry, şi a început să lucreze la un roman despre o fată eura-siană, numită Cherry, pe care nu l-a terminat niciodată. În tot acest timp a băut crîncen, ca să-şi înece nesiguranţa şi nefericirea..., dar ele nu se înecau. Cînd s-a întors la Glen Ellen, prietenii abia l-au mai cunoscut. Eliza spune că nu mai era acelaşi om. Se îngrăşase, încheieturile i se umflaseră, faţa i se buhăise, strălucirea din ochi îi pierise. El, care totdeauna avea înfăţişarea unui băiat, arăta acum cu

mult peste vîrsta lui. Era morocănos, descurajat, mîh-nit. Arar mai invita prieteni la fermă, pentru o masă luată în grabă. Prăbuşit în sine însuşi, dezechilibrat, apărea beat în Oakland şi făcea scene în public.
La puţin timp după înapoiere s-a dus acasă la Bessie, în Piedmont, pentru că şi-a dat seama, în sfîr-şit, că fusese crud, că-şi pierduse copiii numai din vina lui. în schimbul a două mici poliţe de asigurare pentru zestre care deveneau scadente peste cîţiva ani, i-a oferit să-i dubleze pensia alimentară. Bessie a acceptat. Foştii soţi au stat prieteneşte de vorbă şi el i-a spus : „Dacă vreodată o să ai nevoie de mine şi o să fiu la capătul pămîntului, am să viu la tine”. Bessie i-a răspuns : „Nu cred că o să am nevoie de tine, Jack, dar dacă voi avea am să trimit după tine”.
Afară de Eliza mai era o singură fiinţă omenească pe care o iubea şi în care se încredea :

„Nakata, de şase-şapte ani eşti lîngă mine zi şi noapte. Ai trecut cu mine prin toate primejdiile. Am înfruntat împreună furtuna şi moartea. îmi aduc aminte cum ai stat lîngă mine în timpul furtunilor, îmi amintesc de ceasurile de suferinţă cînd tu m-ai îngrijit. îmi aduc aminte de ceasurile vesele cînd am rămas împreună".
Nakata îşi părăsea „stăpînul" şi se apuca să înveţe dentistica la Honolulu. La despărţire i-a spus :
„M-aţi adăpostit şi m-aţi hrănit, aţi stat la căpă-tîiul meu o noapte întreagă cînd m-am intoxicat cu peşte. V-aţi cheltuit din timpul dumneavoastră preţios ca să mă învăţaţi să scriu şi să citesc. M-aţi prezentat invitaţilor şi prietenilor dumneavoastră ca prieten şi ca fiu. M-aţi tratat ca pe fiul dumneavoastră. Apropierea asta o datoresc inimii dumneavoastră mari".
Astfel a găsit Jack în Nakata, servitorul japonez, un fiu şi singura dragoste de fiu pe care a cunos-cut-o. Cînd Eliza i-a spus :
„Jack, tu eşti cel mai singur om din lume. Nu ai avut niciodată ceea ce ţi-a dorit inima", el a întrebat-o :
„De unde dracu' ştii asta ?"

Totdeauna a spus că-şi doreşte o viaţă scurtă şi fericită. A voit să treacă pe firmamentul epocii sale ca o dîră de foc şi să împlînte în minţile tuturor oamenilor imaginea gîndurilor lui. A vrut să ardă puternic şi luminos de teama că-l ajunge moartea înainte de a-şi cheltui ultimul dolar şi de a-şi publica ultima idee. El şi George Sterling au fost totdeauna de acord să nu trăiască asemenea unor cadavre vii ; cînd îşi vor fi îndeplinit misiunea şi îşi vor fi trăit traiul, să dispară singuri.

Mai erau cărţi pe care ar fi vrut să le scrie : romanul Christ, autobiografia Marinarul călăreţ şi o povestire despre vremea cînd planeta se va răci. Cînd era sănătos, nici o carte nu era atît de marc ca să nu o poată scrie ; cele cincizeci de cărţi ale lui n-au fost destul de multe ca să exprime întreaga lui forţă lăuntrică. Dar acum obosise. Cînd trecea pe lîngă şirul de cutii albe din camera de lucru, în care se aflau note pentru multe, foarte multe povestiri, îşi spunea iarăşi în sine că nu mai era un recrut naiv, ci un veteran care ştia că poziţia duşmanului nu va fi cucerită nici în zori, nici într-o sută de zori.
Ajunsese la capătul luptei ; îşi luase partea sa din viaţă ; spusese ce avea de spus îşi cîştigase dreptul la odihnă. Făcuse multe greşeli şi nenumărate nebunii, dar pînă la urmă a avut satisfacţia să înţeleagă că făcuse totul în stil mare. Nu trăise la „modul mărunt”. Venise timpul să lase locul celor tineri care să ducă lupta mai departe. Asemenea boxerilor despre care scrisese, picioarele i se muiaseră, respiraţia i se îngreuiase şi trebuia să se dea la o parte din faţa celor pe care de atîtea ori i-a numit „tinereţea neînfrîntă şi irezistibilă, tinereţea care trebuie să-şi impună voinţa şi care nu va muri niciodată”.
E nostim, se gîndea, cum ajung oamenii cunoscuţi pentru ceea ce nu fac cu adevărat. Criticii îi învinuiau opera de lipsă de spiritualitate, deşi toate scrierile lui erau pătrunse de idei filozofice şi de dragoste faţă de om. Totdeauna scrisese cu două teme, o temă de suprafaţă şi o temă adîncă, de substrat, pe care doar cei puţini o înţelegeau. Cînd plecase ca

reporter în războiul ruso-japonez, în hotelul în care locuia venise un funcţionar şi-i spusese că toată populaţia era

strînsă în piaţa din faţa hotelului ca să-l vadă. S-a simţit grozav de încîntat la gîndul că faima lui ajunsese chiar în Coreea. Dar cînd s-a urcat pe estrada înălţată pentru el, funcţionarul l-a întrebat dacă nu vrea să-şi scoată dantura artificială şi s-o arate. O jumătate de oră a stat acolo scoţîndu-şi dinţii din gură şi vîrîndu-i la loc în aplauzele mulţimii | atunci a avut prima reprezentare a faptului că oamenii rareori ajung iluştri datorită lucrurilor pentru care se străduiesc şi mor.

Unei tinere care i-a cerut s-o încurajeze i-a răspuns :

,,Ca om matur sînt convins că jocul merită miza. Am avut mult noroc în viaţă, am fost mai norocos decît multe sute de milioane de oameni din generaţia mea, şi dacă am suferit mult, am şi trăit mult, am văzut multe şi am simţit multe lucruri care îi sînt refuzate omului de mijloc. Da, într-adevăr, jocul îşi merită miza. Ca probă, toţi prietenii îmi spun că sînt o forţă. Asta înseamnă victoria spirituală".

L-a bucurat mai mult lupta decît victoria. Aruncat de nechibzuinţele mamei sale în braţele celei mai negre sărăcii, s-a luptat singur, neajutorat, să iasă la liman. Profesorul Chaney îi lăsase moştenire o minte viguroasă şi, cu toate că îl făcuse să sufere din cauza naşterii nelegitime, îl înzestrase cu multă putere de luptă. Simţea că profesorul Chaney ar fi fost mîndru de fiul lui.

I se părea că şi lumea îmbătrînea.

„Lumea aventurilor e aproape moartă. Pînă şi porturile exotice şi-au pierdut strălucirea şi au devenit prozaice."

Cu mult timp în urmă spunea :

„Sînt un idealist care cred în realitate şi care, din pricina asta, mă străduiesc să fiu real în tot ceea ce scriu, să-mi ţin picioarele mele şi ale cititorului pe pămînt, în aşa fel

ca oricît de sus ar zbura visele noastre ele să se bazeze pe realitate”.
423
îşi trăise visele şi toate au fost nişte vise mari ; şi acum trebuia să facă faţă realităţii că visele şi viaţa au ajuns la capăt.
înaintea sfîrşitului, organismul lui muribund a dat drumul unei ultime manifestări de forţă. A scris Ca Argus din timpurile străvechi1, una din cele mai izbutite povestiri despre Alaska, şi Prinţesa2, una dintre cele mai bune povestiri despre calea ferată, care ne poartă spre trecut, spre zilele tinereţii lui aventuroase şi sălbatice şi ale primelor succese. I-a dat ordin lui Forni să înceapă lucrul la staulul de piatră circular şi a adus sacii cu ciment necesari. Voia să trimită la San Francisco cel mai bun lapte, cel mai bun unt şi cea mai bună brînză cu iniţialele lui, J. L., astfel ca şi John London să fie mîndru de el. S-a dus cu Eliza la Sacramento, la tîrgul de stat, şi i-a spus că-şi vor îndeplini planurile cu ferma, că ridicase trei garduri şi că nu mai avea decît pe al patrulea să-l ridice ca să se ţină pe picioarele lor. A căutat în trei cataloage şi a cerut de la New York şi din Anglia cîte un exemplar din The Siege oi Ro-cheile, Racial Decay, Conjugal Happiness, The Genius a lui Dreiser, The Congo a lui Stanley şi încă alte şase cărţi despre botanică, despre teoria evoluţionistă, despre plantele Californiei, despre maimuţe şi despre întemeierea New Yorkului de olandezi.
Şi-a făcut planul să plece în Orient, a reţinut locuri pe vapor, dar a contramandat călătoria. S-a gîndit să plece apoi la New York, dar Ninetta Payne i-a intentat procesul pentru dig şi a trebuit să rămînă la Glen Ellen. Aproape toţi erau de părere că avea dreptul să capteze apa. în

ziua înfăţişării a vorbit patru ore, apoi a plecat de la tribunal cu Forni ; acesta povesteşte că Jack era bolnav de uremie şi că avea dureri mari. După cîteva zile i-a invitat la masă pe toţi vecinii care semnaseră acţiunea; toţi l-au asigurat că n-au avut intenţia să ajungă atît de departe,

1 Like Argus of the Ancient Times, (n.t.)

că nu vor da urmare sentinţei pronunţată îmjz)-triva lui.

Marţi 21 noiembrie 1916 a pus totul la punct ca să plece a doua zi la New York, a vorbit liniştit cu Eliza pînă la ora nouă. I-a spus că voia să se oprească la Chicago, să viziteze tîrgul de vite, să cumpere cîteva animale bune şi să le trimită acasă. Eliza a rămas să plece la tîrgul din Pendleton, Oregon, ca să caute boi cu coarnele scurte. I-a mai spus Elizei să pună cîte un acru de pămînt la dispoziţia fiecărei familii de muncitor şi să clădească pe el o casă ; să aleagă locul pentru şcoala comună şi să caute un profesor. Să aleagă de asemenea locul pentru magazinul universal. Avea ambiţia să culeagă de pe pămîntul fermei toate produsele care-i trebuiau, să nu aducă dinafară decît făină şi zahăr.

Au hotărît apoi să se ducă la culcare şi au plecat amîndoi prin holul cel lung spre camera lui de lucru. La despărţire, Eliza l-a asigurat:

,,Pînă te întorci am să termin construcţia magazinului şi a şcolii ; voi angaja profesorul. Vom cere guvernului să înfiinţeze aici un serviciu poştal, vom ridica un stîlp cu un pavilion şi vom înfiinţa un mic orăşel. Il vom numi Independenta”.

El i-a trecut braţul pe după umăr, a strîns-o cu putere şi i-a spus cu seriozitatea celui ce moare : „Te las acum,

bătrînico”. Apoi a trecut prin camera de lucru şi s-a dus să se culce în verandă. Eliza s-a dus în camera ei.
în dimineaţa următoare, la ora şapte, Sekine, servitorul japonez care-l înlocuia pe Nakata, a intrat în fugă în camera Elizei, cu faţa răvăşită, strigînd :
— Missie, vino repede, stăpîn face nebunii, parcă băut.
Eliza a dat fuga în verandă, a văzut că Jack era inconştient şi a telefonat la Sonoma după doctorul Allan Thomson. Doctorul Thomson l-a găsit pe Jack în stare de narcoză ; părea că intrase de cîtva timp în comă. Pe pardoseala camerei a găsit două fiole goale, una cu sulfat de morfină, cealaltă cu sulfat de atropină ; pe noptieră a găsit o hîrtie cu calculul do
425
zei mortale a drogului. Apoi a telefonat unui farmacist din Sonoma să prepare un antidot pentru morfină şi a cerut asistentului său, doctorul Hayes, să aducă antidotul. Cei doi medici i-au făcut lui Jack o spălătură stomacală, i-au administrat întăritoare, i-au masat membrele. în timpul tratamentului a mai răspuns o dată. A deschis încet ochii şi buzele i s-au mişcat ca şi cum ar fi vrut să spună ,,Hello”... Apoi a căzut din nou în comă.
Doctorul Thomson povesteşte că Eliza, frîntă de durere, a muncit alături de el ca infirmieră ; că ,,într-o convorbire din cursul zilei, doamna Charmian London (căreia îi rămăsese întreaga avere prin testamentul lui Jack din 1911) mi-a spus că era foarte important ca moartea lui Jack London să fie pusă în sarcina uremiei. I-am răspuns că ar fi greu aşa ceva, deoarece oricine ar fi auzit conversaţia telefonică de azi-dimineaţă, sau ar sta de vorbă cu farmacistul, va şti că moartea a fost pricinuită de intoxicaţia cu morfină”.

Jack a murit puţin după ora 7 seara. în ziua următoare, corpul lui a fost transportat la Oakland, unde Flora, Bessie şi cele două fetiţe au îndeplinit ultimele formalităţi. Toată lumea plîngea la trecerea carului funerar. Ziarele din Europa au consacrat morţii lui mai multe pagini decît morţii împăratului Franz Josef al Austriei, care se sfîrşise cu o zi înainte, întristarea americanilor a fost ilustrată de purtarea doamnei Luther Burbank, care, avînd un ziar în mînă, a strigat unui grup de studenţi veseli care plecau de la universitate : „Nu mai rîdeţi I A murit Jack London". Edwin Markham a spus că o dată cu el s-a stins o parte din tinereţea şi din curajul eroic al lumii, că lumea a pierdut o flacără.

În noaptea aceea, corpul i-a fost ars şi cenuşa dusă la Ferma frumuseţii. Cu două săptămîni în urmă, trecînd călare cu Eliza peste o măgură frumoasă, Jack şi-a oprit calul şi a spus :

426

,,Eliza, cînd am să mor vreau să-mi îngropi cenuşa pe măgura asta". Ascultîndu-i dorinţa, ea a săpat o groapă în vîrful măgurii, într-un loc ferit de razele soarelui, i-a pus cenuşa într-o urnă, a îngropat-o acolo şi a cimentat mormîntul. Apoi a aşezat deasupra o piatră mare, roşie – „Piatra pe care au dispreţuit-o constructorii", cum o numise el.

CUVINTE DE MULŢUMIRE

Mă simt în cel mai înalt grad obligat /a/d de doamnele Charmian Kittredge London şi Eliza London Shepard, care mi-au pus la dispoziţie clasoarele particulare, biblioteca, registrele, hîrtiile, corespondenta, notele, manuscrisele lui Jack London şi documentele de iamilie ; care au contra-mandat dispozifia dată anterior bibliotecii Huntington ca

scrisorile lor de aiaceri să nu iie cercetate în cursul vieţii lor, şi care mi-au îngăduit să scriu şi să public despre ele, în legătuiă cu Jack London, orice aş crede de cuviinţă.

Doamna Bessie London mi-a dat iară precupefire concursul şi ajutorul ei. Irving şi Mildred Shepard nu şi-au crufat efortul de a mă ajuta să mă documentez asupra vieţii unchiului lor.

Vreau de asemenea să-mi afirm recunoştinţa fală de prietenii lui Jack London care mi-au pus la dispoziţie timpul, documentele şi amintirile lor: Anna Strunsky, Prank Atherton, Cloudesley Johns, Edward Applegarth, doamna şi domnul Johnny Miller, Fred Thomson, James Hopper, Xavier Martinez, Upton Sinclair, Finn Frolich, Ed. Morrell, Janet Winship, Austin Lewis, J. Sitt Wilson, doctor Jessica Peixotto, Alexander Irvine, doamna Robert Hill, doamna Carrie Burlingame, Forni, Billy Hill, Ira Pyle, Blanche Partington, Mira Mc Clay, Thomas Hill, doctorul şi doamna Allan Thomson.

Adresez mulţumirile mele rudelor doamnei Charmian Kittredge London pentru atitudinea lor curtenitoare : doamnei Ninetta Eames Payne, doamnei Growell, lui Beth Willey şi doamnei Willey.

Cu plăcere îmi arăt mulţumirea fafă de locuitorii din Santa Rosa şi Sonoma pentru cooperarea lor: Ang şi Gertrude Francheţii, naşii acestui proiect ; doamna Byrd Wey-

lor Kellogg şi senatorul Herbert Slater de la ziarul Press Democrat din Santa Rosa / R. M. Barelt, doamna Luther Burbank, Glen Murdoch, Fred Kellogg, doamna Paramore şi doamna Celeste Murphey. Lui Robert Pickering pentru munca lui de depistare.

Personalului curtenitor şi iscusit al bibliotecilor Bancroft de la Universitatea din California şi Huntington din San Marino îi adresez un salul fiindcă mulţumită lui munca mea de cercetare a fost o plăcere; bibliotecilor publice din Massillon, Ohio şi Van Nuys, Calilornia, aprecierea mea pentru ajutorul dat; iar bibliotecii Huntington fiindcă mi-a înfăţişat materialul privitor la Jack London, mulţumirile mele alese.

IRVING STONE

Encino, California

COLECŢIA „OAMENI DE SEAMĂ”

DOCTOR ION CANTACUZINO

de PETRE TĂUTU

Ion Cantacuzino (1863—1934) râmîne unul dintre cei mai de seama savanţi umanişti romîni, întruchipare a spiritualităţii romîneşri în tendinţele ei spre universalitate. Doctorul Ion Cantacuzino face parte din pleiada de medici care a condus medicina romînească moderna în etapa ei creatoare, impunînd-o pe plan international. Prin efortul patetic, făcut adeseori în condiţii precare de către Cantacuzino şi de contemporanii sâi, doctorii Victor Babeş, Gheorghe Marinescu, Toma lonescu începe sâ se cristalizeze în }ara noastră creaţia ştiinţifica medicala originala, se pun bazele şcolii romîneşri de medicina.

Dupâ studii strălucite în Franţa (filozofie, biologie, medicina), format la şcoala discipolilor lui Pasteur, Cantacuzino revinit în ţara, împleteşte, în primul rînd, munca de cercetare ştiinţifica cu activitatea directa în frontul medicinei sociale, iniţiind acţiuni proprii realităţilor şi necesitaţilor nafionale. Nici o sarcina nu i s-a pârut prea dificila şi preocupările sale depăşesc cu mult sferă strictă ă profesiunii. El apare astfel ca o personalitate

copleşitoare, mistuita de dorinţa completitudinii şi de un adînc patriotism. Inteligenta surprinzătoare prîn complexitate şi supleţe, Cantacuzino se arata rînd pe rînd (sau simultan)
biolog, bacteriolog, epidemiolog, igienist, făuritor de legi sanitare, înnoitor al presei medicale,
profesor şi creator de şcoala. Adept al unei concepţii active despre medicina, pe căre o susţine cu raţiunea şi cu inimă, savantul desfăşoară o activitate deosebit „de intensa pentru îmbunătăţirea condiţiilor igienico-sanitare din Romînia. Medicina profilactica devine pentru el un mijloc de dirijare conştienta a mediului social şi natural.
El a iniţiat şi condus în ţară campania împotriva malariei, tuberculozei, holerei, febrei tifoide, tifosului exantematic şi febrei recurente. Acţiunea de combatere a holerei (în timpul războiului balcanic din 1913) a fost apreciata de Besredka drept „marea experienţa romînească”, dupâ cum, gratie eforturilor sale Romînia a fost a doua ţară dupâ Franţa care a aplicat pe scara larga vaccinarea B.C.G.
Datorita activităţii şi experienţei sale. Ion Can-tacuzino a participat cu autoritate în cadrul multor organisme internaţionale de specialitate – Oficiul international de igiena. Organizaţia de igiena a Societâfii Naţiunilor, Biroul international al muncii – precum şi la întîlnirile oamenilor de cultura de la Institutul de cooperare intelectuala.
Pe lîngâ lucrările ştiinţifice elaborate în domeniul bacteriologiei şi epidemiologiei, se releva însâ ca importante şi actuale cercetările sale privind imunitatea la nevertebrate şi inducţia aglutinabilitâjii la streptococi (fenomen descris în unele tratate străine de microbiologie sub numele de „fenomenul Cantacuzino”).

Savant umanist, îmbrâfişînd idealurile nobile ale gînditorilor înaintaţi, însufleţiţi de ideile progresului social, de lupta pentru apărarea drepturilor şi demnităţii omului, el a militat în diferite ocazii în favoarea cauzelor drepte ale celor oprimaţi. Om de vasta cultura, beneficiind de o uimitoare informaţie în domeniul artelor plastice, literaturii şi muzicii europene, savantul romîn şi-a exprimat deseori convingerea în posibilităţile înţelegerii între popoare pe calea întăririi legăturilor culturale.

în aceasta carte dr. Petre Tăutu s-a apropiat cu veneraţie şi discreţie de viaţa doctorului Ion Cantacuzino, reuşind ca printr-o evocare literară (şi nu printr-un studiu monografic) să surprindă personalitatea savantului în tot ceea ce o defineşte, păzind în acelaşi timp cu fidelitate adevărul ştiinţific.

Redactor responsabil : ARMÂND SUFRIN Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICU

Dat la cules 30.01.1965. Bun de tipar 17.04.1065. Apărut 1965. Comanda nr. 6629. Tiraj 35.160. Broşate 32.100 + legate 3.060. Hîrtie scmivelină de 63 g/m* 540X840116. Coli editoriale 19,49. Coli de tipar 23. Planşe 5. A.T. 14309. C.Z. pentru bibliotecile ?nici 82 – 3 «= R.

Tiparul executat sub comanda nr. 50.125 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”, Piaţa Scînteli nr. 1, Bucureşti – R.P.R.

IN COLECŢIA „OAMENI DE SEAMA”

vor apare :

Petre Tăutu Dr. I. CANTACUZINO

Mihail Gherman DAUMIER

Petru Comarnescu LUCHIAN

Romul Munteanu BERTOLT BRECHT

Valeriu Râpeanu AL. VLAHUŢA

IN COLECŢIA „OAMENI DE SEAMĂ”
au apărut:
Zoo Dumitrescu-Buşulenga EMINESCU
George Cuibuş ROMAIN ROLLAND
Mihnea Gheorghiu SHAKESPEARE
Ion Ghimeşan PAUL LANGEVIN
Mircea Pădureleanu GARIBALDI
Ion Roman CARAGIALE
A. Tal ano v NANSEN
Teodor Vîrgolici ALECU RUSSO

Scriitorul împreună cu soţia sa – Charmian în insulele Hawai

431
Lei 9,75